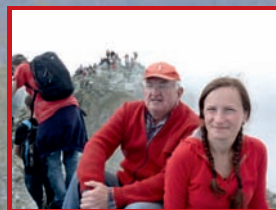

40 lat

Współpracy Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych i Ligi Ochrony Przyrody w Jeleniej Górze

SUPLEMENT LATA 2006-2015

ZGORZELEC
1997

BOLESŁAWIEC
2004

LUBAŃ
1998

JELEŃ GÓRA
1975

KAMIENNA
GÓRA
1998

Połączone Prezydia Zarządów PTSM i LOP, 24 czerwca 2015 r.

40 lat Współpracy Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych i Ligi Ochrony Przyrody w Jeleniej Górze

SUPLEMENT DO WYDANIA
z OKAZJI 30-LECIA PTSM z 2005 R.

**Opracowanie
Zdzisław Gasz**

Jelenia Góra – Piechowice 2015

**Wydano ze środków
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
Oddział w Jeleniej Górze**

Nadleśnictwa w Świętoszowie

Nadleśnictwa w Węglińcu

Opracowanie Zdzisław Gasz

Autor i współpracujący z autorem (Kolegium Redakcyjne):

**Małgorzata
Przekaz-Goćko**

**Wenata
Stawicka-Czerska**

Irena Sokołowska

Zdzisław Gasz

Zdjęcia z archiwów prywatnych działaczy i sympatyków PTSM i LOP:
Marka Bergr trauma, Elżbiety Bilskiej, Agnieszki Bednarskiej, Barbary Dyki,
Teresy Fierkowicz, Jana Forczaka, Zdzisława Gasza, Marii Goraczewskiej,
Antoniego i Katarzyny Kaczanów, Pawła Kasprzyka, Marioli Kotowicz,
Małgorzaty Krzyżak, Marka Łabędzia, Teresy Materny, Ewy Parfianowicz,
Kazimiery Prawelskiej, Krzysztofa Racza, Jolanty Sylwanowicz, Cezarego Wiklika
oraz z archiwów PTSM i LOP

Skład komputerowy i konsultacja
Małgorzata Przekaz-Goćko, Irena Sokołowska, Wenata Stawicka-Czerska

Projekt okładki
Agnieszka Treter-Kłyszewska i Rafał Kłyszewski

© Wydawnictwo-Poligrafia AD REM, Jelenia Góra, ul. Okrzei 12
www.adrem.jgora.pl

**Pozycja wydana z okazji 40-lecia działalności Oddziału (dawniej
Wojewódzkiego) „Ziemi Jeleniogórskiej” Polskiego Towarzystwa
Schronisk Młodzieżowych w Jeleniej Górze**

ISBN 978-83-65295-24-8

ROZDZIAŁ I Tytułem wstępu

NA SZLAKU I W SCHRONISKU

40-lecie jeleniogórskiego PTSM

Za oknem stubarwna polska jesień, gdy siadam do pisania tego tekstu. Nostalgia. Naturalny czas wspomnień. Kilka dni temu telefonował do mnie Zdzisław Gasz, pytając, czy napisałbym coś do okolicznościowej jubileuszowej publikacji. W trakcie naszej rozmowy uświadomiłem sobie, że ten jubileusz jeleniogórskiego PTSM-u jest moim osobistym jubileuszem przynależności do Towarzystwa. Należę bowiem do tej zacnej organizacji od moich szkolnych lat. Pamiętam żółtą legitymację z zieloną podłużną pieczętką oddziału, który wówczas mieścił się w Cieplicach, od 1975 roku włączonych do Jeleniej Góry. Chociaż na pieczętce jest adres: Bartka Zwycięzcy 10. Może to jednak tam była pierwsza siedziba. W każdym razie legitymację z dumą przechowuję, bo dotrwała do czasów dzisiejszych. Pamiętam, że te wszystkie sprawy formalne należały wówczas do nieodżałowanej pani Krystyny Januszkiewicz, mieszkanki Piechowic, która z wielką życzliwością traktowała mnie, adepta górskich wędrówek i młodzieżowego działacza turystyki. Jednak jeleniogórski PTSM przede wszystkim kojarzy mi się (i pewnie tysiącom innych wędrowców z naszego terenu) z osobą Zdzisława Gasza. Trudno sobie wyobrazić większą imprezę turystyczną, w której brała udział młodzież szkolna, w której pan Zdzisław by nie uczestniczył. Ba, którą by nie kierował. Gdy patrzę wstecz i pamięcią ogarniam jego pracę, bez krzty kurtuazji mogę stwierdzić, że takich jak on oddanych sprawie szkolnej turystyki działaczy to ze świecą szukać. Cała bogata sieć schronisk młodzieżowych na obszarze dawnego województwa jeleniogórskiego, często uruchamianych od zera, wyremontowanych i dobrze zarządzanych – to jego zasługa. Imprezy takie jak Rajd Szkolny („Kuratoryjny”), Młodzieżowy Turniej Turystyczno-Krajoznawczy, Konkurs Krasomówczy, Przegląd Piosenki Turystycznej (później jako Przegląd Piosenki Turystycznej i Ekologicznej), coroczne wyprawy krajoznawcze działaczy PTSM-u, Rajd „Piechotka” – to tylko niektóre z dwunastu prac Heraklesa. I wszystkie te duże imprezy dotąd istnieją, choć już dawno województwo jeleniogórskie przestało istnieć (1999).

Brąłem udział we wszystkich tych wydarzeniach, choć w wielu z nich nieregularnie, a w niektórych okazjonalnie. Najpierw jako uczeń, uczestnik pierwszych Rajdów Szkolnych i Jeleniogórskiego Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego. Pamiętam turniej w Karpaczu, gdzie nocowaliśmy w „Liczyrzepie”, biegaliśmy na orientację w masywie Izbicy (start przy Kruczych Skałach), a naszą groźną konkurencję stanowili „górnicy” ze Zgorzelca i śliczne koleżanki z „ogólniaka” w Lubaniu. Kolejny turniej był zdaje się w „Michałku”, konkurencje odbywały się w deszczu, a wkoło pyszniła się majowa zieleń. Pamiętam jeszcze „Wojtką” (byłem już chyba w piątej klasie technikum), w którym uzyskałem najwyższą lokatę w województwie w konkursie krajoznawczym. Jak się chwalić, to się chwalić. W tej samej piątej klasie, tylko kilka miesięcy wcześniej podczas Rajdu „Kuratorijnego” zdobyłem dla mojej szkoły (Technikum Hodowlane w Jeleniej Górze – Sobieszowie) Złotą Księgę „Poznaj Swój Kraj”. Byliśmy z Ryśkiem Laskowskim, Leonardem Jaskółowskim i Ryśkiem Kwietniem zgraną turystyczną ekipą.

Z tego czasu pamiętam zacnych działaczy Towarzystwa, takich jak Profesor Ligenza vel Ozimek, Aleksander Sobierajski, panowie Laskowski i Anioł z Lubania, wicekurator pan M., kilku nauczycieli – opiekunów drużyn, których nazwiska zacierają mi się w pamięci.

Dzięki zaufaniu, jakim zostałem obdarzony przez Zdzisława Gasza, uczestniczyłem jako opiekun i szkoleniowiec (uczestnicy zdobywali uprawnia do młodzieżowego organizatora turystyki) w ogólnopolskich obozach PTSM-u (tarnobrzeskie, olsztyńskie). Kierownikami moimi byli: Iwona Brzeska (mieszka obecnie w Kanadzie) i Antoni Olszewski, inspektor szkolny i wieloletni dyrektor szkół w Piechowicach. Niezapomniane bogactwo wspólnych przegód, krajobrazów, wieczornych rozmów przy herbacie.

Potem sam zostałem nauczycielem i turystyka szkolna stała się częścią mojej aktywności zawodowej, społecznej, rzecz jasna. Uczestniczyłem w rajdach i turniejach z uczniami, doskonaliliśmy umiejętności, pogłębialiśmy wiedzę, zdobywaliśmy odznaki (tak ważne w punktacji), uczyliśmy się pieśni i układaliśmy skecze. Tyle tych pięknych chwil, które uleciały jak iskry z wieczornego ogniska, gdy gwiazdy mrugały ku nam z wysokości nieba. Leśna, Janowice, Wleń, Górzyniec, Michałowice – nie sposób z pamięci przywołać wszystkie te miejsca.

Najdłużej trwam jako juror w Przeglądzie Piosenki Turystycznej (nazwa nieco uległa zmianie). Ileż pięknych wzruszeń przynosiły kolejne przeglądy. Ile talentów piosenkarskich się przewinęło. Ile wspaniałych występów, gruntownie przygotowanych a tak spontanicznych w wyrazie artystycznym. Wiem, że to ogromna zasługa nauczycieli, opiekunów szkolnych kółek turystycznych, często z niewielkich miejscowości. Przegląd z Jeleniej Góry przeniósł się do Zgorzelca i tam znakomicie funkcjonuje dzięki zaangażowaniu

zowaniu działaczy tamtejszego Oddziału PTSM, zwłaszcza dzięki państwu Kazimierze i Tadeuszowi Prawelskim.

Cenną inicjatywą Zdzisława Gasza był pomysł wielodniowych wypraw krajoznawczych działaczy PTSM. Każdy ma jakieś zadania, krajoznawcze i techniczne, co mobilizuje, a wspólnie przeżyte chwile i bogactwo doświadczeń krajoznawczych integrują środowisko. Pamiętam rozległe stopy Ukrainy, rumuńskie Karpaty i dostojny Dunaj, rwący Poprad i urokliwe Góry Żytawskie. Piosenki w autokarze, z „hymnem” naszych wypraw: „Polskimi kwiatami”. Potem po dwóch czy trzech miesiącach biesiady wspominkowe w wybranym schronisku szkolnym.

Schroniska szkolne mają swoją poetykę. To faktycznie schroniska a nie hotele. Choć warunki teraz są niezłe, ale były siermiężne. Ale z każdym rokiem coraz lepsze, piękniejsze, przytulniejsze. Z coraz bogatszym wystrojem. Z pamiątkami tworzącymi ich historię i tradycję.

O ileż uboższe byłyby moje doświadczenia turystyczne, gdyby nie uczestnictwo w tych opisanych wyżej imprezach i wyprawach. Gdyby nie ta garść schronisk, w których za grosze mogłem przenocować sam lub z grupą dzieci czy młodzieży. Ze względu na szczególny kalendarz PTSM-owskich imprez w mojej pamięci barwią się one intensywną zielenią wiosny, nabrzmiałą pełnią lata pełnego wyłożonych pól i błękitem jezior oraz pastelowymi kolorami jesieni. Zawsze z plecakiem. Zawsze z piosenką. W słońce czy w deszcz. Także ze smugą świętego deszczu iskier wzbijających się w niebo z wieczornego ogniska po trudzie całodziennej wędrówki.

Jan Owczarek

Jurorzy XX Przeglądu Piosenki Turystycznej i Ekologicznej, Zgorzelec, 4 IV 2009

XXXIII wycieczka „Podkarpacie Wschodnie 2015”. Przed bazyliką św. Idziego w słowackim Bardejowie, 6 VII 2015

Srebrny Krzyż Zasługi dla Marka Bergtrauma za działalność społeczną w turystyce, Wrocław, 24 III 2015

ROZDZIAŁ II

Kalendarium ważniejszych wydarzeń

2006 rok

- 5 I w SSM „Skalnik” w Bukowcu odbyło się kilkusobowe spotkanie organizatorów obchodów 30-lecia tego znanego i zasłużonego schroniska. Ustalono, że zostanie przygotowane okolicznościowe wydawnictwo jubileuszowe, którego zredagowania podjął się Z. Gasz, a współpracę zadeklarowała Maria Rudak – kierownik obiektu. Uroczyste obchody zaplanowano na kwiecień i w tym też terminie – 29 – z udziałem licznie zaproszonych gości się ono odbyło. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Starostwa Powiatowego z Jeleniej Góry, władze gminy Mysławowice oraz koledzy-kierownicy współpracujących schronisk młodzieżowych. Wydawnictwo jubileuszowe zatytułowane „30 lecie Szkolnego Schroniska Młodzieżowego „Skalnik” w Bukowcu” zostało wręczone uczestnikom uroczystości, a potem rozprowadzone do szkół i bibliotek regionu, a także pozostawione w schronisku dla jego promocji.
- 13 I w SSM „Złoty Widok” w Michałowicach z inicjatywy Teresy Materny odbyła się sympatyczna, kameralna impreza ph. „Kolędowanie”. Wzięło w niej udział 12 osób, które śpiewały wszystkie znane i mniej znane kolędy (zresztą został przygotowany przez Annę Matysiak specjalny śpiewniczek), a także piosenki turystyczne. Było tak sympatycznie, że w kolejnych latach spotkanie kontynuowano i w 2015 roku odbyła się IX edycja.
- 3 i 4 III w SSM „Liczyrzepa” w Karpaczu odbył się XVII Złot Pieszo-Narciarski po raz drugi goszczący w tym schronisku. Była to kolejna próba ożywienia wygasającej imprezy i mimo małej ilości uczestników została uznana za udaną i godną kontynuowania. Organizatorami byli Krzysztof Raczek i Zdzisław Gasz (Komandor Złotu), przy bardzo czynnym poparciu szefa SSM Ireny Szarszoń.
- Do dobrej frekwencji wrócił Regionalny Przegląd Piosenki Turystycznej i Ekologicznej w Zgorzelcu, w którym w dniu 1 IV wzięło udział 165 uczestników. Tradycyjnie miejscem spotkania był ZSZ im. Bohaterów II Armii Wojska Polskiego, a głównymi organizatorami Kazimiera i Tadeusz Prawelscy ze Zgorzelca. Nasz udział w tej edycji to m.in. jurorzy: Anna Matysiak, Wenata Stawicka-Czerska, Mariola Kotowicz, Jan Owczarek, Agnieszka Treter-Kłyszyska i Zdzisław Gasz – współorganizator.

- Od szeregu lat trwa współpraca z jeleniogórką LOP, która m.in. uwiadacznia się przy organizacji 3 wielkich konkursów ekologicznych. 9-10 III odbył się finał III Konkursu Przyrodniczo-Ekologicznego Szkół Podstawowych, a 12-13 V finał II Konkursu Przyrodniczo-Krajoznawczego kl. II-III SP. Miejscem zakwaterowania i odbycia finałów było SSM „Złoty Widok” w Michałowicach i zaprzyjaźniony obiekt DW „Zielone Wzgórze”, a wśród organizatorów było wielu działaczy PTSM i coraz więcej tych, którzy działają w obu organizacjach.
- 8 VI Krzysztof Raczek – dyrektor Powiatowego Zespołu Schronisk Młodzieżowych w Jeleniej Górze i prezes Zdzisław Gasz odwiedzili Schronisko Młodzieżowe w Jonsdorfie pow. Zittau w Górach Łużyckich. Była to próba odnowienia nawiązanych przed kilku laty kontaktów. Rozmowy były sympatyczne, nawet odbyła się rewizyta, ale większych efektów w przyszłości nie było, bo zupełnie inny jest status niby podobnych placówek w sąsiadujących ze sobą krajach szczególnie w kontekście tego, co czekało nasze schroniska w 2007 roku.
- Jedną z najważniejszych imprez naszego Oddziału tzw. wycieczka szkoleniowa opiekunów SKKT itd. odbyła się w tym roku w dniach 29 VI-7 VII na terenie Węgier i Austrii. Wzięło w niej udział 47 osób, a bogaty i ciekawy program został w pełni i bez kłopotów zrealizowany. Kierownikiem i organizatorem był jak corocznie Zdzisław Gasz, a pomocą służył Paweł Kasprzyk. Udało się również spotkanie powycieczkowe, które odbyło się w SSM w Michałowicach, na którym zdecydowano, że XXV wycieczka pojedzie do Norwegii przez Szwecję i Danię.
- Z jubileuszem nie czekał następnego roku Ogólnopolski Kurs Nauczycieli – Kandydatów na Przewodników Turystyki Górskiej, którego XX edycja „Sudety 2006” odbyła się w dniach 2-23 VIII, a wzięło w niej udział komplet uczestników tzn. 20 osób. Obóz prowadzili nasi działacze – Tadeusz Praweński i Robert Wochna, a po nagłej chorobie tego pierwszego kontynuował prowadzenie Paweł Kasprzyk. Uroczyste podsumowanie 20-tu kursów odbyło się w dniach 15-17 XII w SSM w Michałowicach. Wszyscy uczestnicy otrzymali jubileuszowe wydawnictwo pn. „Kronika 20 Kursów Przewodnickich Turystyki Górskiej PTTK 1983-2006” autorstwa Zdzisława Gasza i Pawła Kasprzyka (autorzy otrzymali za nie nagrodę w konkursie roku 2006 ogłoszonym przez ZG PTTK). Warto dodać, że z 20 kursów 18 przeprowadził ośrodek jeleniogórski (PTSM, PTTK) a zawsze głównym organizatorem był Zdzisław Gasz.
- Kolejną sztandarową imprez Oddziału Jeleniogórskiego Rajd Młodzieży Szkolnej „Kowary 2006” odbył się w dniach 22-24 IX z zakończeniem już po raz trzeci w kowarskim LO. Główny gospodarz zakończenia – wicedyrektor Ryszard Nowosielski „przeskoczył” jeszcze ocenioną jako wzorową organizację Rajdu XXVIII i dał prawdziwy pokaz dobrej i cie-

kawej zorganizowanej imprezy. Do współpracy zaangażował nie tylko miejscowych nauczycieli i uczniów, ale m.in. Western City ze Ściegien prowadzone przez Jerzego Pokoja.

- 20 X w sali konferencyjnej Urzędu Miasta w Jeleniej Górze przy ul. Sudeckiej odbył się VIII Zjazd Sprawozdawczo-Wyborczy Oddziału. Frekwencja delegatów – 93,6% – zdawała się napawać dużym optymizmem. Wybrano nowe władze z prezesem Zdzisławem Gaszem (III kadencja) – i wiceprezesem Krzysztofem Raczkciem. Niedługo potem nastąpiła pierwsza rezygnacja – Danuta Bartosiewicz odeszła z funkcji przewodniczącej oddziałowej komisji rewizyjnej a zastąpił ją Rajmund Jahołkowski. Inne – chociaż niezbyt duże zmiany jeszcze nas czekały.
- Z prywatnej teki prezesa Z. Gasza. W dniach 15-17 IX w Wiśle i w Ustroiniu obchodził ze swoimi koleżankami i kolegami bardzo uroczyste 50-lecie matury w wiślańskim LO. Był bardzo zaangażowany w organizację, o czym może świadczyć to, iż mieszkając daleko był szefem komitetu organizacyjnego, a poza tym opracował i wydał drukiem 90-stronicowe wydawnictwo „Złoty jubileusz wiślańskich maturzystów z 1956 roku”, w którym zamieścił historię szkoły, biogramy profesorów i życiorysy (po-maturalne) wszystkich jubilatów.
- 18 XII w jak zawsze sympatycznie nas goszczącym SSM „Złoty Widok” na uroczystym posiedzeniu plenarnym PTSM i plenum ZO LOP podsumowano i pożegnano rok 2006 składając sobie życzenia świąteczno-noworoczne. Ten sympatyczny i bardzo nastrojowy zwyczaj realizujemy od kilku lat wspólnie z LOP.

2007 rok

- 12 I w SSM „Złoty Widok” w Michałowicach odbyło się spotkanie Klubu Przyjaciół Schroniska, w którym wzięło udział 18 osób. Klub istnieje od 1996 roku, czyli powstał niedługo po powstaniu schroniska i ma na celu wspomaganie go różnymi pracami i darami, w tym niekiedy wysoko wykwalifikowanymi np. remont instalacji elektrycznej (Marek Bergtraum), a także upiększającymi szczególnie otoczenie. Pierwszym szefem Klubu tzw. Starszym był Leszek Koprowski, potem Wiesław Polański, obaj z Piechowic. Sympatycznym gestem gospodarzy schroniska były zawsze przygotowane na spotkanie jakieś smakowite potrawy np. placki ziemniaczane.
- W marcu odbyło się kilka kursów kierowników wycieczek szkolnych i obozów wędrownych, które zorganizował nasz Oddział. Kursy takie zorganizowano dla nauczycieli I LO w Jeleniej Górze i SP 8 z Jeleniej Góry. Prowadzący szkolenia wg wypracowanych od lat zasad – 3 dni wykładów zakończonych 1/2-dniową wycieczką podsumowującą. Sympatycznie przebiegł kurs z SP 8, natomiast niektórzy kursanci z I LO sprawiali

wrażenie wystanych na kurs wbrew swojej woli. Zajęcia kursowe prowadzili: Paweł Kasprzyk, Jan Gasz, Krzysztof Raczek, a kierownikiem i organizatorem był Zdzisław Gasz. Era masowego szkolenia niestety się kończyła, bo przepisy resortu oświaty tak się zliberalizowały, że kursy mogły organizować nawet ośrodki szkolenia np. kierowców czy hodowców i to zwykle w formie skróconej do jednego dnia zajęć.

- 23 IV na posiedzeniu połączonych 4 komisji Rady Powiatu Jeleniogórskiego dyrektor Powiatowego Zespołu Schronisk Młodzieżowych Krzysztof Raczek prezentował obszerny referat ph. Funkcjonowania schronisk młodzieżowych. I mimo wielu pozytywnych opinii wyrażonych przez dyskutantów przeważała koncepcja likwidacji Powiatowego Zespołu funkcjonującego przy Starościu i przekazania obiektów w różne ręce. I tak jeszcze w tym roku dwa schroniska przekazano gminom – Bukowiec Mysłakowicom a Michałowice Piechowicom. Schroniska w Karpaczu i w Szklarskiej Porębie oddano w prywatną dzierżawę, a Strużnica została wystawiona na sprzedaż (trwała blisko 6 lat, cały czas obiekt stał nieczynny). W sąsiednim powiecie lwóweckim oba schroniska w Kamieniu i w Łupkach nadal pozostały przy Starostwie i tak trwa do dziś (2015 r).
- Ten sam rok 2007 okazał się smutny dla pracowników SSM „Liczyrzepa”. 14 III zmarł Henryk Paruzel wieloletni pracownik administracyjny, 31 V pożegnaliśmy Tadeusza Nalewajkę wieloletniego kierownika obiektu, niegdyś także dyrektora miejscowego LO (został pochowany w Miliczu).
- W dniach 18-20 V w krakowskim SM na Oleandrach odbył się XIII Zjazd Krajowy PTSM. Delegatami Oddziału byli Krzysztof Raczek i Zdzisław Gasz, który został wybrany na przewodniczącego Głównego Sądu Koleżeńckiego.
- XXV wycieczka szkoleniowa „Norwegia 2007” była nie tylko jubileuszową, ale i najdłuższą z dotychczasowych (25 VI – 10 VII). 41 osób zwiedziło południową Szwecję, a potem Norwegię aż po linię miasta Trondheim. Na zakończenie było jeszcze nieco Kopenhagi. Dla obniżenia dosyć wysokich kosztów 3/4 zaopatrzenia żywnościowego woziliśmy ze sobą, a noclegi były oczywiście tylko w doskonałych schroniskach młodzieżowych.
- W dniach 2-22 VIII odbył się XXI Kurs Przewodników Turystyki Górskiej „Beskidy Wschodnie 2007”. Kierownikami obozu (bo kurs był w formie 3-tygodniowego obozu wędrownego) byli działacze PTSM ze Zgorzelca – Tadeusz Prawelski i Robert Wochna, a w składzie komisji egzaminacyjnej znaleźli się Paweł Kasprzyk i Zdzisław Gasz (główny organizator). Wśród 22 absolwentów byli z naszego terenu Katarzyna Krawczenko i Dorota Szwedo (obie z Bogatyni), Katarzyna Kwolek, Paweł Baran

(oboje z Zawidowa), Elżbieta Kopij, Karolina Plango i Elżbieta Prawelska ze Zgorzelca.

- Miasto Piechowice, z którym działalność naszego Oddziału ma wiele punktów stycznych obchodziło w dniu 8 IX uroczyste 40 rocznicę nadania praw miejskich. Wśród organizatorów uroczystych obchodów byli nasi działacze Krzysztof Raczek i Zdzisław Gasz.
- XXXIII Jeleniogórski Rajd Młodzieży Szkolnej zawiązał w dniach 28-30 IX po 21-letniej przerwie do Liceum w Szklarskiej Porębie. Tym razem dopisała piękna pogoda, a główny gospodarz zakończenia – dyrektor LO Beata Szehidewicz dała prawdziwy pokaz sprawnej organizacji. Potrafiła zaangażować do współpracy szerokie miejscowe środowisko, które zorganizowało Jarmark Turystyczny.
- W listopadzie zostały zorganizowane kolejne 2 kursy kierowników wycieczek szkolnych i obozów wędrownych. Przeprowadziliśmy je dla nauczycieli SP 11 z Jeleniej Góry i Zespołu Szkół z Porajowa. W każdym z nich było ok. 30 absolwentów. Zajęcia prowadzili Paweł Kasprzyk, Krzysztof Raczek, Jan Gasz i Zdzisław Gasz (kierownik i organizator).
- SSM „Halny” w Kamieniu obchodziło bardzo uroczyste jubileusz 30-lecia swojej działalności. Przez cały ten czas gospodarzami obiektu było małżeństwo Danuta i Jan Stąporowie. W uroczystości w dniu 26 X znaleźli się m.in. starosta lwówecki Artur Zych, burmistrzowie Mirska i Gryfowa Śląskiego, Zarząd Oddziału i kierownicy SSM regionu jeleniogórskiego. Odsłonięto pamiątkową tablicę, zaprezentowano ciekawą wystawę z działalności SSM. Jan Stąpor jest aktualnie kierownikiem SSM o najdłuższym stażu w regionie jeleniogórskim.
- Spotkanie powycieczkowe po wycieczce „Norwegia 2007”, które odbyło się w dniach 9-10 XI w SSM „Złoty Widok” miało uroczysty jubileuszowy charakter. Wszyscy uczestnicy otrzymali wydawnictwo „Srebrny jubileusz jeleniogórskich wycieczek szkoleniowych PTSM (1983-2007)” autorstwa ich głównego organizatora Zdzisława Gasza i Pawła Kasprzyka. Organizator wycieczek otrzymał od uczestników symboliczną nagrodę (do swojej kolekcji) – replikę szabli polskiej z roku 1917 z dedykacją.
- Niecodzienną okazję do zaprezentowania tematyki schronisk młodzieżowych i działalności LOP otrzymał prezes Zdzisław Gasz podczas konwentu starostów powiatowych Dolnego Śląska, który miał miejsce w zażytkowym pałacu w Brunowie koło Lwówka Śląskiego w dniu 20 XI. Zaproszenie wystosował gospodarz spotkania – starosta lwówecki Artur Zych (niegdyś kierownik SSM sezonowego w Pilchowicach). Prezentacja została sympatycznie przyjęta.
- 5 XII z okazji 95-lecia urodzin nestora turystyki szkolnej regionu jeleniogórskiego Teofila Ligenzy vel Ozimka wizytę z racem Jubilatowi złożyli w imieniu Oddziału sekretarz Teresa Materny i prezes Zdzisław Gasz.

- 18 XII po raz ostatni zorganizowano tzw. małe podsumowanie sezonu turystycznego, w którym zawsze brali udział wszyscy pracownicy jeleniogórskich SSM, pracownicy Biura Oddziału, PZ SSP (Powiatowy Zespół SSM). Uczestnicy zwiedzili m.in. pałac w Wojanowie i spotkali się w SSM w Bukowcu. Tak zakończył się kolejny fragment historii jeleniogórskich schronisk.
- 7-8 XII w SSM „Złoty Widok” prezes Zdzisław Gasz w licznym gronie rodziny, przyjaciół i działaczy obchodził jubileusz swojego 70-lecia. O północy okazjonalny tort (duży i kwadratowy) Jubilat pociął szablą ze swojego zbioru na cztery części.

2008 rok

- 11 I w siedzibie Karkonoskiego Centrum Edukacji Ekologicznej Karkonoskiego Parku Narodowego w Szklarskiej Porębie odbyły się uroczystości 80-lecia Ligi Ochrony Przyrody. Okręg jeleniogórski – zaprzyjaźniona z nami organizacja z rozmachem przygotowała uroczystości, a w przygotowaniach tych czynnie brali udział nasi działacze, których spora grupa znalazła się wśród wyróżnionych m.in. Irena Sokołowska, Marek Łabędź, Tadeusz Prawelski oraz główny organizator Zdzisław Gasz.
- XIX Zimowy Zlot Pieszo-Narciarski PTSM zawiązał kolejny raz do „Liczyrzepy” w Karpaczu. Niewielu było uczestników, ale tak się jakoś w tej imprezie układa, że frekwencja jest co roku inna, ale Zlot trwa i jest imprezą bardzo sympatyczną. Gościny udzieliła dzierżawca schroniska Małgorzata Bugajny, która tak, jak jej poprzedniczka Irena Szarszoń wykazała się wielką gościnnością.
- Już 7-8 III odbył się finał V Konkursu Przyrodniczo-Ekologicznego Szkół Podstawowych organizowany przez ZO LOP przy współpracy z naszym Oddziałem. Miejscem pisania testów była SP 1 w Bogatyni, a zakwaterowanie i finał ustny odbył się w Michałowicach (SSM i DW „Zielone Wzgórze”). W I etapie – szkolnym wzięło udział 1161 uczniów z 41 szkół. Wygrała podopieczna naszego działacza Marka Łabędzia Aleksandra Leja z SP w Opolnie. Kierował konkursem, podobnie jak poprzednimi Zdzisław Gasz, przewodniczyła jury Bożena Śliwa z Wojcieszowa.
- 21 IV w bratnim LOP-ie odbył się IX Zjazd Sprawozdawczo-Wyborczy z wysoką frekwencją delegatów – 88,9%. W prezydium Zjazdu zasiadł Marek Łabędź jako wiceprzewodniczący obrad, a sekretarzem była Wernata Stawicka-Czerska. Prezesem i delegatem na Zjazd Krajowy wybrano kolejny raz Zdzisława Gasza.
- 10 V odbyła się popularna wycieczka 1-dniowa dla członków i sympatyków PTSM i LOP zorganizowana na trasie Jelenia Góra – Broumov (klasztor) – Nowa Ruda (Muzeum Górnictwa) – Wojstawice (Ogród Den-

drologiczny) – Świdnica (Kościół Pokoju i Katedra) – Jelenia Góra. Duże zainteresowanie i dobra frekwencja zachęciła organizatorów do kontynuacji w następnych latach tego typu wyjazdów jednodniowych przynajmniej dwa razy w roku. Wycieczkę zorganizował i poprowadził Zdzisław Gasz.

- Z dużymi trudnościami została zorganizowana kolejna XXVI wycieczka „Francja 2008”. Nie powiodła się bowiem próba zorganizowania wcześniej zaplanowanej i uchwalonej wycieczki „Na wschodnie rubieże Rzeczypospolitej”. Zrealizowano więc drugą wersję, czyli Francję z udziałem 37 osób. Sama wycieczka przebiegła bez problemów, zwiedzono wiele ciekawych miejsc i obiektów w Paryżu, Szampanii, Lotaryngii, Alzacji, Normandii, Bretanii i w dolinie Loary. Uciążliwym okazał się niezawiniony przez organizatorów brak drugiego kierowcy.
- XXII Kurs Przodowników Turystyki Górskiej w dniach 2-22 VIII tym razem odbył się na terenie Gór Świętokrzyskich. Prowadził Paweł Kasprzyk mający do pomocy dwie kursantki – Elżbietę Kopij i Prawelską. Zdecydowana większość kursantów to absolwenci poprzednich kursów poszerzający swoje uprawnienia. Z terenu regionu jeleniogórskiego było to 5 osób (Dorota Szwedo, Katarzyna Krawczenko, Elżbieta Kopij, Elżbieta Prawelska, Elżbieta Stępnik).
- W „Agrolandzie” w Czarnem ostatni dyrektor Powiatowego Zespołu Schronisk Młodzieżowych Magdalena Krausiewicz-Łada zorganizowała pożegnalne spotkanie pracowników SSM i pracowników Biura, a także zaproszonych przedstawicieli Oddziału. Zjednoczony w jeden wspólny organizm gospodarczo-administracyjny system schronisk młodzieżowych, z którego byliśmy dumni, a także byliśmy dobrze oceniani w Polsce przestał istnieć i rozpadł się na pojedyncze obiekty. Jaka będzie ich przyszłość mocno się wtedy zastanawialiśmy. Różnie potem bywało. Jedno jest pewne, że dotychczasowa funkcja wspierania najuboższej bazy turystycznej uległa zasadniczej zmianie.
- 7 IX w SSM „Złoty Widok” grupa turystów z Krotoszyna pod kierunkiem Juliusza Poczty, absolwenta jednego z naszych kursów przodowników turystyki górskiej i kursu II° (nauczyciel – krajoznawca) spotkała się z prezesem Z. Gaszem. Złożyli liczne dowody uznania od krotoszyńian za objęcie turystycznym szkoleniem jeleniogórskim ponad 100 turystów z tego miasta. Zapowiedzieli, że będą co roku przyjeżdżać w jeleniogórskie jako dowód uznania i wdzięczności. Cóż powiedzieć? Sympatyczna, ale niecodzienna inicjatywa.
- 5 IX w michałowickim schronisku spotkali się członkowie Klubu Przyjaciół Schroniska. 14 osób wykonało wiele prac w otoczeniu obiektu, a spotkanie zakończyło się przy ognisku.
- 28 X w gościnnych progach plebanii w Działoszynie spotkali się członkowie rady redakcyjnej przygotowującej opracowanie jubileuszowego

wydawnictwa z okazji 20-lecia Regionalnych, dawnych Wojewódzkich Przeglądów Piosenki Turystycznej i Ekologicznej. W radzie znaleźli się: Wenata Stawicka-Czerska – wieloletni juror, Tadeusz Prawelski – główny organizator od 1998 roku i Zdzisław Gasz – inicjator Przeglądu i wieloletni organizator i współorganizator. Zespół spotkał się jeszcze dwa razy, a efektem jego pracy było wydawnictwo, które ukazało się drukiem wiosną 2009 r.

- XV Konkurs Biologiczno-Ekologiczny Szkół Gimnazjalnych organizowany przez ZO LOP z dużą współpracą z naszym Oddziałem zakończył się finałem w dniach 21-22 XI. Testy pisano w Gimnazjum w Lubawce, zakwaterowanie było w SSM „Złoty Widok”, a ścisły finał z ZS Technicznych i Licealnych w Piechowicach. W etapie szkolnym wzięło udział 960 uczniów z 38 szkół, do finału (III etap) dotarło 24. Laureatem została Anna Celt z janowickiego gimnazjum (opiekun Teresa Łyczana).
- Od 2002 roku datują się niemal coroczne, grudniowe spotkania absolwentów kolejnych kursów przodowników turystyki górskiej. Od jakiegoś czasu noszą nazwę Złoty Mikołajkowe. W tegorocznym w dniach 12-14 XII spotkali się w michałowickim schronisku przede wszystkim specjaliści od Gór Świętokrzyskich, którzy najpierw „wycieczkowali” po regionie i Karkonoszach, a wieczorem spotkali się przy wspólnej kolacji. Organizator dotychczasowych kursów Zdzisław Gasz otrzymał medal honorowy 110-lecia turystyki górskiej nadany przez Komisję Turystyki Górskiej ZG PTTK.

2009 rok

- 16 I w sali Filharmonii Jeleniogórskiej odbyła się uroczysta gala z okazji 50-lecia istnienia Karkonoskiego Parku Narodowego. Wśród zaproszonych gości był prezes ZO LOP, ZO PTSM Zdzisław Gasz, który został uhonorowany Medalem 50-lecia KPN. Nasza współpraca z KPN datuje się od wielu lat i dotyczy szczególnie organizacji Jeleniogórskich Rajdów Młodzieży Szkolnej.
- 20 II w sali konferencyjnej Książnicy Karkonoskiej w Jeleniej Górze odbyło się połączone posiedzenie plenarne ZO PTSM i ZO LOP, na którym pozytywnie zaopiniowano realizację planu pracy za rok 2007/2008 i zatwierdzono plan pracy na rok 2009. Podobną tematykę zrealizowano w LOP-ie. Wspólność wielu działań obu organizacji coraz częściej stwarza okazję do organizowania połączonych zadań z zachowaniem oczywiście niezbędnej odrębności.
- W dniach 6-7 III w Karpaczu zaczął się i skończył w tutejszym SSM „Liczyrzepa” XX (Jubileuszowy) Zimowy Złot Pieszo-Narciarski PTSM „Karpacz 2009”. W tej niewielkiej, ale sympatycznej imprezie (60 uczestników), nie korzystającej z żadnego dofinansowania PTSM współpracuje

- z LOP przekazując m.in. część nagród i angażując się w pełni kadrowo (Z. Gasz jest głównym organizatorem, a niegdyś także inicjatorem Złotu). Do najbardziej wytrwałych uczestników Złotu należy I LO i Gimnazjum w Jeleniej Górze, a imiennie opiekunka drużyn Ewa Parfianowicz.
- 13-14 III odbył się finał VI Konkursu Przyrodniczo-Ekologicznego Szkół Podstawowych organizowany przez ZO LOP z dużą pomocą PTSM. Finał pisemny przeprowadzono w krzeszowskiej SP, potem odbyła się wycieczka na trasie: Sanktuarium MB w Krzeszowie (oprowadzał i to bardzo dobrze miejscowy uczeń kl. VI Michał Jała) – Vrchlabi (Muzeum Karkonoskiego Parku Narodowego) – Harrachov – Michałowice. Miejscem noclegu było SSM „Złoty Widok”, a finał ustny odbył się w DW „Zielone Wzgórze”. W konkursie tym w I etapie – szkolnym wzięło udział 1275 uczniów z 46 szkół, a laureatem został Krzysztof Retych z SP 11 w Jeleniej Górze (wygrał także jako gimnazjalista w 2013 roku).
 - XX Jubileuszowy Przegląd Piosenki Turystycznej i Ekologicznej odbył się w Zgorzelcu w dniu 4 IV w Zespole Szkół Zawodowych im. Bohaterów II Armii Wojska Polskiego. W uroczystym podsumowaniu 20-lecia znalazło się miejsce na wiele sympatycznych wyróżnień. Najwyższe – złote wyróżnienia otrzymali m.in. działacze PTSM – Tadeusz Prawelski, Sławomir Sobieski, Wenata Stawicka-Czerska, Zdzisław Gasz. Wydano też drukiem :Kronikę 20 lat Wojewódzkich/ Regionalnych Przeglądów Piosenki Turystycznej i Ekologicznej (1990-2009)” autorstwa Zdzisława Gasza, przy współpracy z Wenatą Stawicką-Czerską i Tadeuszem Prawelskim.
 - 20 IV w wieku 96 lat zmarł nestor turystyki szkolnej, człowiek wielkich zasług Teofil Ligenza vel Ozimek. Uroczysty pogrzeb honorowego członka PTSM, PTTK odbył się 23 IV na starym cmentarzu komunalnym w Jeleniej Górze w asyście 4 pocztów sztandarowych, rodziny i wielu przyjaciół oraz znajomych.
 - 5-6 VI odbył się XXV (Jubileuszowy) Piechowicki Rajd Działwy Szkolnej „Piechotka”. W uroczystym podsumowaniu, które odbyło się w SSM „Złoty Widok” wzięli udział liczni działacze PTSM. Wśród uhonorowanych złotym wyróżnieniem znaleźli się m.in. nasi działacze Krzysztof Walusiak, Wiesław Polański, Leokadia Kurpiewska i Zdzisław Gasz. Ten ostatni był autorem jubileuszowego wydawnictwa pn. „Srebrny Jubileusz Rajdu „Piechotka” 1985-2009”.
 - XXVII wycieczka „Rumunia-Mołdawia 2009” odbyła się w dniach 22 VI-4 VII z udziałem 47 osób. Po zaledwie 6 latach wyprawa w tym samym kierunku wyjazdu, ale kłopotu z naborem większego nie było. Zmienił się tylko dosyć mocno skład osobowy, bo wielu uczestników wycieczki z 2003 roku zrezygnowało. A szkoda, bo zwiedziliśmy sporo nowych miejsc i obiektów, a sama wycieczka należała do bardzo udanych, bo

Rumunia i nowo poznana Mołdawia (Mołdowa) miała wiele do pokazania. Najbardziej podobały się poznane już poprzednio Góry Fogarskie, a jako najbardziej życzliwych oceniono mieszkańców Mołdawii (i te wspaniałe podziemne piwnice win).

- 12 IX kolejna popularna wycieczka jednodniowa odbyła się na trasie Jelenia Góra – Zgorzelec (cmentarz II Armii WP) – Görlitz (Starówka, Muzeum Przyrodnicze) – Marienthal (Zespół Kościelno-Klasztorny Cy-sterek) – Oybin (centrum wczasowe i dawny klasztor) – Zittau (Starówka) – Porajów (Trójstyk Granic) – Frydlandt – Jelenia Góra. Prowadził Zdzisław Gasz – organizator wycieczki.
- Wyjątkowo późno, bo w dniach 25-27 IX odbył się XXXV Rajd „Jeżów Sudecki 2009”. W tej gminie poprzedni był Rajd VI w roku 1980, ale byliśmy w zupełnie innych realiach. Zakończenie odbyło się na pięknie utrzymanym stadionie LZS. Bardzo życzliwy był stosunek władz gminy z wójtem Edwardem Dudkiem i dyrektorem Zespołu Szkół Anną Lityńską. Szereg innych detali zdecydowało o tym, że Rajd uznano za w pełni udany.
- 22 X odbył się tradycyjnie co roku o tej porze realizowany komisyjny objazd schronisk młodzieżowych organizowany przez oddziałową Komisję Współzawodnictwa Schronisk. Tym razem odwiedzono obiekty w Kamieniu SSM „Halny”, Maciejowcu SSM „Maciejówka”, Bukowcu SSM „Skalnik” i Karpaczu SSM „Liczyrzepa”. W składzie Komisji byli: Teresa Materny (przewodnicząca), ks. Marian Matula, Romana Dobosz i Zdzisław Gasz. Całość SSM zwizytowano w ciągu 2 dni objazdów.
- W dniach 6-7 XI odbył się finał XVI Konkursu Biologiczno-Ekologicznego Szkół Gimnazjalnych organizowany przez ZO LOP przy dużym współudziale działaczy PTSM. Testy pisano w Gimnazjum w Jerzmankach, zakwaterowanie i finał ustny miał miejsce w Michałowicach (SSM i DW „Zielone Wzgórze”). W etapie szkolnym (I) uczestniczyło 1200 uczniów z 44 szkół. Wygrał Wojciech Fica z Bolkowa, a jego opiekunem była matka Stanisława.
- 20 XI odbyło się podsumowanie sezonu turystycznego i ekologicznego poprzedzone 1/2 dniową wycieczką na trasie: Jelenia Góra – Liberec – Marienthal – Görlitz – Zgorzelec. Uroczystość zorganizowano w ZSZ im. Bohaterów II Armii WP w Zgorzelcu, a wzięli w nim udział starostowie: lwówecki Artur Zych i zgorzelecki Kazimierz Szczech. Spotkanie zakończono kolacją w Chacie Izerskiej M. Stanisza w Szklarskiej Porębie Dolnej.

2010 rok

- 13 I w schronisku „Kamieńczyk” działacze samorządowi i turyści Szklarskiej Poręby zorganizowali IV Spotkanie Ludzi Gór, na które zapro-

szo przewodników, goprowców i gestorów bazy turystycznej. Postacią pierwszoplanową był biskup legnicki Stefan Cichy, którego sposób bycia ujmował zebranych (sam do dziś uprawia turystykę górską). Wśród zaproszonych gości był prezes ZO PTSM, a także wieloletni przewodnik sudecki i honorowy przewodnik turystyki górskiej Zdzisław Gasz, który w swoim krótkim wystąpieniu przybliżył zebrany tematykę turystyki szkolnej i działalności PTSM.

- 21 I połączone prezydium PTSM i LOP obradowały na temat sprawozdań rocznych i planowania pracy w roku 2010, a także dyskutowano nad inicjatywą prezesa Z. Gasza w sprawie ufundowania tablicy pamiątkowej Teofila Ligenzy vel Ozimka. Uzgodniono, że zostanie rozesłany apel do przyjaciół i znajomych zmarłego o złożenie datków na koszt wykonania tablicy, która będzie umieszczona na ścianie SSM „Złoty Widok” w Michałowicach. Prezes poinformował też, że opracuje przy współpracy z córką „Profesora” Elżbietą Krawcewicz biografię T. Ligenzy. Koszt wydawnictwa pokryje WFOŚiGW w ramach zadania ekologicznego w bibliotece publicznej (pomoc Elżbiety Bilskiej i Joanny Jagodzińskiej – naszych działaczek i pracownic Książnicy Karkonoskiej).
- Równolegle w zimie 2010 roku odbyły się 2 kursy szkoleniowe kadry turystycznej. W Akademii Ekonomicznej prowadzono zajęcia kursu przewodników sudeckich, w DODN szkolili się przyszli piloci wycieczek krajowych i zagranicznych. Na obu zajęcia prowadził prezes Zdzisław Gasz, który może się poszczycić tym, że jest wykładowcą na kursach przewodnickich ośrodka jeleniogórskiego od 1964 roku. Prowadził również zajęcia na kursach organizowanych w Bolestawcu, Kamiennej Górze i Świeradowie.
- W dniach 5 i 6 III w krakowskim schronisku PTSM na Oleandrach odbyło się posiedzenie plenarne Zarządu Głównego PTSM. Podano szczegółową analizę funkcjonowania schronisk własnych PTSM w Krakowie, Zakopanem, Ustroniu-Jaszowcu, Kłębowie. Najlepiej oceniono SM w Zakopanem, niska była ocena SM w Kłębowie (woj. warmińsko-mazurskie). Znaczna część plenum to rozgrywki personalne z opozycją tzw. małopolską.
- 15 III otrzymaliśmy z Oddziału WFOŚiGW w Jeleniej Górze wiadomość, która zelektryzowała oba Zarządy PTSM i LOP, a dotyczyła ona zmniejszenia o 50% dotacji do planowanych imprez i konkursów. Sytuacja stała się groźna, mieliśmy pozyskać kilkanaście tysięcy złotych, ale skąd? Poradzono nam, aby wystąpić z apelem o wsparcie do samorządów lokalnych. Tak też uczyniliśmy, ale efekt był mizerny. Kilka gmin udzieliło grzecznych, wymijających odpowiedzi, większość w ogóle nie odpowiedziała, a tylko dwie zareagowały pozytywnie – Podgórzyn i Piechowice, czyli tam, gdzie rządziły panie znane prezesowi Z.

Gaszowi. A o ile prosiliśmy? O kilkaset złotych. Ostatecznie, chociaż z dużymi trudnościami i ograniczeniami prowadzący znajduje wsparcie u innych.

- 20 IV w michałowickim schronisku „Złoty Widok” odbyło się uroczyste odsłonięcie tablicy pamiątkowej Teofila Ligenzy vel Ozimka, wybitnego turysty i krajoznawcy, Honorowego Członka PTSM i PTTK. Autorem drewnianej tablicy był artysta rzeźbiarz z Piechowic Stanisław Zajac, ten sam, który wykonał tablicę Mieczysława Holza, którego tablica też znajduje się na ścianie schroniska. W uroczystości wzięło udział ponad 50 osób – członkowie rodziny, przyjaciele i sympatycy z posłem na Sejm Marcinem Zawitą. Wszyscy uczestnicy uroczystości otrzymali wydawnictwo „Wspomnienia o „Profesorze” Ligenzie autorstwa Zdzisława Gasza. Całość kosztów związanych z wykonaniem tablicy, ekspozycją w schronisku i spotkaniem została pokryta ze zbiórki społecznej ogłoszonej przez nasz Oddział.
- 24 IV Oddział wspólnie z ZO LOP zorganizował kolejną, popularną wycieczkę 1-dniową do Ogrodu Zoologicznego „Safari” k. Dvur Kralove i zamku Kuks. Wycieczka cieszyła się dużym powodzeniem. Prowadził ją Zdzisław Gasz.
- XXVIII wycieczka „Nieznana Polska Wschodnia 2010” odbyła się po wielu perypetiach ostatecznie w dniach 28 VI-5 VII z udziałem 39 osób. Planowana pierwotnie wersja „Wschodnie Rubieże Rzeczypospolitej” nie „chwyciła”, więc zaproponowaliśmy II wersję „Południowa Szwecja i Finlandia” i ta też się nie powiodła. Ostatecznie zaproponowano trzecią wersję – „Nieznana Polska Wschodnia” (skrótowa modyfikacja I wersji). I okazało się, że było warto, bo znakomita większość uczestników po raz pierwszy widziała i słyszała takie nazwy jak Drohiczyn, Horyniec, Sobibór, czy Góra Grabarka. Były po drodze aż trzy Parki Narodowe, zabytki kultury prawosławnej, katolickiej i judaistycznej.
- 15-23 VIII w oparciu o bazę SSM „Złoty Widok” odbył się XXIII Kurs Przodowników „Sudety 2010”. Program kursu silnie zmodyfikowano rezygnując z formy 3-tygodniowego obozu wędrownego, a w to miejsce wprowadzając 8-dniowy obóz pobytowy z kilkoma wycieczkami. Ta zmiana była próbą wyjścia z impasu po nieudanym naborze na kurs tatrzański w 2009 roku. I udało się. 19 osób zaliczyło skrócony kurs i co najważniejsze dali potem podstawę do organizacji kursów w 2011 roku i najbardziej udanego w 2012 roku. Zajęcia na kursie prowadzili znani z poprzednich – Tadeusz Prawelski, Paweł Kasprzyk, Zdzisław Gasz kierujący także całością. Zajęcia prowadziła także Sabina Tabaka z Karkonoskiego Centrum Edukacji Ekologicznej KPN. Najliczniejsza grupa kursantów wywodziła się z Bielska-Białej.
- Rok 2010 był okazją do obchodów 65-lecia działalności wielu szkół

na Dolnym Śląsku (i nie tylko). Jubileuszowe obchody zorganizowały m.in. dwie szkoły znane z działalności turystycznej i ekologicznej. 24 IX zorganizowano z wielkim rozmachem uroczystości jubileuszowe w SP 1 w Bogatyni (szkoła ta zaledwie 7 VIII tego roku została mocno poszkodowana przez falę powodziową), a 26 X bardziej kameralne, ale również bardzo sympatyczna uroczystość zorganizowano w SP i Gimnazjum w Działoszynie. Na te uroczystości zaproszono oficjalnie prezesa ZO PTSM i ZO LOP Zdzisława Gasza.

- „XXXVI Rajd Lwówek Śl. 2010” dobił do mety w Liceum Ogólnokształcącym w Lwówku Śl. 26 IX. Po raz pierwszy metą była miejscowość tak odległa od głównej bazy noclegowej, jaką stanowią zawsze dla tego Rajdu schroniska młodzieżowe Kotliny Jeleniogórskiej. Plusem było możliwe poprowadzenie nowych, ciekawych tras rajdowych, minusem i to wielkim były kłopoty komunikacyjne ostatniego dnia Rajdu (dowóz i odwóz na metę). Udało się to jednak pokonać, a pomocne było duże zaangażowanie środowiska lwóweckiego ze starostą Arturem Zychem na czele.
- W dniach 8-10 X gościł w Krotoszynie podczas organizowanych tam jubileuszowych uroczystości turystycznych prezes Zdzisław Gasz. Był gościem starosty krotoszyńskiego, burmistrza, miejskiego ośrodka kultury i uczestniczył w jubileuszowym rajdzie turystycznym z udziałem prezesa ZG PTTK. Wielu miejscowych vipów podkreślało, że jeleniogórskiemu PTTK-owi Krotoszyn zawdzięcza przeszkolenie ponad 100 kierowników wycieczek szkolnych oraz kilkunastu przodowników turystyki górskiej.
- 19 XI odbyło się podsumowanie sezonu turystycznego i ekologicznego w Miłkowie poprzedzone wycieczką na trasie Jelenia Góra – Sulików (zabytkowy rynek) – Działoszyn (Izba Regionalna, barokowy kościół) – Bogatynia (szkody powodziowe, SP 1) – Frydlandt – Miłków. Poczęstunek kończący przygotował dzierżawca SSM „Skalnik” w Bukowcu Adam Żurowski.
- 12-14 XI 2010 to data podsumowania krajowego 50 Ogólnopolskiego Konkursu Współzawodnictwa Schronisk Młodzieżowych, którego gospodarzem było schronisko młodzieżowe i władze samorządowe miasta Brzesko. Trzydniowy, ciekawie przygotowany program wypełniały wycieczki do Dębna, Szczepanowa, Czchowa i Joli i zwiedzaniu znanego browaru w Brzesku-Okocimiu. Pomysłowo również zorganizowano części oficjalne w ratuszu, a potem w schronisku. Prezes Z. Gasz jako organizator poprzednich dwu jubileuszowych edycji – 30-tej w Karpaczu i w Szklarskiej Porębie i 40-tej w Michałowicach był gościem honorowym.

2011 rok

- 14 I prezes Z. Gasz zwołał zebranie Zarządu Okręgu Wojewódzkiego PTSM do Jeleniej Góry. Okręg Dolnośląski z siedzibą w Jeleniej Górze działa od 2000 roku i wchodzi w jego skład Oddziały z całego Dolnego Śląska, czyli ze Zgorzelca, Lubania, Bolesławca, Jeleniej Góry, Legnicy, Wałbrzycha, Wrocławia (największy Okręg w Polsce). Zebrania odbywają się zwykle dwa razy w roku i służą wzajemnej wymianie doświadczeń. Najbardziej aktywnymi uczestnikami są Oddziały dawnego województwa jeleniogórskiego, odstaje od normy Oddział Wrocław.
- W tym samym dniu w michałowickim SSM spotkali się miłośnicy śpiewania kolęd i piosenek turystycznych na kolejnym już VI spotkaniu. Wystrój i atmosfera w schronisku sprzyjała dobrej duszy spotkania, w którym wzięło udział 12 osób. Ustalono, że te sympatyczne spotkania będą kontynuowane.
- Od kilku lat tradycją stały się połączone spotkania plenarne rozszerzonych zarządów PTSM i LOP odbywające się na początku ferii zimowych. Tegoroczne z dnia 15 II zajęły się podsumowaniem roku i planowaniem działań na rok bieżący. W tym też dniu spotykają się nauczyciele zaproszeni do przygotowania pytań na konkursy ekologiczne klas II-III i IV-VI SP. W jednym dniu zatem oszczędzając czas dojeżdżających z daleka załatwione są różne, ważne sprawy.
- 26 III odbył się w Zgorzelcu XXII Przegląd Piosenki Turystycznej i Ekologicznej. Ośrodek jeleniogórski PTSM i LOP jako współorganizator zapewnił obsługę kadrową 2/3 składu jury (Mariola Kotowicz, Wenata Stawicka-Czerska, Małgorzata Przezak-Gočko, Agnieszka Treter-Kłyszyszyńska, Maria Skowron, Waldemar Motyka) i dofinansował fundusz nagród. Jedną z laureatek została Natalia Lis z Piechowic.
- Kolejną, popularną wycieczkę zorganizowano 7 V do Mlada Boleslav (Muzeum Motoryzacji) i Zamku Sychrov (ciekawe wyposażenie i piękne ogrody). Prowadził ją Krzysztof Raczek.
- Po raz pierwszy tak blisko siebie odbyły się finały dwóch konkursów ekologicznych LOP z dużym udziałem organizacyjnym PTSM. 6-7 V odbyły się finały VIII Konkursu Przyrodniczo-Ekologicznego Szkół Podstawowych, których etap pisemny przeprowadzono w SP w Siekierczynie (gospodarze – Janina Hładyk, Anna Uryga-Nawrocka), a finał ustny w Michałowicach (SSM i DW „Zielone Wzgórze”). 13-14 V odbył się VII Konkurs Przyrodniczo-Krajoznawczy Kl. II-III SP. Pisano w SP w Czerwonej Wodzie (gospodarz Jolanta Błauciak), a część ustna i zakwaterowanie miało miejsce w Karpaczu (SSM „Liczyrzepa”).
- Z wielkimi kłopotami rodziła się tegoroczna XXIX wycieczka „Austria 2011”. Trasa wycieczki była bardzo interesująca, ale zgłoszeń było cią-

gle zbyt mało, poza tym mnożyły się kłopoty z rezerwacją noclegów w niby dobrze zorganizowanej bazie austriackich schronisk młodzieżowych i trwały one niemal do końca. Przebywającego na przełomie maja i czerwca w sanatorium krynickim prezesa Zdzisława Gasza wsparli w kłopotach organizacyjnych Krystyna Mądry – ówczesny pracownik Biura i Rajmund Jahołkowski – przewodniczący OK Rewizyjnej. Ostatecznie wyjechało 21 osób, program zrealizowano, ale pozostał w kasie PTSM deficyt finansowy. Postanowiono zaniechać organizacji wyjazdów zagranicznych i powrócić do zwiedzania kraju. Tak też robiono z dobrym skutkiem przez kilka kolejnych lat.

- Niecodzienna uroczystość zorganizowano 20 IX w Ministerstwie Edukacji Narodowej. 52 osobom z całej Polski wręczono po raz pierwszy przyznawane – honorowe wyróżnienia i medal „Nauczyciel Kraju Ojczystego” przyznane przez ZG PTTK wspólnie z MEN. Na Dolnym Śląsku otrzymały je 4 osoby, w tym Zdzisław Gasz.
- XXXVII Rajd Młodzieży Szkolnej „Miłków 2011” odbył się w dniach 23-25 IX z udziałem 266 uczniów i 33 nauczycieli, a młodzi turyści wędrowali na 8 trasach. Dopisała piękna, słoneczna aura. Spadła natomiast nieco ilość uczestników. Organizatorzy nie mieli wreszcie takich problemów komunikacyjnych, jakie towarzyszyły rajdowi w Lwówku Śląskim. Bardzo dobrze spisali się gospodarze zakończenia kierowani przez dyrektora szkoły mgr Jolantę Krawiec.
- 1 X PTSM jeleniogórski zorganizował kolejną wycieczkę 1-dniową autokarową. Tym razem niemal całkowicie pełny autokar wycieczkowiczów prowadziła do Drezna – niedawna absolwentka kursu przewodnickiego) i jednocześnie nasza zadeklarowana działaczka Teresa Fierkowicz ze Świeradowa. Wycieczka należała do bardzo udanych, a nie wszyscy chętni się „załapali”.
- Finał XVIII Konkursu Biologiczno-Ekologicznego Gimnazjów odbył się w dniach 4-5 XI. Testy pisano po raz pierwszy w Gimnazjum w Wojcieszowie. Rangę tego spotkania podniósł znacząco swoją obecnością dr Sławomir Maciejczyk – ponoć najmłodszy burmistrz w Polsce (28-letni). Po wycieczce m.in. do Zamku Grodziec, którą prowadził Piotr Norko zakwaterowano konkursowiczów w SSM w Łupkach, gdzie też w następnym dniu rozegrano finał ustny. Oba miejsca rozgrywania finału okazały się bardzo dobrze wybrane, a gospodarze obu obiektów zasłużyli na pochwałę. W I etapie – szkolnym startowało 1032 uczniów z 41 szkół, do finału dotarło 24.
- 16 XI grupa działaczy PTSM i LOP przeprowadziła modyfikację części wystroju Izby Tradycji Szkolnego Ruchu Krajoznawczo-Turystycznego i Ekologicznego mieszczącej się w SSM „Wojtek” w Szklarskiej Porębie Dolnej. Izba została założona w 1996 roku i jest oficjalnym dziełem

obu organizacji, ewenementem w skali krajowej. Funkcjonuje w dwóch izbach na poddaszu schroniska wyłączzonego niegdyś przez straż pożarną z funkcji noclegowej. W pracach uczestniczyły Romana Dobosz, Teresa Materny i Zdzisław Gasz, a pomagała ówczesny dzierżawca schroniska – Magda Krausiewicz-Łada. Już jednak wtedy zarysowały się niedobre perspektywy dla Izby, bo dzierżawca już załatwiła dopuszczenie pomieszczeń strychowych do wykorzystania noclegowego.

- W maksymalnie późnym terminie, bo dopiero 9 XII odbył się Zjazd Sprawozdawczo-Wyborczy Oddziału. Obradowano w sali konferencyjnej Starostwa Powiatowego w Jeleniej Górze. Przy dobrej frekwencji – 33 obecnych na planowanych 36 – oceniono bardzo pozytywnie 5-letnią kadencję i udzielono absolutorium ustępującym władzom. Wybrano też nowe władze, w których zabrakło dotychczasowego wiceprezesa Krzysztofa Raczka (nie kandydował), Czesławy Stawskiej (skarbnik), która wycofała się ze względu na stan zdrowia i z tego samego powodu nie kandydowali Marian Jabłoński i Maria Rudak. Nowe twarze to Antoni Olszewski z Piechowic, Teresa Fierkowicz ze Świeradowa, Wojciech Król z Lwówka Śląskiego, Marek Dębek z Cieplic, Krzysztof Walusiak, Agnieszka Treter-Kłyszynska z Piechowic. Prezesem na kolejną kadencję (4) wybrano Zdzisława Gasza, który też został delegatem na Zjazd Krajowy.

2012 rok

- W hotelu „Skalny” w Karpaczu Starostwo Powiatowe w Jeleniej Górze zorganizowało uroczyste spotkanie noworoczne z udziałem około 150 osób. W długim wystąpieniu Starosty Jacka Włodygi podsumowującym rok 2011 o turystyce szkolnej jak zwykle mowy nie było, bo ważna jest ta komercyjna. Jedyna korzyść to okazja przeprowadzenia nieoficjalnych rozmów z wieloma ciekawymi i często znaczącymi ludźmi, co też prezes z. Gasz skwapliwie wykorzystał. Podobne, uroczyste spotkanie, ale w Teatrze im. C. K. Norwida zorganizował 12 I Urząd Miasta Jelenia Góra z udziałem 300 osób. Na oba spotkania prezes PTSM był oficjalnie zaproszony.
- 13 i 14 I w SSM „Złoty Widok” spotkali się na VI Kolędowaniu sympatycy tej formy towarzyskich i tradycyjnych spotkań. 12 uczestników śpiewało do późnych godzin wieczornych, a po noclegu i dobrym śniadaniu odjechało do domu. Było to ostatnie spotkanie kolędowe w Michałowicach.
- 20 I w Jeleniej Górze gościli od rana tzw. popularnie układacze pytań na konkursy ekologiczne kl. II-III SP i kl. IV-VI SP. Potem odbyło się planowane plenarne posiedzenie (rozszerzone) obu Zarządów, które oceniło działalność w roku 2011 i wytypowało kierunki działania w roku 2012. Zebranie plenarne odbyło się w świeżo wyremontowanej Bursie Nr 1 na

ul. Kilińskiego, którego dyrektorem jest E. Krausiewicz – wiceprezes Oddziału.

- 31 I członkowie prezydium PTSM i LOP pożegnali odchodzącą z ponad rocznej pracy w Biurze Krystynę Mądry. Pracowała krótko, ale dała się poznać z bardzo dobrej strony. Od 1 III rozpoczęła pracę nowa pracownica Krystyna Wrona, emerytowana pracownica bankowości.
- 10-12 II w Szklarskiej Porębie, w tamtejszym LO, odbyły się Eliminacje Okręgowe XXXVIII Olimpiady Geograficznej (Dolny Śląsk i Opolszczyzna). Gospodarzem imprezy była dyrektor LO Beata Szehidewicz, a głównym organizatorem członek Komitetu Okręgowego Zdzisław Gasz. PTSM włączył się szeroko w organizację Olimpiady, nie tylko przez osobę prezesa Z. Gasza. Podczas uroczystego zakończenia Olimpiady, bardzo udanej zdaniem uczestników i organizatorów, Z. Gasz, który pożegnał się z Olimpiadą Geograficzną po 36 latach pracy otrzymał pismo gratulacyjne kolegium oraz oklaski na stojąco. Jego następcą z Jeleniogórskiego jest Marek Łabędź, a stałym wieloletnim wychowawcą wielu młodych olimpijczyków Ewa Parfianowicz z I LO w Jeleniej Górze.
- 31 III odbył się XXIII Przegląd Piosenki Turystycznej i Ekologicznej, po raz pierwszy w murach Zespołu Szkół Zawodowych i Licealnych im. Emilii Plater w Zgorzelcu. Nowa siedziba mogła zaimponować swoim ogromem, ale czuliśmy się nieco zagubieni w tej wielkiej przestrzeni. Jak zawsze PTSM i LOP wydelegowały do pracy w jury 6 osób (2/3 składu) i współorganizatora, a także pomogły finansowo. Niestety notuje się spadek ilości zgłoszeń. Na tym tle pozytywnie wyróżniają się odległe Piechowice, które dzięki Wojciechowi Zarównemu przyjeżdżają na konkurs w składzie niemal 30-osobowym i osiągają sukcesy.
- Finały LOP-owskich konkursów ekologicznych odbyły się dla klas II-III SP w dniach 20-12 IV, a gościło SSM „Halny” w Kamieniu, dla klas IV-VI SP w dniach 11-12 V, a noclegami służył po raz pierwszy inny obiekt niż SSM – Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bogatyni.
- 18-19 V odbył się XXVIII Rajd Działwy Szkolnej „Piechotka”, na którym od szeregu lat honorowy patronat mają Zarządy PTSM i LOP. Wspomagamy tę imprezę kadrowo i programowo (układanie regulaminu, pytań krajoznawczych itp.).
- W SM „Wiecha” w Ustroniu-Jaszowcu odbył się XIV Zjazd Krajowy PTSM. Delegatem z Jeleniej Góry był Zdzisław Gasz, który składał m.in. sprawozdanie jako przewodniczący Głównego Sądu Koleżeńskiego. W nowej kadencji zabrakło tak znanych osób (często same zrezygnowały) jak Eugeniusz Buśko, Jan Barut, Marek Szpecht. Z. Gasz zrezygnował z kandydowania. Prezesem wybrano, ale nie jednogłośnie, na kolejną kadencję Henryka Gołębiowskiego z Wałbrzycha, a wiceprezesami Marię Łazarz

z Poznania, Mariana Dzimirę z Rzeszowa. Jerzy Kwaczyński z Żyrardowa zastąpił po 30 latach „skarbnikowania” E. Buškę.

- XXX jubileuszowa wycieczka ph. „Nieznana Polska Północno-Wschodnia” odbyła się w dniach 2-12 VII, a wzięły w niej udział 42 osoby. W jej programie znalazł się po raz pierwszy spływ kajakowy Czarną Hańczą przygotowany i poprowadzony przez Iwonę Franczak ze Szczecina. Był też 1-dniowy wypad do Kowna z bazy noclegowej w przeuroczym ośrodku noclegowym parafii w Jeleniewie k/Suwałk. Równie udane jak wycieczka było spotkanie powycieczkowe, które zorganizowano 23-24 XI w SSM w Łupkach, a niejako podsumowaniem całości 30 wycieczek był Suplement do wydawnictwa z okazji Srebrnego Jubileuszu 2007, opracowany pod redakcją Zdzisława Gasza, przy współpracy z Janiną Hładyk, Pawłem Kasprzykiem i Bożeną Wojciechowską.
- W dniach kiedy odbywał się XXV Kurs (Ogólnopolski) Przodowników Turystyki Górskiej „Tatry 2012” (2-17 VIII) rozpoczął się dla Oddziału PTSM i Okręgu LOP trudny czas. 7 VII starosta jeleniogórski Jacek Włodzka zaproponował prezesowi Z. Gaszowi bezalternatywną propozycję przeniesienia Biura z Jeleniej Góry do Piechowic – do warsztatów szkolnych tutejszego Zespołu Szkół Technicznych i Licealnych. Rozpoczęły się oględziny nowego miejsca, próby uzyskania innego rozwiązania, ale ostatecznie nic nie udało się zmienić.
- Kurs tatrzański tym razem nie miał problemów z naborem. Zgłosiło się 21 osób, które przez 16 dni w trudzie i w mozoie nieustannej wędrówki pogłębiały wiedzę o Tatrach, aby w ostatnim dniu stanąć do egzaminu sprawdzającego. Z naszych działaczy i sympatyków uprawnienia zdobyli: Marek Dąbek, Daniel Graczyk, Teresa Fierkowicz, Leszek Koprowski, Krzysztof Raczek (kierował obozem po nagłej chorobie Pawła Kasprzyka), Dorota Szwedo i Anna Walusiak. W Komisji egzaminacyjnej, oprócz miejscowego przewodnika tatrzańskiego, zasiadali Paweł Kasprzyk i Zdzisław Gasz (główny organizator).
W uroczystej, bardzo sympatycznej i koleżeńskej atmosferze miało miejsce podsumowanie 25-ciu Kursów, które odbyło się w dniach 14-16 XII w SSM „Złoty Widok” w Michałowicach. Było wiele nagród i wyróżnień, w tym „Dyplom Honorowy KTG ZG PTTK” dla organizatora 23 Kursów Z. Gasza (także kryształowa plakietka od uczestników). W programie spotkania były oczywiście wycieczki, w tym dla „wyrpiazry” po Karkonoszach.
- 10 X odbyło się oficjalne otwarcie nowej siedziby PTSM/LOP w Piechowicach z udziałem członków Zarządów i zaproszonych gości (starosta, dyrektorzy piechowickich szkół). W dwóch pomieszczeniach znalazło się biuro oraz w większym Poradnia Krajoznawczo-Turystyczna i Ekologiczna (Izba Tradycji Krajoznawczo-Turystycznej i Ekologicznej). Zanim

do tego doszło odbyło się prawdziwe „pospolite ruszenie”. Ogromna większość aktywu obu organizacji przepracowała w sumie ponad 300 godzin i doprowadziła do przeprowadzki Biura z Jeleniej Góry (pomoc Starostwa do ciężkiego sprzętu), Izby tradycji z „Wojtka” (łącznie z meblami i planszami) i archiwum z SSM „Złoty Widok”, a następnie zagospodarowała je na miejscu (malowanie ścian, instalacja elektryczna dla plansz, zagospodarowanie tematyczne – 16 plansz i ich montaż. Wiele osób wtedy uhonorowano pamiątkowymi dyplomami dziękczynnymi.

- W czasie tych intensywnych prac przeprowadzono planowane imprezy.
 - W dniach 28-30 IX odbył się XXXVIII Rajd Stara Kamienica, poprzedzony kłopotliwymi dla organizatorów poszukiwaniami innego miejsca zakończenia imprezy, bo najpierw miał to być Zespół Szkół w Sobieszowie, ale po jego nieprzewidywanym rok wcześniej zlikwidowaniu trzeba było szukać innej lokalizacji.
 - 7 X odbyła się popularna wycieczka 1-dniowa do Kutnej Hory i Podjebradów prowadzona przez Małgorzatę Polańską. Wycieczka była udana i cieszyła się wielką popularnością.
- 17 XI w Lubomierzu miało miejsce udane podsumowanie sezonu turystycznego i ekologicznego. Spotkanie popołudniowe poprzedziła wycieczka na trasie Henryków Lubański (cis) – Kliczków (zamek) – Lwówek Śląski (ratusz). W spotkaniu wziął udział starosta Lwówka Józef Stanisław Mrówka i władze Lubomierza, a całość zakończono spotkaniem w SSM „Maciejówka” w Maciejowcu.
- Nowe lokum Biura „zaowocowało” nieprzewidzianą przerwą w pracy w okresie ferii świątecznych. Warsztaty szkolne zamknięto, aby zaoszczędzić na ogrzewaniu i my mieliśmy niespodziewany urlop.

2013 rok

- Zmiana lokalizacji Biura i ograniczenia dotyczące jego użytkowania (nie po godz. 15:00) zaowocowało koniecznością odwołania tradycyjnego Kolędowania, a tak się jakoś składało, że nie było chętnych do spotkania się w Michałowicach. W tym też miesiącu styczniu przeniesiono ostatecznie zbiory archiwalne ze schroniska do Piechowic, o co upominała się obecna dzierżawczyni obiektu.
- Tradycyjne spotkanie noworoczne z ludźmi działającymi w turystyce Starostwo Jeleniogórskie zorganizowało w tym roku 16 I w restauracji „Chata za Wsią” w Mysłakowicach. Była okazja do ciekawych i niekiedy wartościowych rozmów z wieloma znaczącymi osobami, z czego jako zaproszeni skorzystaliśmy.
- 28 I w siedzibie piechowickiej odbyło się najbardziej pracowite i efektywne spotkanie aktywu obu organizacji. Najpierw przez cztery godziny pracowali „układacze pytań” do konkursów ekologicznych, potem

odbyło się rozszerzone zebranie plenarne obu organizacji poświęcone podsumowaniu minionego roku i zatwierdzeniu działań na rok bieżący. Wszystkie spotkania odbyły się przy bardzo dobrej frekwencji, chociaż zima podróżom na ogół nie sprzyja, ale ta na szczęście była jesienna.

- W Zarządzie LOP postanowiono wrócić do zaniechanej od kilku lat współpracy z Nadleśnictwami i Kołami Łowieckimi. Głównym rzecznikiem tej sprawy byli prezes Z. Gasz i wiceprezes J. Szafran. Już w lutym podjęto konkretne działania odwiedzając Nadleśnictwo „Śnieżka” w Kowarach i w Szklarskiej Porębie z propozycjami współpracy przy organizacji imprez ekologicznych i turystycznych. Oba Nadleśnictwa i także Zarząd Okręgu Polskiego Związku Łowieckiego w Jeleniej Górze przyjęły propozycje i zadeklarowały konkretną pomoc. W lipcu odwiedzono też Nadleśnictwo w Kamiennej Górze, a w październiku w Świeradowie Zdroju i jeszcze raz w Szklarskiej Porębie. Ten kierunek działania okazał się być bardzo owocny i postanowiono go rozwijać i kontynuować w przyszłości.
- 23 III w nowej od ubiegłego roku siedzibie w Zgorzelcu odbył się XXIV Przegląd Piosenki Turystycznej i Ekologicznej. Organizacyjnie i poziomem prezentacji Przegląd się udał, zanotowano jednak kolejny spadek ilości zgłoszeń. Tradycyjnie wsparliśmy Przegląd nagrodami i 6-osobową kadrą jurorów.
- 6 IV w „Chacie Izerskiej” Macieja Stanisza w Szklarskiej Porębie Dolnej odbyły się obchody 25-lecia działania Klubu Turystyki Kwalifikowanej „Morena”. Klub ten o bogatej i ważnej historii powstał jako pierwszy w Polsce klub młodzieżowy zrzeszony w PTSM. Występowałem wtedy jako wiceprezes ZG PTSM z wnioskiem o zatwierdzenie jego działalności i pamiętam, że nie było łatwo, bo program Klubu był dość ambitny i wzbudzał niepokój. Jeden z głównych twórców „Moreny” M. Stanisz przyjmował teraz jubilatów jako gospodarz popularnej bazy. Z grona „Morenowców” wywodzi się wiele znanych w turystyce postaci. Niedysiejsza siedziba – Piechowice ma dziś znaczenie symboliczne, tak samo jak silnie zróżnicowany geograficznie skład osobowy. Warto jednak podkreślić, że tradycja trwa i następcy z własnych szeregów rosną.
- 9 V w Piechowickim Ośrodku Kultury odbył się wieczór autorski Zdzisława Gasza, twórcy wydanego w 2012 roku opracowania „Wielka i mała historia Piechowic od czasów piastowskich do współczesności”. Ta pierwsza polska popularna monografia historyczna została opracowana przy znaczącej i życzliwej pomocy wielu piechowickich działaczy PTSM m.in. Mariana Matuli, Antoniego Olszewskiego, Wiesława Polańskiego, Jarosława Bumażnika, Leonardy Kurpiewskiej, a także osób spoza Piechowic lub miejscowych nie związanych z PTSM lub LOP, jak Wenata Stawicka-Czerska, Irena Sokołowska, Irmiona Paszkowska, Helena Tekeł, Edward Wryszcz, Kinga Szczap, Anna Kalisz.

- Zarząd Okręgu LOP przy współpracy z PTSM przeprowadził na wiosnę oba konkursy ekologiczne, cieszące się jak zawsze dużą popularnością. IX Konkurs Klas II-III SP finałowe spotkania miał w dniach 19-20 IV z częścią pisemną w SP 3 Kowary, a ustną i zakwaterowaniem w SSM w Łupkach. X Konkurs Klas IV-VI SP odbył się w dniach 9-10 V w Mysłakowicach w SP 1, a potem w Michałowicach (SSM i DW „Zielone Wzgórze”). IX Konkurs po raz pierwszy otrzymał wsparcie Nadleśnictwa „Śnieżka” w Kowarach.
- 14 VI bratnia organizacja Okręg LOP odbył swój Zjazd Sprawozdawczo-Wyborczy w Starostwie Powiatowym w Jeleniej Górze. Zarząd, z wyjątkiem prezesa Z. Gasza wybranego na szóstą kadencję, mocno się odmłodził – Krzysztof Raczek został wiceprezesem, Barbara Pelczarska – sekretarzem, Teresa Materny – skarbnikiem. W styczniu 2015 roku żadna z tych osób nie figuruje w składzie Zarządu z różnych powodów. Ważnym novum było powołanie doradców Zarządu do spraw kontaktów z Nadleśnictwami i Kołami Łowieckimi (J. Szafran) i liderów konkursów ekologicznych. Powstała też Rada Prezesów 4 Oddziałów.
- W dniach 1-9 VII odbyła się XXXI wycieczka „Polska Środkowo-Wschodnia 2013” przy komplecie 47 uczestników. Należała do bardzo udanych programowo i organizacyjnie, co dodatkowo potwierdzili uczestnicy spotkania powycieczkowego, które zorganizowano w SSM w Łupkach 25-26 X. Na trasie w tradycję wycieczek „wkomponowała się” już twórczość wycieczkowej poetki – kronikarki Bożeny Wojciechowskiej z Bogatyni, której wierszowana relacja nie tylko bawi i ożywia atmosferę w czasie samej wycieczki, ale służy odnawianiu wspomnień podczas spotkań powycieczkowych.
- Grupa absolwentów XXV Kursu Przodowników TG „Tatry 2012” próbowała nakłonić dotychczasowego organizatora Z. Gasza do zorganizowania XXVI Kursu „Góry Świętokrzyskie 2013”. Niestety odzew na propozycję był zbyt słaby i kursu nie zorganizowano.
- 8 VII w lubańskim szpitalu zmarł na serce w wieku 92 lat Ludwik Anioł wieloletni nauczyciel licealny, lider turystyki w tym regionie. W turystyce osiągnął wszelkie możliwe do zdobycia zaszczyty PTSM, PTTK, LOP i państwowe. Działal niegdyś w Armii Krajowej i w tajnym nauczaniu. Ostatnie 13 lat życia spędził na wózku inwalidzkim po nieszczęśliwym wypadku komunikacyjnym. Pochowany został w Lublińcu. 1 września w kościele pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Lubaniu społeczeństwo i władze Lubania nader uroczystie pożegnały Go podczas mszy świętej.
- XXXIX Rajd „Wleń 2013” (27-29 IX) zawitał do tego miasteczka po 24 latach przerwy. Witął go jako gospodarz dyrektor Wiesław Gierczyk, ten sam, który gdy odbywał się XV Rajd w 1989 roku rozpoczynał karierę

dyrektorską. Obecna szkoła, a tamta to dwa różne światy. Powitał nas nowy, nowoczesny obiekt z pięknie zagospodarowanym otoczeniem. Aż przyjemnie było patrzeć, szkoda, że nie wszędzie się to udaje.

- Koło Przewodników Sudeckich w Jeleniej Górze w ramach 60 lat swojej działalności zorganizowało w Muzeum Karkonoskim ciekawą wystawę otwartą 27 IX, a potem w „Strzesze” spotkanie jubileuszowe 16-17 XI. Wspominamy o tym dlatego, że znaczna część działaczy PTSM to przewodnicy o różnym stażu i klasie. Wymieniamy dla przykładu tych najbardziej aktywnych w PTSM. Są to: Marek Bergtraum, Teresa Fierkowicz, Małgorzata Polańska, Marek Dąbek, Piotr Norko, Zdzisław Gasz, a wielu jest sympatykami, niekiedy dobrymi działaczami jak Piotr Gryszel (Prezes Koła), Leszek Koprowski, Mirosław Andrzejewski, Adam Rodziewicz, Marian i Renata Jabłońscy, Mariusz Kowalczyk, Ewa Parfianowicz, Krzysztof Raczek, Anastazja Ranis-Grodzka, Tadeusz Prawelski.
- Jesienne komisyjne objazdy schronisk pod kątem oceny Konkursu Współzawodnictwa zrealizowano w tym roku w dwóch turach. 9 X zlustrowano SSM „Złoty Widok”, „Wojtek”, „Liczyrzepę” i „Skalnik”, a 18 X SSM „Halny”, „Maciejówkę”, Łupki i Staniszków. W składzie Komisji byli: Teresa Materny (przewodnicząca), Romana Dobosz, Zdzisław Gasz, a jako kierowcy – także członkowie Komisji – Antoni Olszewski i Marek Dąbek. Do szczybla krajowego wytypowano SSM „Wojtek”.
- 23 XI odbyło się podsumowanie sezonu turystycznego (bez ekologicznego) w SSM „Halny”. Do roli gospodarzy włączyło się bardzo aktywnie Starostwo Powiatowe w Lwówku Śląskim, co owocowało obfitym końcowym poczęstunkiem. Wycieczka poprzedzająca prowadziła po gminie Mirsk (dawna kopalnia cyny w Krobicy) i Świeradowie („Czarki Młyn”).
- 13 XII w Karkonoskim Centrum Edukacji Ekologicznej Karkonoskiego Parku Narodowego w Szklarskiej Porębie zaprzyjaźniony LOP zorganizował z wielkim rozmachem lokalną wersję 85 lat Ligi Ochrony Przyrody w Polsce. Licznie przybyli goście oficjalni m.in. dwóch starostów (lubański i kamiennogórski) oraz ich upoważnieni przedstawiciele (Lwówek Śląski, Bolesławiec, Złotoryja). Zabrakło przedstawicieli powiatów jeleniogórskiego i zgorzeleckiego. Obecny był przewodniczący Sejmiku Dolnośląskiego, który wręczał przyznane odznaki „Zasłużony dla Województwa Dolnośląskiego”. Wszyscy uczestnicy otrzymali wydawnictwo okolicznościowe „Srebrny jubileusz jeleniogórskiej Ligi Ochrony Przyrody” autorstwa Zdzisława Gasza. Obszerne wydawnictwo (242 strony) było od dłuższego czasu przygotowywane m.in. przez Radę Redakcyjną w skład, której poza autorem wchodziły Mariola Kotowicz, Małgorzata Przekaz-Goćko i Wenata Stawicka-Czerska. W dzieło przygotowania i przeprowadzenia obchodów jubileuszowych czynnie włączyli się dział

łącze PTSM, pełniąc niekiedy pierwszoplanowe role. Na rewanż nie będziemy zbyt długo czekać, bo wspólnie potrafimy dokonywać wielkich rzeczy.

2014 rok

- Od 1959 roku działa Nauczycielskie Koło PTTK nr 30, którego współzałożycielem i przez 40 lat prezesem był legendarny już dziś Teofil Ligenza vel Ozimek popularnie zwany „Profesorem”. Zmieniały się czasy, coraz wyższa jest średnia wieku członków Koła, ale nadal ambitnie ono działa m.in. dzięki takim działaczom jak niedawno zmarła Antonina Sobierajska, Maria Goraczewska, czy Anna Makowska. PTSM zawsze utrzymywał żywe kontakty z Kołem, wielu jego aktywistów udzielało się też w naszej organizacji. 8 I w kawiarence „Magdalenka” w Jeleniej Górze odbyło się noworoczne spotkanie z udziałem prezesa Z. Gasza – także członka Koła, a 29 IV wyjazdowe spotkanie zrealizowano w naszej Izbie Tradycji w Piechowicach.
- 17 I przywrócono tradycję kołędowania z tym, że miejscem spotkania było nie SSM „Złoty Widok”, ale nasza Izba Tradycji. Było inaczej, krócej, bo tylko do 22:00, ale również sympatycznie.
- 21 I w naszej Izbie Tradycji, ale i Poradni, prezes Z. Gasz spotkał się z członkami Zarządu Koła Emerytów i Rencistów z Piechowic – Zofią Grabias-Baranowską i Henrykiem Jaworskim. To liczne Koło – około 130 członków – ma duże aspiracje wycieczkowe i w tym kierunku poszły rozmowy. Prezes zaproponował zorganizowanie dwóch wycieczek 1-dniowych po coraz bardziej znanej jeleniogórskiej Dolinie Pałaców i Ogrodów. Propozycję z zadowoleniem przyjęto, a wyjazdy zaplanowano na maj i wrzesień.
- Zimą kontynuowano rozpoczętą w 2013 roku próbę nawiązania kontaktów z Nadleśnictwami. J. Szafran i Z. Gasz złożyli sympatycznie odebrane wizyty w Nadleśnictwach w Złotoryi (10 II) i w Ruszowie (6 II). Obie zaowocowały później wsparciem konkursów ekologicznych i turystycznych.
- W dniach 7-8 III w SSM „Liczyrzepa” w Karpaczu odbył się XXV jubileuszowy Zlot Pieszo-Narciarski PTSM. Srebrny Jubileusz tej skromnej zawsze imprezy uczczono w dwojaki sposób. Po pierwsze zaproszona na spotkanie towarzyskie najbardziej zasłużonych organizatorów Zlotu. Przybyło ich 12, w tym gospodarz pierwszych ośmiu zakończeń Doro-
ta Kardela (z.d. Michalska), Ewa Parfianowicz – wielokrotny uczestnik z największymi sukcesami, Małgorzata Bugajny i Irena Szarszoń – gospodarze zakończeń w Karpaczu. Wszyscy otrzymali Dyplomy Honorowe 25-lecia Zlotu. Drugim akcentem jubileuszowym było niewielkie wydawnictwo autorstwa Z. Gasza pt.: „25 lat Zlotów Pieszo-Narciarskich

PTSM (1989-2014)” wydane nakładem ZO LOP i pracy społecznej autora i Pawła Kasprzyka.

- 5 IV odbył się również jubileuszowy XXV Przegląd Piosenki Turystycznej i Ekologicznej w Zgorzelcu. Nie miał jednak jubileuszowej oprawy, natomiast organizatorów ucieszył fakt ponownego wzrostu liczby uczestników. Dopisali też oficjele, a senator Jan Michalski objął Przegląd swoim patronatem. Obecni byli starosta zgorzelecki i burmistrz Zgorzelca oraz dyrektor szkoły. Nasz udział to tradycyjnie sześciu jurorów i Z. Gasz jako główny współorganizator i inicjator dofinansowania.
- Po raz pierwszy uczestnicy finału konkursu ekologicznego pisali testy nie w szkole, ale w Nadleśnictwie. Tak było 25 IV, kiedy to finaliści X Konkursu Klas II-III SP zasiedli do pisania w pięknej sali konferencyjnej Nadleśnictwa w Ruszowie, a opiekunowie podziwiali wystrój i wyposażenie sąsiedniej sali edukacyjnej. Potem były jeszcze kielbaski przy ognisku i wycieczka do żeremii bobrowych. Początki współpracy z Nadleśnictwem w Ruszowie okazały się w pełni udane. Ciąg dalszy również. Nocowano w SSM „Halny”.
- 9-10 V XI Konkurs Klas IV-VI SP też miał inną niż dotychczas oprawę. Pisano po raz pierwszy w Bolesławcu, w pięknej SP 1, a nocleg i finał ustny miały miejsce w niedawno uruchomionym SM w Stanisławowie. Obiekt w dawnej szkole powstał dzięki staraniom władz gminy Podgórzyn i prezentuje się doskonale.
- Wiosna i wczesna jesień sprzyja organizacji popularnych wycieczek i tak było w tym roku. 17 V odbyła się wycieczka do Skalnego Miasta Adršpach i Trutnova, 24 V po Dolinie Pałaców i Ogrodów (Bukowiec, Karpniki, Stanisław „Pałac na Wodzie”). Jesienią 6 IX odbyła się wycieczka do Liberca (Starówka, Ještěd, ZOO) i 18 IX cd. Doliny Pałaców i Ogrodów (Stanisław Górny – pałac, Wojanów, Łomnica, Bukowiec). Wycieczki prowadził Z. Gasz, a do Adršpach Paweł Kasprzyk.
- 30 V Gimnazjum Nr 1 w Kamiennej Górze zorganizowało bardzo uroczyste 30-lecie swojego lokalnego, szkolnego rajdu. Było prawdziwie turystycznie i uroczyste. Wziąłem udział (Z. Gasz.) w tej imprezie jako gość honorowy na osobiste zaproszenie dyrektora Dariusza Kurowskiego. Wróciłem z symboliczną statuetką wędrującego turysty z wielkim plecakiem.
- 2014 to rok jubileuszy turystycznych. I kolejny jubileusz – XXX Rajd „Piechotka” (6-7 VI), chociaż tym razem nie nadano tak jubileuszowej oprawy jak przy 25-leciu. Niemniej II część zakończenia, które odbyło się w sali miejscowego OSP do jubileuszu nawiązało zarówno programem artystycznym w wykonaniu uczniów SP 1, jak i honorowymi nagrodami dla zasłużonych organizatorów. Wśród najwyżżej ocenionych

znaleźli się działacze PTSM: Wiesław Polański i Zdzisław Gasz – obaj mający 30 lat udziału.

- XXII wycieczka „Kaszuby 2014” odbyła się w dniach 1-10 VII i miała, jak ostatnio bywa, komplet uczestników. Układ noclegów – 3 razy po 3 noclegi był dla uczestników znacznie bardziej dogodny, a nie przeszkadzał w dogłębnym poznaniu regionu, tak mało znanego większości uczestników. Udana była wycieczka, co również potwierdziło spotkanie powycieczkowe 24/25 X w SSM w Łupkach. Już wtedy ustalono, że kolejnym etapem wycieczkowym będzie Podkarpacie Wschodnie.
- Latem J. Szafran i Z. Gasz kontynuowali wizyty w Nadleśnictwach. 17 VIII odwiedzili Świeradów Zdrój, a 3 IX Ruszów, Węglińiec i Pieńsk. Wszędzie byli sympatycznie i rzeczowo przyjmowani, a kontakty były efektywne.
- 4 IX Antonii Olszewski i Zdzisław Gasz odwiedzili, otwarte zaledwie przed miesiącem, przytulne schronisko młodzieżowe „Plum” w Piechowicach. Właścicielem jest znana nam jako dzierżawca SSM w Michałowicach i w Szklarskiej Porębie, właścicielka SSM „Wojtek” w Jeleniej Górze – Magda Krausiewicz-Fidor (d. Łada). Obiekt ma 50 miejsc noclegowych i jest nowocześnie urządzony.
- Zakres przygotowań i prac związanych z organizacją XL Jubileuszowego Rajdu Młodzieży Szkolnej znacznie przekracza ramy tej notatki w Kalendarzu i dlatego odsyłamy do obszernego opracowania ph. „40 lat edukacji ekologicznej w Rajdzie „Kurorka” (1975-2014)” pod red. Zdzisława Gasza. Rajd odbył się w dniach 26-28 IX z zakończeniem w SP 1 w Piechowicach, a więc tam, gdzie zrodził się I w 1975 roku.
- Finał XXI Konkursu Biologiczno-Ekologicznego Gimnazjów dotarł tym razem do świerzawskiego gimnazjum, a potem do Złotoryi (patronat tamtejszego Nadleśnictwa), do SSM w Łupkach, gdzie wyłoniono zwycięzców. Wykorzystano też dodatkowo jako rezerwę noclegową Pałac Książęcy we Wleniu.
- 27 XI w Szklarskiej Porębie Dolnej w wieku 81 lat zmarła Genowefa Urhańczyk, były wieloletni pracownik SSM „Wojtek” (1976-93). Była jedną z najlepiej ocenianych w skali kraju kierowników schronisk, o czym świadczyły najwyższe nagrody zdobywane w wojewódzkim i krajowym Konkursie Współzawodnictwa Schronisk. Spoczęła na cmentarzu w Szklarskiej Porębie Dolnej.
- Kolejnym dowodem rozwijającej się współpracy z Nadleśnictwami była organizacja podsumowania sezonu turystycznego i ekologicznego 13 XII w obiekcie „Dom Drwala” należącym do Nadleśnictwa w Świeradowie Zdroju. Tutaj w sympatycznym, drewnianym wnętrzu odbyło się spotkanie ponad 60 osób zaproszonych przez oba współpracujące Zarządy PTSM i LOP. Spotkanie poprzedziła jak zwykle 1/2 dniowa wycieczka autokarowa do Jablonca nad N. i Liberca. W obu zwiedzono do tej pory

nie odwiedzane Muzeum Szkła i Biżuterii Szklanej i Muzeum Północno-
czeskie, a dodatkowo kiermasz przedświąteczny.

- Na połączonym prezydium przedświątecznym PTSM i LOP nie tylko składano sobie życzenia świąteczno-noworoczne. Zatwierdzono wstępnie dwie zmiany na stanowiskach sekretarzy. W PTSM po blisko rocznej nieobecności złożyła rezygnację Teresa Materny (długotrwała choroba Jej męża), a w to miejsce zaproponowano Renatę Horbach – nauczycielkę miejscowego Zespołu Szkół Technicznych i Licealnych, która zgłosiła chęć współpracy. W ZO LOP sekretarzem została Danuta Sikora z LO w Szklarskiej Porębie.

2015 rok

- 19 I w siedzibie własnej w Piechowicach odbyło się połączone i rozszerzone posiedzenie plenarne obu organizacji. W PTSM przedyskutowano i zatwierdzono bez uwag sprawozdanie roczne prezesa i plan pracy na 2015 rok. Dołączyła do tego sprawozdanie roczne Komisja Rewizyjna. Zatwierdzono też kandydatury obu nowych sekretarzy – Renaty Horbach w PTSM i Danuty Sikory w LOP. Ustalono też, że w miesiącu grudniu odbędą się uroczyste obchody 40-lecia jeleniogórskiego Oddziału PTSM. Będzie to połączone z podsumowaniem sezonu turystycznego.
- W dniach 27-28 II odbył się XXVI Złot Pieszo-Narciarski PTSM „Karpacz 2015”. Kolejny raz udało się ulokować noclegi w budynku SSM „Liczyrzepa”, które Starostwo Jeleniogórskie od 3 lat nie może sprzedać (sic!). Gorzej było z frekwencją, bo na Złot przybyły tylko dwie – ośmioosobowe drużyny z jeleniogórskiego „Żeroma” (Gimnazjum i I LO) przeprowadzone przez niezawodną Ewę Parfianowicz. W organizacji Złotu współpracowali Paweł Kasprzyk, Małgorzata Bugajny z SSM i Zdzisław Gasz. Nagrody zdobyto z różnych źródeł m.in. z zapasów LOP i PTSM.
- Podczas prezydium PTSM/LOP w dniu 5 III ustalono m.in., że udokumentowaniem 40-lecia Oddziału będzie poprzednie wydawnictwo z okazji 30-lecia z 2005 roku (wznowienie nakładu o ile to będzie możliwe), suplement dotyczący ostatnich 10 lat, który opracuje Z. Gasz przy współpracy z Pawłem Kasprzykiem i Wenatą Stawicką-Czerską.
- W 2015 roku ZG PTSM zainicjował obchody 90-lecia zorganizowanego ruchu polskich schronisk młodzieżowych. W przygotowywanym wydawnictwie historycznym rozdział dotyczący historii ruchu do 1939 roku opracował Z. Gasz. Planowano wydanie jeszcze w 2015 roku, ale sądząc po mało precyzyjnym zaplanowaniu prac jest to mało prawdopodobne.
- 24 III w Sali Kolumnowej Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu z rąk wojewody dolnośląskiego Tomasza Smolarza zasłużeni organizatorzy 40-tu Rajdów „Kuratorka” otrzymali odznaczenia państwowe „Złoty Krzyż Zasługi” – otrzymała go Ewa Parfianowicz z I LO w Jeleniej Górze.

rze, „Srebrny Krzyż Zasługi” – Marek Bergtraum z Piechowic, a „Brązowe Krzyże Zasługi” – Paweł Kasprzyk z Lubawki, Tadeusz Prawelski ze Zgorzelca i Krzysztof Walusiak z Piechowic. Złoty Medal „Za usługę lat” wręczono Janowi Stąporowi z SSM „Halny”. Wnioski o odznaczenia złożył ZO PTSM za pośrednictwem Starostwa Powiatowego w Jeleniej Górze w maju ubiegłego roku, a do Wojewody dotarły we wrześniu ubiegłego roku. Były to pierwsze odznaczenia państwowe od blisko 10 lat. Laureatom towarzyszył wnioskodawca odznaczeń Zdzisław Gasz.

- W dniach 22IV-13V przebywał na leczeniu sanatoryjnym w Inowrocławiu prezes Zdzisław Gasz. Pełnione corocznie funkcje koordynacyjne w okresie trwania finałów obu konkursów ekologicznych przekazał innym działaczom LOP – konkursem klas II-III SP pokierowała Barbara Łankowska z Lwówka Śląskiego wspierana przez kilku innych działaczy, konkurs klas IV-VI SP był domeną Bożeny Śliwy z Wojcieszowa. Dużą pomocą służyło Biuro LOP/PTSM prowadzone przez Krystynę Wrone.
- 27 V w sali konferencyjnej Starostwa Powiatowego w Jeleniej Górze odbyło się połączone plenum Zarządów PTSM i LOP. Omówiono m.in. sprawę przygotowywanej wycieczki 10-dniowej p.h. „Podkarpackie Wschodnie”. Początkowo kulejący nabór został w maju pokonany, ilość chętnych osiągnęła wymaganą liczbę, czyli 43 osób. Szeroko też omówiono sprawę nadchodzącego 40-lecia Oddziału. Zaproponowano główne obchody na 12 XII br. Jubileuszowi ma towarzyszyć szeroka akcja składania wniosków o różnego rodzaju odznaczenia i wyróżnienia. W opracowaniu (Z. Gasz) jest również suplement do wydania z okazji 30-lecia PTSM. Przewidziany jest dodruk pozycji 30-lecia. Przy opracowaniu Suplementu będą współpracowały Irena Sokołowska i Wenata Stawicka-Czerska (skład komputerowy).
- Zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami złożono wnioski o odznaczenia państwowe („Za usługę lat” – 5), resortowe turystyki (5), wojewódzkie (5), resortowe resortu ochrony środowiska (4). Zostały one złożone do realizacji za pośrednictwem Starostwa Powiatowego w Jeleniej Górze i wiceprzewodniczącego Sejmiku Dolnośląskiego Kazimierza Huka oraz posłanki na Sejm RP Zofii Czernow. W miesiącu wrześniu zostaną również wysłane do ZO PTSM wnioski o odznaczenia organizacyjne (prawie 20). Wszystkie te działania wymagały przeznaczenie znacznej ilości czasu poświęconego przez pracownicę Krystynę Wrone i organizującego całą akcję prezesa Zdzisława Gasza. Może jednak ten trud się opłaci?
- W maju (16) i w czerwcu zorganizowano wspólnie z ZO LOP kolejne popularne wycieczki 1-dniowe dla członków i sympatyków obu organizacji. Pierwsza przy komplecie zgłoszeń poprowadzona społecznie przez Teresę Fierkowicz przewodnika sudeckiego, a naszego działacza ze Świeradowa Zdroju zwiedziła Arboretum w Wojślawicach, opactwo cysterskie

w Henrykowie i historyczny pałac w Krzyżowej. Druga zrealizowana na podstawie entuzjazmu z pierwszej wycieczki też do Wojśławic zakończyła się bardzo kiepską frekwencją. Prowadziła także nasza działaczka ze Świeradowa Zdroju, przewodnik sudecki Danuta Bartosiewicz. Poza Wojśławicami zwiedzono katedrę gotycką i Kościół Pokoju w Świdnicy i Zamek Książ.

- W dniach 30 VI-9VII odbyła się wycieczka szkoleniowa „Podkarpacie Wschodnie 2015”. Zwiedzono m.in. część Bieszczadów, Beskidu Niskiego i Beskidu Sądeckiego, Pogórze Przemyskie i Ciężkowickie. Nocowano w Sanoku (4), Iwoniczu Zdroju (2) i Bieczu (3). Po raz pierwszy udanie wystąpił w roli pilota wycieczki Antoni Kaczan z Bogatyni. Starostą wycieczki była Bożena Wojciechowska z Bogatyni, która doskonale urozmaicała czas wędrówki codziennymi, wierszowanymi relacjami tzw. „Radio Jagienka”. Według zgodnej oceny uczestników wycieczka należała do bardzo udanych. Całość przygotowania i organizacja – Z. Gasz.
- Od 16 VII do 16 VIII Biuro PTSM/LOP miało przerwę w pracy spowodowaną organizacją pracy szkoły, do której należą warsztaty szkolne, a także częściowo względami oszczędnościowymi. Kilukrotnie jednak korzystałem z całych dni pracy przeznaczonej głównie na opracowanie wniosków o odznaczenia.
- W dniu 30 VII w Szklarskiej Porębie uczestnicy 50-osobowej wycieczki turystów z Krotoszyna, prowadzeni przez ich lidera Juliusza Paczkę spotkała się z prezesem Z. Gaszem. Była to według ich tradycji IX wycieczka „Gaszolubów” realizowana bez przerwy od 2007 roku. Została ona poprzedzona zaproszeniem Z. Gasza na uroczyste obchody 600-lecia Krotoszyna, które odbyły się w dniach 12-14 VI 2015 roku, podczas których wyróżniono zaproszonego m.in. Medalem Honorowym 600-lecia Krotoszyna. Z. Gasz zorganizował przed laty przeszkolenie turystyczne ponad setki krotoszyńian (kursy kierowników wycieczek szkolnych i obozów wędrownych, kursy II° na tytuł „nauczyciel – krajoznawca” i kursy przodowników turystyki górskiej).
- 12 IX to data kolejnej, popularnej wycieczki 1-dniowej PTSM/LOP. Poprowadził ją jak zawsze społecznie jeden z naszych działaczy, przewodnik sudecki Mirosław Andrzejewski z Jeleniej Góry. Komplet uczestników, nawet drobny nadkomplet, zwiedził Nowe Mešto nad Metuji, Jaromeř -Josefov i Kuks (tam Święto Winobrania). Dopisała pogoda (pierwszy dzień od tygodnia), program i humory.
- W dniach 25-27 IX odbył się XLI Rajd Młodzieży Szkolnej „Świeradów Zdrój 2015” będący kontynuacją tradycyjnych „Kuraterek”, ale organizowany już przez inne środowiska tzn. działaczy wywodzących się ze Świeradowa Zdroju i Lwówka Śląskiego, a imiennie przede wszystkim Wojciecha Króla (Komandor Rajdu), Teresy Fierkowicz (gospodarz). ZO

PTSM pozostał jako główny współorganizator, czyli prowadzący całą gospodarkę finansową i dostarczającą bardzo duże wsparcie kadrowe i merytoryczne. Z. Gasz wystąpił jako Honorowy Komandor Rajdu.

- W dniach 11 i 25 IX Oddziałowa Komisja Współzawodnictwa Schronisk pod przewodnictwem J. Niedbalskiej dokonała okresowej lustracji wszystkich obiektów całorocznych w dawnym woj. jeleniogórskim. Do finału krajowego wytypowano SSM „Liczyrzepa” (Małgorzata Bugajny) – wyróżnienie złote, SSM „Maciejówka”, w Michałowicach (Halina Kowaliszyn) – wyróżnienie srebrne i SSM w Stanisławowie (Wiesław Małecki) – wyróżnienie brązowe. Finał odbędzie się w Legnicy w dniach 20-22 XI.
- W dniu 19 X podczas kolejnego zebrania prezydiów ZO PTSM i ZO LOP ustalono m.in. szczegółowy program obchodów 40-lecia Oddziału PTSM w Jeleniej Górze, uzgodniono listę zaproszonych na uroczystość w dniu 12 XII w liczbie około 100 osób, rozdzielono role organizacyjne. Ostatecznie też zdecydowano, że spotkanie jubileuszowe poprzedzone tradycyjną wycieczką 1/2 dniową odbędzie się w Szkole Mistrzostwa Sportowego w Karpaczu, w auli, w której organizowaliśmy też 30-lecie Oddziału. Uczestnicy jubileuszu otrzymają też oba nasze wydawnictwa jubileuszowe wydane z okazji 30-40-lecia. Liczymy też na liczne i wartościowe odznaczenia dla najbardziej zasłużonych i aktywnych.
- 23/24 X w SSM w Łupkach spotkali się uczestnicy spotkania powycieczkowego XXXIII wycieczki „Podkarpacie Wschodnie 2015”. Były wspomnienia poparte masą fotografii. Ustalono też, że kolejna XXXIV wycieczka odbędzie się w dniach 28 VI-7 VII 2016 na terenie Podkarpacia Zachodniego (od Dunajca po Cieszyn). W spotkaniu wzięło udział 20 osób, w tym 4 małżeństwa, co dobrze świadczy o krzewieniu turystyki w kręgach rodzinnych.

Zdzisław Gasz

Jurorzy XX Przeglądu Piosenki Turystycznej i Ekologicznej, Zgorzelec 2009

Spotkanie z krotoszyńskimi, stoi szef grupy Juliusz Począta, Michałowice 5 VIII 2011

Wizyta Starosty Lubańskiego Walerego Czarneckiego u 90-letniego Ludwika Anioła, 23 XII 2011

93-lecie urodzin Teofila Ligenzy vel Ozimka, 5 XII 2005

Uroczystość pod tablicą Leszka Krzeptowskiego w 10 rocznicę śmierci, Piechowice 4 X 2013

Prezes ZG PTTK wręcza Z. Gaszowi najwyższe wyróżnienie PTTK tytuł:
„Honorowy Członek PTTK”, 4 IX 2009

Pożegnanie pracownicy Biura PTSM/LOP Krystyny Mądry, 31 I 2012

Delegacja ZG PTSM w Bawarii, 1 X 1996

Zakończenie IV kursu II „nauczyciel-krajoznawca”, SSM Michałowice 12 XII 2004

Absolwenci II kursy II „nauczyciel-krajoznawcza”, Michałowice 28 XI 1999

Podsumowanie sezonu we Wleniu, 21 XI 2003

Wycieczka krajoznawcza kierowników SSM, Frydlant 2 XI 2000

IV kurs II" „nauczyciel-krajoznawca”, Kowary 11 XII 2004

ROZDZIAŁ III

Pierwsze lata Oddziału

Ostatnie 10 lat działalności Oddziału (2006-2015) chociaż bardzo bogate w istotne wydarzenia zostały dosyć szczegółowo omówione w rozdziale II Kalendarium i dlatego postanowiono rozdziału tego nie prezentować oddzielnie. Zdajemy sobie jednak sprawę, że tak skrótowe ujęcie tematu jaki z natury rzeczy prezentuje kalendarium nie zawsze w pełni oddaje sens i tło głębokich niekiedy przemian, ale mamy nadzieję, że uważny czytelnik znajdzie na nie odpowiedź w innych rozdziałach bardziej szczegółowo traktujących zagadnienia. Chcąc ocalić od zapomnienia niektóre istotne dziedziny działalności Oddziału omówione w 30-leciu nieco pobieżnie postanowiliśmy tym razem poświęcić im więcej uwagi, chociaż przekroczyliśmy w ten sposób próg czasowy sięgając niekiedy głęboko przed ostatnie 10-lecie. Dotyczy to głównie takich zagadnień jak Turniej Turystyczno-Krajoznawczy, Konkursy Krasomówcze czy szkolenie kierowników wycieczek szkolnych i obozów wędrownych, a nawet tak niepowtarzalnego w skali kraju szkolenia II stopnia na tytuł „nauczyciel – krajoznawca”. Działania te z natury bardzo praco- i czasochłonne w owym czasie nas mocno absorbujące nigdzie nie opublikowane zbiorowym opracowaniem winne wreszcie trafić do czytelników, których spora część znajdzie w nich część swojej turystycznej historii. Pewną przeszkodą w niełatwym dziele odtwarzania historii tych dokonań były luki w dokumentacji spowodowane m.in. kilkoma przeprowadzkami zarówno Biura Oddziału jaki i jego archiwów. Niekiedy ratunkiem okazywały się notatki w kalendarzach służbowych głównego organizatora oraz jego fotodokumentacja skrupulatnie zawsze opisywana. Mamy nadzieję, że prezentowany materiał okaże się w pełni wiarygodny i wielu osobom przypomni ich nieraz odległą czasowo historię parania się turystyką.

ROZDZIAŁ IV

Biogramy zasłużonych działaczy

A. Osoby działające

W wydawnictwie z okazji 30-lecia jeleniogórskiego PTSM zamieszczono biogramy następujących osób: Ludwik Anioł (zmarł w 2013 r.), Danuta Bartosiewicz, Marek Bergtraum, Elżbieta Bilska, Roman Binkiewicz, Jan Gasz, Zdzisław Gasz, Piotr Gryszel, Marian Jabłoński, Janina Kowalska, Elżbieta Krausiewicz, Teofil Ligenza vel Ozimek (zmarł w 2009 r.), Bolesław Masarczyk, Teresa Materny, Tadeusz Nalewajko (zmarł w 2007 r.), Eugenia Niewęgłowska, Piotr Norko, Jerzy Rubach, Maria Rudak, Genowefa Urbańczyk (zmarła w 2014 r.), Krzysztof Walusiak.

W Suplemencie uzupełniamy je biogramami tych działaczy, którzy dali się poznać z aktywnej działalności w ostatnim 10-leciu 2006-2015. Mimo, że lista tych osób jest dość bogata to zdajemy sobie sprawę, że nie wszyscy wartościowi działacze, na niej się znaleźli. Odsyłamy zainteresowanych do innych naszych wydawnictw kronikarskich, a szczególnie do „40 lat edukacji ekologicznej na Rajdzie Kuratorka (1975-2014)” a także „Srebrny jubileusz społecznej działalności Jeleniogórskiej Ligi Ochrony Przyrody (1988-2013)” oraz „Srebrny Jubileusz Rajdu „Piechotka” (1985-2009)”. Żałujemy tylko, że ze względów finansowych nie możemy wzbogacić biogramów fotografiami osobistymi.

A oto proponowane do wyróżnienia biogramami osoby:

BIENIAS EWA – nauczyciel geografii w Gimnazjum w Lubawce, a poprzednio w SP 2. Jest przodownikiem turystyki górskiej i od wielu lat organizatorem życia turystycznego w szkole. Z Rajdem związana jest od wielu lat. Jej pierwsza szkoła – SP 2 w rankingu udziału w naszej imprezie zajęła III miejsce w 25-leciu, po 30 latach Rajdów Gimnazjum w Lubawce uplasowało się na I miejscu, co było w dużej części jej zasługą. Drużyna pod jej opieką zdobyła dwukrotnie Puchar Przechodni Rajdu w swojej kategorii (XXVIII Rajd „Kowary 2002” i XXX „Piechowice 2004”). Od kilku lat współpracuje też z Ligą Ochrony Przyrody w Jeleniej Górze. Wyróżniona odznaczeniami: Dyplomami Honorowymi ZO i ZG, także Złotą Odznaką PTSM oraz

Dyplomami Honorowymi Zarządu Okręgu i Zarządu Głównego LOP. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczona Złotym Medalem Zasługi Rajdowej. Aktywnie uczestniczy w wycieczkach szkoleniowych (22 udziały na 33) znakomicie przygotowując tematy krajoznawcze. Na Ogólnopolskich Kursach Nauczycieli – Przodowników Turystyki Górskiej zdobyła uprawnienia na obszar Sudetów i Beskidów Zachodnich, a także ukończyła kurs II° „nauczyciel-krajoznawca”.

BUGAJNY MAŁGORZATA dyrektor/dzierżawca SSM „Liczyrzepa” w Karpaczu od 2007 r., poprzednio wieloletni pracownik recepcji. Na okres jej „rządów” przypada bardzo trudny czas w historii schroniska. Po rozwiązaniu w 2007 r. Powiatowego Zespołu Schronisk Starostwo w Jeleniej Górze zaczęło się szybko pozbywać obiektów, które nie przynosiły zysków, a często stawały się niemiłe widzianą konkurencją np. dla pensjonatów w Karpaczu. Postanowiono więc piękny, historyczny obiekt z 1894 r. sprzedać, dając w zamian pozornie nowy budynek z lat 70-tych ubiegłego wieku, wymagający licznych prac modernizacyjnych, a poza tym położony niekorzystnie, bo na odległym o dwa kilometry Osiedlu Skalnym. Małgorzata Bugajny włożywszy ogromny trud i sporo pieniędzy w adaptację nowego obiektu, do dziś prowadzi oba schroniska, bo „starej” „Liczyrzepy” nie udało się do tej pory sprzedać, a dla turystów jest ona nadal obiektem pierwszoplanowym. Tyle różnych trudności, a Małgorzata Bugajny słynie ciągle z pogodnego charakteru i sympatycznego, fachowego traktowania turystów. Często nie szczędzi trudu i kosztów, aby uhonorować wzorowo zachowujących się turystów, czego najlepszym dowodem są coroczne Zimowe Złoty Pieszo-Narciarskie. PTSM uhonorowało ją wszystkimi odznaczeniami za wyjątkiem Członkostwa Honorowego, posiada też Srebrną Odznakę „Zasłużony dla Województwa Dolnośląskiego”. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczona Srebrnym Medalem Zasługi Rajdowej.

DĄBEK MAREK z Jeleniej Góry-Cieplic, przodownik turystyki górskiej z uprawnieniami na Sudety i Tatry, przewodnik sudecki, jest związany z Rajdem od XVI edycji do dziś. Należy do tych organizatorów, którzy gotowi są do podjęcia różnych ról i nie przeszkadzają im dotychczasowe zasługi. Pełnił już wielokrotnie funkcję kierownika trasy lub zastępcy. Potrafi sobie radzić z trudnymi nieraz problemami wychowawczymi. Przede wszystkim jednak jest człowiekiem skromnym, a przy tym bardzo uczynnym i życzliwym. PTSM wyróżnił go wszystkimi swoimi odznaczeniami do Złotej Odznaki włącznie. Działa także w Jeleniogórskim Oddziale PTTK prowadząc Referat Weryfikacyjny Górskiej Odznaki Turystycznej. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczony Złotym Medalem Zasługi Rajdowej

oraz Odznaką Honorową „Za Zasługi dla Turystyki. W 2004 r. Srebrny Medal Zasługi Rajdowej.

DOBOSZ ROMANA kierownik SSM „Złoty Widok” w Michałowicach w latach 1995-2004/5. Schronisko od początku istnienia w 1995 r. należało do najczęściej odwiedzanych przez rajdowiczów. Podkreślali oni zgodnie nie tylko walory bazy noclegowej i ciekawej lokalizacji obiektu, jak i sprawy czysto ludzkie – wielką gościnność i serdeczność, umiejętność stworzenia dobrej atmosfery, jak i włączanie się kierownika do kontaktów z rajdowiczami. Obsługa tras też zawsze zgodnie oceniała pozytywność kontaktów organizacyjnych i towarzyskich. W Konkursie Współzawodnictwa Schronisk obiekt osiągnął wiele cennych sukcesów, w tym najwyższe krajowe „Złote z Laurem” w 2003 r. oraz siedmiokrotnie pierwsze miejsce w regionie. Romana Dobosz została uhonorowana w 2004 r. Srebrnym Medalem Zasługi 30-lecia Rajdu oraz wszystkimi odznaczeniami PTSM za wyjątkiem Członkostwa Honorowego. Równie imponująco przedstawia się lista nagród z LOP. I tutaj też są wszystkie wyróżnienia za wyjątkiem Członkostwa Honorowego. Listę odznaczeń uzupełnia odznaczenie państwowe – Złoty Krzyż Zasługi. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczona Złotym Medalem Zasługi Rajdowej oraz statuetką „Wzorowy gospodarz zakończenia XXV Rajdu”, a w 30-leciu Rajdu Srebrnym Medalem. Z okazji Srebrnego Jubileuszu Rajdu „Piechotka” (2009 r.) otrzymała najwyższe „Złote wyróżnienie”. Jej nazwisko zostało zamieszczone w „Księdze Zasłużonych” jeleniogórskiej LOP.

FIERKOWICZ TERESA ze Świeradowa Zdroju, nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej w miejscowej SP. Osoba obdarzona ogromną energią i doskonałym zmysłem organizacyjnym. Prowadzi SKKT „Świeradowskie Orły” osiągając z nimi sukcesy w turystyce szkolnej i działalności na rzecz ochrony przyrody i środowiska. Organizuje własne konkursy ekologiczne, a także systematycznie bierze udział w konkursach Okręgu LOP. Współpracowała przy początkach Konkursu Przyrodniczo-Krajoznawczego klas I-III Szkół Podstawowych, a w 2012 r. była bardzo dobrym gospodarzem finału pisemnego VIII edycji tego Konkursu, odbywającego się w jej szkole. Udziela się w pracach Oddziału PTSM i Okręgu LOP w Jeleniej Górze, m.in. prowadząc społecznie popularne wycieczki jednodniowe do Drezna i Ziemi Kłodzkiej. Turystyka jest jej wielkim hobby, czemu dała wyraz m.in. podwyższając swoje kwalifikacje. W 2011 r. ukończyła kurs przewodników sudeckich, w latach 2010 i 2012 uczestniczyła w organizowanych przez jeleniogórskiego PTSM i PTTK Ogólnopolskich Kursach Przewodników Turystyki Górskiej – zdobyła uprawnienia na Sudety i Tatry. Uhonorowana przez Zarząd Okręgu LOP

Dyplomami Honorowymi ZO i ZG oraz Srebrną i Złotą Odznaką LOP. PTSM wyróżnił ją również Dyplomami Honorowymi ZO i ZG oraz Brązową Odznaką PTSM. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczona Srebrnym Medalem Zasługi Rajdowej oraz Srebrną Odznaką „Zasłużony dla Województwa Dolnośląskiego”. W 2015 r. poprowadziła społecznie kolejną wycieczkę popularną do Ogrodu Dendrologicznego w Wojślawicach, Opactwa Cystersów w Henrykowie i pałacu w Krzyżowej. Na zakończeniu XL jubileuszowej „Kuratorce” podjęła się organizacji XLI Rajdu w 2015 r. z zakończeniem w Świeradowie Zdroju i pomyślnie go zrealizowała.

KASPRZYK PAWEŁ z Lubawki, nauczyciel historii w miejscowym gimnazjum, były dyrektor tej placówki. Człowiek o gruntownym wykształceniu i doświadczeniu turystycznym. W 1992 r. ukończył w Jeleniej Górze kurs przewodnicki. Potem zaczął zdobywać uprawnienia przodownika turystyki górskiej na Ogólnopolskich Kursach dla Nauczycieli-Kandydatów na Przodowników Turystyki Górskiej organizowanych przez jeleniogórskie środowisko PTSM i PTTK. Podczas kolejnych kursów zdobył uprawnienia przodownicze na wszystkie pięć grup górskich w Polsce. Kilka kolejnych kursów prowadził jako kierownik, względnie zastępca. Jest współautorem wydawnictwa „Kronika 20 Kursów Przodowników Turystyki Górskiej PTTK 1983-2006” wyróżnionego w 2006 r. III nagrodą w konkursie ZG PTTK. Z Rajdem na poważnie związał się w 1995 r., kiedy to był w Lubawce gospodarzem XXI edycji. Od XXV Rajdu pełni obowiązki zastępcy Komandora oraz mobilizuje do współpracy środowisko Lubawki i okolic. Nie sposób w krótkim biogramie wymienić dokładnie jego działań w PTSM i LOP, w których odgrywa pożyteczną rolę. W obecnej kadencji wszedł w skład Zarządu LOP. Uehonorowany przez PTSM wszystkimi ważniejszymi wyróżnieniami, z wyjątkiem Członka Honorowego. Odznaczony resortowym wyróżnieniem „Zasłużony działacz turystyki”. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczony Złotym Medalem z Laurem Zasługi Rajdowej i statuetką „Wzorowy gospodarz zakończenia XXI Rajdu oraz nominowany do Brązowego Krzyża Zasługi. 24 II 2015 otrzymał Brązowy Krzyż Zasługi z rąk wojewody dolnośląskiego Tomasza Smolarza. Bardzo duże są jego zasługi w organizacji i prowadzeniu wycieczek szkoleniowych. Wziął udział w 22 (na 33) wycieczkach pełniąc funkcję pilota i z-cy kierownika a także oprowadzającego.

KOTOWICZ MARIOLA z Gryfowa Śląskiego, nauczyciel przyrody w miejscowej SP. Należy od kilkunastu lat do najaktywniejszych działaczy współpracujących na co dzień z PTSM i LOP. W obu organizacjach pełni funkcje w Zarządach, jest prezesem Oddziału LOP w Gryfowie Śl., a przede wszystkim doskonale łączy działalność turystyczną i ekologiczną. Od

2002 r. wędruje z dziećmi skupionymi w Szkolnym Kole LOP „Eko-Gryfiki” na trasach ochrony przyrody „Kuratorki” przyprowadzając zawsze doskonale przygotowanych uczniów. W łącznej punktacji tej trasy zdobyła do tej pory pięć razy pierwsze miejsce w konkursach przyrodniczych na tej trasie, wygrała czterokrotnie mimo potężnych rywali, jak np. znakomite I LO im. Żeromskiego z Jeleniej Góry. W 2002 r. zdobyła drugi główny puchar Rajdu i powtórzyła ten sukces trzykrotnie: w Mysłakowicach w 2005 r. (XXXI Rajd), w Kowarach w 2006 r. i w Podgórzynie w roku 2008. To pasmo sukcesów jest nadal kontynuowane również udanymi startami w Rajdzie „Piechotka”. Warto dodać, że Mariola Kotowicz od 2005 r. występuje jako juror w Przeglądach Piosenki Turystycznej i Ekologicznej w Zgorzelcu, a także należy do głównych organizatorów Święta Ekologicznego o zasięgu krajowym organizowanego w jej szkole. Uhonorowana przez Zarząd Okręgu LOP Srebrną i Złotą Odznaką, przez ZO PTSM Dyplomami Honorowymi ZO i ZG oraz Brązową, Srebrną i Złotą Odznaką PTSM. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczona Srebrnym Medalem Zasługi Rajdowej oraz Srebrną Odznaką „Zasłużony dla Województwa Dolnośląskiego”.

KRÓL WOJCIECH z Lwówka Śląskiego, pierwszoplanowa postać turystyki regionu. Był do niedawna prezesem Oddziału PTTK w swojej miejscowości i wieloletnim działaczem tej organizacji. Zaczynał tak jak wielu jego rówieśników od startów w lokalnych, a potem wojewódzkich imprezach turystycznych. Był wielokrotnym uczestnikiem Rajdu, startował z powodzeniem w Turnieju Turystyczno-Krajoznawczym, z sukcesami wojewódzkimi a nawet krajowymi. Z Rajdem jako organizator jest związany od kilku lat, pełniąc funkcję kierownika trasy lub zastępcy. Bardzo istotna jest jego pomoc, jaką okazuje organizatorom Rajdu w akcji naboru uczestników z regionu lwóweckiego, a także wielokrotne udzielanie wsparcia organizacyjnego na terenie lwóweckim. Jako prezes tamtejszego PTTK i równocześnie członek Zarządu Oddziału PTSM w Jeleniej Górze od kilku lat podejmuje się z powodzeniem organizacji dużych imprez turystycznych o zasięgu dolnośląskim, a nawet krajowym, co zostało docenione wyróżnieniami PTTK. ZO PTSM uhonorował go Dyplomami Honorowymi ZO i ZG oraz Brązową, Srebrną i Złotą Odznaką PTSM. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczony Srebrnym Medalem Zasługi Rajdowej oraz Srebrną Odznaką „Zasłużony dla Województwa Dolnośląskiego”. W 2015 r. był komandorem XLI Rajdu Młodzieży Szkolnej „Świeradów Zdrój 2015”.

KRZYŻAK MAŁGORZATA ze Starej Kamienicy, emerytowana nauczycielka matematyki w gimnazjum, do współpracy przy organizacji Rajdu włączyła się dopiero od kilku lat biorąc udział w pracy sztabu organizacyjnego zakończenia imprezy. Należy do osób pracowitych, dobrze zorgani-

zowanych i zaangażowanych. Zналиśmy ją już wcześniej z dobrej strony na naszych wielodniowych wycieczkach szkoleniowych. Wyróżniała się bardzo dobrym przygotowaniem tematów krajoznawczych, które potem z talentem prezentowała. Od 2011 r. weszła w skład władz ZO PTSM pełniąc odpowiedzialnie funkcję przewodniczącej Oddziałowej Komisji Rewizyjnej. Wyróżniona przez ZO PTSM Dyplomami Honorowymi ZO i ZG, a także Brązową i Srebrną Odznaką PTSM. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczona Brązowym Medalem Zasługi Rajdowej.

ŁABĘDŹ MAREK nauczyciel SP w Opolnie Zdroju, mieszkaniec Bogatyni, nauczyciel geografii i przyrody, lider turystyki szkolnej i ruchu na rzecz ochrony przyrody w mieście i gminie Bogatynia. Z Rajdem związany od XV edycji do dziś. Jego drużyny należą zawsze do bardzo dobrze przygotowanych i odnoszą do tej pory wiele sukcesów zdobywając puchary zarówno w grupie tras dziecięcych, jak i szkół średnich, jako MKKT Opolno. Zdobył uprawnienia przodownicze na dwóch Ogólnopolskich Kursach Przodowników Turystyki Górskiej „Sudety 2003” i „Tatry 2004”. Prezentuje wysoki poziom wiedzy krajoznawczej i jest wykładowcą na kursach turystycznych, a także doskonale przygotowuje podopiecznych do Turniejów Turystyczno-Krajoznawczych. Wyróżniony przez PTSM prawie wszystkimi odznaczeniami, za wyjątkiem Członkostwa Honorowego; nagradzany też przez LOP Dyplomem Honorowym ZG oraz Srebrną i Złotą Odznaką. Otrzymał także Odznakę Honorową „Za zasługi dla turystyki”. Z okazji 30-lecia Rajdu wyróżniony Złotym Medalem Zasługi Rajdowej. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczony Złotym Medalem z Laurem Zasługi Rajdowej oraz Srebrną Odznaką „Zasłużony dla Województwa Dolnośląskiego”.

NIEDBALSKA JADWIGA kierownik SSM „Złoty Widok” w Michałowicach w latach 2005-2010. Obejmowała schronisko po Romanie Dobosz, za której „panowania” obiekt stał się znany i popularny wśród turystów. I trzeba przyznać, że niczego z tego dorobku nie zmarnowała, kontynuując dobrą tradycję, dbając o pozytywny wizerunek schroniska zarówno wśród gości, jak i w środowisku lokalnym. Włączała się aktywnie do lokalnych imprez, m.in. do – będącej w dużej części jej pomysłem – tzw. „Śniegobawy”. Aktywnie współpracowała też z Klubem Przyjaciół Schroniska, dzięki czemu „Złoty Widok” wiele zyskiwał w zakresie bazowym. Obiekt był nadal popularnym miejscem organizacji wielu imprez turystycznych, Konkursów Ekologicznych LOP i uczestniczył z powodzeniem w Konkursie Współzawodnictwa Schronisk zdobywając nawet wyróżnienia krajowe. Po prywatyzacji obiektu wycofała się z kierownictwa. Jej prywatne hobby to czynne uprawianie sportu – jeździ na rowerze górskim, zimą biega na nartach. Współpracuje z LOP, jest od

kilku lat członkiem najwyższych władz Zarządu Okręgu. Wyróżniona Dyplomami Honorowymi ZO i ZG PTSM oraz Brązową i Srebrną Odznaką PTSM, a przez ZO LOP – Srebrną i Złotą Odznaką. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczona Brązowym Medalem Zasługi Rajdowej.

OLSZEWSKI ANTONI z Piechowic, od 2011 r. pełni funkcję wiceprezesa Oddziału PTSM w Jeleniej Górze, ale działa też bardzo aktywnie w LOP, pełniąc od przeszło czterech lat funkcję pełnomocnika rejonu w konkursach ekologicznych organizowanych wspólnie z PTSM przez naszą bratnią organizację. Z Rajdem wprawdzie sporadycznie jest związany od lat. W 1994 r. był bardzo dobrym gospodarzem zakończenia Jubileuszowego XX Rajdu „Piechowice `94”, który kończył się w kierowanej przez niego SP nr 2 w Piechowicach. Pomagał w organizacji następnego Jubileuszowego XXX Rajdu w 2004 r., prowadząc konferansjerkę, a przede wszystkim skutecznie zachęcał młodzież ze swojej szkoły do udziału w kolejnych edycjach Rajdu, co dało czołową pozycję w klasyfikacji 30-lecia. Dzisiaj szkoła, jako gimnazjum przestała zupełnie uczestniczyć w imprezie. Uehonorowany przez ZO PTSM Dyplomami Honorowymi ZO i ZG, Brązową i Srebrną Odznaką PTSM, LOP wyróżnił Go również Dyplomami Honorowymi ZO i ZG oraz Srebrną Odznaką. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczony Brązowym Medalem Zasługi Rajdowej oraz statuetką „Wzorowy gospodarz zakończenia XX Rajdu”.

PARFIANOWICZ EWA z Jeleniej Góry, nauczyciel geografii w I LO im. Stefana Żeromskiego od szeregu lat wraz z młodzieżą z zapałem realizuje geografie w praktyce krajoznawczej. Z drużynami – z reguły bardzo dobrze przygotowanymi – przychodzi na Rajd od przeszło dwudziestu lat, najpierw jako nauczyciel szkoły w Wojcieszowie. Główne nagrody zdobywała wielokrotnie, m.in. w latach: 2003, 2004, 2006, 2007, 2011, 2013. W ostatnim dziesięcioleciu należy do najbardziej wytrwałych i systematycznych opiekunów drużyn szkół ponadgimnazjalnych i to, że I LO będzie najlepszą szkołą średnią 40-lecia rajdów jest głównie jej zasługą. Ewa udziela się z powodzeniem w innych imprezach turystycznych, jak Turniej Turystyczno-Krajoznawczy, Zimowy Złot Pieszo-Narciarski PTSM, a ponadto w Olimpiadach Geograficznych. Ma kwalifikacje przewodnika sudeckiego i przewodnika turystyki górskiej na Sudety. Wielokrotnie wyróżniana przez PTSM oraz PTTK, gdzie pełniła przez lata ważne funkcje we władzach Oddziału „Sudety Zachodnie”. ZO PTSM uehonorował ją prawie wszystkimi wyróżnieniami, z wyjątkiem Medalu „Za zasługi dla SM” i Członkostwa Honorowego. Z okazji 30-lecia Rajdu otrzymała Srebrny Medal Zasługi Rajdowej. Drużyna z Jej szkoły w 2014 r. uzyskała zaszczytne pierwsze miejsce w klasyfikacji

szkół ponadgimnazjalnych. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu odznaczona Złotym Medalem z Laurem Zasługi Rajdowej oraz nominowana do Złotego Krzyża Zasługi. 24 III 2015 otrzymała Złoty Krzyż Zasługi z rąk wojewody dolnośląskiego Tomasza Smolarza.

POLAŃSKI WIESŁAW z Piechowic, zapalony turysta, ale bez oficjalnych kwalifikacji. Od XXV Rajdu w 1999 r. zaangażowany przez Komandora jako jego zastępcę do spraw transportu i od tej pory pełni tę, wymagającą dużej zaradności, funkcję bez zarzutu. A przecież Rajd wędrujący z miejscami zakończenia po różnych, nieraz peryferyjnie położonych szkołach ma czasem trudne do rozwiązania problemy logistyczne. Trzeba wykazać wiele zaradności, aby wszystko zagrało na czas i w odpowiednim miejscu. Nic też dziwnego, że ten zastępca Komandora rzadko spokojnie ogląda zakończenie Rajdu. Oprócz „Kuratorki” Wiesiek (tak Go popularnie nazywają) odgrywa pierwszoplanową rolę w Piechowickich Rajdach Działu Szkolnej „Piechotka”, w tym roku, podczas Jubileuszu imprezy otrzymał najwyższe wyróżnienie za 30 lat efektywnej pracy jako kwatermistrz. Od 2011 r. pełni w PTSM funkcję członka Zarządu Oddziału, był radnym Piechowic w latach 2010-2014. Wyróżniony przez ZO PTSM Dyplomem Honorowym Zarządu Głównego oraz Odznakami Brązową, Srebrną i Złotą, a także brązową odznaką „Przyjaciel Schronisk Młodzieżowych”. Z okazji 30-lecia Rajdu w 2004 r. otrzymał Brązowy Medal Zasługi Rajdowej. A okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczony Złotym Medalem Zasługi Rajdowej.

PRAWELSKI TADEUSZ ze Zgorzelca, emerytowany nauczyciel matematyki szkół średnich, przewodnik sudecki, przewodnik turystyki górskiej z uprawnieniami na wszystkie grupy górskie w Polsce. Z Rajdem związany na stałe dopiero w ostatnim dziesięcioleciu, kiedy to kilkakrotnie pełnił obowiązki kierownika trasy. Poprzednio sporadycznie występował jako opiekun drużyny. Jest człowiekiem o wielkich zasługach dla turystyki szkolnej, o czym świadczą m.in. przewodniczenie organizacji Regionalnych Przeglądów Piosenki Turystycznej i Ekologicznej od 1998 r. do dziś, kierowanie poszczególnymi edycjami Ogólnopolskich Kursów Nauczycieli-Kandydatów na Przewodników Turystyki Górskiej w latach: 2003 (XVII Kurs – Góry Świętokrzyskie), 2004 (XVIII – Tatry), 2005 (XIX – Beskidy Zachodnie), 2006 (XX Sudety), 2007 (Beskidy Wschodnie), 2011 (Beskidy Zachodnie). Od 2007 r. jest prezesem Oddziału Międzyszkolnego PTSM w Zgorzelcu. Wyróżniony przez PTSM Dyplomami Honorowymi ZO i ZG, Brązową, Srebrną i Złotą Odznaką PTSM oraz Medalem „Zasłużony dla Rozwoju Schronisk Młodzieżowych”. Zarząd Okręgu LOP wyróżnił go Srebrną Odznaką LOP. Otrzymał także resortową Odznakę Honorową „Za zasługi dla turystyki”.

Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczony Srebrnym Medalem Zasługi Rajdowej oraz nominowany do Brązowego Krzyża Zasługi. 24 III 2015 otrzymał Brązowy Krzyż Zasługi z rąk wojewody dolnośląskiego Tomasza Smolarza.

RACZEK KRZYSZTOF z Piechowic, nauczyciel geografii, przewodnik sudecki, przodownik turystyki górskiej (Sudety i Tatry), związał się z Rajdem jako opiekun drużyny SP 1 Piechowice, ale także kilkakrotnie jako organizator. Jako opiekun dwukrotnie zdobywał nagrody główne Rajdu (1996 Świeradów Zdrój i 1997 r. Sosnówka), jako organizator pełnił kilkakrotnie odpowiedzialną funkcję zastępcy Komandora Rajdu. Znaczne sukcesy osiągał również w Turnieju Turystyczno-Krajoznawczym doprowadzając swoich podopiecznych do IV miejsca w Polsce. Związany działalnością ze schroniskami młodzieżowymi był przez pewien czas członkiem Zarządu Oddziału, a nawet wiceprezesem. W latach 2005-2007 był dyrektorem Powiatowego Zespołu Schronisk Młodzieżowych w Jeleniej Górze. Wyróżniony kilkakrotnie przez PTSM Dyplomami Honorowymi ZO i ZG oraz Brązową, Srebrną i Złotą Odznaką PTSM. Z okazji 30-lecia Rajdu otrzymał Srebrny Medal Zasługi Rajdowej. (Wyróżniony też został za swoją działalność w LOP Dyplomem Honorowym ZG i Srebrną Odznaką LOP). Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczony Złotym Medalem Zasługi Rajdowej. W 2012 r. był kierownikiem XXV Ogólnopolskiego Kursu Przodowników Turystyki Górskiej „Tatry 2012”. Za działalność w rajdzie „Piechotka” otrzymał z okazji srebrnego jubileuszu „Srebrne Wyróżnienie”.

SOKOŁOWSKA IRENA z Jeleniej Góry-Sobieszowa, od XXIII Rajdu „Sosnówka `97” do 2010 r. pełniła jedną z najważniejszych funkcji w każdym Rajdzie – była jego sekretarzem. I chociaż początki nie były łatwe, bo przyszła do turystyki z zupełnie innej dziedziny życia gospodarczego (Ośrodek Transportu Leśnego w Sobieszowie), to szybko zaczęła sobie dawać radę nadrabiając w razie czego ewentualne braki z wiedzy turystyczno-krajoznawczej dużą pracowitością. Z biegiem lat cały cykl przygotowań do Rajdu, jego realizacja i wreszcie – rzecz najbardziej uciążliwa – rozliczenie dotacji, przestały być problemem. Jedno natomiast zawsze zostawało – ogrom pracy, której wykonanie solidnie męczyło. Dawało jednak satysfakcję, a świadczy o tym chociażby fakt, że ostatnich czterech latach, kiedy już nie ma służbowego obowiązku zjawiania się na Rajdzie, zawsze nań dociera w dniu zakończenia i aktywnie uczestniczy we wszystkich ważniejszych pracach. Poza działalnością w PTSM, udziela się także w pracach Okręgu LOP, pełniąc w nim odpowiedzialną funkcję skarbnika (kadencja 2008-2013), a w obecnej kadencji 2011-2016 jest skarbnikiem ZO PTSM. Wielki wkład pracy i zaangażowanie

zostały docenione przez obie organizacje. W PTSM została uhonorowana Dyplomami Honorowymi ZO i ZG oraz Brązową, Srebrną i Złotą Odznaką, a w LOP Odznakami Srebrną, Złotą i Złotą z napisem „Zasłużony dla ochrony przyrody”, a także Brązowym Krzyżem Zasługi. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczona Złotym Medalem Zasługi Rajdowej oraz Złotą Odznaką „Zasłużony dla Województwa Dolnośląskiego”. Od kilku lat włącza się społecznie w przygotowania kilku naszych wydawnictw poświęcając na to wiele godzin pracy.

STAWICKA-CZERSKA WENATA z Porajowa. Nauczyciel kl. I-III w miejscowej Szkole Podstawowej. Posiada kierunkowe wykształcenie wyższe zdobyte na Uniwersytecie Wrocławskim. Z Ligą związana jest głównie przez udział w konkursach ekologicznych a także współpracą przy działalności wydawniczej. W 2004 r. była współinicjatorką powołania Konkursu Przyrodniczo-Krajoznawczego kl. I-III Szkół Podstawowych i od początku jego istnienia w 2005r. należy do jego znaczących organizatorów (opracowanie pytań, obsługa rejonów, udział w jury i sekretariacie finałów). Miała też sukcesy jako wychowawca – Juliusz Żądeł zdobył I m. w III konkursie. Od 2004 r. czynnie włączyła się do organizacji pozostałych 2 konkursów LOP (rejon, niekiedy finał). Od 2000 r. z roczną przerwą reprezentuje Ligę i PTSM jako juror w Regionalnych Przeglądach Piosenki Turystycznej i Ekologicznej w Zgorzelcu (otrzymała Złote Wyróżnienie z okazji 20-lecia Przeglądów). Bardzo cenna jest jej pomoc w działalności wydawniczej Ligi i PTSM m.in. współpracowała przy wydaniu „40 lat edukacji ekologicznej na Rajdzie „Kuratorka” (1975-2014)” i 15 innych pozycji. Aktualnie jest zaangażowana w Radzie Redakcyjnej i przygotowaniu składu komputerowego książki poświęconej „40-leciu działalności PTSM w Jeleniej Górze”. W kadencji 2008-2013 była członkiem zarządu Okręgu LOP w Jeleniej Górze. Potem członkiem Okręgowego Sądu Koleżeńskiego. Jej hobby to książki i płyty oraz działalność artystyczna z dziećmi. Uhonorowana przez Zarząd Okręgu Srebrną (2007) i Złotą Odznaką LOP (2012) a także wyróżnieniami turystycznymi przez PTSM. W 2013r. Zarząd Okręgu nominował Ją do Srebrnego Krzyża Zasługi. Wyróżniona przez PTSM Odznakami Honorowymi Brązową, Srebrną i Złotą a z okazji 40-lecia Rajdu „Kuratorka” Srebrną Odznaką „Zasłużony dla Województwa Dolnośląskiego” oraz Dyplomem Honorowym 40-lecia Rajdu.

SŁAWIŃSKI HENRYK działacz społeczny i propagator turystyki kwalifikowanej. Obecnie na emeryturze. Prezes Oddziału Łużyckiego PTSM w Lubaniu od 1998 r., Prezes Międzyszkolnego Koła PTSM „Piast” w Lubaniu od 1986 r. W latach 1988-1990 Radny Miejskiej Rady Narodowej w Lubaniu i Czło-

nek Prezydium Rady. W latach 1990-2002 Radny Rady Miejskiej w Lubaniu w tym 2 lata Członek Zarządu Miasta. Działacz Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej w Lubaniu. W PTSM od siedemnastu lat jest komandorem Międzynarodowych Rajdów Górskich Euroregionu NYSA „Karkonosze”, od piętnastu lat komandorem Międzynarodowych Rajdów Pieszych „Łużyckie Wędrówki” w ramach imprezy „3 Dni – 3 Kraje – 3 Wędrówki”. Od siedmiu lat organizuje jednodniowe rajdy piesze z cyklu „Turystyka Łączy Pokolenia”. Inicjator współpracy organizacji turystycznych na terenie działania Euroregionu NYSA. Członek Klubu Czeskich Turystów. Od 2001 nieprzerwalnie do chwili obecnej pełni funkcję wiceprezydenta Polskiej Federacji Popularyzacji Turystyki z siedzibą w Szczecinie, a w latach od 2002-2012 przez dwie kadencje był członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych. Honorowy Przodownik Turystyki Górskiej, Honorowy Przodownik Turystyki Pieszej, Przodownik Turystyki Motorowej, Instruktor Krajoznawstwa Kraju, Honorowy Instruktor Ochrony Przyrody. Wyróżniony: Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem za zasługi dla miasta Lubania, Odznaką „Za zasługi dla województwa jeleniogórskiego, Złotą Odznaką PTSM oraz Odznaką „Zasłużony dla turystyki”.

STĄPOR JAN kierownik, później dyrektor SSM „Halny” w Kamieniu k. Mirska od 1977 r. do chwili obecnej, jest najstarszym stażem kierownikiem schronisk w Jeleniogórskim. Ze względu na położenie obiektu nie każdy Rajd docierał tam na noclegi, ale te, które tam dochodziły, zawsze wyrażały się o schronisku i jego obsłudze bardzo pozytywnie. Podkreślano dobre warunki bytowe, gościnność i przyjazną atmosferę. Poza Rajdami „Halny” służył wielokrotnie jako miejsce organizacji kursów kierowników wycieczek szkolnych i obozów wędrownych, a także finałów wojewódzkich Turniejów Turystyczno-Krajoznawczych oraz miejsce zakończenia kilku Ogólnopolskich Kursów Nauczycieli-Przodowników Turystyki Górskiej. Tutaj też odbyły się pierwsze Finały Konkursu Biologiczno-Ekologicznego Szkół Podstawowych organizowanego przez LOP. Schronisko było kilkakrotnie wyróżniane w skali krajowej Złotą Odznaką. Obiekt należy do najlepiej zagospodarowanych schronisk w dawnym woj. jeleniogórskim. Jan Stąpor w 2004 r. został uhonorowany Srebrnym Medalem Zasługi 30-lecia Rajdu, a przez ZO PTSM wszystkimi wyróżnieniami za wyjątkiem Członkostwa Honorowego. Resort turystyki odznaczył go Brązową Odznaką „Zasłużony działacz turystyki”. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczony Srebrnym Medalem Zasługi Rajdowej oraz nominowany do Złotego Medalu „Za Długoletnią Służbę”. 24 III 2015 otrzymał Złoty Medal „Za długoletnią służbę” z rąk wojewody dolnośląskiego Tomasza Smolarza.

SZWEDO DOROTA z Bogatyni, nauczyciel matematyki i informatyki w SP w Opolnie Zdroju. Od kilku lat udanie współpracuje z miejscowym liderem turystyki, Markiem Łabędziem. Zachęcona przez niego angażuje się coraz bardziej w działalność turystyczną wśród uczniów swej szkoły i bierze udział w imprezach turystycznych, w tym coraz efektywniej w Rajdzie „Kurortorka”. O bardzo dobrym przygotowaniu podopiecznych do startu w tej imprezie świadczy dwukrotne zdobycie pucharu tras dziecięcych na XXXIII Rajdzie „Szlarska Poręba 2007” i XXXVII „Miłków 2011”. Te sukcesy uzupełniały kilkakrotnie pierwsze miejsca na trasach. Warto podkreślić, że Dorota Szwedo zadbała o poniesienie swych kwalifikacji turystycznych i ukończyła w latach 2006-2012 pięć kolejnych Ogólnopolskich Kursów Nauczycieli-Przodowników Turystyki Górskiej organizowanych przez jeleniogórskie środowisko PTSM i PTTK, zdobyła komplet uprawnień przodowniczych (czyli stała się „generałem” przodownictwa). Wyróżniona przez ZO PTSM Dyplomami Honorowymi ZO i ZG oraz Brązową i Srebrną Odznaką PTSM. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczona Srebrnym Medalem Zasługi Rajdowej.

TRAJNOWICZ ZOFIA mieszkanka Piechowic, od kilku lat mieszka u córki w Jeleniej Górze. Przewodnik sudecki i zapalona turystka z wielkim zacięciem krajoznawczym. Z „Piechotką” związała się od samego początku kierując trasami przez 13 lat. Początkowo towarzyszył Jej nieżyjący już dziś mąż Mieczysław, niekiedy też zasilali organizatorów Jej syn Jacek (5-krotny udział) i córka Mariola. Swoją rolę kierownika trasy traktowała bardzo serio, wykazywała wielką serdeczność w kontaktach z dziećmi. Tak się układało, że prowadziła zawsze trasy jednodniowe dzieci kl. II-III, a jej specjalnością była trasa z „jedyńki” przez Cichą Dolinę, Grzybowiec do Michałowic. W jeleniogórskim PTSM-ie, który wyróżnił Ją Brązową i Srebrną Odznaką Honorową znana jest przede wszystkim z wielokrotnych udziałów w wycieczkach szkoleniowych i z prezentowanej na nich ogromnej wiedzy krajoznawczej.

TRETER-KŁYSZYŃSKA AGNIESZKA z Piechowic, nauczycielka przedmiotów artystycznych w miejscowej szkole podstawowej. Współpracuje z Rajdem od XXI edycji do dziś. Nie jest kwalifikowaną turystką, ale pracując w sztabie Rajdu lub utrzymując kontakt organizacyjny oddała spore przysługi. Przede wszystkim, jako utalentowany nauczyciel plastyki, zaprojektowała kilka znaczków rajdowych (jej projekt znaczka XXX Rajdu zdobył w konkursie tytuł „Znaczką 30-lecia”), dyplomów i wypisała swoim pięknym pismem setki dyplomów, listów gratulacyjnych i innych. Znaczący był jej udział w projektowaniu i organizowaniu okolicznościowych ekspozycji. Znaczny też był jej udział w projektowaniu i organizowaniu okolicz-

nościowych ekspozycji. Wyróżniona przez PTSM Dyplomami Honorowymi ZO i ZG, Brązową, Srebrną i Złotą Odznaką PTSM. Z okazji 30-lecia Rajdu otrzymała Brązowy Medal Zasługi Rajdowej, z okazji 25-lecia „Piechotki” – Wyróżnienie Brązowe (2005 r.). Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczona Srebrnym Medalem Zasługi Rajdowej.

WOCHNA ROBERT ze Zgorzelca, nauczyciel wychowania fizycznego w gimnazjum w Zawidowie, wicedyrektor tej placówki. Jest od szeregu lat opiekunem dobrze działającego SKKT, znanego w Jeleniogórskim z aktywnego udziału w wielu imprezach turystycznych. W „Kuratorce” bierze udział od kilkunastu lat, zawsze przyprowadzając młodzież bardzo dobrze przygotowaną do wędrowki rajdowej. W turystyce szkolnej osiągnął do tej pory liczne sukcesy. Najpierw, jako uczeń, był czołowym krajoznawcą w Turniejach Turystyczno-Krajoznawczych. Jako nauczyciel po kilku latach powrócił do turystyki, zrobił to z rozmachem kończąc najpierw kurs kierowników wycieczek szkolnych, a potem w latach 2000-2004 kolejno pięć Ogólnopolskich Kursów Nauczycieli-Przodowników Turystyki Górskiej, zdobywając uprawnienia na wszystkie grupy górskie w Polsce (tzw. „generał”). Był też kilkakrotnie w kadrze szkoleniowej ww. Kursów (2003, 2005, 2006, 2007). Na wniosek ZO PTSM wyróżniony ministerialnym odznaczeniem „Za Zasługi dla Turystyki” oraz Dyplomami Honorowymi ZO i ZG, a także Brązową, Srebrną i Złotą Odznaką PTSM. Zarząd Okręgu LOP wyróżnił go Dyplomem Honorowym Okręgu. Z okazji Jubileuszu 40-lecia Rajdu w 2014 r. odznaczony Srebrnym Medalem Zasługi Rajdowej.

B. In Memoriam

W wydawnictwie z okazji 30-lecia jeleniogórskiego Oddziału PTSM zamieszczono biogramy: Zdzisława Babkiewicza, Antoniego Czernickiego, Krystyny Januszkiewicz, Andrzeja Morawskiego, Aleksandra Sobierajskiego. W ostatnim 10-leciu (2006-2015) tę smutną listę uzupełnili: Ludwik Anioł (zmarł 8 VII 2013 r. pochowany w Lublińcu), Teofil Ligenza vel Ozimek (zmarł 20 IV 2009r. , poświęcono Mu wydawnictwo „Wspomnienia o... „Profesorze” Ligenzie” wyd. w 2010 r.), Tadeusz Nalewajko (zmarł 28 V 2007 r., pochowany w Miliczu), Genowefa Urbańczyk (zmarła 27 XI 2014 r., pochowana w Szklarskiej Porębie Dolnej). Ich biogramy znajdują się w rozdziale „Osoby działające” w wydawnictwie jubileuszowym z 2005 r.

W uznaniu zasług uzupełniamy listę zmarłych działaczy o kolejne nazwiska:

JÓZEF CZURKA wieloletni opiekun SKKT w cieplickiej „6” zmarł 30 IV 2004 r. i został pochowany na nowym cmentarzu w Cieplicach. Był bez wątpienia jedną z najbardziej zasłużonych postaci w historii Rajdu. Był niezmordowany w corocznym przygotowaniu swoich podopiecznych do udziału w kolejnych edycjach. Mocno przeżywał sukcesy i niepowodzenia. Tych pierwszych było zdecydowanie więcej. Trzykrotnie zdobywał nagrody główne Rajdu, wygrał z dużą przewagą rywalizację na trasach dziecięcych w przekroju 20-tu edycji i potwierdził to zwycięstwem w rywalizacji 25-lecia otrzymując dla szkoły puchar Starosty Jeleniogórskiego z wyraźnym podkreśleniem jego ogromnej roli. Niestety nie można powiedzieć, że jego ogromne zaangażowanie zostało należycie docenione. Otrzymał wprawdzie wyróżnienia honorowe PTSM, ale jak na 83 lata aktywnego, pełnego poświęcenia życia to nie za wiele.

ELŻBIETA KOWALSKA ze Zgorzelca urodziła się 16 XI 1942 roku w Warszawie. W 1945 roku wyjechała z rodzicami na Ziemię Zachodnie do Siekierczyna koło Lubania. Tam ukończyła szkołę podstawową, potem LO w Lubaniu. W latach 1960-62 uczęszczała do Studium Nauczycielskiego we Wrocławiu kończąc specjalność geografii. Pracę nauczycielską podjęła w SP 4 w Zgorzelcu i tam też uczyła do odejścia na emeryturę w latach 90-tych. W 1964 roku wstąpiła w związek małżeński, z którego doczekała się syna i córki. Uczyła geografii, ale nie tylko. Prowadziła zajęcia z harcerzami, ale przede wszystkim była opiekunką SKKT. Z tą działalnością wiązały się Jej ogromne wieloletnie sukcesy turystyczne. Wraz ze swoimi podopiecznymi brała przez wiele lat udział w Turniejach Turystyczno-Krajoznawczych PTTK odnosząc wiele znaczących sukcesów. W eliminacjach wojewódzkich tej imprezy brała udział niemal corocznie od 1976 roku zajmując drużynowo miejsca w ścisłej czołówce (IV, III i II). Z okazji 10-lecia Turnieju w woj. jeleniogórskim zdobyła zaszczytne II miejsce, a Jej szkoła została jako jedna z 4 w województwie wyróżniona nagrodą pieniężną. Jej podopieczni w Turnieju najczęściej wygrywali konkurs krajoznawczy, terenoznawstwo i... gotowanie potraw turystycznych. Również duże sukcesy osiągała w „Kuratorce” szczególnie na trasach ochrony zabytków (III miejsce w 20-leciu). Jej podopieczna Joanna Jędrejek, jako uczennica klasy VIII zwyciężyła w wojewódzkim „Konkursie Krasomówczym Szkół Średnich”. W 1985 roku podczas XVI Ogólnopolskiego Zlotu Młodzieży PTSM w Katowicach reprezentacja Koła PTSM ze Zgorzelca prowadzona przez Elżbietę Kowalską i Genowefę Żarczyńską zdobyła dwie główne nagrody Zlotu – puchary Ministra Oświaty i Wychowania i przewodniczącego Głównego Komitetu Turystyki. Zmarła 30 VI 2006 roku w Zgorzelcu w wieku 64 lat i tam też została pochowana.

JERZY LASKOWSKI z Lubania, dziś w tym rejonie postać niemal legendarna za sprawą odbywającego się od 1988 Rajdu szkolnego jego imienia. W naszym Rajdzie startował wielokrotnie jako opiekun drużyn z SP 1 w Lubaniu odnosząc kilka sukcesów, które zaowocowały jego wyróżnieniem z okazji podsumowania 10-ciu Rajdów w 1984 r. Należał w środowisku lubańskim do grupy najaktywniejszych działaczy PTSM i PTTK. Organizował wiele imprez, wycieczek i obozów wędrownych, zdobył większość możliwych do osiągnięcia uprawnień turystycznych i wyróżnień. Zmarł 2 maja 1987 r. i został pochowany w Lubaniu.

PELAGIA WERNO z Kamiennej Góry, wieloletni nauczyciel geografii w tamtejszym liceum. Była dla nas zawsze wzorcowym przykładem nauczyciela geografii, a jednocześnie wspaniałego krajoznawcy i turysty. Uczyła przez obserwację w terenie, wyrabiała w uczniach zamiłowanie do kraju ojczystego. W Rajdzie uczestniczyła od jego pierwszej edycji. Jej podopieczni byli pierwszymi zdobywcami pucharu Kuratora na własność, a LO Kamienna Góra dzięki niej okazała się najlepszą szkołą średnią pierwszego 10-lecia. Była człowiekiem bardzo życzliwym i niezmiernie towarzyskim. Wielokrotnie nagradzana i wyróżniana. Zmarła w Rawiczu 27 czerwca 1995 r. i tam została pochowana.

Nasi działacze, stoi w środku T. Ligenza, z boku A. Sobierajska, klęczą/siedzą M. Bergtraum i A. Sobierajski

ROZDZIAŁ V

Członkowie Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńskiego 2005-2015

L.p.	Imię i nazwisko	Pierwsza funkcja w PTSM	Kadencja 2006-2011	Kadencja 2011-2016
1.	Zdzisław Gasz	sekretarz 1975-1995	prezes	prezes
2.	Marek Bergtraum	członek Zarządu od I 1978	członek ZO	członek ZO
3.	Jan Gasz	członek Zarządu 1986-2011	członek ZO	z-ca przewodniczącego OSK
4.	Elżbieta Krausiewicz	członek Zarządu 1990 – II 1994	w-ce prezes	w-ce prezes do X 2012 po 2012 członek ZO
5.	Teresa Materny	z-ca przewodn. WKR 1995-2001	sekretarz	sekretarz do I 2015
6.	Mirosław Kobiąłka	członek Zarządu od 2003 r.	członek OKR	–
7.	Małgorzata Polańska	z-ca przewodn. OKR 2001-2006	sekretarz OKR	sekretarz OKR
8.	Marian Jabłoński	członek WSK 1977-1980	członek ZO	–
9.	Krzysztof Raczek	–	w-ce prezes	–
10.	Czesława Stawska	–	skarbnik	–
11.	Mariola Kotowicz	–	członek ZO	członek ZO
12.	Marek Łabędź	–	członek ZO	członek ZO
13.	Rajmund Jahołkowski	–	przewodn. OKR	przewodn. OSK
14.	Elżbieta Bilska	–	z-ca przewodn. OKR	–
15.	Marian Matula (ks. Kubek)	–	przewod. OSK (do 2009)	–
16.	Julian Lachowicz	–	z-ca przewodn. OSK	–
17.	Jadwiga Niedbalska	–	sekretarz OSK	sekretarz OSK
18.	Małgorzata Krzyżak	–	członek OSK	przewodn. OKR
19.	Wenata Stawicka- Czerska	–	członek OSK	–

L.p.	Imię i nazwisko	Pierwsza funkcja w PTSM	Kadencja 2006-2011	Kadencja 2011-2016
20.	Antoni Olszewski	–	–	w-ce prezes (od X 2012)
21.	Irena Sokołowska	–	–	skarbnik
22.	Renata Horbacz	–	–	sekretarz (od I 2015)
23.	Teresa Fierkowicz	–	–	członek ZO
24.	Wojciech Król	–	–	członek ZO
25.	Wiesław Polański	–	–	członek ZO
26.	Paweł Idzik	–	–	z-ca przewodn. OKR
27.	Marek Dąbek	–	–	członek OKR
28.	Krzysztof Walusiak	–	–	członek OKR
29.	Katarzyna Nachtlicht	–	–	członek OSK
30.	Agnieszka Treter-Kłyszewska	–	–	członek OSK

Połączone prezydium ZO PTSM i ZO LOP w dniu 17 II 2014.
Od lewej S. Tabaka, A. Puchalska, J. Szafran, M. Krzyżak

ROZDZIAŁ VI

Pracownicy Biura Oddziału

LP	Imię i nazwisko	Funkcja	Okres zatrudnienia
1.	Krystyna Januszkiewicz	kierownik biura	XI 1975-31 X 1983
2.	Tomasz Tomczyszyn	główny księgowy	1976 – 28 II 1977
3.	Danuta Jagiełło	główna księgowa	1 III 1977 – 31 III 1997
4.	Ewa Szpala	kierownik biura	1 XI 1983 – 31 VI 1984
5.	Alicja Majchrzycka	referent/kierownik biura	1V 1984 – 31 VI 1984 i 1 VII 1984 31 I 1986
6.	Joanna Ożarska	specjalista ds. turystyki	1 IX 1984 – 30 VI 1988
7.	Elżbieta Bilska	kierownik biura	1 I 1986 – urlop macierzyński 14 X 1987 – 8 XI 1990 9 XI 1990 – 31 V 1997
8.	Bożena Bobowska	referent / kierownik biura	1 III – 30XI 1986 i 1 XII 1986 – 31 X 1988
9.	Beata Ogiela (Król)	referent	1 I 1987 – 30 VI 1988 (1/2)
10.	Stawomir Sobieski	prac. poradni K-T	17 X 1988 – 31 V 1989 (1/4)
11.	Mirosław Dziubek	referent	12 XI – 2 XII 1988
12.	Maria Grzybowska	st. referent	2 XI 1988 – 20 I 1989
13.	Izabela Muzyczka	referent/kierownik biura	16 I – 31 VII 1989
14.	Anna Makowska	specjalista	23 I – 31VIII 1989 (1/4)
15.	Małgorzata Pryjda	referent	6 III – 7 IV 1989 (3/4)
16.	Joanna Kosobudzka	stażysta referent	6 IX 1989 – 16 I 1990
17.	Danuta Kopras	specjalista/p.o. kier. biura	1 XI 1989 – 30 VI 1990
18.	Irena Sokołowska	specjalista/p.o. kier. biura	1 VI 1997– 2011
19.	Krystyna Mądry	specjalista/p.o. kier. biura	2011 – 31 I 2012
20.	Krystyna Wrona	specjalista/p.o. kier. biura	1 III 2012 –
21.	Czesława Stawska	główna księgowa	1 IV 1997 – 31 III 2013
22.	Małgorzata Mazur	główna księgowa	2 IV 2013 –

Od 1995 roku pobory pracowników są wypracowywane przez Oddział i Okręg LOP, poprzednio korzystano z dotacji ZG PTSM i ZG LOP

ROZDZIAŁ VII

Prezesi opowiadają o sobie

Rozdział ten umieszczony w opracowaniu 30-lecia nie jest kontynuowany, bo nie nastąpiły w ostatnim 10-leciu jakieś istotne zmiany, które wymagałyby uzupełnienia.

Nadal Zdzisław Gasz kontynuuje już kolejną kadencję prezesury, poprzedni opisywani prezesi cieszą się dobrym zdrowiem i mimo niekiedy zaawansowanego wieku z Oddziałem utrzymują luźne kontakty.

Rok wyborczy 2016 w PTSM powinien przynieść zmiany kadrowe na kierowniczym szczeblu.

Prezesi i wiceprezesi na spotkaniu z delegacją niemiecką. Od lewej M. Jabłoński, B. Masarczyk, E. Niewęgłowska, Z. Gasz, 8 IX 1995

ROZDZIAŁ VIII

Działacze wyróżnieni odznaczeniami państwowymi, resortowymi, organizacyjnymi i innymi w l. 2006-2015

(NA WNIOSEK BEZPOŚREDNI LUB POŚREDNI ZO PTSM)

A. Odznaczenia państwowe

- **Złoty Krzyż Zasługi**
Ewa Parfianowicz 2015 nauczyciel I LO Jelenia Góra
- **Srebrny Krzyż Zasługi**
Marek Bergtraum 2015 działacz PTSM z Piechowic
- **Brązowy Krzyż Zasługi**
Paweł Kasprzyk 2015 działacz PTSM z Lubawki
Tadeusz Prawelski 2015 prezes ZOM PTSM Zgorzelec
Krzysztof Walusiak 2015 działacz PTSM z Piechowic
- **Złoty Medal „Za wysługę lat”**
Jan Stąpor 2015 wieloletni dyrektor SSM „Halny”
ww. odznaczeni były wnioskowane z okazji 40-lecia Rajdu „Kuratorka”
- **Z okazji 40-lecia Oddziału PTSM w Jeleniej Górze nominowani zostali do odznaczeń**
Srebrny Krzyż Zasługi – Marek Łabędź (Opolno), Irena Sokołowska (Jelenia Góra), Jan Stąpor (Kamień)
Brązowy Krzyż Zasługi – Mariola Kotowicz (Gryfów Śl.), Katarzyna Krawczyńska (Bogatynia), Weneta Stawicka-Czerska (Porajów)
Medal „Za długoletnią służbę”
 - złoty: Maria Rudak (Bukowiec)
 - srebrny – Małgorzata Bugajny (Karpacz) i Halina Kowaliszyn (Maciejowiec)
 - brązowy – Elżbieta Biłska (Karpniki) i Jerzy Frontczak (Bolesławiec)

B. Odznaczenia resortowe (Ministerstwo Sportu i Turystyki)

Odznaka (1 stopnia) „Za zasługi dla turystyki”

- Robert Wochna nauczyciel z Zawidowa 2012
- Marek Dąbek działacz turystyczny z Jeleniej Góry 2014
- Maria Drozd b. nauczyciel z Jeleniej Góry 2014
- Halina Kowaliszyn kierownik SSM „Maciejówka” 2014

- Katarzyna Krawczenko nauczyciel z Bogatyni 2014
- Kazimierz Małek b. nauczyciel z Bolesławca 2014

Odnaczenia przyznane w 2014 r. były wnioskowane z okazji 40-lecia Jeleniogórskich Rajdów Młodzieży Szkolnej

- **Z okazji 40-lecia Oddziału PTSM w Jeleniej Górze nominowani zostali do odnaczenia** Romana Dobosz (Michałowice), Jan Gasz (Piechowice), Wiesław Polański (Piechowice), Krzysztof Walusiak (Piechowice), Artur Zych (Wleń)

C. Odnaczenia wojewódzkie

Odnaka „Zasłużony dla Województwa Dolnośląskiego

Złota	– Mirosław Kobiątka nauczyciel z Lwówka Śl.	2014
	– Marek Łabędź nauczyciel z Bogatyni i Opolna	2014
	– Irena Sokołowska długoletni działacz PTSM	2014
Srebrne	– Teresa Fierkowicz nauczyciel ze Świeradowa Zdroju	2014
	– Mariola Kotowicz nauczyciel z Gryfowa Śl.	2014
	– Wojciech Król działacz turystyczny z Lwówka Śl.	2014
	– Marek Rybczyński działacz z Piechowic (ob. Anglia)	2014
	– Wenata Stawicka-Czerska nauczyciel z Porajowa	2014

Wszystkie Odnaki przyznane z okazji 40-lecia Jeleniogórskich Rajdów Młodzieży Szkolnej.

Z okazji 40-lecia Oddziału PTSM w Jeleniej Górze nominowani zostali do wyróżnień:

Złota	– Marek Bergtraum (Piechowice) i Tadeusz Prawelski (Zgorzelec)
Srebrna	– Marek Dąbek (Jelenia Góra), Paweł Kasprzyk (Lubawka), Jadwiga Niedbalska (Michałowice)

D. Odnaczenia organizacyjne PTSM

a) Medal „Za zasługi dla rozwoju schronisk młodzieżowych”	
Jan Stąpor – dyrektor SSM „Halny”	2007
Marek Łabędź – lider turystyki szkolnej w Bogatyni	2009
Małgorzata Bugajny – dyrektor SSM „Liczyrzepa”	2012
Halina Kowaliszyn – kierownik SSM „Maciejówka”	2012
Tadeusz Prawelski – prezes ZOM w Zgorzelcu	2013

Nominowani w 2015

Piotr Gryszel (Jelenia Góra), Paweł Kasprzyk (Lubawka), Teresa Materny (Jelenia Góra)

b) Złota Odnaka Honorowa PTSM

Mirosław Kobiółka – nauczyciel z Lwówka Śl.	2006
Irena Sokołowska – działacz ZO PTSM	2006
Krzysztof Raczek – działacz ZO PTSM	2006
Piotr Gryszel – pracownik naukowy Akademii Ekon. w Jeleniej Górze	2006
Elżbieta Bilśka – b. wieloletni działacz ZO PTSM	2007
Romana Dobosz – b. wieloletni kierownik SSM „Złoty Widok” Michałowice	2008
Małgorzata Bugajny – dyrektor SSM „Liczyrzepa” w Karpaczu	2009
Marek Dąbek – działacz turystyczny z Jeleniej Góry	2010
Halina Kowaliszyn – kierownik SSM „Maciejówka” w Maciejowcu	2010
Małgorzata Polańska – działacz PTSM z Piechowic	2010
Tadeusz Prawelski – prezes ZOM w Zgorzelcu	2010
Zofia Trajnowicz – działacz turystyczny z Piechowic/Jeleniej Góry	2010
Katarzyna Krawczyńska – nauczyciel z Bogatyni	2011
Agnieszka Treter-Kłyszewska – działacz PTSM z Piechowic	2011
Mariola Kotowicz – nauczyciel z Gryfowa Śl., działacz PTSM i LOP	2012
Wiesław Polański – działacz ZO PTSM z Piechowic	2012
Wojciech Król – działacz turystyczny z Lwówka Śl.	2013
Marek Rybczyński – działacz turystyczny z Piechowic (ob. Anglia)	2013
Wenata Stawicka-Czerska – zasłużony współwydawca z Porajowa	2013
Robert Wochna – nauczyciel działacz turystyczny z Zwiadowa/Zgorzelec	2013
Anastazja Rams-Grodzka – działacz turyst. z Mirska	2013

Nominowani w 2015 r.

- Mirosław Andrzejewski – nauczyciel z Jeleniej Góry
- Kazimiera Prawelska – działacz PTSM ze Zgorzelca
- Maciej Stanisław – działacz turyst. z Piechowic

c) Srebrna Odznaka Honorowa PTSM

- 2006 r.: Halina Kowaliszyn, Małgorzata Polańska, Zofia Trajnowicz, Tadeusz Prawelski, Katarzyna Krawczyńska
- 2007 r.: Czesława Stawska, Ewa Sochacka, Wiesław Polanski, Mariola Kotowicz, Wenata Stawicka-Czerska, Robert Wochna
- 2008 r.: Marek Rybczyński, Zofia Grabias-Baranowska, Waldemar Andryszak, Mariusz Kowalczyk
- 2009 r.: Jolanta Frąckiewicz, Wojciech Król, Jolanta Wierzbicka
- 2010 r.: Mirosław Andrzejewski, Jadwiga Niedbalska
- 2011 r.: Kazimiera Prawelska, Tomasz Przybyło
- 2012 r.: Małgorzata Krzyżak, Krzysztof Król, Ewa Hołowińska, Antoni Olszewski, Dorota Szewo

2013 r.: Janusz Błażkow, Rajmund Jahołkowski, Tomasz Karpiszyn, Elżbieta Kopij, Anna Walusiak

2014 r.: Radosław Iwaniec, Sabina Tabaka, Bożena Wojciechowska

Nominowani w 2015 r.

- Iwona Franczak – działacz ze Szczecina, współpracujący
- Tadeusz Jarosz – dyrektor SSM Łupki
- Mieczysław Józefowicz – działacz turystyczny z Lwówka Śl.
- Anastazja Rams-Grodzka – działacz turystyczny z Mirska

d) Brązowa Odznaka Honorowa PTSM

2006 r.: Wojciech Król, Tomasz Karpiszyn, Mirosław Andrzejewski, Rafał Rybczyński

2007 r.: Jadwiga Niedbalska

2008 r.: Kazimiera Prawelska, Janusz Błażkow, Eulalia Koguciuk

2009 r.: Ewa Hołowińska, Krzysztof Król, Antoni Olszewski, Tomasz Przybyło

2010 r.: Radosław Iwaniec, Elżbieta Kopij, Małgorzata Krzyżak, Dorota Szwedo, Anna Walusiak

2011 r.: Rajmund Jahołkowski, Elżbieta Bojczuk

2012 r.: Teresa Fierkowicz, Leonarda Kurpiowska, Anastazja Rams, Sabina Tabaka, Bożena Wojciechowska

2013 r.: Iwona Franczak, Tadeusz Jarosz

2014 r.: Urszula Jaskółowska, Hanna Niespodziewany

Nominowani w 2015 r.

- Gabriela Bartczak – nauczyciel ze Zgorzelca
- Katarzyna Graczyk – działacz turystyczny z Piechowic
- Paweł Idzik – działacz turystyczny z Wlenia
- Anna Makowska – działacz turystyczny z Jeleniej Góry
- Krzysztof Marecki – nauczyciel z Lwówka Śl.
- Anna Mysona – b. nauczyciel z Jeleniej Góry
- Maciej Szczerepa – nauczyciel z Lwówka Śl.
- Monika Walusiak – nauczyciel z Kowar

e) Odznaka Oddziałowa „Przyjaciel Schronisk Młodzieżowych (brązowa, srebrna, złota)

2006

2007 Marian Matula (br), Bogumiła Turzańska-Chrobak (br), Zofia Kłos (br), Adam Żurowski (br), Czesław Godoń (br), Marek Bugajny (br), Artur Zych (br), Leszek Koprowski (sr),

2008 r. Bogumiła Turzańska-Chrobak (sr), Artur Zych (sr), Elżbieta Bojczuk (sr), Ryszard Grek (sr), Ludwik Anioł (zł)

2009 r. Magdalena Krausiewicz-Łada (br)
 2010 r. Henryk Bernatowicz (br)
 2011 r. Jan Smolira (sr)
 2012 r. Wiesław Dzierzba (sr)
 2013 r. Romualda Kukawska (br), Teresa Materny (br), Wiesław Gierczyk (sr), Maria Kraszewska (zł)
 2014 r. Wiesław Małecki (br), Romualda Kukawska (sr), Danuta Stapor (sr)
 Nominowani w 2015 r.:
 Złota – Bogumiła Turzańska-Chrobak (Jelenia Góra)
 Srebrna – Magda Krausiewicz-Fidor (Jelenia Góra)
 – Józef Stanisław Mrówka (Lwówek Śl.)
 – Ewa Sochacka (Jelenia Góra)
 – Czesława Stawska (Jelenia Góra)
 – Jacek Włodyga (Karpacz)
 – Adam Żurowski (Bukowiec)
 Brązowa – Krystyna Wrona (PTSM, LOP)

f) Wyróżnienia honorowe z okazji jubileuszy 40-lecia Rajdu „Kuratorka” w 2014, 20 rocznica Przeglądu Piosenki Turystycznej i Ekologicznej w 2009 i 25-lecia Rajdu „Piechotka” w 2009 r. zostały podane w literaturze dotyczącej tych wydarzeń.

Ponadto przyznano i wręczono wiele innych nagród i wyróżnień m.in.

W 2011 r. – Zdzisław Gasz otrzymał nadany przez ZG PTTK wspólnie z Ministerstwem Edukacji Narodowej po raz pierwszy w Polsce przyznawany medal i godność „Nauczyciel Kraju Ojczystego”.

Zdzisław Gasz został też wyróżniony najwyższymi wyróżnieniami trzech organizacji tytułem „Członek Honorowy” przez PTSM (2007), PTTK (2009) i LOP (2013).

W m-cu wrześniu złożono też za pośrednictwem posłanki Zofii Czernow wnioski o wyróżnienie odznaką honorową Ministerstwa Ochrony Środowiska dla Romany Dobosz, Piotra Norko, Tadeusza Pawelskiego i Sabiny Tabaki.

Szabla dla organizatora 40 „Kuratorek”, 28 IX 2014

Odznaczenia państwowe za „Kuratorkę” – Złote, Srebrne i Brązowe Krzyże Zasługi,
Urząd Wojewódzki, Wrocław 24 III 2015

Wzorowi gospodarze zakończeń „Kuratori”: Romana Dobosz, Antoni Olszewski i Paweł Kasprzyk

ROZDZIAŁ IX

Baza SSM w regionie (dawniej województwie) jeleniogórskim

Rok	Dane globalne dotyczące SSM		
	stałe (całoroczne)	półstałe (o przedłużonym sezonie)	sezonowe
1975	7 (504 m. nocl.)	1 (35 m. nocl.)	18 (760 m. nocl.)
1980	10 (639 m. nocl.)	3 (77 m. nocl.)	13 (700 m. nocl.)
1990	9 (451 m. nocl.)	2 (60 m. nocl.)	15 (592 m. nocl.)
1995	7 (387 m. nocl.)	2 (75 m. nocl.)	4 (140 m. nocl.)
2000	9 (457 m. nocl.)	1 (45 m. nocl.)	2 (80 m. nocl.)
2005	11 (479 m. nocl.)	0	1 (40 m. nocl.)
2010	10 (417 m. nocl.)	0	1 (40 m. nocl.)
2015	11 (541 m. nocl.)	0	0

SCHRONISKA (stan od 2006 r.)

Stale

„Bartek” Jelenia Góra ul. Bartka Zwycięzcy 9 • działa od 1951 r. • w 2004 r. sprywatyzowane • w 2015 r. wystawione na sprzedaż • miejsc noclegowych 70-49 • właściciel/dzierżawca Adam Popławski (od 1999 r.)	„Skalnik” Bukowiec ul. Szkolna 2 • działa od 1975 r., w 2009 przekazane Gminie Mysłakowice a ta w prywatną dzierżawę, w 2013 r. sprzedane dzierżawcy • kierownik Maria Rudak (1986-2008) • dzierżawca/dyrektor Adam Żurowski (2008-2013) • właściciel Adam Żurowski (2013- • miejsc noclegowych – 50 • Gminie Mysłakowice przekazało Starostwo Powiatowe w Jeleniej Górze
---	--

„Liczyrzepa” Karpacz ul. Gimnazjalna 9 • działka od 1962 (1965 r.) • 2013 wystawione na sprzedaż • dyrektor (dzierżawca) Małgorzata Bugajny (od 2008 r.) • poprzednio – kierownik Irena Szarszoń (1992-2008) • miejsc noclegowych – 50 • zamiast wystawionej do sprzedaży „Liczyrzepy” Starostwo Powiatowe w Jeleniej Górze przekazało nowy obiekt w Karpaczu ul. Skalna 45, które oficjalnie działka od 2011 r., ma 50 m. nocl. a dzierżawcą/dyrektorem jest Małgorzata Bugajny	„Halny” Kamień gm. Mirsk • działka od 1978 (1977 r.) • kierownik/dyrektor Jan Stapor (od 1978r.) niekiedy także Danuta Stapor • 54 m. noclegowe • właściciel Starostwo Powiatowe w Lwówku Śl.
„Wojtek” Szklarska Poręba ul. Piastowska 1 • działka od 1967 r., od 2008 r. przekazany przez Starostwo Powiatowe w Jeleniej Górze do prywatnej dzierżawy • kierownik Jerzy Frontczak (1993-2008) • dyrektor/dzierżawca Magdalena Krausiewicz-Łada (ob. Fidor) (2008 - • miejsc noclegowych – 82 (od 2008 – 50)	„Złoty Widok” Michałowice ul. Kolonijna 14 • działka od 1 V 1996 r. • w 2010 r. przekazane przez UM Piechowice w prywatną dzierżawę, od 199 było przekazane przez UM Piechowice w użytkowanie najpierw Kuratorium Oświaty w Jeleniej Górze a potem Starostwu Powiatowemu w Jeleniej Górze • kierownik Jadwiga Niedbalska (2005-2010) • dyrektor/dzierżawca Magdalena Krausiewicz-Łada (ob. Fidor) (2010 – • miejsc noclegowych – 50 • w latach 1995-2005 kierownikiem była Romana Dobosz
„Sokolik” Strużnica gm. Mysłakowice • działka od 6 XII 1974 r. do 2008 r. potem wystawione na sprzedaż przez Starostwo Powiatowe w Jeleniej Górze • kierownik Danuta Zamojska (1990-2008) • miała 37 m. noclegowych • stan obecny – obiekt sprzedany w 2013 r.	„Maciejówka” w Maciejowcu 13 gm. Lubomierz • działka od 1998 r. • kierownik Halina Kowaliszyn (1998 – • miejsc noclegowych – 37 • właściciel – UM i Gm. Lubomierz
Łupki 22 gm. Wleń • działka od 2003 r. • dyrektor Tadeusz Jarosz (2003 r. – • miejsc noclegowych – 41 • właściciel – Starostwo Powiatowe Lwówek Śl.	Stanisław 50 gm. Podgórzyn • działka od 2012 r. • kierownik Wiesław Małecki (2012 – • miejsc noclegowych – 49 • właściciel – Urząd Gminy Podgórzyn
„Wojtek” (II) Jelenia Góra ul. Skowronków 15 a • działka od 2009 r. • właściciel – Magdalena Krausiewicz-Łada (ob. Fidor) • miejsc noclegowych – 30	„Plum” Piechowice ul. Turystyczna 2a • działka od 2014 r. • właściciel Magdalena Krausiewicz-Łada (ob. Fidor) • miejsc noclegowych – 50

ROZDZIAŁ X

Ogólnopolski Konkurs Współzawodnictwa Schronisk Młodzieżowych

a) W wydawnictwie z okazji 30-lecia jeleniogórskiego PTSM prezentowaliśmy szczegółową tabelę rezultatów konkursu zarówno w wersji wojewódzkiej jak i w etapie finałowym krajowym. Uzupełniamy ją rezultatami lat 2006-2015 dodając jednak, że ranga Konkursu po różnych, mało zrozumiałych zmianach regulaminowych wyraźnie maleje. Nastąpiło jakby spłaszczenie rangi sukcesów krajowych. Zbyt łatwo osiąga się teraz najwyższe wyróżnienia, bo mało precyzyjne stały się kryteria ich przyznawania. Uznawane poprzednich latach za rzeczywistość najwyższe, trudne do zdobycia wyróżnienia – złote z laurem – przestało funkcjonować pod naciskiem niektórych województw szczególnie bielskiego, bo nie podobała się trzyletnia karencja obowiązująca po zdobyciu tego najwyższego tytułu.

Anulowano w ten sposób ciągłą blokadę miejsce przez te same obiekty.

Prezentujemy cd. wyników corocznie odbywającego się Konkursu.

Rok	SSM stałe (kierownik-dyrektor)	SSM sezonowe i półstałe (kierownik)	Miejsce w kraju
2006	I m. „Złoty Widok” Michałowice (J. Niedbalska) I m. „Liczyrzepa” Karpacz (I. Szarszoń) I m. „Skalnik” Bukowiec (M. Rudak) II m. „Sokolik” Strużnica (D. Zamojska) II m. „Halny” Kamień (J. Stąpor) II m. „Wojtek” Szkl. Poręba (J. Frontczak) wyróżni. specj. „Maciejówka” Maciejowiec (H. Kowaliszyn) wyróż. Łupki (T. Jarosz)	I SSM w Bursie Nr 1 Jelenia Góra (Elżbieta Krausiewicz)	zł. „Złoty Widok” zł. „Liczyrzepa” zł. Bursa Nr 1

Pieczenie nieistniejących już SSM

Rok	SSM stałe (kierownik-dyrektor)	SSM sezonowe i półstałe (kierownik)	Miejsce w kraju
2007	I m. „Liczyrzepa” Karpacz (M. Bugajny) Im „Złoty Widok” Michałowice (J. Niedbalska) I m. „Halny” Kamień (J. Stąpor) II m. „Skalnik” Bukowiec (M. Rudak) II m. „Sokolik” Strużnica (D. Zamojska) II m. „Maciejówka” Maciejowiec (H. Kowaliszyn) II m. „Wojtek” Szkl. Poręba (J. Frontczak)	nie było	zł. „Złoty Widok” zł. „Liczyrzepa”
2008	Miejsca równorzędne dla wszystkich SSM: „Liczyrzepa” Karpacz (M. Bugajny) „Złoty Widok” Michałowice (J. Niedbalska) „Skalnik” Bukowiec (M. Rudak) „Sokolik” Strużnica (D. Zamojska) „Wojtek” Szkl. Poręba (J. Frontczak) „Maciejówka” Maciejowiec (H. Kowaliszyn) „Halny” Kamień (J. Stąpor)	I SSM w Bursie Nr 1 w Jeleniej Górze (E. Krausiewicz)	zł. „Sokolik” Strużnica zł. „Skalnik” Bukowiec zł. Bursa Nr 1 Jel. Góra
2009	Miejsca równorzędne dla wszystkich SSM: „Skalnik” Bukowiec (A. Żurowski) „Liczyrzepa” Karpacz (M. Bugajny) „Złoty Widok” Michałowice (J. Niedbalska) „Wojtek” Szkl. Poręba (M. Krausiewicz-Łada) „Halny” Kamień (J. Stąpor) „Maciejówka” Maciejowiec (H. Kowaliszyn)	I SSM w Bursie Nr 1 w Jeleniej Górze (E. Krausiewicz)	zł. „Liczyrzepa” br „Maciejówka”

Pieczęcie nieistniejących już SSM

Rok	SSM stałe (kierownik-dyrektor)	SSM sezonowe i półstałe (kierownik)	Miejsce w kraju
2010	Im „Złoty Widok” Michałowice (J. Niedbalska) I m. „Halny” Kamień (J. Stapor) I m. „Liczyrzepa” Karpacz (M. Bugajny) I m. „Skalnik” Bukowiec (A. Żurowski) II m. „Wojtek” Szkl. Poręba (M. Krausiewicz-Łada) II m. „Maciejówka” Maciejowiec (H. Kowaliszyn) III m. Łupki (T. Jarosz)	brak	zł. „Liczyrzepa” zł. „Złoty Widok” zł. „Halny”
2011	Im „Złoty Widok” Michałowice (M. Krausiewicz-Łada) I m. „Liczyrzepa” Karpacz (M. Bugajny) I m. „Halny” Kamień (J. Stapor) I m. „Skalnik” Bukowiec (A. Żurawski) II m. „Maciejówka” Maciejowiec (H. Kowaliszyn) II m. „Wojtek” Szkl. Poręba (M. Krausiewicz-Łada) II m. Łupki (T. Jarosz)	brak	zł. „Liczyrzepa” zł. „Złoty Widok” zł. „Halny”
2012	I m. SSM „Liczyrzepa” Karpacz (M. Bugajny) I m. SSM „Maciejówka” Maciejowiec (H. Kowaliszyn) Im SSM „Złoty Widok” Michałowice (M. Krausiewicz-Łada) II m. SSM „Halny” Kamień (J. Stapor) II m. SSM „Skalnik” Bukowiec (A. Żurawski) II m. SSM „Wojtek” Szkl. Poręba (M. Krausiewicz-Łada) III m. SSM Łupki (T. Jarosz)	brak	zł. „Liczyrzepa” sr. „Maciejówka” (nieprzyznano)
2013	I m. SSM „Liczyrzepa” Karpacz (M. Bugajny) I m. SSM „Skalnik” Bukowiec (A. Żurowski) I m. SSM „Wojtek” Szkl. Poręba (M. Krausiewicz-Łada) I m. SSM w Stanisławowie (W. Małcki) II m. SSM „Maciejówka” Maciejowiec (H. Kowaliszyn) II m. SSM Łupki (T. Jarosz)	brak	sr. „Wojtek” Szkl. Poręba

Rok	SSM stałe (kierownik-dyrektor)	SSM sezonowe i półstałe (kierownik)	Miejsce w kraju
2014	I m. „Liczyrzepa” Karpacz (M. Bugajny) I m. „Skalnik” Bukowiec (A. Żurawski) I m. „Halny” Kamień (J. Stąpor) I m. „Złoty Widok” Michałowice (M. Krausiewicz-Fidor) I m. Łupki (T. Jarosz) II m. „Maciejówka” Maciejowiec (H. Kowaliszyn) II m. SSM w Stanisławowie (W. Małcki) wyróż. „Wojtek” Szkl. Poręba (M. Kurasiewicz-Fidor) wyróż. „Plum” Piechowice (M. Kurasiewicz-Fidor)	brak	sr. Łupki
2015	wszystkich oceniono pozytywnie		zł. „Liczyrzepa” sr. „Maciejówka” br. Stanisław

A co ocenia komisja podczas pobytu w schroniskach. Szczegóły zawiera regulamin Ogólnopolskiego Konkursu, ale zaakcentowaliśmy kilka spraw najważniejszych jak: oznakowania dojść i dojazdów, zagospodarowania posesji, wystrój i estetyka wnętrz, informację turystyczną i krajoznawczą, funkcjonalność pomieszczeń noclegowych i rekreacyjnych, zaplecze gastronomiczne, stan sanitariatów i stan higieniczny w ogóle, ekspozycja okazjonalna.

- Każdorazowo (corocznie) oceny konkursowej dokonuje Komisja powołana na dany rok kalendarzowy przez Prezydium Zarządu Oddziału PTSM. W jej skład wchodzi przewodnicząca (-y) i minimum 3 członków. Schroniska są odwiedzane z reguły w miesiącach jesiennych (wrzesień, październik), a oficjalne wyniki ogłaszane są podczas uroczystości podsumowania sezonu turystycznego (ostatnie lata także ekologicznego). Oprócz Konkursu będącego uniwersalną próbą oceny funkcjonowania schronisk organizowane były niejednokrotnie konkursy specjalne np. na najciekawszą kronikę schroniska (tu przez wiele lat dominowało SSM „Złoty Widok”), na najciekawszą ekspozycję ekologiczną (współpraca z ZO LOP) i tu też najwięcej sukcesów notowały Michałowice (kierownik Romana Dobosz a potem Jadwiga Niedbalska).
- Nagrodami w Konkursie są specjalne dyplomy, niekiedy też nagrody rzeczowe, a dla awansujących do szczebla krajowego bardzo ciekawy w dawniejszych latach program 2-3 dniowego pobytu. Niestety zubożenie finansowe centrali powoduje coraz mniej ciekawą oprawę finałów. W danym roku był złoty, srebrny lub brązowy „klucz” (symbol gościnno-

ści). Poszczególne kolory przyznawane były w 3 kategoriach schronisk: złoty w stałych, srebrny w półstałych, brązowy w sezonowych. „Klucze” opatrzone tabliczką z grawerowanym napisem – nazwą zwycięzcy, rokiem, mogły trafić do schroniska na własność po 3-krotnym kolejnym zdobyciu. Sztuki tej niewielu się udało dokonać. Były to SSM „Wojtek” w Szklarskiej Porębie (kierownik Genowefa Urbańczyk) – 3-krotnie, SSM „Michałek” w Jeleniej Górze jako sezonowe (kierownik Janina Kowalska) – 2-krotnie, SSM w SP3 w Lubaniu (kierownik Jolanta Włosek) a po niej Halina Biernacka – 2-krotnie.

- Funkcję przewodniczących Komisji pełniły do tej pory: Barbara Lesiak (1976-86), Eugenia Niewęglowska (1986 -95), Teresa Materny (1996 – 2010 i 2012-2013) i Jadwiga Niedbalska 2011, 2014-2015. Zdzisław Gasz pełnił funkcję przewodniczącego Ogólnopolskiego Komitetu Współzawodnictwa Schronisk w latach 1987-2003.

b) Podsumowanie sezonu turystycznego

Przypominamy w wersji rozszerzonej i uzupełniamy o ostatnie 10-lecie miejsca i terminy tzw. podsumowań sezonu turystycznego, które na stałe weszły do tradycji naszego Oddziału i stały się miejscem najważniejszych podsumowań, a także spotkań towarzyskich i wymiany doświadczeń. Od kilkunastu lat dołączają do tych spotkań działacze jeleniogórskiego Okręgu Ligi Ochrony Przyrody, dla których jest też to czas dokonywania rocznych podsumowań. I jeszcze jedna ważna sprawa. Mimo, iż od czasu likwidacji województwa jeleniogórskiego zaczęły działać odrębne Oddziały PTSM to podsumowanie sezonu jest ciągle oficjalną okazją prezentacji dokonań wszystkich Oddziałów (ostatnio z wyjątkiem Kamiennej Góry). To samo czynią Oddziały LOP wchodzące w skład Okręgu Jeleniogórskiego. Tradycją od wielu lat istniejącą jest też podział dnia podsumowania na 2 części – pierwsza, wycieczka krajoznawcza i druga – w godzinach popołudniowych na oficjalne spotkanie w jakimś w miarę ciekawym miejscu, po którym całość dnia kończy się zwiedzaniem wybranego schroniska (niekiedy z poczęstunkiem). Nie zawsze się też dokładnie wszystko uda zaplanować i przeprowadzić niemniej taki schemat organizacyjny wrósł już głęboko w tradycję i został zaakceptowany przez działaczy obu już teraz organizacji PTSM i LOP. Prezentujemy skrótowny z konieczności przegląd corocznych podsumowań sezonu turystycznego.

1. 1976 r. – siedziba ZOW PTSM w Jeleniej Górze – Cieplicach ul. Wolności 259 (16 I 1977)

2. 1977 r. – SSM „Michałek” w Jeleniej Górze ul. Wiejska 86 a (9 I 1978)

3. 1978 r. – SSM „Wojtek” w Szklarskiej Porębie Dolnej ul. Piastowska 1

(16 XII)

4. 1979 r. – SSM „Sokolik” w Strużnicy, uroczyste obchody 5-lecia (5/6 I 1980) działalności SSM

5. 1980 r. – SSM „Sokolik” w Strużnicy (13 XII)

6. 1981 r. – SSM „Dolomit” w Rędzinach – uroczyste otwarcie SSM, nadanie nazwy, poprzedzone Jeleniogórskim Sympozjum Krajoznawczym z okazji 100-lecia urodzin dr Mieczysława Orłowicza i Leopolda Węgrzynowicza zorganizowane wspólnie z ZW PTTK w Jeleniej Górze; 13 XII – narada kierowników SSM stałych przerwana ogłoszeniem stanu wojennego.

7. 1982 r. – SSM „Halny” w Kamieniu, udział 5 XII w uroczystym odsłonięciu (4/5 XII) tablicy dr M. Orłowicza w Świeradowie Zdroju (tablice – 3 w woj. jeleniogórskim to inicjatywy Aleksandra Sobierajskiego działacza PTTK i PTSM).

8. 1983 r. – SSM w Marczowie gm. Wleń, T. Ligenza vel Ozimek odznaczony (3 XII) Krzyżem Kawalerskim OOP

9. 1984 r. – SSM „Halny” w Kamieniu połączone z jubileuszem XXV-lecia (23 X) PTSM (sympozjum tematyczne, uroczysta konferencja)

10. 1985 r. – SSM „Sokolik” w Strużnicy, sugestia włączenia SSM stałych (22 XI) pod bezpośredni nadzór Kuratorium Oświaty

11. 1986 r. – SSM „Łużyce” w Łagowie połączone z ½ dniową wycieczką (21 XI) autokarową (kwiaty na grobach zasłużonych kierowników SSM w Leśnej (Janina Dec) i w Gryfowie Śl. (Adam Babij)

12. 1987 r. – SSM w Jarkowicach połączone z konferencją kierowników (20/21 XI) SSM stałych, SSM „Wojtek” wyróżnione pucharem MO i W i złotym dyplomem.

13. 1988 r. – SSM „Rudawy” w Raszowie, wyróżnione I nagrodą SSM „Liczyrzepa” za najciekawszą ekspozycję ekologiczną z okazji 60-lecia LOP, 19 XI – narada kierowników SSM stałych

14. 1989 r. – SSM „Skalnik” w Bukowcu i w pałacu w Bukowcu, obchody (24 XI) 30-lecia PTSM (liczne odznaczenia)

15. 1990 r. – SSM „Liczyrzepa” w Karpaczu połączone z konferencją (16/17 XII) kierowników SSM stałych. 2 tygodnie później odbył się w Karpaczu i w Szklarskiej Porębie finał XXX Ogólnopolskiego Konkursu Współzawodnictwa SM zorganizowany przez nasz Oddział

16. 1991 r. – SSM „Wojtek” w Szklarskiej Porębie Dolnej poprzedzone (6/7 XII) ½ dniową wycieczką autokarową do Czechosłowacji a zakończone 7 XII konferencją kierowników SSM stałych

17. 1992 r. – SSM „Łużyce” w Łagowie poprzedzono ½ dniową wycieczką

- (11/12 XII) autokarową do Liberca i Frydlantu a potem spotkaniem ZSGórniczno-Energetycznych w Zgorzelcu, kwiaty dla T. Ligenzy z okazji 80-lecia urodzin
- 18. 1993 r.** – SSM „Halny” w Kamieniu poprzedzone ½ dniową wycieczką autokarową do Czech (Jablonec n. J. Rokytnica, Wysokie n. J.) i zakończone 20 XI konferencją kierowników SSM stałych (19/20 XI)
- 19. 1994 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa do Czech (Trutnov, Žacléř), potem SSM „Liczyrzepa” (100-lecie istnienia obiektu) i SSM „Sokolik” (20-lecia działalności) oraz SP w Łomnicy (część oficjalna) (2 XII)
- 20. 1995 r.** – pałac w Bukowcu gościł zjazd sprawozdawczo-wyborczy ZOW PTSM, potem uroczystość jubileuszu 20-lecia Oddziału PTSM w Jeleniej Górze i podsumowanie sezonu (18 XII)
- 21. 1996 r.** – SSM „Wojtek” w Szklarskiej Porębie Dolnej połączony z otwarciem w tym obiekcie Izby Tradycji Szkolnego Ruchu Krajoznawczo-Turystycznego Regionu Jeleniogórskiego (29 XI)
- 22. 1997 r.** – SSM „Halny” w Kamieniu poprzedzone ½ dniową wycieczką autokarową do Zgorzelca, Görlitz i Łagowa. Złożono kwiaty na grobach działaczy PTSM, SSM – Zdzisława Babkiewicza, Andrzeja Morawskiego i Mieczysława Majewskiego (kierownik SSM w Bukowcu). SSM „Halny” obchodziło 20-lecie działalności. (21 XI)
- 23. 1998 r.** – SSM „Złoty Widok” w Michałowicach poprzedzone ½ dniową wycieczką autokarową na trasie Jelenia Góra – Kamień (odsłonięcie tablicy 20-lecia działalności SSM) – zamek Czocha – Michałowice. Uroczystość w „Teatrze Naszym” J i T. Kutów połączona z 70-leciem LOP). W SSM wystawa fotograficzna „Litwa 98” i zwiedzanie. (20 X)
- 24. 1999 r.** – SP w Kostrzycy potem SSM „Skalnik” w Bukowcu. Spotkanie z udziałem wszystkich Oddziałów PTSM i SSM dawnego województwa jeleniogórskiego. (19 XI)
- 25. 2000 r.** – Urząd Miasta i Gminy w Lubomierzu potem SSM „Maciejówka” w Maciejowcu. 3 – tygodnie później odbył się XL finał Ogólnopolskiego Konkursu Współzawodnictwa zorganizowany przez nasz Oddział. Bazę stanowiły Michałowice (SSM, DW). Gościliśmy kierowników SSM z Polski. Pokazano też wystawę gospodarza „Piechowice oferują” a wszyscy uczestnicy otrzymali wydawnictwo „40 lecia konkursu Współzawodnictwa” autorstwa Z. Gasza, kasety wideo z uroczystości. (17 XI)
- 26. 2001 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa do Czech (Janske Lázně – Trutnov), potem DK w Lubawce i końcowe spotkanie w SSM „Nad Złotną” w Jarkowicach. Udział 2 starostów powiatowych (16 XI)

- jeleniogórskiego prof. dr hab. Ryszarda Broła i kamiennogórskiego – dr Mariana Kachniarza.
- 27. 2002 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa na pogranicze niemieckie (22 XI) (Görlitz, Marienthal, Jonsdorf – zaprzyjaźnione SM i Zittau) potem ZSPodst. i Gimnazjum Porajowie – główna uroczystość. Zakończenie w SSM „Łużyce” w Łagowie.
- 28. 2003 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa do Czech (Penčín, Tanvald) i 22 XI) do Wlenia, gdzie w miejscowym Zespole Szkół uroczyste spotkanie w auli oraz w miejscowym przyszkolnym schronisku. Ostatni raz wtedy gościliśmy Józefa Czurkę z SP6 w Jeleniej Górze – Cieplicach wspaniałego działacza.
- 29. 2004 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa do Czech (Harrachov, Liberec 19 XI) – ogród botaniczny) potem do Lubania, gdzie w Sali Starostwa Powiatowego odbyła się uroczystość z udziałem 2 starostów powiatowych – lubańskiego – Lucjana Żelabowskiego i jeleniogórskiego – Jacka Włodygi. Do końcowego etapu w SSM „Wojtek” dotarła tylko część uczestników (fatalne warunki pogodowe – ślizgawica).
- 30. 2005 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa do Czech (Vrchlabi – Muzeum 18 XI) Karkonoskie PN) potem LO i SSM w Karpaczu, gdzie w auli odbyło się uroczyste – spotkanie z okazji 30-lecia Oddziału jeleniogórskiego. Zwiedzano też SSM „Liczyrzepa”. Uczestnicy uroczystości otrzymali jubileuszowe wydawnictwo pt. „Turystyka szkolna i schroniska młodzieżowe regionu jeleniogórskiego w 30-leciu 1975-2005” autorstwa Z. Gasza. W uroczystości wzięło udział wiele zaproszonych działaczy i notabli a m.in. starosta jeleniogórski Jacek Włodyga, wiceprezes ZG PTSM Jan Barut.
- 31. 2006 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa do Czech (Harachov – huta 17 XI) szkła – Jablonec n. N.– Grabštejn – zamek, Porajów – nowoczesna szkoła) – potem SSM „Halny” w Kamieniu.
- 32. 2007 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa do Czech (Frydlant – zamek, 16 XI) Lembork – zamek, Jablonne v Podještědi – barokowe sanktuarium św. Zdzisławy, Hradek n. N) i Lwówek Śl. Uroczystość w Sali Starostwa Powiatowego przygotowana przez starostę Artura Zycha. Zakończenie dnia w SSM w Łupkach k/Wlenia.
- 33. 2008 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa na trasie Jaskinia Bożkowska, 33 Turnov, SSM „Wojtek” (Izba Tradycji) – Piechowice gdzie w Sali Piechowickiego Ośrodka Kultury odbyła się uroczystość. Ostatnim etapem dnia było znane nam z goszczenia konkursów ekologicznych LOP DW „Zielone Wzgórze” w Michałowicach.

- 34. 2009 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa na trasie z Jeleniej Góry do Liberca (Ogród Botaniczny – centrum), Hradka n. N – Marien-thalu (klasztor), Görlitz (zabytkowe centrum). Uroczystość odbyła się w ZSZ im. Bohat. II Armii WP w Zgorzelcu z udziałem 2 starostów– lwóweckiego Artura Zycha i zgorzeleckiego v-ce Kazimierza Szczecha.
- 35. 2010 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa na trasie Jelenia Góra – Sulików (zabytkowe domy łużyckie) – Działoszyn (Izba Regionalna, barkowy kościół) – Bogatynia (SP1 i inne szkody spowodzowane z 7 VIII 2010 r.) – Porajów (3-styk granic) – Miłków. Tutaj w Domu Kultury główna uroczystość zakończona odwiedzina-mi w SSM „Skalnik” w Bukowcu.
- 36. 2011 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa z Jeleniej Góry do Lazne Libverda (uzdrowisko) – Hejnic (zabytkowe sanktuarium MB) – Bogatyni (zwiedzanie elektrowni) i do Szklarskiej Poręby, gdzie w Karkonoskim Centrum Edukacji Ekologicznej KPN zorganizowano uroczystość. Końcowe spotkanie odbyło się w Chacie Izerskiej M. Stanisza w Szklarskiej Porębie Dolnej.
- 37. 2012 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa na trasie: Jelenia Góra – Lubań (17 XI) – Henryków Lub. (cis) – Kliczków (zamek) – Lwówek Śl. (ratusz, centrum) – Lubomierz (zabytki). Tutaj zorganizowano uroczystość (duży wkład władz miasta). Końcowe spotkanie w SSM „Maciejówka” w Maciejowcu.
- 38. 2013 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa na trasie: Jelenia Góra – (23 XI) Piechowice (huta „Julia”) – Krobica (d. kopalnia cyny), Czerniawa Zdrój (Czarci Młyn) – Jindřichovice (skansen) – Frydlant (centrum) – Kamień. W SSM „Halny” zorganizowano uroczystość i poczęstunek (duża pomoc władz powiatowych i starosty lwóweckiego J. St. Mrówki)
- 39. 2014 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa na trasie: Jelenia Góra – (13 XII) Harrachov (Muz. Leśnictwa) – Jablonec n. N. (Muzeum Sztuk Ozdobnych) – Liberec (Muzeum Północnoczeskie, kiermasz przedświąteczny) – Świeradów Zdrój. Tutaj w Domu Drwala miejscowego Nadleśnictwa zorganizowano uroczystość i poczęstunek.
- 40. 2015 r.** – ½ dniowa wycieczka autokarowa na trasie: Jelenia Góra – (12 XII) Piechowice – Szklarska Poręba – Jilemnice (Muz KPN) – Vrchlabi – Karpacz.

Poczęstunek końcowy w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Karpaczu, uroczyste obchody 40-lecia ZO PTSM i podsumowanie sezonu.

„Brązowy klucz” dla SSM „Michalek” w Jeleniej Górze (najlepsze SSM sezonowe)

1990 w Karpaczu. W jasnym swetrze Mieczysław Holz

Podsumowania sezonu z udziałem 2 starostów – lwóweckiego Artura Zycha i zgorzeleckiego Kazimierza Szczepa, 20 XI 2009

Uczestnicy podsumowania sezonu 2014 r przy grobie niedawno zmarłej kierowniczkii SSM „Wojtek” Genowefy Urbańczyk w Szklarskiej Porębie Dolnej

ROZDZIAŁ XI

Schroniska młodzieżowe

Do schronisk, którym poświęciłem wspomnienia w wydawnictwie 30-lecia, chcę dodać jeszcze jedno, które w ostatnim dziesięcioleciu odeszło z grona czynnych placówek po ponad 30-letniej działalności, a stało się to na skutek różnych zabiegów oszczędnościowych władz powiatowych. Wspominam ten obiekt z dodatkowym sentymentem, bo było to pierwsze schronisko, które wprowadziłem do grona schronisk jeleniogórskich po udanej – na ówczesną miarę – modyfikacji nieczynnej od 6 lat wiejskiej szkoły.

Schronisko Sokolik w Strużnicy zostało oficjalnie otwarte i oddane do użytku 6 grudnia 1974 r. Odbędzie się to w sposób uroczysty, a w gronie gości znaleźli się m.in. szefowie ówczesnego Zarządu Oddziału Wojewódzkiego PTSM we Wrocławiu wicekurator i prezes Kazimierz Biernacki, sekretarz a zarazem dyrektor Szkolnego Wojewódzkiego Ośrodka Krajoznawczo-Turystycznego we Wrocławiu Anna Oliwa (główny inicjator powołania schroniska), przedstawiciele powiatowych władz oświatowych Jeleniej Góry i gminy Mysłakowice. Ekipę organizującą całość prac przygotowawczych reprezentowałem jako powiatowy wizytator turystyki i krajoznawstwa odpowiedzialny za sieć schronisk.

Schronisko, jak już wspomniałem, po trwającej ponad rok adaptacji budynku nieczynnej od lat szkoły, mimo, że ówczesne wymogi dotyczące schronisk dalekie były od dzisiejszych, to jednak trzeba było wykonać wiele prac przekształcających prostą wiejską szkołę w obiekt noclegowy. Wobec permanentnego braku w tamtych czasach tzw. mocy wykonawczej do wielu prac włączyli się z zapałem i to całkiem społecznie słuchacze Technikum Mechaniczno-Elektrycznego dla Pracujących w Piechowicach. Szkoła kierowana przez dyrektora inż. Zygmunta Kaczmarka przyjęła oficjalny patronat nad nowo powstałym schroniskiem co zaowocowało także znaczącą pomocą udzielaną obiektowi w kolejnych latach. Byłem wtedy nauczycielem niepełnoetatowym w tej placówce od 1962 r.

Po oficjalnym otwarciu, schronisko działało z różnymi powodzeniami do 2008 r. Skromnie, ale sympatycznie obchodzono 5-lecie w 1980 r., potem przyszły trudne czasy. W okresie stanu wojennego w latach 1981-83 dotychczasowa kierowniczka wykorzystując zamieszanie polityczne poszerzyła swoje mieszkanie kosztem schroniska. Do roku 1990 schronisko bory-

kało się z dużymi kłopotami kadrowymi czemu sprzyjały przepisy lokalowe uniemożliwiające wykwaterowanie osób, które hamowały rozwój obiektu. Lepsze czasy przyszły kiedy to schronisko zostało włączone 1991 do systemu Scentralizowanej Obsługi Schronisk Młodzieżowych w Jeleniej Górze zorganizowanej przez Kuratorium Oświaty i Zarząd Wojewódzki PTSM. Zbiegło się szczęśliwie ze zmianą na stanowisku kierownika schroniska, którym została Danuta Zamojska.

Pod nowym zwierzchnictwem schronisko doczekało się wielu korzystnych zmian. Konsekwentna polityka SOSM doprowadziła do wielu znaczących zmian w całej sieci jeleniogórskich schronisk, które zaowocowały w Strużnicy gruntową modernizacją pomieszczeń sanitarnych, świetlicy, kuchni a także podziałem dużej sypialni na mniejsze pokoje. Schronisko cieszyło się sporym powodzeniem u typowych turystów, bo zlokalizowane niemal w sercu Rudaw Janowickich stanowiło doskonałą bazę wypadową do wędrowek górskich. Gorzej było z masową turystyką i dlatego ocena ekonomiczna działalności po przejęciu obiektu w 1999 przez Starostwo Powiatowe w Jeleniej Górze była coraz słabsza. Pierwsza próba likwidacji podjęto już w roku 2001, ale udało się ją zażegnać przekonując dużą część radnych powiatowych przeciw tej decyzji. W 2004 r. obchodzono bardzo uroczyste 30-lecie schroniska upamiętnione jubileuszowym wydawnictwem „Perłowe Gody „Sokolika” w Strużnicy (1974-2004)” mojego autorstwa, w którym można znaleźć więcej szczegółów o działalności tego obiektu.

Kolejna próba likwidacji zakończyła się w momencie likwidacji Powiatowego Zespołu Schronisk Młodzieżowych w Jeleniej Górze przez władze powiatowe w 2008 r. Wszystkie 5 schronisk zostały przekazane w prywatne dzierżawy lub wystawione do sprzedaży. W tej drugiej propozycji znalazła się Strużnica, na którą nabywca znalazł się dopiero w roku 2013. Schroniska wydzierżawione, zostały już w części sprywatyzowane np. Bukowiec. Niektóre obiekty oddano samorządom lokalnym: Bukowiec Mysłakowicom, Michałowice Piechowicom, ale prowadzącą podobną politykę jak władze powiatowe, czyli dzierżawią lub sprzedają. Trudno ocenić jakość dokonanych zmian, bo ten sposób załatwiania sprawy nie jest typowy, o czym świadczy chociażby przykład uboższego powiatu lwóweckiego, gdzie nie sprywatyzowano żadnego z tych schronisk.

Zdzisław Gasz

Niektóre aspekty gospodarcze działalności ZO PTSM

W statutowych celach PTSM-u znajdują się określenia – współpraca i współdziałanie z bazą schronisk młodzieżowych, ale nie ujmuje ona bezpośredniego nimi gospodarowania z wyjątkiem obiektów stanowiących formalnie własność stowarzyszenia. Prawo do posiadania własności ma Zarząd Główny PTSM i on też jest właścicielem schronisk młodzieżowych i to nielicznych, bo tylko w Krakowie, Zakopanem, Rzeszowie i Przemyśle i na nieco innych zasadach (za pośrednictwem Fundacji) w Ustroniu-Jaszowcu i w Kłębowie (Warmia). I tym kryterium własności różni się zasadniczo PTSM od bratniej organizacji, np. w Niemczech, gdzie tamtejsze Deutsche Jugendherberge Verein włada wszystkimi schroniskami w kraju i nie jest zależna, tak jak w Polsce, od zmian prawnych i koniunkturalnych jakim w ciągu lat podlegają obiekty oświatowe, czyli wszystkie szkolne schroniska młodzieżowe.

W regionie jeleniogórskim do początku lat 90-tych ub. wieku gospodarowały schroniskami lokalne (gminne) władze oświatowe czyli władze terenowe. Czyniły to z lepszym lub gorszym skutkiem w zależności od składu osobowego władz oświatowych. 2 I 1991 r. rozpoczęła działalność, powołana przez Kuratorium Oświaty w Jeleniej Górze na wniosek ZOW PTSM i kierowników SSM stałych, Scentralizowana Obsługa Schronisk Młodzieżowych (Szkolnych), początkowo przy ZOW PTSM a po roku czasu bezpośrednio przy Kuratorium Oświaty. SOSM(S) przejęła w ciągu kilku miesięcy cały majątek i zarządzanie schroniskami od tzw. I instancji oświatowych. Cały Zarząd SOSM(S) składał się z kierownika (pracującego społecznie – prezes ZOW PTSM), etatu głównej księgowej i ½ etatu kadrowej. Instytucja ta przetrwała pomyślnie do likwidacji województwa jeleniogórskiego 31 XII 1998 r. i dla wielu województw liczących się w Polsce pod względem ilości schronisk młodzieżowych stanowiło to dobre rozwiązania. Skopiowały je z drobnymi zmianami m.in. województwo bielskie, gdańskie, kieleckie. Ten stosunkowo krótki czas zaznaczył się w historii schronisk stabilizacją organizacyjną i dużym rozwojem gospodarczym. Skumulowane środki finansowe przeznaczano tylko na potrzeby schronisk, a nie jak poprzednio na wszystko co w oświacie było najbardziej potrzebne, pozwoliły na przeprowadzenie wielu prac modernizacyjnych. W latach 90-tych nastąpił gwałtowny rozwój modernizacyjny obiektów turystycznych i schroniska musiały za nimi nadążyć. Przede wszystkim modernizowano bazę sanitarną, ale również noclegową i rekreacyjną tak, aby dojść do średniego standardu europejskiego. Wzorcy i to doskonałe mieliśmy w pobliskiej bazie schronisk niemieckich (nie raz może zbyt wysokie), ale w modernizujących się schroniskach niedawnego NRD znacznie nam bliższe jakościowo. Wspomniane prace przeprowadziliśmy we wszystkich 9 schroniskach administrowanych

przez SOSM(S). Zmieniły one nieraz gruntownie dotychczasowy wygląd obiektu, niekiedy z prymitywu sanitarnego wyprowadzając do przyzwoitego stanu (np. w Jarkowicach były jeszcze WC zewnętrzne, a turyści nocowali w 24-osobowej sali).

Niestety to co udało się wypracować w tamtych latach zostało w dużej części zniszczone po reformie podziału administracyjnego kraju w 1999 r. Schroniska podporządkowano władzom powiatowym, które bardzo często zaczęły patrzeć na ich posiadanie tak jak dawniej bywało – „przecież one nie służą naszym mieszkańcom i trzeba jeszcze do nich dopłacać”. A jeżeli jeszcze uwzględnić to, że władzom powiatowym reforma administracyjna nałożyła wiele obowiązków dając skromne możliwości finansowe, to w tej sytuacji losy wielu schronisk stały się zagrożone. I takie zjawisko zaczęliśmy obserwować w całym kraju. Wymownym przykładem są losy schronisk jeleniogórskich. Już w pierwszym roku reformy administracyjnej bogate, turystyczne miasto Jelenia Góra pozbyło się częściowo problemu oddając w prywatną dzierżawę najstarsze ze schronisk – „Bartek”, które 2015 r. wystawiono w ogóle na sprzedaż. Powiat zgorzelecki już w 2004 r. zlikwidował SSM „Łużyce” w Łagowie, którego zagospodarowanie wymagało wcześniej tyle sił i zaangażowania społecznego. W sąsiednim powiecie Görlitz nie zlikwidowano żadnego z 3 schronisk. Również nieciekawym przykładem może być SSM „Nad Złotną” w Jarkowicach. Starostwo kamiennogórskie nie mogło się porozumieć z władzami gminy Lubawka (które były prawnym właścicielem) i ostatecznie pozbyły się kłopotu sprzedając obiekt po dwu przetargach za zaniżoną cenę i to komu? Kołu Łowieckiemu z Jarkowic. Modernizacja obiektu w latach 90-tych kosztowała sporo oświatowych pieniędzy.

Turystyczny powiat jeleniogórski jakiś czas gospodarował 5 schroniskami na swoim terenie poprzez Powiatowy Zespół Schronisk Młodzieżowych. Był to okres ich umiarkowanego rozwoju, ale tak jak większość schronisk młodzieżowych w kraju i w świecie nie przyniosły one zysków na miarę oczekiwań szczególnie radnych prowadzących własne obiekty noclegowe. I to zdecydowało, że radni trzeciej kadencji w 2007 r. zdecydowali o rozwiązaniu Zespołu Schronisk i przekazaniu ich w prywatne dzierżawy. Oddano Piechowicom użyczony w 1996 r. ówczesnemu Kuratorium Oświat a potem Starostwu obiekt SSM „Złoty Widok” w Michałowicach. Piechowice niemal błyskawicznie pozbyły się problemu oddając obiekt w prywatną dzierżawę. SSM „Skalnik” w Bukowcu przekazano władzom gminy Mysłakowice, a te niebawem oddały go w prywatną dzierżawę, obecnie zastąpione aktem sprzedaży. SSM „Liczyrzepa” w Karpaczu oddano w prywatną dzierżawę i wystawiono na sprzedaż (od 3 lat nie zrealizowana) tworząc jakby namiastkę innego obiektu położonego w przyległej dzielnicy Karpacza w dodatku mało funkcjonalnym (też w dzierżawie u tej samej osoby). SSM „Woj-

tek”_znajduje się nadal w gestii Starostwa, ale także jest dzierżawiony prywatnej osoby. Najgorszy los spotkał SSM „Sokolik” w Strużnicy, którego do 2013 r. nie udało się sprzedać i budynek stał pusty.

Na tym tle bardzo pozytywnie rysuje się przykład powiatu Iwóweckiego. Tamtejsze Starostwo Powiatowe nie zlikwidowało żadnego ze schronisk umożliwiając im nawet znaczny rozwój, co najlepiej widoczne jest na przykładzie SSM „Halny” w Kamieniu, nieco gorsze w Łupkach. Gminne schronisko „Maciejówka” w Maciejowcu zarządzane przez niewielką, raczej niezbyt bogatą gminę Lubomierz też stanowi przykład właściwego pojmowania idei schronisk młodzieżowych na całym świecie, które mają służyć tanią bazą dzieciom i młodzieży szkolnej; wszędzie korzystają ze wsparcia finansowego. W bogatych Niemczech działa 630 schronisk młodzieżowych korzystających zarówno z pomocy federacji jak i lokalnej w landach gminach.

PTSM, szczególnie w czasach, gdy baza schronisk należała do gmin, a także później gdy przeszły pod władanie Kuratorium Oświaty, włączał się też w inny sposób, niekiedy nietypowy, w ich zagospodarowanie. Takim przykładem może być w Polsce na taką skalę niespotykaną włączanie się do spraw zagospodarowania schronisk przez jedną szkołę. Chodzi mi o Zespół Szkół Elektryczno-Mechanicznych w Piechowicach. 20 V 1994 r. na plenum ZOW PTSM w Jeleniej Górze dyrektor Szkoły Jan Gasz przedstawił imponujący dorobek szkoły w pracach na rzecz SSM. Łącznie wykonano wtedy od 1976 r. ponad 40 prac dyplomowych z zakresu mechaniki i elektromechaniki na kwotę trudną do wycenienia. Tak systematyczna współpraca była ewenementem w skali krajowej (opinia ZG PTSM).

Ten dorobek przedstawiono podczas wyjazdowego posiedzenia Prezydium Zarządu Głównego PTSM dn. 8 X 1994 r. w Piechowicach. Dyrektor szkoły otrzymał wtedy z rąk prezesa ZG PTSM Henryka Gołębiowskiego medal „Za Zasługi dla rozwoju schronisk młodzieżowych” przyznany szkole za całokształt zasług. Wcześniej szkoła otrzymała Złota Odznaką Honorową PTSM. Oba przypadki odnotowano jako pierwsze w kraju.

Całokształt prac zrealizowanych przez szkołę na rzecz schronisk młodzieżowych regionu jeleniogórskiego przedstawił Zdzisław Gasz i Wenta Stawicka-Czerska w wydawnictwie z 2003 r. pt. „Prace dyplomowe słuchaczy Technikum Elektryczno-Mechanicznym dla Pracujących Dorosłych) na rzecz szkolnych schronisk młodzieżowych województwa jeleniogórskiego w latach 1974-2006 (str. 18). Przytoczymy kilka ciekawostek ze wspomnianej niskonakładowej i w związku z tym trudnej do zdobycia pozycji.

- Na liście schronisk, które skorzystały z prac dyplomowych znalazło się 12 obiektów w tym także siedziba ZOW PTSM, dla której wykonano regały metalowo-drewniane do archiwum.

- W sumie wykonano 62 prace, w tym tak pracochłonne jak ogrodzenie siatkowe na podmurówce w SSM „Skalnik” w Bukowcu wraz z bramą wjazdową, renowacja ogrodzenia (siatka na cokole) w posesji SSM w Michałowicach czy wreszcie tak trudna jak mostek (kładka metalowo-drewniana na podmurówce) na Karpnickim Potoku w Strużnicy (został częściowo zniszczony w czasie powodzi w 1997, kiedy woda płynęła 0,5 m nad jego powierzchnią). Były też prace typowo elektryczne jak oświetlenie pola namiotowego przy SSM „Halny”, instalacja odgromowa (słupowa) w SSM „Dolomit” w Rędzinach i w tym samym obiekcie zainstalowano radia CB, kompleksowe (wymiana instalacji elektrycznej w SSM „Halny”, mapa świetlna szlaków turystycznych Ziemi Jeleniogórskiej dla SSM „Michałek” w Jeleniej Górze.
- Najwięcej prac, bo 15 wykonano dla SSM „Skalnik” w Bukowcu, 11 dla SSM „Halny” i 9 dla SSM „Sokolik” w Strużnicy.
- Prace były wykonywane pod fachowym nadzorem nauczycieli, a szczególnie mgr inż. Mirosława Neuwiema (17), inż. Jerzego Frontczaka (10), mgr inż. Lecha Gancarka (6). Mgr Zdzisław Gasz był opiekunem 52 prac, ale jako nie inżynier dobierał sobie zawsze do współpracy, któregoś z kolegów inżynierów, albo też konsultanta technicznego. Oceny końcowe uzgadniali wspólnie.
- Pierwsze prace wykonano w roku szkolnym 1975/76 ostatnie w 1999/2000. Pierwsza wykonano dla SSM „Sokolik” w Strużnicy, a była to mapa podświetlana szlaków turystycznych wokół SSM „Sokolik” (opiekunowie – mgr Zdzisław Gasz, konsultant techniczny – technik Jan Kaczmarek). Ostatnia to podświetlany napis informacyjny (szyld) dla SSM w Bukowcu, Michałowicach, Szklarskiej Poręby (opiekunowie – mgr Zdzisław Gasz, konsultant techniczny – inż. Karol Słomian).
- Wyróżnienia PTSM otrzymali nauczyciele w 1994 r. – inż. Tadeusz Rudzki, mgr inż. Zdzisław Bieńkowski, mgr inż. Mirosław Neuwiem, mgr inż. Lech Gancarek; w 2003 r. – inż. Robert Lipawski i technicy – Jan Kaczmarek, Marek Chromik, Andrzej Pawelczyk.
- Dyrektor Zespołu Szkół mgr Jan Gasz, za którego 22-letniej kadencji odbyła się większość prac otrzymał Złotą Odznakę Honorową PTSM, Medal „Za zasługi dla rozwoju schronisk młodzieżowych” a w 1989 r. na wniosek PTSM Medal Komisji Edukacji Narodowej. Duże uznanie należy się też nie żyjącemu pierwszemu dyrektorowi inż. Zygmunutowi Kaczmarowski, za którego prace się rozpoczęły.
- Wykonawcy prac otrzymywali oprócz oceny nagrody rzeczowe, bezpłatne bony noclegowe do wybranych przez siebie schronisk młodzieżowych oraz listy gratulacyjne.

- Prace dyplomowe były szczególnie cenne w czasach kiedy trudno było o kwalifikowaną robociznę.

Należy dodać, że do szkół współpracujących ze schroniskami młodzieżowymi dołączył się w 1980 r. zespół Szkół Budowlanych w Jeleniej Górze, któremu ZOW PTSM zlecił wykonanie w ramach prac maturalnych planów zagospodarowania otoczenia SSM. Wykonano takie dla 7 schronisk. W 1985 r. prezydium ZOW PTSM dokonało oceny zagospodarowania posesji schronisk wg planów. Ukierunkowały one korzystnie działania, ale brak środków finansowych nie pozwolił na ich pełniejszą realizację.

Dwie nasze działaczki Danuta Bartosiewicz ze Świeradowa Zdroju, Maria Rudak z Bukowca zainicjowały akcję wykonywania tzw. prac mistrzowskich w Ośrodkach Doskonalenia Zawodowego na potrzeby schronisk.

Inicjatywa była cenna i zaowocowała kilkoma dobrymi pracami w SSM w Bukowcu i w Kamieniu.

Chętnych na tego rodzaju usługę było wtedy zbyt wielu, a schroniska miały zbyt małą siłę przebicia i akcja wygasła.

Jak wygląda dzisiejsza sytuacja na linii PTSM i schroniska. Zmieniła się diametralnie i dlatego utrzymujemy kontakt z nimi przez Ogólnopolski Konkurs Współzawodnictwa Schronisk Młodzieżowych.

Zapraszamy kadrę na wycieczki szkoleniowe, lokujemy noclegi naszych imprez i konkursów w SSM, promujemy ich działalność w naszej akcji wydawniczej.

Przejęcie części schronisk przez prywatnych dzierżawców nie jest w zasadzie niczym złym, ale dalej pod znakiem zapytania stawia to trwałość tej bazy, a także możliwość jej przebranżowienia.

Ktoś może zapytać dlaczego PTSM nie walczył z tymi zmianami? Z pewnością pytanie słuszne, ale trudne do jednoznacznej odpowiedzi. Przede wszystkim nie był właścicielem bazy, która w naszym przypadku w całości należała do oświaty, a zatem do władz lokalnych. Reforma administracyjna 1998/90 roku podporządkowała sprawy schronisk władzom powiatowym czy równorzędnym i od tej pory poszczególne rady i szefowie decydowali o wszystkim. I tu istotnym najbardziej okazał się skład kadrowy oraz nowa tendencja, że wszystko musi być opłacalne ekonomicznie. Schroniska, których głównymi użytkownikami są osoby zamiejscowe nie mogły wytworzyć silnego lobby, za to takie łatwo tworzyli miejscowi właściciele prywatnych pensjonatów, którym istnienie taniej bazy była rzecz jasna na rękę. A gdy do takich ludzi doszli jeszcze zwolennicy szybkich zmian ekonomicznych, sprawa decyzji rad powiatowych była szybko przesądzona. Trudno zresztą pisać o wszystkich szczegółach i zawiłościach sytuacji w której osobiście uczestniczyłem m.in. jako radny powiatu jeleniogórskiego I i II kadencji. W III kadencji Powiatowy Zespół Schronisk rozwiązano.

Jedno co pociesza w tej sytuacji, to fakt, że niektóre ze sprywatyzowanych schronisk dają sobie doskonale radę np. Bukowiec, Szklarska Poręba i Karpacz, a także to że powstały z oddalonej inicjatywy nowe obiekty np. samorządowe gminy Podgórzyn schronisko w Stanisławowie. Można sobie tylko życzyć, aby władze powiatu lwóweckiego nadal tak pozytywnie patrolowały swoim schroniskom.

Prace remontowe wykonane w SSM powiatu jeleniogórskiego w latach 1999-2000

SSM „Wojtek” – Szklarska Poręba:

- utwardzenie dojeżdż i dojazdów;
- czyszczenie i malowanie elewacji;
- zagospodarowanie części otoczenia;
- naprawa części dachu i rynien;
- wymiana podłogi i położenie boazerii w jadalni.

SSM „Sokolik” – Strużnica

- renowacja kładki dla pieszych;
- podział dużej sypialni na mniejsze pokoje.

SSM „Liczyrzepa” – Karpacz

- czyszczenie i malowanie elewacji;
- remont i malowanie pokrycia dachowego;
- wymiana instalacji odgromowej;
- zagospodarowanie terenu na ognisko.

SSM „Skalnik” – Bukowiec

- remont kapitalny elewacji;
- utwardzenie dojeżdż, dojazdu i parkingu;
- budowa muru oporowego;
- modernizacja świetlicy-jadalni;
- wymiana drewnianych schodów wewnętrznych.

SSM „Złoty Widok” – Michałowice

- utwardzenie dojścia i parkingu;
- całkowita wymiana instalacji odgromowej;
- budowa muru oporowego;
- wymiana części siatki ogrodzeniowej.

Dalsze potrzeby remontowe (najważniejsze)

SSM „Sokolik”

- rozbiórka budynku gospodarczego;

- budowa nowego szamba;
- remont sanitariatów.

SSM „Liczyrzepa”

- remont schodów zewnętrznych.

SSM „Wojtek”

- modernizacja pomieszczeń piwnicznych na bufet – kawiarnię.

SSM „Złoty Widok”

- wymiana pokrycia dachowego.

SSM „Skalnik”

- utwardzenie placu rekreacyjnego.

Opracowano dla potrzeb Starostwa Powiatowego, które przejęło SSM powiatu jeleniogórskiego jako organ prowadzący.

Uczestnicy 30-lecia SSM „Sokolik”

„Perłowe gody” SSM „Sokolik” w Strużnicy, 3 XII 2004

ROZDZIAŁ XII

Obozy wędrowne na trasach jeleniogórskich

Rok	1976	1978	1980	1982	1984	1986	1988	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2010	2015
Ilość obozów	178	206	217	75	115	129	158	84	61	56	56	34	23	9	5	0	0
Ilość uczestników	3916	4532	4774	1650	2530	2838	1276	1848	1342	1232	1232	748	506	198	110	0	0
Ilość tras typowych	7	9	10	7	10	10	10	10	6	4	12*	6*	17*	5*	5*	0	0

* likwidacja tras typowych, trasy są uzgadniane indywidualnie z klientami (tzw. trasy nietypowe nigdyś rzadko stosowane)

Obozy wędrowne młodzieży szkolnej po trasach typowych zostały wprowadzone w Polsce przez ośrodek wrocławski (inicjatywa Zbigniew Błoński) i szybko stały się bardzo popularną formą aktywnego wypoczynku letniego. Dla ich obsługi powstały setki schronisk sezonowych (w szkołach, rzadziej w internatach). Tereny szczególnie popularne – nadmorskie i górskie – przeżywały latem prawdziwe najazdy młodych turystów, a wykorzystanie bazy noclegowej np. w województwie jeleniogórskim – jednym z najpopularniejszych w kraju – było ustalane jak w przeciążonych szkołach. Obóz siedł za obozem według ścisłego grafiku, a zatrzymanie się w obiekcie poza planem było nie do pomyślenia. Obozy były mile widziane przez kierowników schronisk, bo na ogół nie sprawiały większych kłopotów wychowawczych. Wtedy jeszcze się dużo chodziło i było gdzie wyładować energię.

Pierwsze załamanie akcji obozowej nastąpiło w okresie stanu wojennego i towarzyszących mu trudności aprowizacyjnych. Potem ruch obozowy się odrodził, ale zmiany po 1989 r. zapowiadały jego definitywne załamanie, aż do tego, co się obecnie obserwuje – niemal zupełnego zaniku. Gdzie szukać przyczyn tak drastycznego załamania się czegoś, co jeszcze przed 20 laty było tak popularne? Powodów jest kilka: zanik dofinansowania akcji letniej ze strony państwa, zubożenie społeczeństwa, rosnące wygodnictwo, czyli ucieczka od wysiłku fizycznego na rzecz komputera, samochodu, wyjazdów zagranicznych, zanik zainteresowania tą formą tury-

styki i wypoczynku (likwidacja większości kół turystycznych) – to tylko kilka zagadnień próbujących określić zachodzące zmiany.

Czy akcja obozów wędrownych ma szansę się odrodzić? Moim zdaniem nie, bo zmiany zaszyły zbyt daleko. Mogą w to miejsce wchodzić inne formy turystyki, ale poprzedniej masowości nigdy nie osiągną. Z tego też wynika prosty wniosek, że większość schronisk sezonowych nie ma obecnie racji bytu, z wyjątkiem zlokalizowanych w bardzo atrakcyjnych miejscowościach. Taką też politykę zastosowaliśmy u nas, zresztą wyjątkiem nie jesteśmy.

Dziwi tylko nieco fakt pozostawienia schronisk w szeregu województw wschodnich, gdzie ruch turystyczny był zawsze słaby i nadal taki jest. A może dlatego te obiekty się utrzymały, bo nikt się nie zdziwił jego brakiem. Ale jak z finansowaniem? Przypuszczalnie są ambitne gminy a nawet powiaty, które liczą na rozwój poprzez turystykę. Wielka szkoda, że stosunkowo mało czynią to władze samorządowe szczególnie powiatowe na terenach o dobrym ruchu turystycznym. Ale tam zwyciężyła koncepcja, że szkoda utrzymywać tanią bazę dla młodzieży szkolnej i studenckiej, bo zastąpi ją ta komercyjna – oczywiście nie bierze się pod uwagę czyimi to będzie kosztami. Wyniki zaś takiej praktyki są w wielu regionach Polski fatalne. Oddanie władztwa nad schroniskami młodzieżowymi po reformie administracyjnej 1999 r. powiatom zakończyło byt wielu obiektów. Dobrym przykładem może być niby turystyczne dawne województwo jeleniogórskie. Tylko niezbyt zamożny powiat lwówecki dzięki swoim szefom dobrze rozumiejącym sprawy taniej turystyki młodzieżowej nie pozbył się schronisk. Uczyniły to bez żadnych oporów powiaty zgorzelecki, kamiennogórski, jeleniogórski i miasto Jelenia Góra, a podobnych przykładów można znaleźć w kraju dziesiątki. Oczywiście nie brakuje dobrych wzorów tylko, że niekiedy tworzy się luksusowe schroniska z natury drogie i nie na kieszeń młodych turystów nastawione. Żal bierze prawdziwych turystów, że z mapy turystycznej Polski znikają tak znane obiekty jak schroniska w Jeleniej Górze „Bartek”, a także te odległe położone, a wielu turystom znane od lat jak „Zaolziańska” w Istebnej – Zaolziu i inne. A ponoć mądre narody bardzo dbają o tradycję.

ROZDZIAŁ XIII

Imprezy organizowane i współorganizowane przez Oddział PTSM

A. Jeleniogórski Rajd Młodzieży Szkolnej zwany „Kuratorką”

Rajd ten popularnie zwany „Kuratorką” w wersji prowadzonej przez jeleniogórski Oddział PTSM w 2014 r. po 40 latach istnienia zakończył się. Wprawdzie są chętni do kontynuowania tradycji, a nawet zachowania numeracji imprezy, niemniej pozostaje faktem, że impreza w tej postaci jaką była jej nadana odeszła do historii turystyki szkolnej regionu jeleniogórskiego.

Ograniczymy się zatem do podania kilka skondensowanych informacji odsyłając zainteresowanych większymi szczegółami do obszernego wydawnictwa pt. „40 lat edukacji ekologicznej na Rajdzie „Kuratorka” (Kronika najważniejszych wydarzeń i portrety działaczy) autorstwa Zdzisława Gasza Jelenia Góra 2014 oraz pozycji poprzedzającej pt. „Kronika 30 lat Jeleniogórskich Rajdów Młodzieży Szkolnej (1975-2004) tego samego autora Jelenia Góra 2004.

Kilka danych ze wspomnianych pozycji:

- W 40 edycjach Rajdu wzięło udział 15150 uczniów i 1858 opiekunów (z reguły nauczycieli).
- Absolutnym rekordzistą udziałów okazała się SP 1 w Piechowicach, której reprezentanci brali udział we **wszystkich 40 edycjach**. Drugą szkołą w kolejności było I LO z Jeleniej Góry (35 udziałów) a dalej SP 6 Jelenia Góra – Cieplice (31).
- Trzykrotnie gospodarzami zakończenia Rajdu było LO w Kowarach (1977, 2002, 2006) i dorównała mu tylko SP 1 Piechowice (1975, 1984, 2014).
- Trzykrotnie ogłoszono błyskawiczny konkurs na najciekawszy znaczek rajdowy
 - znaczkiem 10-lecia okazał się znaczek X Rajdu autorstwa Moniki Grzesik z SP 1 Piechowice,
 - znaczkiem 20-lecia uznano znaczek XIX Rajdu autorstwa Cecylii Gasz z Piechowic,
 - znaczek 30-lecia (XXX Rajd) był autorstwa Agnieszki Treter-Kłyszynskiej z Piechowic.

- Do najbardziej wytrwałych organizatorów Rajdu należeli: Marek Bergtraum z Piechowic (37 udziałów), Maria Drozd z Krosna n/Wisłokiem (32 udziały), Krzysztof Walusiak z Piechowic (37 udziałów), Zdzisław Gasz kierował Rajdem 40 lat.
- Z okazji 40-lecia Rajdu na wniosek ZO PTSM w Jeleniej Górze skierowano do Prezydenta RP (za pośrednictwem Starostwa Powiatowego w Jeleniej Górze) propozycje wyróżnień.

Odnaczenia państwowe otrzymali:

- Złoty Krzyż Zasługi – Ewa Parfianowicz z I LO w Jeleniej Górze
- Srebrny Krzyż Zasługi – Marek Bergtraum z Piechowic
- Brązowe Krzyże Zasługi – Paweł Kasprzyk z Lubawki
- Tadeusz Pawelski ze Zgorzelca
- Krzysztof Walusiak z Piechowic
- Złoty Medal „Za wysługę lat” – dyrektor SSM „Halny” w Kamieniu Jan Stąpor

Odnaczenia te zostały wręczone we Wrocławiu 24 III 2015 r. przez wojewodę dolnośląskiego Tomasza Smolarza.

- Organizator 40 Rajdów Zdzisław Gasz otrzymał od prezesa Zarządu Głównego PTSM Henryka Gołębiewskiego replikę polskiej husarskiej szabli do swoich zbiorów.

B. Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Turystyczno-Krajoznawczy

(Nieco informacji nie do końca systematycznych)

26 I 1976 Kuratorium Oświaty i Wychowania w Jeleniej Górze oraz Zarządy Wojewódzkie Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych i Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego powołały wojewódzki komitet organizacyjny Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego Młodzieży Szkolnej. Przewodniczącym został Zdzisław Gasz – ówczesny wizytator koordynator turystyki i krajoznawstwa oraz sekretarz ZO PTSM, a zastępcą Cezary Turski etatowy sekretarz ZW PTTK. Zasadniczy trzon tego komitetu okazał się bardzo trwały i działał ponad 20 lat. Turniej – chociaż był oficjalnie imprezą PTTK-owską w naszym województwie miał charakter powszechny jednoczący wszystkich, którym bliska była turystyka i krajoznawstwo w środowisku szkolnym. Był przez wiele lat imprezą najważniejszą i bardzo pracočłonną szczególnie dla organizatorów, ale także wymagającą dla opiekunów przygotowujących młodzież do udziału w poszczególnych etapach od szkolnego przez rejonowy do wojewódzkiego nie mówiąc już o tych, którzy wygrali w województwie i startowali w finałach krajowych.

Turniej był imprezą wielodyscyplinową wymagającą od uczestników bardzo wszechstronnego przygotowania i żeby być zwycięzcą trzeba było się wykazać nie tylko inteligencją ale dobrym przygotowaniem fizycznym i sporą ilością czasu przeznaczanego na przygotowanie i trening. Zastosowano zasadę, że najniższe etapy – szkolny, rejonowy obejmowały niewielką ilość konkurencji – z reguły wiedzę krajoznawczą nt. swojego regionu, marsz na orientację i posiadanie odznak turystycznych. Te ostatnie oraz kroniki działalności koła turystycznego były początkowo wysoko punktowane co powodowało nieraz wypaczenie warunków rywalizacji obejmującej przecież wiele dyscyplin. W latach 80-tych układający regulaminy Turnieju główni organizatorzy z ZG PTTK zaczęli korygować zasady punktacji rezygnując też niekiedy z niektórych konkurencji.

W I wojewódzkim finale Turnieju rozegranym 14-16 V 1976 r. w SSM „Liczyrzepa” w Karpaczu konkurencje Turniejowe obejmowały:

a) eliminacje pisemne (test wiedzy krajoznawczej w połowie pytania z województwa i połowa o zasięgu ogólnopolskim; 60 pytań – 60 minut)

b) eliminacje praktyczne w tym:

• popularny marsz na orientację z punktami kontrolnymi, na których będą pytania z:

- wiadomość z ostatniego rocznika „Poznaj swój kraj” i „Gościniec”
- znajomości ważniejszych obiektów krajoznawczych w różnych regionach Polski oraz zasad społecznej ochrony przyrody i zabytków
- znajomości zasad uprawiania turystyki, zdobywania odznak turystycznych PTTK, odznaki Krajoznawczej PTTK

c) zadania wykonane poza trasą marszu, np. na miejscu biwaku w zakresie:

- biwakowanie wraz z gotowaniem
- sprawności z zakresu turystyki pieszej, kolarskiej
- higieny turystyki i udzielania pierwszej pomocy
- programu ogniskowego

d) ocena zdobytych w ciągu roku szkolnego odznak turystycznych PTTK

e) ocena działalności koła – klubu na podstawie kroniki obrazującej całoroczną pracę

Był to pierwszy „uniwersytet turystyczny” dlatego początkowo zgłaszały swój udział nieliczne szkoły, to w dodatku bardzo różnie przygotowane. Do pisemnego finału zgłosiło się – bo nie było wstępnej kwalifikacji – 13 szkół podstawowych i 7 ponadpodstawowych. Drużyny podstawówek były 5 osobowe + 1 opiekun, szkoły średnie liczyły 3 uczniów + 1 opiekun. Tylko szkoły średnie mogły awansować do szczebla centralnego.

Regulamin praktycznie nieco w Karpaczu zmodyfikowano. Nie obyło się bez niespodzianek, bo jedną z drużyn z Bolesławca idącą na marsz na orientację znaleźliśmy po 8 godz. od momentu ich startu, już późnym wie-

czorem. Zamiast kolarskiego toru przeszkód przeprowadzono pieszy tor przeszkód, a w nim np. slalom między kijkami, rzut piłkami do celu, przejście po zwalonym drzewie, przejście po kamieniach przez strumyk górski (było sporo uciechy). Trzy pierwsze miejsca wśród podstawówek zajęły: 1. SP 2 Bolków (opiekun Maria Pękalska), 2. SP 1 Piechowice (opiekun Jolanta Małecka), 3. SP 1 Lubań (opiekun Helena Rutkowska). Medale wśród szkół ponadpodstawowych zdobyły: 1. LO Kamienna Góra (opiekun Pelagia Werno), 2. ZSZ nr 3 Jelenia Góra 3. ZS Górniczych Bolesławiec (Wasył Dziadyga).

W kolejnych latach obserwowaliśmy szybki wzrost popularności Turnieju. Jeszcze II Turniej 1977 r. był 2 etapowy (szkoła, województwo) ale ilość szkół szybko wzrastała. W pamięci zapisały się eliminacje wojewódzkie, które odbyły się w dn. 13-15 w Karłowicach nad J. Złotnickim. 3 dni lato, było chłodno, ale poziom zmagania był wyższy niż w Karpaczu. Pojawia się jako dyscyplina na wiele lat – szkic drogi marszu. Wśród wielu mankamentów jest zbyt wysoka punktacja za konkurencje, które nie można zdobyć w bezpośredniej rywalizacji (kroniki i odznaki turystycznej), zbyt wysoko też jest punktowany marsz na orientację.

III Turniej 1978 r. miał swój finał wojewódzki w SSM „Michałek” w Jeleniej Górze i był poprzedzony eliminacjami rejonowymi w 5 rejonach. Marciszów, Lwówek Śl., Lubań, Jelenia Góra I i II. Do finału wojewódzkiego zakwalifikowało się 11 szkół podstawowych i 10 ponadpodstawowych.

IV Turniej 1979 r. znowu gościł z eliminacjami wojewódzkimi w SSM tym razem w „Wojtku” w Szklarskiej Porębie Dolnej. Rozegrano 11 konkurencji oraz (nareszcie) poza konkursem kroniki. Równolegle odbył się konkurs krasomówczy. Wygrała wśród podstawówek SP 13 Jelenia Góra (opiekun formalny Zofia Gonczar, trener Romuald Ręba) i zespół ten awansował do finału centralnego, gdzie zdobył **I miejsce**. Ta sama szkoła zdobyła drugi raz puchar przechodni Kuratora Oświaty. II m. zdobyła SP 2 Szklarska Poręba (opiekun Grażyna Juszczyk) III m. – ZSGm. Wleń (opiekun Wacław Szymański).

Wśród szkół ponadpodstawowych najlepsi okazali się: I – ZSET Jelenia Góra (opiek. Barbara Lesiak), II m. ZSGór. Bolesławiec (opiek. Kazimierz Małek), III – LO Kamienna Góra (opiekun Pelagia Werno). ZSET awansował do szczebla centralnego.

V Turniej 1980 r. odbył się w Czerniawie Zdroju w nieistniejącym już dziś DW „Tewa”. Było słonecznie, ale wietrznie i zimno. Po tym Turnieju zanotowaliśmy przykrą niespodziankę – zaginęła cała dokumentacja Turnieju.

VI Turniej 1981 r. odbył się w Domu Kolonijnym w Piastowie gm. Piechowice. Tym razem pogoda dopisała, chociaż mieliśmy okazję przeżyć wiadomość o zamachu na papieża Jana Pawła II. Jak przystało na gospo-

darzy SP 1 Piechowice (opiek. Jolanta Małecka) uległa tylko niepokonanemu zespołowi MDK „Grotołaz” z Jeleniej Góry (opiek. Romuald Ręba) oraz rewelacyjnej drużynie z Wlenia (opiek. Wacław Szymański). Wśród szkół średnich zaznaczyła się już kilkuletnia dominacja MDK „Grotołaz” z Jeleniej Góry przed I LO Jelenia Góra (opiek. Jerzy Łokaj) i ZS Górnich z Bolesławcu (opiek. Kazimierz Małek).

VII Turniej 1982 r. zawitał do SSM „Halny” w Kamieniu a towarzyszył nam konkurs krasomówczy. Część noclegów zrealizowano w namiotach. Wśród liderów nie było zmian tylko narastało oczekiwanie kiedy wreszcie skończy się dominacja „Grotołazów”. Dominowali przede wszystkim w marszach na orientację i ilości zdobytych odznak turystycznych, w innych konkurencjach też nie słabi, chyba że w tych niżej punktowanych jak konkurs gotowania czy program ogniskowy.

VIII Turniej 1983 r. po raz pierwszy gościł w Michałowicach 13-14 V w tamtejszym DW „Swojec” tzw. „Spirytusi”. Pogoda dopisała, górski krajobraz też się wszystkim podobał. I tu wybuchła bomba, na którą wielu czekało od lat. „Grotołaz” zawałił swoją koronną konkurencję czyli marsz na orientację. Wpadka dotyczyła szkoły średniej, która dzięki temu spadła na III miejsce. Podstawówka „Grotołaza” pozostała nadal niepokonana. Nowym liderem szkół średnich okazał się ZS Górnich z Bolesławca (opiekun Kazimierz Małek) przed LO Zgorzelec. Równolegle odbył się konkurs krasomówczy.

IX Turniej 1984 r. w Wleniu-Modrzewiu. Miejsce na Turniej było ciekawe, ale nie dostosowała się do tego aura. Przez 3 dni padało, a nawet lało co ogromnie utrudniało przeprowadzenie wielu konkurencji. Rozbijanie namiotów odbyło się w stodole, z niektórych konkurencji zawodnicy wracali kompletnie przemoknięci. W szkołach podstawowych zakończyła się supremacja „Grotołaza”. Pierwsze 3 miejsca zajęły doskonale przygotowane drużyny z Tomisławia (opiekun Marek Sadowski) przed SP 4 Zgorzelec (opiekunka Elżbieta Kowalska) i SP 1 Wojcieszów (opiekunka Joanna Ożarska). W szkołach średnich po rocznej przerwie na tron wrócili reprezentanci „Grotołaza” przygotowani przez Romualda Ręba, którzy wyprzedzili I LO z Jeleniej Góry (opiekun Jerzy Łokaj) i ZS Górnich z Bolesławca (opiekun Kazimierz Małek).

X Turniej 1985 r. w Bolkowie jako jubileuszowy miał bardziej uroczystą oprawę. Gościł nas ZS Rolniczych, a zakwaterowanie zapewniono w miejscowym internacie kierowanym przez Andrzeja Kaczmarczyka. Z okazji 10-lecia wydano pamiątkowe dyplomy, proporce oraz imienne medale z legitymacją wręczane najbardziej zasłużonym opiekunom i organizatorom i uczestnikom. W punktacji 10-lecia wśród szkół podstawowych pierwsze 3 miejsca zajęły: SP 1 Piechowice (89 pkt.) przed MDK „Grotołaz” Jelenia

Góra (82 pkt.) i SP 4 Zgorzelec (68 pkt.). Wśród szkół średnich wygrały punktacją 10-lecia: ZS Górniczych z Bolesławca (129 pkt.) przed I LO Jelenia Góra (72 pkt.) i MDK „Grotołaz” Jelenia Góra (70 pkt.). 10-ciokrotny udział jako organizatorzy zanotowali: Cezary Turski (ZW PTTK), Teofil Ligenza vel Ozimek (PTTK, PTSM) Aleksander Sobierajski (PTSM, PTTK) i Zdzisław Gasz (PTSM, PTTK – cały czas jako przewodn. Kom. Organ.).

X Turniej znowu potwierdził hegemonię MDK „Grotołaz”, którego drużyny wygrały w obu pionach zostawiając w pokonanym polu ZSG z Bolesławca (opiekun Roman Binkiewicz) i SP 1 Piechowice (opiekun Jan Owczarek) oraz ZS Górniczych z Bolesławca i I LO z Jeleniej Góry (ci sami opiekunowie jak w poprzednich latach).

XI Turniej 1986 r. rozegrano wśród lasów Puszczy Zgorzelecko-Bolesławieckiej w Parowej gm. Osiecznica. Zabrakło drużyn „Grotołaza” i zaciepła rywalizacja wyłoniła nowych liderów – niektórych na wiele lat. Podstawówki wygrał Roman Binkiewicz prowadzący SP 5 Bolesławiec przed gospodarzem eliminacji Markiem Sadowskim – SP Tomisław i SP z Podgórzyna (opiekun Roman Wasilik). Wśród szkół średnich dominował zasłużony ZS Górniczych z Bolesławca (Kazimierz Małek) przed ZSZ nr 3 z Jeleniej Góry (Adam Kałwa) i MDK Bolesławiec (Roman Binkiewicz). Wśród organizatorów pojawiły się nowe postacie i to na kilka lat Krzysztof Walusiak z Piechowic i Lucyna Dygas Bolesławca (od X Turnieju). Nadal pełnili z dużym zaangażowaniem swoje społeczne obowiązki m.in. Teresa Materny (od VI Turnieju), Marek Bergtraum (od III Turnieju). Odeszli z grona organizatorów: lek. med. Stanisław Sobiński (8 udziałów), Krystyna Januszkiewicz (8 udziałów) i Wacław Materny (6 udziałów).

XII Turniej 1987 r. odbył się po raz pierwszy w pałacu – wtedy domu kolonijnym w Brunowie k/Lwówka Śl. Warunki lokalowe były dobre i Turniej przebiegł bez większych zakłóceń. Uformowana już bez „Grotołaza” czołówka rozdzieliła sprawiedliwie czołowe lokaty. Podstawówki wygrał ambitny zespół z Tomisławia (Marek Sadowski) przed SP 10 Jelenia Góra (duże zaskoczenie, opiekun Beata Olbrych) i SP 1 Piechowice (Józefa Konopka). Konkurencję szkół średnich zdominował Bolesławiec – I i II miejsca ZS Górniczych (Kazimierz Małek) III m. MDK (Roman Binkiewicz). W punktacji indywidualnej zwycięzców za zdobyte odznaki turystyczne pojawił się Maciej Stanisław z ZS Znr 3 w Jeleniej Górze – piechowiczanie, założyciel Klubu Turystyki Kwalifikowanej PTSM „Morena” w Piechowicach, który zwyciężył później w indywidualnej punktacji globalnej 20-lecia Turnieju.

XIII Turniej 1988 r. odbył się w pałacu – wówczas domu kolonijnym w Podgórkach gm. Świerzawa. Dużą pomocą organizacyjną służył nasz działacz turystyczny Piotr Norko ze Świerzawy. Ubiegłoroczni zwycięzcy w większości znowu sięgnęli po laury. Wygrała SP z Tomisławia (Marek Sa-

dowski) przed I i II SP 1 Piechowice (Józefa Konopka), a w średnich nadal I m. ZS Górniczych z Bolesławca (Kazimierz Małek) przed ZSGórnico-Energetycznych ze Zgorzelca (Henryk Czarnecki) i znanym już MDK Bolesławiec (Roman Binkiewicz). Zwycięzcy w grupie szkół podstawowych otrzymali puchar przechodni Kuratora Oświaty i Wychowania w Jeleniej Górze. Do tego roku na własność zdobył go tylko raz „Grotołaz”. W grupie szkół średnich funkcjonowały puchary różnych sponsorów. Najdłużej utrzymał się (od VIII edycji) puchar przechodni Prezesa ZW PTTK w Jeleniej Górze, który właśnie w Podgórkach zdobył na własność ZS Górniczych z Bolesławca. Jego powtórka funkcjonowała potem przez 3 kolejne lata i została zdobyta przez KTK PTSM „Morena” z Piechowic (prezes Maciej Stanisławski).

XIV Turniej 1989 r. odbył się w Strużnicy i wykorzystał obiekty noclegowe miejscowego domu kolonijnego i SSM „Sokolik”. Cały czas imprezie towarzyszyła słoneczna pogoda. Ten rok zapoczątkował kilkuletnią dominację drużyn z Piechowic. SP 1 Piechowice zdobyła I m. (Józefa Konopka) ale II i III zdobył bardzo ambitny zespół z SP 6 w Jeleniej Górze – Cieplicach (opiekun – pasjonat turystyki Józef Czurka). Wśród szkół średnich najlepsi byli reprezentanci KTK PTSM „Morena” z Piechowic (prezes Maciej Stanisławski) przed ZS Górniczych z Bolesławca (Kazimierz Małek) i ZSZ nr 3 z Jeleniej Góry (Adam Kałwa). Warto zaznaczyć, że prowadzący przez wiele lat drużyny turystyczne z cieplickiej „6” Józef Czurka nie był nauczycielem tej szkoły i prowadził zajęcia jako hobby, a robił to z ogromnym zaangażowaniem.

Turniejowi towarzyszył konkurs krasomówczy wygrany przez piękną reprezentantkę ZS Górniczo-Energetycznych ze Zgorzelca Aurelię Michalską.

XV Turniej 1990 r. odbył się w uroczym położonym ośrodku kampingowym nad J. Leśniańskim w dn. 11-13 V. Finał Turnieju zaszczylił swoją obecność wicekurator Oświaty i Wychowania Marian Jabłoński. Dużą pomocą organizacyjną służyła miejscowa SP 1 w Leśnej, a głównie Barbara Boładź.

W podstawówkach jeszcze raz zwyciężyła SP 1 Piechowice (opiekun Jolanta Małecka) ale tuż za nią uplasował się zespół, który na kilka lat zdominował konkurencję – SP 5 z Bolesławca (Roman Binkiewicz). III m. zdobył SP5 ze Zgorzelca (opiekun Urszula Białach). W szkołach średnich drugi rok udany dla KTK PTSM „Morena” z Piechowic przed ZSZ „Karelma” z Piechowic (zespół bez opiekuna, ale współpracujący z „Moreną”) a na III m. nowy potentat – ZS Elektronicznych z Jeleniej Góry (opiekun Anna Mysona). Po raz pierwszy od lat zabrakło ZS Górniczych z Bolesławca po odejściu na emeryturę Kazimierza Małka. Niestety pozycja i sukcesy szkoły nie zależą od jej ogólnej renomy, ale od konkretnego człowieka – lidera działalności.

XVI Turniej 1991 r. odbył się w Lubawce w ośrodku kolonijnym TPD. Jak wszystkie dotychczasowe został poprzedzony eliminacjami szkolnymi,

potem rejonowymi i wreszcie finałem wojewódzkim w dn. 10-12 V. Wzięło w nim udział 25 drużyn. Przeprowadzono 8 konkurencji regulaminowych; test krajoznawczy, test wiedzy turystycznej i topograficznej, turystyczny marsz na orientację, rozstawianie namiotu, kolarski tor sprawnościowy, samarytanka, ocenę odznak turystycznych i krajoznawczych oraz uprawnień PTTK i konkurs „Niespodziankę”.

Ponadto odbył się jako pozaregulaminowy – program ogniskowy. Po szczególne konkurencje i całość organizacji obsługiwało 12 organizatorów – działacze PTSM i PTTK: Marek Bergtraum, Roman Baniewski, Krzysztof Walusiak, Lucyna Dygas, Adam Rodziewicz, Teofil Ligenza vel Ozimek, Sławomir Jolibski (Sobieski), Elżbieta Krępska, Jan Owczarek, Grzegorz Sarnecki, Teresa Materny i kierujący całością Zdzisław Gasz.

W poszczególnych pionach miejsca medalowe zdobyli:

W SP – I i II m. SP 5 Bolesławiec (Roman Binkiewicz)

III m. SP 2 Kamienna Góra (Bogusław Chendoszko)

W SŚr. – I m. KTK PTSM „Morena” Piechowice (prezes Maciej Stanisław)

II i III m. ZS Elektronicznych z Jeleniej Góry (Anna Mysona)

KTK PTSM „Morena” zdobył na własność puchar przechodni Prezesa ZW PTTK Jelenia Góra Wojciecha Sobiecha.

XVII Turniej 1992 r. odbył się w Michałowicach w oparciu o bazę noclegowo-żywieniową DW „Swojec” i wszystkie konkurencje odbyły się bez przeszkód. Nie było takich niespodzianek jak poprzednio w 1983 r. – faworyci pewnie wygrali i tylko drobną niespodzianką było II miejsce SP 5 ze Zgorzelca prowadzonej przez doświadczoną turystkę Urszulę Białach. I i III miejsca zajęły drużyny prowadzone przez Romana Binkiewicza (SP 5 i MOS) a wśród szkół średnich potwierdziła się już kilkuletnia supremacja piechowickiej „Moreny”, która zajęła I i II miejsce (zmiana prezesa Tomasz Łabęcki). III m. zdobył Klub Turystyki przy ZS Licealnych w Zgorzelcu (prezes Marek Bader).

XVIII Turniej 1993 r. odbył się w dn. 7-9 V w Piechowicach – Górzyncu z bazą w Ośrodku Szkoleniowym Energetyki. Finał wojewódzki jak zawsze był poprzedzony etapami szkolnymi po których do etapu II-rejonowego zgłosiły się 83 drużyny, w tym 61 szkół podstawowych (a bywały lata, gdy zgłosiło się 110 zespołów, wynik rekordowy w Polsce, chociaż woj. jeleniogórskie ze swoim 0,5 mln mieszkańców plasowało się w kraju na środkowych pozycjach).

Eliminacje rejonowe przeprowadzono jednocześnie 3 IV o godz. 10.00 w 6 rejonach. Punktowano w nich wiedzę krajoznawczą o regionie (30 pytań), województwie (20 pytań) oraz teoretyczną znajomość zasad bhp i udzielania pierwszej pomocy w czasie wędrowki, a także wiedzę z zakresu topografii i historii turystyki (łącznie 15 pytań). Ponadto punktowano zdobyte indywidualnie odznaki turystyczne.

Do etapu wojewódzkiego zakwalifikowali się zwycięzcy 6 rejonów, a ponadto zespoły najlepsze w punktacji porównywalnej w skali województwa, najlepsze z drużyn drugich, najlepsze zasadnicze szkoły zawodowe oraz gospodarze eliminacji wojewódzkich – łącznie 26 zespołów.

Gospodarzami eliminacji rejonowych byli: SP 5 Zgorzelec, S P6 Bolesławiec, SP 5 Kamienna Góra, SZS nr 3 Jelenia Góra, ZS Elektr.-Mechan. Piechowice i LO-ZSZ Gryfów Śl.

Laureatami Turnieju zostali: w SP I m. MOS Bolesławiec, II m. SP 5 Bolesławiec (oba pod kierunkiem Romana Binkiewicza) III S P1 Leśna (Barbara Boładź).

SŚr. I m. – ZS Elektron. Jelenia Góra (Anna Mysona), II m. – KTK PTSM „Morena” (prezes Tomasz Łabęcki) i III m. – ZS Górn.-Energet. Zgorzelec (Henryk Czarnecki).

XIX Turniej 1994 r. odbył się już po raz drugi w oparciu o bazę największego z jeleniogórskich schronisk młodzieżowych „Halny” w Kamieniu.

Eliminacje rejonowe po etapie szkolnym odbyły się 9 IV o godz.10.00 we wszystkich 6 rejonach jednocześnie. Do finału wojewódzkiego awansowano wyjątkowo zmniejszoną liczbę drużyn z 25 do 20 (główne powody to warunki lokalowe i trudności finansowe). Kilka drużyn szkół średnich nocoowało w namiotach na polu namiotowym schroniska. Po raz pierwszy od wielu lat nie przeprowadzono programu ogniskowego wprowadzając w to miejsce cieszącą się dużym powodzeniem projekcje filmów z Turnieju w 1992 i 1993 r. Niektóre konkurencje rozegrano w LO w pobliskim Mirsku.

Marek Bergtraum – jeden z organizatorów przygotował kilka ciekawych gier i zabaw dla opiekunów (w czasie gdy ich podopieczni odbywali marsz na orientację, w którym nie wolno im było towarzyszyć). Wśród szkół podstawowych faworyzowane drużyny z Bolesławca i Leśnej pogodziła SP1 Piechowic (opiekun Krzysztof Raczek) II m. zajęła SP 1 z Leśnej (Barbara Boładź) a III m. co było wielką niespodzianką SP z Szyszkowej (opiekun Kazimierz Juzyszyn). Wśród szkół średnich nie zawiódł faworyt, czyli ZS Elektron. Jelenia Góra (Anna Mysona), zostawiając w pobitym polu ZS Górn.- Energet. ze Zgorzelca (Henryk Czarnecki), I LO w Bolesławcu (Zdzisław Głowacki). Puchary przechodnie zdobyły – Kuratorium Oświaty – SP1 Piechowice (po raz pierwszy) i Wiceprezesa Zarządu Głównego PTSM Zdzisława Gasza – ZS Elektron. Jel. Góra (po raz drugi).

Ciekawie przedstawiały się wyniki indywidualne niektórych konkursów. W konkursie krajoznawczym najlepszymi okazali się w SP – Marek Koprowski (96 pkt.), Agnieszka Nowa (94 pkt.) oboje z SP 1 Piechowice, a w SŚr. Wojciech Mikołajczyk z I LO Bolesławiec i Tomasz Łabęcki z „Moreny” (oba po 80 pkt.).

XX Turniej 1995 r. rozegrany w wersji wojewódzkiej po raz drugi w domu

kolonijnym w Brunowie k/Lwówka Śl. Stał się okazją nie tylko do bezpośredniej konfrontacji wiedzy i umiejętności poszczególnych zespołów, ale także sposobnością do podsumowania 20-letniej historii Turnieju, który mocno wtopił się w tradycję turystyki szkolnej województwa jeleniogórskiego. W ciągu tych 20 lat osiągnęliśmy duże sukcesy ilościowe i jakościowe. W I edycji w 1976 r. awansowaliśmy do etapu wojewódzkiego 20 zespołów, bo tyle się zgłosiło, obecnie wybraliśmy najlepszych z ponad 100 drużyn zapisując pod wzgl. liczebności udziału, miejsce w ścisłej czołówce krajowej, a o jakości naszej pracy świadczyły liczne sukcesy krajowe.

Warto zaś dodać, że cały trud organizacyjny i to niemały każdej edycji dźwigali na swoich barkach działacze prawie zawsze społeczni PTTK i PTSM. Wspomagali też Turniej działacze harcerscy i pracownicy oświaty różnych szczebli. Nic też dziwnego, że postanowiliśmy z okazji 20-lecia wiele osób wyróżnić i wielu podziękować. Zebrane materiały faktograficzne (niestety z różnych powodów obiektywnych nie wydane drukiem jak to miało miejsce przy innych naszych imprezach) pozwoliły na obiektywne wytypowanie wielu wyróżnień.

I tak Dyplomy Honorowe XX-lecia Turnieju otrzymali:

- za wieloletnią, aktywną działalność w organizacji Turnieju: Cezary Turki, Teresa Materny, Krystyna Januszkiewicz, Franciszek Frydryk, Andrzej Morawski, Aleksander Sobierajski, Stanisław Sobiński, Marek Bergtraum, Zuzanna Robak, Roman Baniewski, Krzysztof Walusiak, Lucyna Dygas, Sławomir Sobieski, Adam Rodziewicz, Jerzy Rubach, Zdzisław Rzeźniowiecki, Ludwik Anioł, Jerzy Javurek, Barbara Nadolska

- za 20-letnią aktywną działalność na rzecz Turnieju – Teofil Ligenza vel Ozimek

- za 2-krotne wzorowe pełnienie obowiązków gospodarzy Turnieju: Jan Stąpor (Kamień), Zofia Grabias-Baranowska (Piechowice)

- za 20 letnie kierowanie organizacją Turnieju – Zdzisław Gasz
Zasłużeni opiekunowie:

- za wielokrotny najwyższy poziom przygotowania zespołu do Turnieju: Romuald Ręba-Ożarski, Roman Binkiewicz, Józefa Konopka, Kazimierz Małek

- za wielokrotne bardzo dobre przygotowanie uczniów do Turnieju: Grażyna Juszczuk, Wacław Szymański, Elżbieta Kowalska, Marek Sadowski, Józef Czurka, Pelagia Werno, Henryk Czarnecki, Anna Mysona, Jerzy Łokaj

- za kilkakrotne, wzorowe przygotowanie uczniów do Turnieju: Urszula Białach, Barbara Bołądź, Kazimierz Juzyszyn, Krzysztof Raczek, Barbara Lesiak, Jolanta Małecka, Bogusław Chendoszko.

Najlepsi w kwalifikacji wojewódzkiej i krajowej uczestnicy Turnieju:

a) w klasyfikacji wojewódzkiej XX-lecia

I m.	Maciej Stanisław	22 pkt (SP1 Piechowice, ZSZ nr 3 Jel. Góra, KTK „Morena Piechowice)
II m.	Wojciech Mikołajczyk	20 pkt (Bolesławiec: SP 5, MOS, I LO)
III m.	Tomasz Łabęcki	17 pkt (Piechowice: SP 1, „Morena”)
IV m.	Andrzej Kopiec	16 pkt (Bolesławiec: SP 5, I LO)
V m.	Paweł Stanisław	15 pkt (Piechowice: SP 1, „Morena”)
VI m.	Piotr Pilarczyk	13 pkt (ZS Górniczych Bolesławiec)
VII m.	Dariusz Kropielnicki	10 pkt (MDK „Grotołaz” Jelenia Góra)
VIII m.	Tadeusz Malczyk	9 pkt (MDK „Grotołaz”/ZSGóm.Energ. Zgorzelec)
IX-XII m.	Piotr Paździerski	8 pkt (MDK „Grotołaz”)
	Jarosław Dziuba	8 pkt (SP6 Jelenia Góra-Cieplice)
	Jacek Mroczek	8 pkt (Bolesławiec; SP 5, MOS)
	Robert Wochna	8 pkt (ZSGórń.-Energet. Zgorzelec)
XIII-IVX m.	Robert Nowak	7,5 pkt (MDK “Grotołaz”)
	Kalikst Sobczyński	7,5 pkt (Bolesławiec: SP 5, MDK “Trawers”)
XV-XVI m.	Robert Nowak	7 pkt (MDK „Grotołaz” Jelenia Góra)
	Wojciech Król	7 pkt (Lwówek Śl. SP 2, KTK „Niutek”)
XVII-XVIII m.	Renata Gasz	6,5 pkt (SP 1 Piechowice, I LO Jelenia Góra)
	Ryszard Kupis	6,5 pkt (ZS Górniczych Bolesławiec)
XIX-XXI m.	Adam Górecki	6 pkt (LO Kamienna Góra)
	Grzegorz Młyńczyk	6 pkt (MDK „Grotołaz”)
	Daniel Graczyk	6 pkt („Morena”)

b) Godne reprezentowanie województwa w finale krajowym

- Iwo Łaborewicz, Grzegorz Młyńczyk, Tomasz Gradkowski, Grzegorz Muła, Kosma Bieńkowski – wszyscy MDK „Grotołaz” Jelenia Góra
- Dorota Pietruszewska, Kalikst Sobczyński, Krzysztof Mizgała, Wojciech Mikołajczyk, Andrzej Kopiec, Jacek Mroczek, Rafał Rutkowski – wszyscy SP 5 Bolesławiec
- Rafał Szczep, Radosław Iwaniec, Marek Orzechowski – wszyscy z ZS Elektronicznych w Jeleniej Górze

Eliminacje wojewódzkie odbyły się w dn. 12-14 V a wzięło w nich udział 12 podstawówek i 8 szkół średnich. Aura dała się w znaki – 2 dni padał bez przerwy deszcz w trzecim dniu zrobiło się bardzo zimno. Deszcz mocno przeszkadzał w konkurencjach polowych, ale udało się wszystkie przeprowadzić. Te realizowane pod dachem miały dobre warunki, bo dużych pomieszczeń w dawnym pałacu i sąsiednich budynkach gospodarskich nie brakowało. Zorganizowano staraniem organizatorów i kilku opiekunów wystawkę okolicznościową z okazji 20-lecia Turnieju oraz ocenę kronik SKKT.

W rywalizacji szkół podstawowych zwyciężyły 2 zespoły Romana Binkiewicza MOS i SP 6 rozdzieleni przez zespół z Szyszkowej (Kazimierz Juzyszyn). W grupie szkół średnich zwyciężył niespodziewanie Klub Turystyki

Pieszej „Niutek” z Lwówka Śl. (prezes Piotr Gryszeł) przed dwoma zespołami z I LO Bolesławiec (Zdzisław Głowacki).

Oba puchary przechodnie Kuratora Oświaty (dla SP) i wiceprezesa ZG PTSM Zdzisława Gasza trafiły po raz pierwszy do nowych zdobywców.

Za osiągnięcia XX-lecia wręczono puchary:

- SP 1 w Piechowicach za zwycięstwo w punktacji generalnej szkół podstawowych
- puchar Kuratora Oświaty
- ZS Górniczych w Bolesławcu za zwycięstwo w punktacji generalnej szkół ponadpodstawowych
- puchar dyrektora SP1 w Piechowicach Zofii Grabias-Baranowskiej (odebrał Kazimierz Małek)
- Maciejowi Stanisłowi z Piechowic za zwycięstwo w punktacji indywidualnej XX-lecia Turnieju
- puchar ufundował KTP PTSM „Niutek” z Lwówka Śl.
- Teofilowi Ligenzie vel Ozimkowi za 20-letnią działalność w Turnieju
- puchar ufundował prezes KTK PTSM „Morena” z Piechowic – Tomasz Łabęcki

W ogłoszonym błyskawicznym konkursie na najładniejszy i najciekawszy znaczek Turnieju zwyciężył znaczek XVII Turnieju w Michałowicach (projekt Renaty Gasz), a najmniej podobał się znaczek XIV Turnieju w Strużnicy.

Po oficjalnym zakończeniu z udziałem licznie przybyłych gości m.in. wicekurator oświaty Janusz Wrzał, burmistrz Lwówka Śl. Walery Modelski, wiceprezesa ZOW PTSM Eugenia Niewęglowska i Marian Jabłoński dalsza część uroczystości odbyła się w pałacu we Wleniu (obecnie Pałac Książęcy) gdzie wręczono Dyplomy Honorowe XX-lecia Turnieju zasłużonym organizatorom i opiekunom.

XXI Turniej 1996 r. Eliminacje wojewódzkie poprzedzone etapem szkolnym i rejonowym odbyły się w dn. 10-12 V w SP Opolnie Zdroju. Zakwalifikowano do nich 13 szkół podstawowych i 7 ponadpodstawowych. W etapie rejonowym przeprowadzonym 13 IV w 6 rejonach jednocześnie wzięły udział 84 drużyny w tym 63 ze szkół podstawowych. Najwięcej drużyn startowało w rejonie bogatyńskim (21 drużyn łącznie ze Zgorzelcem).

Po raz pierwszy zakwaterowano uczestników bezpośrednio w szkole. Zamiast rajdu obserwowanego odbyła się wycieczka autokarowa po Bogatyni (Elektrownia i Kopalnia „Turów”).

Uroczyste otwarcie po raz pierwszy zorganizowano już w piątek, miejscowi notablie podpisali bardzo licznie.

W konkurencji szkół podstawowych dosyć pewnie wygrała drużyna MOS Bolesławiec (opiekun Roman Binkiewicz) ale faworyci byli mocno naciskani przez ambitny zespół gospodarzy (opiekun Marek Łabędź). Trzecie miejsce

zajął kolejny zespół R. Binkiewicza – SP 6 Bolesławiec, a IV – SP 6 z Jeleń Góry – Cieplic (opiekun Józef Czurka), którego podopieczni zajęli 3 pierwsze miejsca w indywidualnej klasyfikacji odznak turystycznych.

W klasyfikacji szkół ponadpodstawowych wygrał faworyt i ubiegłoroczny triumfator – KTP PTSM „Niutek” z Lwówka Śl. (prezes Piotr Gryszel) przed ZSGórn.-Energet. ze Zgorzelca (opiekun Henryk Czarnecki) i KTK PTSM „Morena” z Piechowic (prezes Maciej Stanisław).

Puchar przechodni Kuratora Oświaty dla szkół podstawowych zdobył po raz drugi MOS z Bolesławca, a puchar wiceprezesa ZG PTSM Z. Gasza po raz drugi KTP PTSM „Niutek” z Lwówka Śl. Puchar Elektrowni „Turów” dla najlepszej drużyny bogatyńskiej otrzymała SP Opolno.

Wśród liczного grona organizatorów byli m.in. gospodarze i to wzorowi, Marek Łabędź i Teresa Hałas (dyrektor SP), Elżbieta Bilska (sekretarz), Jerzy Rubach (gł. sędzia), Leszek Koprowski, Krzysztof Walusiak, Sławomir Sobieski, Teofil Ligenza vel Ozimek, Teresa Materny, Adam Rodziewicz, Małgorzata Dłużyk, Daniel Graczyk i Zdzisław Gasz (komandor przewodn. Kom. Organ.).

XXII Turniej 1997 r. Eliminacje wojewódzkie odbyły się w dn. 16-18 V w Ośrodku Kampingowym „Rajsko” w Bożkowicach (nad J. Leśniańskim). Zakwalifikowano do nich 20 zespołów w tym 13 ze szkół podstawowych. Po 2 poprzednich mało udanych pogodowo Turniejach wreszcie było ciepło i słonecznie. Uczestników i organizatorów zakwaterowano w domkach (niestety w czasie upałów w części robiła się sauna). W uroczystości otwarcia wzięli licznie udział miejscowi notabie, zabrakło przedstawicieli władz wojewódzkich (z wyjątkiem ZOW PTSM, ZW LOP). Turniejowi towarzyszył Konkurs Krasomówczy Szkół Ponadpodstawowych (w SP 3 w Olszynie).

W rywalizacji szkół podstawowych powtórzyła się sytuacja lat 1995 i 1996 r. Faworyt MOS Bolesławiec (opiekun Roman Binkiewicz) stopniowo powiększał swoją przewagę osiągając w końcu 90 pkt przewagi nad wicemistrzami – SP 1 z Leśnej (opiekun Barbara Bołędź). Trzecie miejsce zajęła KTK PTSM „Łapiguz” z Siedlęcina (opiekun Adam Rodziewicz), który minimalnie wyprzedził SP 1 Piechowice (opiekun Krzysztof Raczek).

Wśród szkół ponadpodstawowych z braku ubiegłorocznego triumfatora – KTP PTSM „Niutek” z Lwówka Śl. (problemy kadrowe po odejściu P. Gryszela) do zacieklej rywalizacji przystąpiły KTK PTSM „Morena” z Piechowic i MKKT z Opolna (opiekun Marek Łabędź) zakończonej ostatecznie zwycięstwem piechowiczów (po ostatniej konkurencji – kolarskim torze), III miejsce zajęła I LO Bolesławiec.

W indywidualnej punktacji konkursu krajoznawczego wśród szkół podstawowych trzy pierwsze miejsca zajęli reprezentanci MOS Bolesławiec (Marian Czapla, Sławomir Kułaga, Andrzej Domagała), a wśród szkół po-

nadpodstawowych reprezentanci „Moreny” (Roman Rapala i Agnieszka Nowa oraz Artur Pieniądz z I LO Bolesławiec.

Puchar przechodni Kuratora Oświaty dla najlepszej podstawówki zdobył po raz trzeci na własność MOS Bolesławiec (opiekun Roman Binkiewicz) a puchar wiceprezesa ZG PTSM Z. Gasza zdobył po raz pierwszy (po przerwie) KTK PTSM „Morena” z Piechowic.

Funkcje organizacyjno-sędziowskie pełnili: Michał Turkiewicz (gospodarz, kwatermistrz), Jerzy Rubach (gł. sędzia), Marek Bergtraum, Leszek Koprowski, Krzysztof Walusiak, Aldona Hormańska, Elżbieta Krępska, Teofil Ligenza vel Ozimek, Sławomir Sobieski, Teresa Materny, Ewa Parfianowicz, Adam Rodziewicz, Kazimierz Juzyszyn, Barbara Malinowska, Zdzisław Gasz (przewodn. Kom. Organiz. komandor).

XXIV Turniej 1998 r. odbył się w dn. 15-17 maja w SSM „Złoty Widok” w Michałowicach. Ta 24 edycja kończyła wspaniałą historię Turniejów województwa jeleniogórskiego. Reforma podziału administracyjnego kraju szykowana na dn. 1 I 1999 r. kładła kres wszystkim tzw. małym województwom.

Do etapu rejonowego 4 IV (6 rejonów) przystąpiły 62 drużyny szkół podstawowych i 28 ponadpodstawowych. Do etapu wojewódzkiego zakwalifikowano 13 drużyn szkół podstawowych i 7 ponadpodstawowych.

Michałowice po raz trzeci jako jedyne w 24-letniej historii Turnieju gościły eliminacje wojewódzkie, a po raz pierwszy bazą było pięknie odremontowane schronisko mieszczące się w dawnej szkole podstawowej. Poza schroniskiem bazą noclegową było też pobliskie „Zacisze”.

Wśród gości oficjalnych uroczystego otwarcia był kurator oświaty Janusz Wrzał i przewodniczący Rady Miejskiej Piechowice – Jan Gasz, a także członkowie władz ZOW PTSM i ZW LOP. Uroczystości towarzyszyła okolicznościowa wystawka. Migawki z turniejów przygotowana przez SP 2 z Piechowic (gospodarza Turnieju).

Z przyczyn obiektywnych wprowadzono w sobotę i niedzielę pełne wyżywienie odpłatne co pozwoliło zaoszczędzić wiele czasu.

Puchar przechodni Kuratora Oświaty zdobyła po raz pierwszy rewelacyjna drużyna z SP Miskowice (opiekun Anna Pękała), a puchar wiceprezesa ZG PTSM Z. Gasza I LO z Bolesławca. Oba puchary zdobyte po raz pierwszy przeszły już na własność. Wśród szkół podstawowych za Miskowicami uplasowała się „5” zgorzelecka (Urszula Białach), a potem kolejne Miskowice, dalej SP Niwnice i SP1 Piechowice.

Wśród 7 szkół ponadpodstawowych za I LO Bolesławiec (Zdzisław Głowacki) znalazły się MKKT Opolno (opiek. Marek Łabędź) i I LO Jelenia Góra (opiekun Ewa Parfianowicz).

Indywidualne wyniki konkursu krajoznawczego (max 100 pkt)

Wśród SP – po 78 pkt Łukasz Nowak (SP1 Piechowice), Marta Tofil („Mannhatan” Zgorzelec) i Magdalena Zyzak (SP Miskowice).

Wśród szkół ponadpodstawowych – 88 pkt Artur Pieniędzy (I LO Boleśławiec).

Gospodarzami Turnieju byli: Romana Dobosz (kierownik SSM) oraz SP2 Piechowice (dyr. Antoni Olszewski, Joanna Ożarska i Sławomir Mackiewicz). Głównym sędzią był Jerzy Rubach, a kierował całością, jak w poprzednich 23 edycjach, Zdzisław Gasz.

Turniejowi towarzyszył Konkurs Krasomówczy szkół podstawowych, który przeprowadzono w ZS Elektryczno-Mechanicznych w Piechowicach w dn. 16 V.

Od 1999 r. zakończyła się organizacja 3-etapowego Turnieju, nad którym do tej pory czuwaliśmy i organizowaliśmy. Województwo przestało istnieć i powstały małe powiaty i wielkie województwo, które początkowo nie umiało sobie dać rady z organizacją kolejnej edycji tym bardziej, że w ślad za reformą administracyjną kraju nie powstały struktury wojewódzkie PTTK ani PTSM.

W tym roku uzgodniono, że będzie wszystko po staremu i dlatego jeszcze raz znaleźliśmy się w roli organizatora etapów szkolnego, rejonowego i wojewódzkiego. Rejonowe teraz już powiatowe odbyły się w:

– **Zgorzelcu** skąd do etapu wojewódzkiego awansowały: MOS Zgorzelec (opiekun Urszula Białach) i kolejny MOS w pionie szkół ponadpodstawowych (ten sam opiekun) oraz MKKT Bogatynia. Organizatorami byli SP Opolno (Marek Łabędź) i MOS Zgorzelec (Urszula Białach).

– **Lubaniu** – awansował SP 1 Świeradów (opiekun Danuta Bartosiewicz) i LO Lubań (opiekun Halina Szczepańska). Organizatorem był Oddział PTSM w Lubaniu (prezes Henryk Sławiński).

– **Lwówku Śl.** skąd awansowały SP Płóczki Górne (potem zrezygnowały) i w to miejsce SP 3 Lwówek Śl. oraz ZSEkon.-Techn. w Rakowicach Wlk. Organizatorzy to ZO PTTK Lwówek Śl. i KTP „Niutek” Lwówek Śl.

– **Jeleniej Górze** skąd awansowały KTP „Łapiguz” Siedlęcín (opiekun Adam Rodziewicz) oraz II LO z Jeleniej Góry – Cieplic (opiekun Janina Kalicka). Organizatorem był ZO PTSM w Jeleniej Górze (prezes Zdzisław Gasz).

– **Kamiennej Górze** skąd awansowały SKKT PTSM „Muflonik” Miskowice (opiekun Mariusz Kowalczyk), LO z Kamiennej Góry. Organizatorem był ZO PTSM Kamienna Góra (prezes Jerzy Rubach).

Etap wojewódzki rozegrano w dn. 14-16 V w SSM „Halny” w Kamieniu. Niestety wyniki się nie zachowały. Wśród organizatorów byli: Teresa Materny (sekretarz), Teofil Ligenza vel Ozimek, Adam Rodziewicz, Marek Bergtraum, Piotr Gryszel, Roman Binkiewicz, Małgorzata Dłużyk, Jerzy Rubach (gł. sędzia), Kazimierz Juzyszyn, Zdzisław Gasz (komandor). Pozo-

stało wspomnienie o ogromnych kłopotach finansowych – nie bardzo było wiadomo kto może i co finansować i dlatego zbieraliśmy na nagrody od prywatnych sponsorów łącznie z niektórymi organizatorami.

2000 r. Turniej rozegrano na całym Dolnym Śląsku jako międzypowiatowy. Jeleniej Górze zaproponowano parę z Jaworem, ale po odwołaniu się zmieniono na Kamienną Górę.

Etap międzypowiatowy rozegrano 8 IV w SP i Gimn. w Janowicach Wlk. Laureatami zostali: w SP i Gimn. – SKKT PTSM „Muflonik” Miskowice (opiekun Mariusz Kowalczyk), w szkołach ponadgimnazjalnych – I LO z Jeleniej Góry (opiekun Ewa Parfianowicz). Uczestniczyły 32 szkoły (11 ponadgimnazjalnych).

Organizatorami byli: ZO PTSM z Jeleniej Góry i Kamiennej Góry a współpracował PTTK w obu ośrodkach. Imiennie były to w większości osoby co w 1999 r.

Finał wojewódzki odbył się w dn. 19-20 V w Legnicy. Wyniki nie są nam znane.

2001 r. Wzorem poprzedniego roku rozegrano etap międzypowiatowy w dn. 7 IV w SP i G. w Marciszowie. Zmniejszyła się liczba chętnych z 32 do 23 szkół, ale poziom na tym nie ucierpiał.

Laureaci – w pionie SP i Gimnazjów – Gim. przy I LO w Jeleniej Górze (opiekun Ewa Parfianowicz) w pionie ponadgimnazjalnym – II LO Jelenia Góra – Cieplice (opiekun Janina Kalicka).

Organizatorzy; ZO PTSM Kamienna Góra (Jerzy Rubach i Paweł Kasprzyk), ZO PTSM Jelenia Góra (Irena Sokołowska – sekretarz przygotowań i Zdzisław Gasz przewod. kom.), ZO PTTK „Sudety Zachodnie” Jelenia Góra (Andrzej Mateusiak i Sławomir Sobieski).

2002 r. Jubileuszowy XXX Turniej

Eliminacje międzypowiatowe odbyły się w SP 1 Kowary 13 IV z udziałem 14 drużyn.

Laureatami: SP – I m. SP Miskowice (opiekun Mariusz Kowalczyk)

Gimn. I m. Gimn. przy I LO Jel. Góra (opiekun Sławomir Sobieski)

Szk. Ponadgimn. I m. II LO Jel. Góra – Cieplice (opiekun Janina Kalicka)

Etap wojewódzki (dolnośląski) 17-19 V w Karpaczu.

SP – I m. SP Miskowice II m. SP Miskowice

Gimn. – I m. Gimnazjum przy I LO Jelenia Góra II m. Gimn. nr 1 Bogatynia

Ponadgimn. – I m. ZSO nr 2 Wałbrzych II m. – II LO Jelenia Góra

Opiekunami naszych drużyn byli: SP Miskowice (M. Kowalczyk), Gimn. przy I LO (S. Sobieski), Gimn. nr 1 Bogatynia (K. Krawczenko), II LO Jel. Góra (J. Kalicka).

W Komitecie Organizacyjnym pracowali: Sławomir Sobieski (gł. organizator), Zdzisław Gasz, Jerzy Rubach (gł. sędzia), Andrzej Mateusiak, Piotr

Gryszel, Adam Rodziewicz, Elżbieta Bilska i Teresa Materny (Biuro Turnieju), Renata i Marian Jabłoński, Włodzimierz Bayer, Ewa Bienias i in.

Puchar pucharów dla najlepszej drużyny na Dolnym Śląsku (fundacja Jerzego Szmajdzińskiego ministra ON) Gimn. przy I LO Jelenia Góra (221 pkt przewagi nad wicemistrzami!).

2003 r. Etap międzypowiatowy odbył się w Kowarach (SP 1) przy coraz słabszej obsadzie. Wzięło w nim udział tylko 10 szkół, a w grupie gimnazjalnej tylko 2.

Laureaci: I m. SP – Miskowice (op. Mariusz Kowalczyk)

Gimnazja – I Gim. Lubawka dr A (op. Anna Pękała)

Ponadgimn. – I m. ZSO Jelenia Góra (op. Jolanta Frackiewicz)

Gospodarzem etapu był Kazimierz Gabruś z SP 1 Kowary, organizatorem ZO PTTK Jelenia Góra i ZO PTSM w Jeleniej Górze, Kamiennej Górze. Głównym komandorem w imieniu organizatora był Sławomir Sobieski.

Etap wojewódzki odbył się w dn. 25-27 IV we Wrocławiu (ZS Gastronomicznych).

2004 r. Eliminacje międzypowiatowe 16 IV w SP i G w Mysłakowicach. Udział tylko 13 szkół w tym zaledwie 2 gimnazja.

SP – I m. SP Miskowice (op. Mariusz Kowalczyk)

Gimn. – I m. Gimn. Lubawka (op. Anna Pękała)

Ponadgimn. I m. I LO Jelenia Góra (op. Ewa Parfianowicz)

Etap wojewódzki w Bogatyni 7-9 V

Głównym organizatorzy MKKT „Tramp” Bogatynia i OSiR Bogatynia a imiennie Marek Łabędź i Janusz Błażków korzystający z szerokiego wsparcia miejscowego (SP 1, SP 3, Kopalnia i Elektrownia „Turów”, Urząd Miasta i Gminy, SP Opolno), a także zewnętrznego – Oddziały jeleniogórskie – PTSM i PTTK (kadrowo i finansowo).

Laureaci:

SP – I m. SP5 Bogatynia (op. Aleksandra Gotszalk)

II m. SP Miłkowice k/Legnicy

III m. SP Miskowice (op. Mariusz Kowalczyk)

Gimn. – I m. Gimn. nr 1 Bogatynia (opiek. Katarzyna Krawczyńska)

II m. Gimn. Lubawka (opiek. Anna Pękała)

III m. SKKT Bogatynia (opiek. Katarzyna Krawczyńska)

Ponadgimn. – I m. MKKT „Tramp” Bogatynia (opiek. Marek Łabędź)

II m. ZSEkonom.-Energet. Bogatynia (opiek. Marek Łabędź)

III m. ZS Polkowice

Po roku 2004 ZO PTSM w Jeleniej Górze przestało być oficjalnie współorganizatorem OMTK oddając całość spraw organizacji, która regulaminowo jest za to odpowiedzialna od początku istnienia Turnieju czyli Oddzia-

łom PTTK. Nie znaczy to, że kontakt został zerwany, bo poszczególni działacze PTSM często indywidualnie włączali się do organizacji. Szczególnie było to widoczne podczas organizacji finału krajowego Turnieju w 2012 r. w Świeradowie Zdroju. W gronie organizatorów było wielu naszych działaczy, którzy służyli swoim wieloletnim doświadczeniem.

Finały krajowe Turnieju – zdobywcy najwyższych lokat

Rok /edycja miejscowość	Miej- sce	Szkoła / Klub	Skład osobowy drużyny	opiekun
1979/VII Chorzów	I	MDK „Grotołaz” lub SP 13 Jelenia Góra	Tomasz Gradkowski Ivo Łaborewicz Grzegorz Młyńczyk	Romuald Ręba i Zofia Gonczar
1981/IX Bachotek k/ Torunia	I	MDK „Grotołaz” (SP) Jelenia Góra	Tomasz Gradkowski Ivo Łaborewicz Grzegorz Młyńczyk	Romuald Ręba
1982/X Kraków	I	MDK „Grotołaz” (SP) Jelenia Góra	Kosma Bieńkowski Grzegorz Muła Robert Nowak	Romuald Ręba
1982/X Kraków	I	MDK „Grotołaz” (SSr.) Jelenia Góra	Tomasz Gradkowski Ivo Łaborewicz Grzegorz Młyńczyk	Romuald Ręba
1986/XIV Piotrków Tryb.	II	SP nr 5 Bolesławiec	Krzysztof Mizgała Dorota Pietruszewska Kalikst Sobczyński	Roman Binkiewicz
1989/XVII Pokrzywna woj. opolskie	I	SP nr 1 Piechowice	Andrzej Dołęgowski Daniel Graczyk Paweł Stanisław	Józefa Ko- nopka
1990/XVIII Słupia woj. konińskie	III	SP nr 1 Piechowice	Tomasz Łabęcki Piotr Płaza Marcin Wiktorowicz	Jolanta Matecka
1991/XIX Bielsko-Biała	II	SP nr 5 Bolesławiec	Andrzej Kopiec Wojciech Mikołajczyk Jacek Mroczek	Roman Binkiewicz
1991/XIX Bielsko-Biała	IV	KTK PTSM (SŚr.) „Morena” Piechowice	Mariola Trajnowicz Maciej Stanisław Beata Podgórska	Maciej Stanisław (prezes)
1992/XX Kielce	I	SP nr 5 Bolesławiec	Andrzej Kopiec Wojciech Mikołajczyk Jacek Mroczek	
1992/XX Kielce	IV	KTK PTSM (SŚr.) „Morena” Piechowice	Paweł Stanisław Daniel Graczyk Andrzej Dołęgowski	Beata Pod- górska (z-ca prezesa)
1993/XXI Żory	I	Międzyszkol.Ośr. (SP) Sport. Bolesławiec	Andrzej Kopiec Jacek Mroczek Rafał Rutkowski	Roman Binkiewicz

1993/XXI Żory	III	Zesp. Szkół Elektron. Jelenia Góra	Radosław Iwaniec Marek Orzechowski Rafał Szczap	Anna Mysona
1994/XXII Warszawa	III	Zesp. Szkół Elektron. Jelenia Góra	Radosław Iwaniec Marek Orzechowski Rafał Szczap	Anna Mysona
1994/XXII Warszawa	IV	SP nr 1 Piechowice	Marek Koprowski Agnieszka Nowa Ewelina Spera	Krzysztof Raczek
1995/XXIII Iłowa	IV	MOS (SP) Bolesławiec	Andrzej Domagała Krzysztof Mosiądz Artur Pieniędzy	Roman Binkiewicz
1996/XXIV Piotrków Tryb	I	MOS (SP) Bolesławiec	Artur Pieniędzy Justyna Murat Andrzej Domagała	Roman Binkiewicz
1998/XXVI Szczecin	II	I LO Bolesławiec	Justyna Murat Artur Pieniędzy Sławomir Kułaga	Zdzisław Głowacki
1999/XXVII Załęcze Wlk. woj. łódzkie	III	I LO Bolesławiec	Justyna Murat Artur Pieniędzy Sławomir Kułaga	Zdzisław Głowacki
2002/XXX Biłgoraj	II	Gimn. przy I LO Jelenia Góra	Katarzyna Klatta Nina Paczos Magdalena Syreda	Sławomir Sobieski
2003/XXXI Załęcze Wlk. woj. łódzkie	I	SP nr 3 Bogatynia	Michał Grochowski Łukasz Kasprzak Damian Radkiewicz	Sylvia Pająk
2003/XXXI Załęcze Wlk.	V	Gimnazjum nr 1 Bogatynia	Joanna Jaworska Artur Narewski Artur Gałaszewski	Katarzyna Krawczyński
2005/XXXIII Bachotek k/ Torunia	III	Gimnazjum nr 1 Bogatynia	Michał Grochowski Łukasz Kasprzak Damian Radkiewicz	Katarzyna Krawczyński
2006/XXXIV Sieraków Wlkp.	III	Gimnazjum nr 1 Bogatynia	Michał Grochowski Łukasz Kasprzak Damian Radkiewicz	Katarzyna Krawczyński
2007/XXXV Żory	II	Gimnazjum nr 1 Bogatynia	Monika Błażkow Agnieszka Chmura Agata Kurczyńska	Katarzyna Krawczyński
2007/XXXV Żory	II	ZSOgóln. Bogatynia	Michał Grochowski Łukasz Kasprzak Damian Radkiewicz	Katarzyna Krawczyński
2009/XXXVII Biłgoraj	IV	Gimnazjum im. Jana Pawła II Lwówek Śl.	Paulina Karpowicz Tomasz Kurlej Maciej Pawłowicz	Maciej Szczerepa

2010/XXXVIII Bocheniec Świętokrz.	II	SKKT PTTK przy SP2 Lwówek Śl.	Martyna Cybulska Natalia Gorczyca Wojciech Łopato	Krzysztof Marecki
2013/XLI Elbląg	IX	MKKT „Tramp” (PG) Bogatynia	Jagoda Dąbrowska Emilia Nowicza Dominika Abdalla Elnour	Aneta Dziurdź
2013/XLI Elbląg	IX	SP nr 3 Bogatynia	Jakub Chorab Kamila Gruszka Wiktoria Jakubowska	Sylvia Pająk
2014/XLII Barlinek	IV	Gimnazjum nr 1 Bogatynia	Michał Leńsko Amanda Kleinschmidt Agnieszka Pawicka	Katarzyna Krawczenko
2015/ XLIII Supraśl	III	MKKT „Tramp” PG1/PG2 (G) Bogatynia	Michał Leński Bartosz Zasadzki Oskar Adamski	Aneta Dziurdź K. Kraw- czenko
2015/ XLIII Supraśl	X	MKKT „Tramp” LO (PG) Bogatynia BZW	Klaudia Cisek Agnieszka Pawicka Amanda Kleinschmidt	Aneta Dziurdź K. Kraw- czenko

Objaśnienia skrótów:

SP – szkoły podstawowe

SŚr – szkoły średnie

G – gimnazjalne

PG – ponadgimnazjalne

Źródła:

– dokumentacja własna ZO PTSM Jelenia Góra

– wywiady z opiekunami drużyn

– OMTTK PTTK Zarys historii 1973-2012 Aleksandra Stasiak i Paweł Zań W-wa 2012

C. Konkursy Krasomówcze

W dotychczasowych opracowaniach mówiących o działalności krajoznawczo-turystycznej jeleniogórskiego PTSM bardzo mało uwagi poświęciliśmy ciekawej imprezie jaką były niemal corocznie organizowane **konkursy krasomówcze**.

Konkursy krasomówcze są od wielu lat organizowane przez PTTK do szczebla centralnego włącznie z tym, że największą popularnością cieszyły się konkursy organizowane dla przewodników z corocznym finałem krajowym w zamku w Gołubiu – Dobrzyniu u słynnego „kasztelana”. Wersja dla młodzieży szkolnej nabierała jednak z biegiem lat coraz większego rozmachu i objęła większość tzw. małych województw w Polsce.

W województwie jeleniogórskim od momentu jego utworzenia w 1975 r. konkursy krasomówcze znalazły się w szerokiej palecie różnego rodzaju imprez krajoznawczo-turystycznych. Jeleniogórski Oddział Wojewódzki PTSM wspólnie z Zarządem Wojewódzkim PTTK podjęły się organizacji tej imprezy początkowo przeznaczonej tylko dla młodzieży szkół średnich. Mimo różnego rodzaju zabiegów obu organizatorów konkurs cały czas zachowywał status imprezy w pewnym sensie elitarnej, nie obejmującej większego zespołu chętnych do udziału. Ale w końcu nie o masowość chodziło, a o poziom prezentacji i z tym się pogodziliśmy.

Co było celem Konkursu i jaką tematykę prezentowali wykonawcy? Otóż **celem** Konkursu jest rozbudzenie wśród młodzieży zamiłowania do kultuwowania kultury i czystości języka polskiego, pięknego i sugestywnego wypowiadania myśli, a także rozbudzenie zamiłowania do turystyki i krajoznawstwa do ich patriotycznych i wychowawczych funkcji.

Tematyka Konkursu obejmuje wystąpienia pod kątem popularyzacji turystyki i krajoznawstwa. Regulamin zakładał, że każdy uczestnik Konkursu przygotowuje dwa tematy:

- a) temat popularyzujący własny historyczno-geograficzny region
- b) temat uwzględniający hasło „Dolny Śląsk w oczach dzieci i młodzieży a szczególności związany z:
 - historią, legendami, mitami miast, zamków i kościołów dolnośląskich
 - historią powrotu Dolnego Śląska do Macierzy
 - prezentacją sylwetek ludzi szczególnie zasłużonych dla Dolnego Śląska
 - prezentacją wrażeń z wycieczek krajoznawczych po Dolnym Śląsku
 - popularyzacją walorów krajoznawczo-turystycznych Dolnego Śląska
 - współczesnym dorobkiem Dolnego Śląska

Organizacyjnie ustalono, że prezentacje w temacie a) nie może przekroczyć 5 minut a w temacie b) 7 min.

Organizatorzy dla zwiększenia ilości zgłoszeń postępowali się niekiedy metodami delikatnego nacisku wykorzystując to, że byli jednocześnie twórcami bardzo popularnego wśród młodzieży i dzieci Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego. Nieraz po prostu proponowano, aby szkoły, które awansowały do eliminacji wojewódzkich Turnieju przywiozły z sobą również reprezentanta w krasomówstwie. Zabieg ten działał na ogół „bezboleśnie”, a eliminacje krasomówców towarzyszące uczestnikom Turnieju pozytywnie wpływały na ożywienie atmosfery i nadanie mu kulturalnego wydźwięku.

Nieco informacji o laureatach poszczególnych Konkursów przekazujemy z niekompletnie zachowanej (po kilku przeprowadzkach) dokumentacji:

1979 r. W SSM „Wojtek” w Szklarskiej Porębie Dolnej podczas eliminacji wojewódzkich Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego odbyły się eliminacje wojewódzkie Konkursu Krasomówczego. Wzięło w nich udział 13 osób

Wyniki końcowe: I m. – Ewa Rosiakowska (ZSET Jelenia Góra), II – Józefa Pawuoczko (ZSZ Kam. Góra), III m. – ex aequo – Jolanta PRUŚ (LO Kam. Góra) i Violetta Drzewiecka (ZSZ Kam. Góra)

1980 r. I m. – zdobyła Jolanta Pruś (LO Kam. Góra)

1981 r. I m. Jolanta Bycio (ZSRoln. Jelenia Góra), II m. Jolanta Gawlik (ZSRoln. Bolków), III m. – Jacek Wasilewski (ZSGórn. Bolesławiec)

1982 r. I m. – Janusz Maciej Łokaj (I LO Jelenia Góra), II m. – Bożena Kuśmierz (ZSRoln. Jelenia Góra), III m. Jacek Wasilewski (ZSGórn. Bolesławiec)

Konkurs odbył się podczas eliminacji wojewódzkich Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego w SSM „Halny” w Kamieniu.

1983 r. I m. Bogusława Polakowska (LO Lubań), II m. – Dorota Szostakowska (ZSGórn.-Energet. Zgorzelec), III m. – Jacek Wasilewski (ZSGórn. Bolesławiec)

1984 r. I m. Dorota Szostakowska (ZSGórn.-Energet. Zgorzelec), II m. Krystyna Aleksandrowicz (SP2 Szklarska Poręba), III m. ex aequo Jolanta Pyzik (I LO Jelenia Góra) i Przemysław Kłyk (ZSET Jelenia Góra)

W tym konkursie po raz pierwszy wspólnie z młodzieżą szkół średnich uczestniczyli uczniowie szkół podstawowych i jak widać dobrze sobie radzili. Zaczęto również przygotowywać dla nich oddzielny finał krajowy w Legnicy.

1985 r. I m. Joanna Jędrejek (SP 4 Zgorzelec, opiekun Elżbieta Kowalska), II m. Jolanta Pyzik (I LO Jelenia Góra), III m. – Renata Fall (PTSM Zgorzelec), IV m przyznano 3 osobom – Arkadiusz Szytkiewicz (ZSGórn. Bolesławiec), Elwira Wachowicz (I LO Jel. Góra) i Jarosław Gambal (LO Kam. Góra)

1986 r. I m. Katarzyna Oleszkiewicz (SP 4 Zgorzelec), II m. Katarzyna Włodarczyk (SP2 Piechowice), Maja Klimerda (SP 4 Zgorzelec) i Monika Parkitna (SP5 Bolesławiec)

I m. Violetta Markowska (ZSET Jel. Góra), II m. – Dorota Głowińska (ZSZ Bolesławiec), III m. Adam Cebula (ZSGórn. Bolesławiec)

W tym roku Konkurs po raz pierwszy był organizowany oddzielnie dla poziomu szkół podstawowych a finaliści awansowali do finału w Legnicy. Finał szkół średnich odbywał się tradycyjnie na zamku w Gołubiu – Dobrzyniu w II połowie listopada. Także podstawówki podjęły termin listopadowy.

1987 r. Konkurs odbył się podczas ostatniego dnia XIII Rajdu „Kamien na Góra 87” – 27 IX. Uczestniczyło 4 uczniów szkół średnich (LO Kam. Góra, I LO Jelenia Góra i ZSLic. Zgorzelec – 2) 8 uczniów szkół podstawowych (SP 4 Zgorzelec – 2, SP 1 Piechowice – 2, SP 3 Kam. Góra – 2, SP 1 Lubawka, SP 1 Kam. Góra).

Wyniki nie zachowały się.

1988 r. Konkurs rozegrano podczas ostatniego dnia 25 IX XIV Rajdu „Stara Kamienica 88”.

SP I m. – Kamila Mikułań (SP 10 Bolesławiec) i Joanna Majewska (SP 3 Kam. Góra)

II m. – Klaudia Gładysz i Barbara Wilk (obie SP 4 Zgorzelec)

III m. – Rafał Rosiński (SP 4 Jel. Góra)

Do finału krajowego wytypowano Kamilę Mikułań

Szk. średnie – startowały 2 osoby, brak wyników.

Oceniało jury w składzie: Zbigniew Meissner (przewodn.), Zofia Grabias i Ludwik Anioł.

1989 r. Konkurs odbył się podczas eliminacji wojewódzkich Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego w SSM „Sokolik” w Strużnicy.

I m. Aurelia Michalska (ZSGórn.-Energet. Zgorzelec), II m. – Przemysław Piotrowski (ZSElektron. Jel. Góra), III m. – Beata Puzon (ZSMed. Bolesławiec). Wyróżniono 2 osoby: Marka Gajda (KTK PTSM „Morena” Piechowice) i Pawła Brzeziak (ZS Górn. Bolesławiec).

1990 r. Konkurs przeprowadzono podczas XVI Rajdu „Sobieszków 90” w Szkole Podstawowej Nr 15.

Szkoły podstawowe I m. – Zuzanna Andrzejewska (SP Szyszkowa, opiekun Dorota Kusibab) – awans do szczebla krajowego – II m. Małgorzata Mojżesz (SP 6 Jel. Góra – Cieplice), III m. – Magda Wiszniewska (SP 10 Bolesławiec). Wyróżnienia: Maciej Piotrkowski (SP 1 Szkl. Poręba), Łukasz Surowiec (SP Szyszkowa)

Szkoły średnie: I m. – Beata Podgórska (KTK PTSM „Morena” Piechowice), II m. – Artur Furman (ZSMed. Bolesławiec), III m. Elżbieta Bartków (LO Lwówek Śl.) Wyróżnienia: Agata Świetlik (ZSET Jel. Góra), Piotr Dudkiewicz (ZSElektron. Jel. Góra).

Oceniało jury w składzie: Zbigniew Meissner (przewodn.), Aurelia Michalska i Jan Owczarek. Ogółem uczestniczyło 21 uczniów z 13 szkół.

1991 r. I m. Iwona BĄCZEK (ZSMed. Bolesławiec), II m. – Anna Zwierzyńska (ZSLic. Zgorzelec), III m. Marzena Olejnik (ZSRoln.-Ekolog. Jel. Góra)

1992 r. I m. – Katarzyna Kość (KTK PTSM „Morena” Piechowice), II m. Zofia Adamek (ZSElektron. Jel. Góra), III m. – Przemysław Dorański (ZSElektron. Jel. Góra). Wyróżnienia: Izabela Petelska (ZSElekt.-Mech. Piechowice) i Aleksander Krupski (SZLic. Zgorzelec).

1993 r. Konkurs rozegrano podczas eliminacji wojewódzkich Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego w Piechowicach – Górzycu w dn. 8 V

I m. Joanna Achramowicz (KTK PTSM „Morena” Piechowice), II m. Przemysław Dorański (ZSElektron. Jel. Góra), III m. Mariola Kufel (KTP PTSM „Niutek” Lwówek Śl.). Wyróżnienia: Katarzyna Kość (KTK PTSM „Morena” Piechowice) i Marzena Witkowska (ZSRoln.-Ekolog. Jel. Góra).

1994 r. 30 IX w SP 8 w Jeleniej Górze przeprowadzono eliminacje obu grup

Szkoły Podstawowe – 15 uczniów z 6 szkół

I m. – Filip Pieńkowski (SP 6 Jel. Góra – Cieplice, opiekun Teresa Małaszkiwicz)

II m. – Zuzanna Andrzejewska (SP Szyszkowa, opiekun Dorota Kusibab)

– Katarzyna Pietrzykowska (SP 1 Piechowice, opiekun Wiesława Storta)

III m. – Konrad Rybacki (SP Łomnica, opiekun Mariola Szybalska-Taraszkiewicz)

Wyróżnienie: Amelia Pieńkowska (SP 6 Jel. Góra – Cieplice), Aleksandra Misztak (SP 1 Piechowice)

Oceniło jury w składzie: Jan Owczarek (przewodn.) Cezary Turski, Katarzyna Dobrzańska.

Szkoły Średnie – 5 uczniów z 2 szkół

I m. Alicja Cybulska (ZSRoln.-Ekolog. Jel. Góra, opiekun Jan Hanc)

II m. Mariola Czerniawska (ZSRoln.-Ekolog. Jel. Góra).

Oceniło jury w składzie: Zbigniew Meissner (przewodn.), Maria Maciąg i Zofia Grabias-Baranowska.

1995 r. 29 IX w ZSRoln.-Ekolog. Jel. Górze odbyły się eliminacje wojewódzkie obu grup.

Szkoły Podstawowe 12 uczniów z 6 szkół

I m. – Joanna Sęk (SP6 Bolestawiec, opiekun Teresa Hryńczak)

II m. – Amelia Pieńkowska, Piotr Grzelak oboje (SP 6 Jel. Góra – Cieplice, opiekun Teresa Małaszkiwicz)

III m. – Katarzyna Pietrzykowska (SP 1 Piechowice, opiekun Wiesława Storta)

Do finału krajowego awansowała J. Sęk

Oceniło jury w składzie: Jan Owczarek (przewodn.), Cezary Turski i Jolanta Łukasiewicz

Szkoły Średnie 8 uczniów z 5 szkół. Nie przyznano ze względu na słaby poziom I miejsca.

II m. – Przemysław Dorański (ZSElektron. Jel.Góra, opiekun Adolf Sypko)

III m. – Katarzyna Wiącek (ZSElektron. Jel.Góra)

Wyróżnienia: Piotr Zamorski (ZSGórn-Energet. Zgorzelec), Zuzanna Andrzejewska (KTK PTSM „Szyszka” Szyszkowa)

Oceniło jury w składzie: Zbigniew Meissner (przewodn.), Maria Maciąg i Zofia Grabias-Baranowska

Organizatorzy – Elżbieta Bilaska (sekretarz), Zdzisław Gasz (gł. organizator)

1996 r. W I LO Jeleniej Górze w dn. 4 X przeprowadzono Konkurs dla obu grup

Szkoły Podstawowe 6 uczniów z 3 szkół

I m. – Filip Pieńkowski (SP 6 Jel. Góra – Cieplice, opiekun Teresa Małaskiewicz)

II m. – Aleksandra Kamińska (SP 6 Bolesławiec, opiekun Krystyna Raszka)

Obie wytypowano do finału krajowego

III m. – Kaja Maczurad (SP 1 Piechowice, opiekun Maria Maciąg)

Oceniło jury w składzie: Jan Owczarek (przewodn.), Cezary Turski i Jolanta Łukasiewicz

Szkoły Średnie 4 uczniów z 2 szkół

I m. – Sylwia Wielewicka (ZSRoln.-Ekolog. Jel. Góra, opiekun Jan HANC) wytypowana do finału krajowego

II m. – Konrad Rybacki (I LO Jel. Góra)

Oceniło jury w składzie: Zbigniew Meissner (przewodn.), Maria Maciąg i Zofia Grabias-Baranowska

1997 r. W SSM „Skalnik” w Bukowcu w dn. 24 X odbyły się eliminacje **szkół podstawowych** 20 uczniów reprezentowało 9 szkół. Potrzebne były przesłuchania wstępne.

I m. – Anna Prysłowska (SP 1 Świeradów Zdrój, opiekun Danuta Bartosiewicz)

II m. – Edyta Grudzień (SP 1 Świeradów Zdrój, opiekun Danuta Bartosiewicz)

III m. – Anna Olszanicka (SP Kostrzyca, opiekun Alicja Świdarska)

Wręczono też 4 wyróżnienia. Zdobywczyni I i II miejsca awansowano do finału krajowego.

Oceniło jury w składzie: Zbigniew Meissner (przewodn.), Maria Maciąg, Sławomir Sobieski.

Organizatorzy: Irena Sokołowska (sekretarz), Maria Rudak (gospodarz), Zdzisław Gasz (gł. organizator)

17 V podczas eliminacji wojewódzkich Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego w Bożkowicach odbyły się eliminacje **szkół średnich** (10 uczniów z 8 szkół)

I m. – Konrad Rybacki (I LO Jel. Góra, opiekun Ewa Parfianowicz)

II m. – Sylwia Wielewicka (ZSRoln.-Ekolog. Jel. Góra, opiekun Jan Hanc)

III m. – Magdalena Derkowska (ZSRoln.-Ekolog. Jel. Góra)

Zdobywcę I m. zgłoszono do finału krajowego.

1998 r. W SP 2 w Piechowicach w dn. 9 X odbyły się eliminacje wojewódzkie (ostatnie)

Szkół Podstawowych wzięła w nich udział rekordowa liczba 41 uczniów z 14 szkół. podobnie jak w poprzednim roku potrzebne były wstępne przesłuchania.

I m. – Łukasz Pintal (SP Wleń, opiekun Regina Kresta)

II m. – Sylwia Borodyn (SP 1 Piechowice, opiekun Wiesława Storta – Respondek)

III m. – Joanna Cincio (SP Kostrzyca, opiekun Alicja Świdarska)

IV m – Anna Prysłowska (SP1 Świeradów Zdrój, opiekun Danuta Bartosiewicz)

V m – Monika Grochala (SP Kostrzyca, opiekun Alicja Świdarska)

Wyróżnienia specjalne za tekst autorski otrzymała Paulina Kuczma z SP 1 Piechowice.

Ponadto wyróżniono 6 osób. Do finału krajowego w Legnicy po raz ostatni wytypowano jako reprezentantów woj. jeleniogórskiego, zdobywców I i II miejsca.

W jury pracowali: Zbigniew Meissner (przewodn.), Jan Owczarek, Cezary Turski, Maria Maciąg, Joanna Achramowicz, Beata Podgórska.

Organizatorzy: Irena Sokołowska (sekretarz), Antoni Olszewski (gospodarz), Zdzisław Gasz (gł. organizator).

16 V podczas eliminacji wojewódzkich Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego w Michałowicach odbył się konkurs **Szkół Średnich**, w którym wzięło udział 9 uczniów z 8 szkół.

I m. – Konrad Rybacki (I LO Jel. Góra, opiekun Ewa Parfianowicz)

II m. – Monika Migrat (ZSRoln.-Ekolog. Jel. Góra, opiekun Jan Hanc)

III m. – Kacper Krupa (LO Kam. Góra)

Zdobywcę I m. wysłano na finał krajowy do Golubia – Dobrzynia

Jury oceniało w składzie: Jan Owczarek (przewodn.), Maria Maciąg, Sławomir Sobieski.

Organizatorzy: Irena Sokołowska (sekretarz), Zdzisław Gasz (gł. organizator).

1999-2000 r. Po likwidacji województwa jeleniogórskiego nastąpiła przerwa w organizacji konkursów. Wznowiono je w uproszczonej formie jako eliminacje powiatowe, a potem nawet dolnośląskie kiedy w wielkim województwie dolnośląskim zabrakło chętnych do organizacji.

2001 r. 25 X w I LO w Jeleniej Górze przeprowadzono eliminacje rejonowe (powiatowe) dla 3 grup szkolnych. Zgłosiło się 26 uczniów z 13 szkół.

Szkoły Podstawowe – wystąpiło 2 dzieci

I m. – Katarzyna Jagieło (SP 6 Jel. Góra – Cieplice, opiekun Teresa Małaszkieicz)

Nie wytypowano zwycięzcy do wyższego szczebla (chyba gdzieś we Wrocławiu?)

Szkoły Gimnazjalne reprezentowało 9 uczniów

I m. – Katarzyna Łoś (Gimn. St. Kamienica, opiekun Iwona Lach-Raj)

II m. – Dominika Hejduk (Gimn. Nr 3 Jel. Góra, opiekun Danuta Rosiak)

III m. – Natalia Kondycka (Gimn. przy I LO Jel. Góra)

Do eliminacji wojewódzkich nominowano zdobywcynie I i II miejsca.

Szkoły Ponadgimnazjalne reprezentowało 11 uczniów

I m. – Justyna Bar (ZSO i Bud. Jel. Góra, opiekun Jadwiga Ćwichuła)

II m. – Dariusz Trachta (ZSZ nr 4 Jel. Góra, opiekun Agnieszka Frydrych)

III m. – Patrycja Felińska (ZSO i Z Jel. Góra, opiekun Jolanta Frąckiewicz)

Do awansu wojewódzkiego wzgl. krajowego wytypowano zdobywców I i II miejsca.

Główny organizator Sławomir Sobieski.

W poszczególnych jury pracowali Jan Owczarek, Leszek Krzeptowski, Grzegorz Lustyk, Barbara Wieszczezyńska-Jaśniewicz.

2002 r. 18 X w ZS Elektr.-Mechan.w Piechowicach odbyły się kolejne eliminacje Konkursu

Szkoły Podstawowe – zgłoszeń nie zanotowano

Szkoły Gimnazjalne zgłosiło się 10 uczniów z 3 szkół

Do Legnicy na etap wojewódzki zgłoszono:

– Dominikę Hejduk (Gimn. Nr 3 Jel.)

– Mateusza Jaśniewicza (Gimn. przy I LO Jel. Góra)

Szkoły Ponadgimnazjalne zgłosiło się 9 uczniów z 4 szkół

Do Golubia – Dobrzynia na finał centralny awansowały

I m. – Justyna Bar (ZSO i Bud. Jel. Góra)

II m. – Patrycja Felińska (ZSO i Z Jel. Góra)

Jury oceniało w składzie Zbigniew Meissner (przewodn.), Zofia Grabias-Baranowska, Dorota Sobczyńska

Organizatorzy: Irena Sokołowska (sekretarz), Barbara Wieszczezyńska-Jaśniewicz (gospodarz), Zdzisław Gasz (przewodn. Kom. Organizacyjnego).

2003 r. 27 X w ZSZ i O w Jel. Górze (d. ZSChem.) odbyły się eliminacje woj. dolnośląskiego **szkół ponadgimnazjalnych**

I m. – Justyna Bar (ZSO i Bud. Jel. Góra, opiekun Jadwiga Ćwichuła)

II m. – Bartłomiej Łuczak (I LO Wałbrzych, opiekun Michał Barański)

III m. – Roksana Sagalara (ZS Szczawno Zdrój, opiekun Artur Ciempa)

Do finału centralnego wytypowano zdobywców I, II m. i rezerwowo III.

Jury oceniało w składzie: Jan Owczarek (przewodn.), Zofia Grabias-Baranowska, Renata Horbach, Romuald Witczak

Organizatorzy: Irena Sokołowska (sekretarz), Jolanta Frąckiewicz (gospodarz), Zdzisław Gasz (przewodn. Kom. Organizacyjnego).

2004 r. 27 X 2004 ZSO i Budowlanych Jelenia Góra

Eliminacje wojewódzkie Konkursu Krasomówczego Szkół Ponadgimnazjalnych 17 uczniów z 11 szkół

I m. – Daniel Ściskała ZSGastron. Wrocław (opiekun Renata Kilar i Jolanta Maciejasz)

II m. – Tomasz Czeleń ZS Boguszków-Gorce (opiekun Artur Ciempa)

III m. – Roksana Sagalara (ZS Szczawno Zdrój, opiekun Artur Ciempa)

Do finału krajowego nominowano zdobywców I i II m

Jury: Zbigniew Meissner (przewodn.), Jan Owczarek, Maria Tyszkiewicz-Wieja, Elżbieta Michalska

Organizatorzy: Irena Sokołowska (sekretarz), Czesław Szustak (gospodarz), Zdzisław Gasz (przewodn. Kom. Organizacyjnego).

2005 r. Od tego roku organizacją Konkursów Krasomówczych PTSM jeleniogórski przekazał całkowicie miejscowemu Oddziałowi PTTK. Od 1979 r. byliśmy cały czas głównym organizatorem wspieranym przez PTTK w mniejszym lub większym stopniu. Przez wszystkie te lata pełnił funkcję przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego Zdzisław Gasz.

Sukcesy krajowe naszych reprezentantów

- 1992 r. w Legnicy Amelka Pieńkowska z SP 6 w Jeleniej Górze – Cieplicach z opiekunką mgr Teresą Małaszkiwicz **zdobyła I miejsce w Polsce** z maksymalną punktacją i nagrodą publiczności

- 1993 r. w Gołubiu-Dobrzyniu Joanna Achramowicz z I LO w Jeleniej Górze (reprezentowała Klub Turystyki Kwalifikowanej PTSM „Morena” w Piechowicach) **zdobyła I miejsce w Polsce**

- 1994 r. w Legnicy – Filip Pieńkowski z SP 6 w Jeleniej Górze – Cieplicach z opiekunką mgr Teresą Małaszkiwicz **zdobył I miejsce w Polsce**

- 1995 r. w Legnicy Amelka Pieńkowska z SP 6 w Jeleniej Górze – Cieplicach z opiekunką mgr Teresą Małaszkiwicz **zdobyła II miejsce w Polsce**

- Joanna Sęk z SP 6 w Bolesławcu z opiekunką mgr Teresą Hryńczak **zdobyła III miejsce w Polsce**

- 1996 r. w Legnicy – Filip Pieńkowski zdobył VII m. w Polsce

- 1997 r. w Legnicy – Anna Prysłowska z SP 1 w Świeradowie Zdroju z opiekunką mgr Danutą Bartosiewicz zdobyła VIII m. w Polsce

- Gołubiu-Dobrzyniu – Konrad Rybacki z I LO Jelenia Góra z opiekunką mgr Ewą Parfianowicz zdobył nagrodę publiczności

D. Wojewódzki/Regionalny Zimowy Zlot Pieszo-Narciarski PTSM

Tytułem uzupełnienia tematu opracowanego skrótowo w formie tabelarycznej w wydawnictwie „Turystyka szkolna i schroniska młodzieżowe regionu jeleniogórskiego w 30-leciu 1975-2005” podajemy kolejne informacje o tej imprezie.

Zlot był kontynuowany w kolejnych latach 2006-2015 z tym, że organizacja wróciła z powrotem do ZO PTSM w Jeleniej Górze. Impreza będąca już wtedy w końcowym stadium organizacyjnym, który groził jej całkowitą likwidacją została przeniesiona na teren Karkonoszy ze stałą bazą końcową w SSM „Liczyrzepa” w Karpaczu. Zmieniono też dosyć gruntownie zasady regulaminowe tworząc imprezę o dosyć liberalnych zasadach. Mimo to frekwencja na Zlocie należy corocznie do niemal loteryjnej i waha się od 2 drużyn do 6 i stabilizacji poza jednym niezawodnym uczestnikiem, którym jest Zespół Szkół Ogólnokształcących i Gimnazjalnych im. S. Żeromskiego w Jeleniej Górze prowadzonym przez Ewę Parfianowicz, nie widać. Mimo wszystko Zlot doczekał się 25 jubileuszowej edycji w 2014 r. i dalszej kontynuacji w 2015.

Z okazji srebrnego jubileuszu opracowano i wydano drukiem pozycję „25 lat Złotów Pieszo-Narciarskich PTSM (1989-2014) autorstwa Zdzisława Gasza, do którego wydawnictwa odsyłamy osoby zainteresowane szerszym omówieniem tematu.

Podajemy kilka ciekawostek wymienionych w cytowanym opracowaniu:

- Wielkim powodzeniem podczas wszystkich edycji Zlotu cieszył się zawsze turniej warcabowy. Były osoby, które kilkakrotnie potwierdzały swoją mistrzowską formę, a należeli do nich Daniel Graczyk z KTK PTSM „Morena” w Piechowicach zwycięzca w III i IV Zlocie, Sara Cedzidło z Gimnazjum w Lubawce (laureat XX i XXI Zlotu) i Elżbieta Gołdyn z I LO w Jeleniej Górze (XXII; XXIV Zlot i wicemistrz XXV Zlotu)
- Z inicjatywy Z. Gasza i P. Kasprzyka zaproszono na spotkanie w dn. 7 III 2014 do SSM „Liczyrzepa” najbardziej zasłużonych w 25-letniej historii Złotów organizatorów. Wzięli w nim udział Dorota Kardela, Irena Szarszoń, Małgorzata Bugajny – gospodarze zakończenia co najmniej kilku Złotów oraz bezpośredni organizatorzy Sławomir Sobieski-Jolibski, Paweł Kasprzyk, Marek Bergtraum, Krzysztof Raczek, Leszek Koprowski, Marek Dąbek, Elżbieta Bilaska, Ewa Parfianowicz (wielokrotny opiekun), Zdzisław Gasz. Wszyscy otrzymali specjalnie na jubileusz wydane Dyplomy Honorowe, a dodatkowo jeszcze w terminie późniejszym wydawnictwo jubileuszowe.
- Dyplomy Honorowe otrzymali też nieobecni na spotkaniu organizatorzy

zakończyć w Miskowicach Alicja Liber i Mariusz Kowalczyk oraz kierujący kilkoma Złotami Jerzy Rubach z Kamiennej Góry.

- Najczęściej w roli organizatorów wystąpili: Krzysztof Raczek z Piechowic 16 razy, Sławomir Sobieski z Jeleniej Góry 13 razy, Paweł Kasprzyk z Lubawki i Marek Dąbek z Cieplic obaj 9 razy, Jerzy Rubach z Kamiennej Góry i Zdzisław Gasz (ZO PTSM) – 20 razy.
- Mimo, iż Złoty odbywają się w zimie to jednak śnieg nie zawsze dopisywał. W I dziesięcioleciu (1989-1998) całkowity jego brak zanotowano 3 krotnie, a było go pod dostatkiem 4-krotnie.
- Wędrujące na nartach drużyny to rzadkość. Najczęściej przyprowadzała takie zespoły Ewa Parfianowicz z I LO w Jeleniej Górze, a raz jako SP 1 Wojcieszów. Ta zresztą osoba była najczęstszym gościem Złotu.
- Tylko jeden Złot miał zasięg dolnośląski i korzystał z pomocy finansowej Ministerstwa Edukacji Narodowej, a był to V Złot w 1993 r.

E. Wojewódzki/Regionalny Przegląd Piosenki Turystycznej i Ekologicznej

Wydawnictwo z okazji 30-lecia PTSM w Jeleniej Górze z 2005 r. pokazywało dane dotyczące Przeglądu w przekroju lat 1990-2005. Podajemy kolejne informacje nt. Przeglądu, który w 2015 r. miał już swoją XXVI edycję i nadal będzie kontynuowany.

W 2009 r. Przegląd doczekał się 20-lecia, bardzo uroczystie obchodzonego, które stało się okazją do podsumowania jego działalności. Z tej okazji zespół działaczy w składzie Wenata Stawicka-Czerska (wielokrotny juror) Tadeusz Praweński (prezes ZM PTSM w Zgorzelcu główny organizator Przeglądu o 1999 r.) i Zdzisław Gasz (inicjator Przeglądu i jego główny organizator do IX edycji a od tego czasu współorganizator) opracował wydawnictwo jubileuszowe pt. „Kronika 20 lat Wojewódzkich /Regionalnych Przeglądów Piosenki Turystycznej i Ekologicznej (1999-2009)” pod redakcją Zdzisława Gasza. Zainteresowanych bardziej szczegółowymi informacjami odsyłamy do tego wydawnictwa. Czujemy się jednak w obowiązku uzupełnienia informacji o edycjach XXI-XXVI, które odbywały się w latach 2010 -2015.

Corocznie (od 2004) współpracujący z PTSM Zarząd Okręgu LOP funduje **główną nagrodę specjalną** – gitarę klasyczną. A oto jej zdobywcy:

- 2004 r. (XV Przegląd) – Martyna Geremek SP 1 Piechowice, opiekun Wojciech Zarówny
- 2005 r. (XVI Przegląd) – Kiara Hano – SP Nowogrodziec, opiekun Renata Dziuba
- 2006 r. (XVII Przegląd) – Paulina Dryjańska ZSZ im. Bohaterów II AWP

Zgorzelec, opiekun Ewa Wyspiańska

- 2007 r. (XVIII Przegląd) – Marta Werens SP 5 Bolesławiec, opiekun Jolanta Wierzbicka
- 2008 r. (XIX Przegląd) – Natalia Lis SP 1 Piechowice, opiekun Wojciech Zarówny
- 2009 r. (XX Przegląd) – Jaś i Kuba Dziubowie SP 4 Bolesławiec, opiekun Joanna Krajewska
- 2010 r. (XXI Przegląd) – Jakub Figol Gimn. Sulików, opiekun Karolina Rachańska
- 2011 r. (XXII Przegląd) – Jakub Naglik SP 5 Bolesławiec, opiekun Jolanta Wierzbicka
- 2012 r. (XXIII Przegląd) – Ewelina Kuczyńska SP Trójca, opiekun Mariola Zosiuk
- 2013 r. (XXIV Przegląd) – Marcin Żelazo SP Opolno, opiekun Magdalena Piłat
- 2014 r. (XXV Przegląd) – Inez Stępień Gimn. Sulików, opiekun Rafał Skrabek
- 2015 r. (XXVI Przegląd) – Kinga Budzińska Gimn. Nr 1 Zgorzelec, opiekun Gabriela Bartczak
- PTSM współpracując z ZO LOP w Jeleniej Górze w ramach współorganizacji zapewnia Przeglądowi 2/3 składu jurorów. Do najczęściej występujących w tej roli należą: Wenata Stawicka-Czerska (ZS Podst. i Gimn. Porajów), Jan Owczarek (I LO Jelenia Góra), Mariola Kotowicz (SP Gryfów Śl.), Agnieszka Treter-Kłyszyska (SP 1 Piechowice), Małgorzata Przesak-Goćko (ZS Podst. i Gimn. Porajów), Waldemar Motyka (Jelenia Góra), Anna Matysiak (Gimnazjum Lubawka), Sławomir Sobieski (Jelenia Góra), Zdzisław Gasz (cały czas pełni rolę głównego współorganizatora).
- W Przeglądzie ze względu na peryferyjne położenie Zgorzelca w stosunku do byłego województwa jeleniogórskiego, które jest objęte naborem, najwięcej uczestniczą szkoły z miasta i powiatu zgorzeleckiego. Niemniej od wielu lat do czołówki należały i do dziś należą szkoły z miejscowości odległych jak Bolesławiec (SP 5), Piechowice (SP 1), Nowogrodziec (niestety po odejściu niektórych opiekunów przestał uczestniczyć). Obserwowana od kilku lat tendencja to wzrost ilości startujących szkół podstawowych i gimnazjów, ale malejąca liczba szkół ponadgimnazjalnych.
- Głównym organizatorem Przeglądu w Zgorzelcu są od samego początku – małżeństwo Tadeusz i Kazimiera Prawelscy wspomagani przez miejscowych działaczy m.in. Elżbietę Kopij, Izabelę i Roberta Wochnów, Urszulę Białach, Ewę Wyspiańską.

- W latach 1998-2011 Przeglądy odbywały się w Zespole Szkół Zawodowych im. Bohaterów II Armii WP w Zgorzelcu. Po zlikwidowaniu szkoły imprezę przeniesiono w 2012 do Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. E. Plater przy ul. Francuskiej. Ogromny, nowoczesny obiekt zapewnił dużą przestrzeń do działania, ale stracono na kameralności.
 - W podsumowaniu 20-lecia Przeglądu na uwagę zasługują nagrody wręczone za zwycięstwo w punktacji generalnej
 - Najlepsze szkoły podstawowe: I SP 5 Bolesławiec, II SP Nowogrodzic, III SP1 Piechowice
 - Najlepsze gimnazja: I Nowogrodzic, II Zawidów, III Pieńsk
 - Najlepsze szkoły ponadgimnazjalne: I ZSZ im. Boh., II AWP Zgorzelec, II ZSZ im. E. Plater Zgorzelec, III ZS Elektronicznych Jelenia Góra
- Wielokrotni laureaci:
- 4-krotne laureatki – Kiara Hano, Magdalena Szymala SP 1 / Gimn. Nowogrodzic
 - 3- krotne laureatki – Marta Werens SP 5 Bolesławiec
- Wyróżnienia złote dla opiekunów i organizatorów:
- Tadeusz Prawelski ZM PTSM Zgorzelec
 - Kazimiera Prawelska ZM PTSM Zgorzelec
 - Jan Owczarek PTSM Jelenia Góra
 - Sławomir Sobieski PTSM Jelenia Góra
 - Cezary Turski PTTK Jelenia Góra
 - Antonina Zakrzewska SP/Gimn. Nowogrodzic
 - Jolanta Wierzbicka SP 5 Bolesławiec
 - Wenata Stawicka-Czerska PTSM/ZSP i G Porajów
 - Zdzisław Gasz – ZO PTSM i LOP Jelenia Góra
- Szczegółowe informacje dot. poszczególnych edycji Przeglądu znajdują się w corocznie wydawanych Komunikatach końcowych.

XV Turniej Turystyczno-Krajoznawczy „Leśna 90”, I m. – KTK PTSM „Morena” Piechowice

Mistrzowie Polski w Turnieju Turyst.-Krajozn. Pokrzywna 1989 r.
Od lewej Andrzej Dołęgowski, Daniel Graczyk i Paweł Stanisław

III Turniej Turystyczno-Krajoznawczy w SSM „Michalek”, organizatorzy

III Turniej Turystyczno-Krajoznawczy SSM „Michalek” Jelenia Góra 12-14 V 1978.
Z mikrofonem Aleksander Sobierajski

III Turniej Turystyczno-Krajoznawczy 1978. Siedzi w kapturze Pelagia Werno (Kamienna Góra)
w kapeluszu Kazimierz Małek (Bolesławiec)

Turniej Turystyczno-Krajoznawczy Pokrzywna 1989. Mistrz Polski – drużyna SP1 Piechowice

Piechowice – Górzyniec. Zakończenie Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego, 9 V 1993

Finał krajowy Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego Szczecin 1998.
Drużyny SP Miskowice i LO Bolesławiec

XX Przegląd Piosenki Turystycznej i Ekologicznej Zgorzelec 4 IV 2009.
Magdalena Szymula z Nowogrodźca – 4-krotna laureatka

Twórcy „Kroniki 20-lecia Przeglądu Piosenki Turystycznej i Ekologicznej”, Zgorzelec 10 III 2009

Wieczorne spotkanie jubileuszowe w SSM „Liczyrzepa”

XXIV Złot Pieszo-Narciarski SSM „Liczyrzepa” Karpacz, konkurs krajoznawczy

ROZDZIAŁ XIV

Szkolenia, obozy i konkursy organizowane i współorganizowane przez Oddział PTSM

A. Ogólnopolski Kurs Nauczycieli-Kandydatów na Przodowników Turystyki Górskiej

W związku z tym, że ten rodzaj działalności został w ostatnim dziesięcioleciu podsumowany i zakończony prezentujemy tabelę z wydawnictwa 30-lecia uzupełnioną i obejmującą całość zagadnienia (z konieczną modyfikacją niektórych rubryk)

I.p.	Grupa górską wg Regulaminu GOT	Ilość edycji	Rok	Ilość absolwentów	Łączna ilość osób
1	Sudety	14	1983 1984 1985 1986 1987 1988 1990 1993 1996 1997 2000 2003 2006 2010	16 18 13 20 15 17 18 17 18 16 17 13 20 16	234
2	Beskid Zachodnie	3+1	1995 ¹ 2001 2005 2011	13 17 17 5	52
3	Beskid Wschodnie	3+1	1994 ¹ 2002 2007 2011 ²	14 23 21 8	66
4	Góry Świętokrzyskie	2	2003 2012	20 17	38
5	Tatry	2	2004 2012	18 20	38
		25	1983- 2012	427	427

¹ Kursy prowadzone przez Oddział PTTK w Katowicach

² Kurs jednoczesny w 2 grupach górskich traktowany finansowo jako jeden

Główni sponsorzy

- MO i W (lub MEN, MEN i S)
- ZG PTTK
- WFOŚ i GW w Jeleniej Górze
- KO i W w Jeleniej Górze

Główni organizatorzy

- ZOW (ZO) PTSM w Jeleniej Górze
- Z W(ZO) PTTK w Jeleniej Górze
- ZO LOP w Jeleniej Górze (3 razy)

Organizatorzy (imiennie)

- Zdzisław Gasz ZO PTSM i ZW PTTK (23 razy)
- Paweł Kasprzyk PTSM Jelenia Góra (9)
- Tadeusz Praweński PTSM Jelenia Góra (9)
- Robert Wochna PTSM Jelenia Góra (8)
- Cezary Turski ZW PTTK Jelenia Góra (7)
- Mieczysław Holz ZW PTTK Jelenia Góra (7)
- Leszek Koprowski PTSM Jelenia Góra (6)
- Aleksander Sobierajski PTTK/PTSM Jelenia Góra (6)
- Krzysztof Raczek PTSM Jelenia Góra (3)

Wspierający inicjatywę

- Andrzej Matuszczyk, Marek Staffa, Andrzej Gordon – ZG PTTK

Kierownicy wzgl. z-cy kierowników Kursów

1. Mieczysław Holz (I-VII)
2. Aleksander Sobierajski (II-VII)
3. Tadeusz Praweński (XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXIII)
4. Paweł Kasprzyk (XIV, XV, XVI, XX, XXII, XXIV)
5. Robert Wochna (XVI, XIX, XX, XXI)
6. Leszek Koprowski (XI-XIII)
7. Waldemar Andryszak (VIII, XI, XII)
8. Henryk Czarnecki (VIII, XIII, XIV)
9. Dariusz Piesiak (XIV, XV)
10. Edward Wieczorek (IX, X)

Czytelników zainteresowanych bardziej szczegółowymi informacjami odsyłamy do 3 opracowań kronikarskich wydanych drukiem:

- „Kronika 15 Kursów Przodowniczych Turystyki Górskiej 1983-2002” Zdzisław Gasz Jelenia Góra 2002
- „Kronika 20 Kursów Przodowniczych Turystyki Górskiej PTTK 1983-2006” Zdzisław Gasz, Paweł Kasprzyk Jelenia Góra – Michałowice 2006
- Suplement do wydania z okazji 20 Kursów w 2006 pt. „25 Ogólnopolskich Kursów Przodowników Turystyki Górskiej PTTK 1983-2012” Zdzisław Gasz i Paweł Kasprzyk Jelenia Góra 2012

B. Kursy kierowników wycieczek szkolnych i obozów wędrownych

Kursy były realizowane przez Zarząd Oddziału Wojewódzkiego (od 1999 roku Zarząd Oddziału „Ziemi Jeleniogórskiej”) PTSM w Jeleniej Górze w dwojakiej formie:

a) stacjonarnej 3-dniowej z pobytem w szkolnych schroniskach młodzieżowych,

b) uproszczonej z wykładami w danej szkole, ćwiczeniami i wycieczką szkoleniową połączoną niekiedy z 1 noclegiem w szkolnym schronisku.

Ten podział obowiązywał do 2005-2006 roku, bo potem rozpoczął się bardzo ciekawy okres całkowitej swobody organizacyjnej. Ministerstwo Edukacji Narodowej do tej pory pilnujące pewnych procedur i ustaleń – chodziło przecież o przeszkolenie pracowników oświaty gwarantujące nie tylko odpowiedni poziom poznawania kraju i organizację tego procesu, ale bardzo ważną rzecz – bezpieczeństwo młodzieży, poszło w kierunku coraz większej liberalizacji wymogów. Kursy mógł praktycznie organizować każdy, który zgłosił taką chęć, a więc pojawili się jako spece od turystyki szkolnej m.in. biura handlowe, różne organizacje społeczne nie mające żadnego związku z turystyką i inni. Najważniejsze było, aby klient, czyli szkoła zapłacił za kurs, a oni zaś wykonaniem starali się nie przemęczać kursantów jakimś dokładniejszym szkoleniem. Cały kurs ograniczał się więc do kilku – maksimum 4 godzin czytania przepisów, co zyskało poklask niekiedy nawet doświadczonych dyrektorów szkół. W tej sytuacji nasze kursy – w wersji stacjonarnej, nawet 30 godzinne, prowadzone przez najlepszych fachowców, wszechstronnie traktujących zagadnienie traciły z wolna rację bytu. Obecnie – mowa o latach po 2012 roku praktycznie nie prowadzimy szkoleń – zresztą pytanie, czy jeszcze ktoś je w ogóle prowadzi? Nasze wieloletnie doświadczenia wskazują na to, że gros nauczycieli nie miało nigdy kontaktu z dobrze realizowaną turystyką i naprawdę z kursów dużo dobrego wynosiła, teraz panuje coraz bardziej obiegowa opinia, że wykwalifikowany nauczyciel zna się na wszystkim. Nic dziwnego, że oddaje się prawie całą organizację wycieczek biuram podróży, które sprawę biorą w swoje ręce, a dawniej podkreślane walory poznawcze, wychowawcze wycieczek stają się zbędne. Oczywiście za pośrednictwem się płaci, ale płaci uczeń, czyli rodzice, a obowiązki nauczyciela-opiekuna są znacznie mniejsze. Wycieczki, czyli turystyka straciła swoje ogromne walory kształtujące, poznawcze i wychowawcze.

W latach 1993-2003 zorganizowaliśmy 28 kursów stacjonarnych 3-dniowych z bazą noclegową w SSM „Halny” w Kamieniu, „Liczyrzepa” w Karpaczu, „Skalnik” w Bukowcu, a w ostatnich latach głównie w SSM „Złoty Widok” w Michałowicach. Ukończyło je 900 nauczycieli.

W formie uproszczonej z wykładami w szkołach, wycieczką z noclegiem w SSM w latach 1998-2005 zorganizowaliśmy 16 kursów, które ukończyło 445 nauczycieli.

W latach 2006-2014 kursy coraz częściej przybierały formę uproszczoną, niemniej ciągle jeszcze trwały.

W 2006 roku zorganizowaliśmy dwa kursy. Jeden z pośrednictwem Oddziału Doskonalenia Nauczycieli w Jeleniej Górze w wymiarze tradycyjnym 30-godzinny, tyle tylko, że wyjazdowy był jeden dzień z noclegiem i wycieczka egzaminacyjna, ukończyło go 32 osoby. Drugi zorganizowaliśmy bezpośrednio w porozumieniu z Klubem Turystyki Kwalifikacyjnej PTSM „Morena” w Piechowicach. Uproszczony do 14 godzin zajęć – prawie wszyscy kursanci byli bardzo doświadczonymi turystami – ukończyło 14 osób.

Bogatszy w kursy był następny 2007 rok. Zorganizowaliśmy 4 kursy wchodząc w bezpośredni kontakt z konkretnymi szkołami. Trzy z nich odbyły się w Jeleniej Górze, a zamówiły organizację szkoleń: Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 im. S. Żeromskiego, Szkoła Podstawowa nr 8 i Szkoła Podstawowa nr 11. Odbywały się one w wymiarze godzinowym, uzgodnionym z każdą szkołą oddzielnie, wszystkie kończyły się wycieczką sprawdzającą i wspólnym obiadem w jednym ze schronisk młodzieżowych, podczas którego wydawano zaświadczenia o ukończeniu kursu. W ZSO nr 1 kurs ukończyło 51 osób, w SP 8 – 35, w SP 11 – 22. Najbardziej nietypowy przebieg miał kurs w „Żeromie” nie tylko z tego powodu, że 3/4 zajęć prowadzili miejscowi nauczyciele – zresztą z odpowiednio dobrymi kwalifikacjami, ale i z tego powodu, że zajęcia odbywały się w godzinach przedpołudniowych – wykorzystano czas rekolekcji – co niekoniecznie sprzyjało zaangażowaniu słuchaczy dosyć masowo skierowanych na szkolenie. Mam mieszane wspomnienia z tych zajęć.

W tym samym roku zorganizowaliśmy kurs w Zespole Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Porajowie. Ukończyło go 37 osób (kilka osób z pobliskich szkół bogatyńskich).

W 2008 roku zorganizowaliśmy 4 kursy współpracując w tym dziele z jeleniogórskim Oddziałem Doskonalenia Nauczycieli. Dwa z nich składały się z osób z licznego naboru z różnych szkół, a świadectwa ukończenia wydawał DODN z naszą adnotacją i podpisem oraz obsługą kadrową. Ukończyło je w sumie 41 osób. Szkoła Podstawowa nr 2 w Jeleniej Górze zamówiła też kurs o niemal pełnym wymiarze godzin wykładowych, który ukończyło 25 osób.

Osobno zawarto umowę z Bogatyńskim Ośrodkiem Kultury. Kurs miał niewielką frekwencję, ale składał się ze sporej grupki osób dosyć zaawansowanych turystycznie. Absolwenci to 14 osób.

Kolejny kurs zrealizowano dopiero na przełomie 2010/2011 roku

w Szkole Podstawowej Społecznej w Jeleniej Górze-Sobieszowie. W tej niewielkiej placówce kurs ukończyła większość nauczycieli, czyli 11 osób.

W 2015 roku na wiosnę odbył się kurs zorganizowany przez Gminny Klub Turystyki Młodzieżowej „Tramp” w Bogatyni. Ukończyło go 17 osób.

Reasumując w latach 2006-2015 przeszkoliliśmy na 12 kursach 308 osób, co w porównaniu z podanymi wcześniej liczbami – 1345 absolwentów z 44 kursów jest znaczącym spadkiem. Najbardziej znaczącym jest jednak obchodzony od kilku lat prawie zupełny zanik zainteresowania szkół tą formą doskonalenia nauczycieli.

Jednak nie tylko w Jeleniej Górze i w byłym województwie prowadziliśmy z powodzeniem akcję szkoleniową nauczycieli. Musieliśmy to robić dobrze, bo mimo iż w wielu miejscach w kraju prowadzono podobne szkolenia kilkakrotnie zrealizowaliśmy tzw. zamówienia wyjazdowe, czy przyjmowaliśmy zlecenia z odległych terenów.

- W 1998 roku otrzymaliśmy propozycję zorganizowania kursu z odległego Krotoszyńska. Tamtejszy ZSZ nr 2 specjalizujący się m.in. w obsłudze ruchu turystycznego w studium policealnym zgłosił do nas 2 kursy. Oba odbyły się z bazą w SSM „Halny” w Kamieniu, obejmowały pełny 30 godzinny program łącznie z wycieczką szkoleniową. Zabezpieczyliśmy bazę z wyżywieniem i pełną obsługą kadrową. Pierwszy z nich odbył się w dniach 19-22 III, a ukończyło go 45 osób, drugi przeprowadzono w dniach 5-8 XI, a absolwenci to 40 osób. Kontakty z Krotoszyńskiem opisujemy w skrócie w ciekawostkach.

- W 2002 roku Gimnazjum nr 2 z Wałbrzycha zamówiło organizację kursu na ich terenie przez nasz Oddział. Odbył się on w dniach 11-14 III, a zaświadczenia o ukończeniu 30 godzin przeszkolenia otrzymały 32 osoby. Zajęcia prowadzili z naszej strony Ewa Parfianowicz, Paweł Kasprzyk i Zdzisław Gasz (kierownik kursu), a z miejscowych Mirosław Kabat (absolwent naszych ogólnopolskich kursów przodowników turystyki górskiej).

- W 2002 roku Powiatowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Oleśnicy zwróciło się do nas z propozycją zorganizowania kilku kursów. Nieco mile zdziwieni propozycję przyjęliśmy, chociaż teren dość odległy sprawiał trudności komunikacyjne.

I kurs odbył się w dniach 4-7 IV w Szkole Podstawowej nr 2 w Sycowie. Należał z pewnością do najsympatyczniejszych jakie przyszło nam w ostatnich latach organizować. Ukończyło go 35 osób.

II kurs odbył się w tym samym terminie, a odbył się w Gimnazjum w Sycowie. Wszyscy kursanci w liczbie 34 osób otrzymali świadectwa ukończenia.

Dla naszej kadry – Krzysztof Raczek, Paweł Kasprzyk, Jan Gasz i Zdzisław Gasz dużym wyzwaniem było zorganizowanie obu wycieczek szkole-

niowych, które odbyły się na terenie Sycowa i szeroko rozumianej okolicy, której przecież niemal w ogóle nie znaliśmy. Studiowaliśmy materiały krajoznawcze o regionie z nie mniejszym zapałem niż kursanci. Oba kursy zaliczyliśmy do bardzo udanych pod każdym względem.

III kurs odbył się w dniach 23-26 I 2003 roku bezpośrednio w siedzibie PODN w Oleśnicy. Tym razem było tylko 19 osób wywodzących się z różnych szkół miasta i powiatu.

Postępująca liberalizacja przepisów spowodowała, że oleśnicki PODN przestał się przejmować podejmowaniem dobrze zorganizowanych, ale mimo wszystko kosztowniejszych i bardziej pracochłonnych kursów. Nasze działania oceniono bardzo pozytywnie.

Kursy organizowaliśmy przez wiele lat korzystając z życzliwego wsparcia organizacyjnego jeleniogórskiego Kuratorium Oświaty, po 1998 roku także jego Delegatury w Jeleniej Górze. Do końca istnienia województwa jeleniogórskiego Wydział Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego pokrywał połowę kosztów szkolenia, drugą ponosili sami uczestnicy. Po reformie administracyjnej kraju to źródło zasilania zniknęło i wtedy zwracaliśmy się o wsparcie do jednostek samorządu terytorialnego, które w większości reagowały pozytywnie pokrywając połowę kosztów szkolenia. Zabiegaliśmy o to przed każdorazowym organizowaniem kolejnych kursów, które z reguły były organizowane jesienią i na wiosnę zawsze w oparciu o bazę noclegową wybranych schronisk młodzieżowych – tych, które oferowały najlepsze warunki bytowe. Początkowo było to schronisko „Halny” w Kamieniu, a w końcu lat 90-tych schronisko „Złoty Widok” w Michałowicach, epizodycznie „Liczyrzepa” w Karpaczu, czy „Skalnik” w Bukowcu. Kłopotu z naborem w latach 90-tych i na początku nowego XXI wieku nie było. Nie mieliśmy też problemów z kadrą mając w gronie naszych działaczy wiele osób o wysokich kwalifikacjach pedagogicznych i turystycznych, a także wielkim doświadczeniu. Ukończenie 28 XI 2001 roku 25 kolejnego kursu stało się okazją do wielu ciekawych podsumowań, które mało upowszechnialiśmy. Czynimy to teraz prezentując je w tym wydawnictwie w skróconej formie. Oczywiście kursów było jeszcze wiele, ale te pierwsze 25 odbyło się we wzorowym porządku organizacyjnym i programowym, dlatego warto było z tego skorzystać przed organizacją kolejnych szkoleń.

Najpierw nieco statystyki.

- Bazą kursów było schronisko młodzieżowe „Halny” w Kamieniu 16 razy, „Złoty Widok” w Michałowicach 6 i 1/2 raza, jeden raz „Liczyrzepa” w Karpaczu i „Skalnik” w Bukowcu.

- Wśród 806 absolwentów kursów znalazły się osoby spoza woj. jeleniogórskiego: 13 z woj. wałbrzyskiego i 95 z Krotoszyna (dawne woj. kaliskie) – specjalnie zamówione kursy w 1998 roku, inicjatorem był kro-

toszyński działacz Juliusz Poczta, absolwent jednego z naszych kursów przewodników turystyki górskiej.

- Szkoły, które miały najwięcej przeszkolonych kierowników wycieczek szkolnych:

1. SP 3 Zgorzelec – 28 osób,
2. SP 2 Zgorzelec – 26 osób,
3. SP 6 Bolesławiec – 25 osób,
- 4.-5. SP 2 Bolesławiec i SP 4 Zgorzelec.

Przodujące Przedszkola:

1. Przedszkole nr 2 Zgorzelec – 7 osób,
 2. Przedszkole w Gryfowie Śląskim – 4 osoby.
- Najwięcej absolwentów miały jednostki administracyjne:

1. Miasto Bolesławiec – 128 osób,
2. Miasto Zgorzelec – 110 osób,
3. Miasto i Gmina Bogatynia – 68 osób,
4. Miasto Jelenia Góra – 44 osoby,
5. Miasto Lubań – 32 osoby,
6. Miasto Kamienna Góra – 29 osób,
7. Miasto Piechowice – 26 osób,
8. Miasto i Gmina Pieńsk – 23 osoby.
9. Miasto i Gmina Bolków – 20 osób,
10. Gmina Osiecznica – 19 osób.

- Najmniej przeszkolonych miały:

- 0 osób – gmina Lubań i gmina Podgórzyn,
2 osoby – gmina Jeżów Sudecki i gmina Olszyna.

- I kurs odbył się w SSM „Halny” w Kamieniu w dniach 21-24 I 1993 roku, a ukończyło go 35 osób. Zajęcia prowadziło 6 osób: Zenon Kędziora (PTTK Jelenia Góra), Ewa Parfianowicz (I LO Jelenia Góra), Lucyna Dygas (ZS Medycznych Bolesławiec), Elżbieta Bilśka (ZOW PTSM), Roman Binkiewicz (SP 5 Bolesławiec), Zdzisław Gasz (ZOW PTSM, kierownik kursu).

- XVII kurs w SSM „Halny” (2-5 III 2000 roku) to ostatnie wykłady Ludwika Anioła z Lubania, wybitnego specjalisty z zakresu turystyki szkolnej PTSM i PTTK. Przeprowadził kilkadziesiąt obozów wędrownych. Nauczyciel języka polskiego i łaciny w liceum. Uległ niedługo potem wypadkowi komunikacyjnemu, który unieruchomił go dożywotnio (zmarł w 2013 roku w wieku 91 lat). Był niewyczerpaną skarbnicą anegdot.

- Od II do VIII kursu (11-14 XI 1993 do 6-9 III 1997) zajęcia z zakresu I pomocy i bhp na wycieczkach prowadził lek. med. Stanisław Sobiński wybitny fachowiec – internista o specjalizacji II°, przewodnik sudecki, uczestnik wypraw wysokogórskich.

- Tylko na XXV kursie (25-28 X 2001) nie prowadził zajęć Roman Bin-

kiewicz z Bolesławca, mgr geografii, nauczyciel i wieloletni opiekun SKKT, laureat najbardziej prestiżowych imprez turystycznych w województwie i w kraju. Przewodnik turystyki górskiej, przewodnik sudecki. Przeszedł później do komercyjnej działalności turystycznej.

- 16 razy prowadził zajęcia na kursach Marek Bergtraum z Piechowic, przewodnik sudecki i działacz PTSM. Specjalista od organizacji imprez kulturalnych w turystyce. Doświadczony organizator wojewódzkich imprez turystycznych (Rajd „Kurortorka”, Turniej Turystyczno-Krajoznawczy, Rajd „Piechotka”).

- Na IX kursie (13-16 XI 1997) w SSM „Halny” pojawiła się po raz pierwszy jako wykładowca Małgorzata Dłużyk (obecnie Dienstbier) z Bolesławca. Mgr pielęgniarstwa prowadziła zajęcia z I pomocy i bhp na wycieczkach, a ich dobrą realizację ułatwiało jej nie tylko dobre przygotowanie zawodowe, ale spore doświadczenie turystyczne zdobyte w SKKT (startowała w ważnych konkursach turystycznych).

- Od IV kursu w SSM „Złoty Widok” w Michałowicach (4-7 XI 1999) zaczyna wyklądać Paweł Kasprzyk z Lubawki, mgr historii, przewodnik sudecki, przewodnik turystyki górskiej na wszystkie grupy górskie. Organizator wielu obozów wędrownych, prowadził najczęściej zajęcia z tego tematu.

- Kierownikiem niemal wszystkich kursów i ich organizatorem był Zdzisław Gasz prezes ZO PTSM w latach 1975-1996 starszy wizytator turystyki i krajoznawstwa w jeleniogórskim Kuratorium Oświaty.

C. Kurs II stopnia „nauczyciel-krajoznawca”

Program i założenia organizacyjne nowego, wyższego rodzaju szkolenia turystyczno-krajoznawczego dla absolwentów kursów kierowników wycieczek szkolnych i obozów wędrownych organizowanych masowo przez jeleniogórski PTSM opracował zespół pod kierunkiem, z inicjatywy doradcy metodycznego ds. krajoznawstwa i turystyki jeleniogórskiego Kuratorium Oświaty mgr Zdzisława Gasza. W skład zespołu, który zebrał się na dłuższej, wcześniej przygotowanej naradzie w SSM „Złoty Widok” w Michałowicach w dniu 26 VIII 1995 weszli:

- mgr Roman Binkiewicz z Bolesławca – nauczyciel geografii, przewodnik sudecki i przewodnik turystyki górskiej, doświadczony działacz turystyki szkolnej,
- mgr Krzysztof Raczek z Piechowic – nauczyciel geografii, przewodnik turystyki górskiej, doświadczony działacz turystyki szkolnej,
- mgr Krzysztof Górecki z Bolesławca – nauczyciel historii, przewodnik sudecki, doświadczony turysta,

- Leszek Koprowski z Piechowic – przodownik turystyki górskiej,
- mgr Zdzisław Gasz – kierujący zespołem.

Pomysł uruchomienia nowego rodzaju szkolenia nigdzie w kraju nie spotykanego powstał niejako na zamówienie społeczne licznej rzeszy nauczycieli, którzy ukończyli kursy podstawowe, a chcieli dalej się doskonalić nie mając na ogół możliwości skorzystania z kursów przewodnickich trwających 1,5 roku. Zakładaliśmy, że na kurs zgłoszą się osoby najbardziej ambitne i lubiące turystykę i tak się też stało, co mogę stwierdzić nawet teraz po wielu latach obserwując losy wielu osób z ogólnej liczby 92 absolwentów 4 kursów.

Organizacyjnie kursy miały się odbywać w 2 sesjach 3,5 dniowych i miały do zrealizowania w sumie 60 godzin zajęć. W tematyce zajęć znalazły się m.in. historia Dolnego Śląska na tle historii Polski, walory krajoznawcze Dolnego Śląska, flora i fauna Dolnego Śląska, elementy historii sztuki ze szczególnym uwzględnieniem terenu Dolnego Śląska, mity i legendy regionu, ale również problemy praktyczne jak: bhp na wycieczce szkolnej, działalność SKKT i sylwetka wychowawcy turystycznego, program kulturalny na wycieczce czy wreszcie wiedza turystyczna nt. turystyki kwalifikowanej i bazy turystycznej czy system odznak turystycznych.

Integralną i bardzo ważną częścią każdego kursu miała być 1/2 dniowa wycieczka szkoleniowa i końcowy test krajoznawczo-turystyczny.

Bazą kursów miały być szkolne schroniska młodzieżowe. Organizatorzy czynili starania, aby odpłatność uczestnika za pobyt na kursie była możliwie najniższa i z reguły sięgała 1/2 kosztów (ok. 150 zł). Każdy absolwent kursu otrzymywał legitymację ze zdjęciem wydaną przez Kuratorium Oświaty oraz Oddział PTSM nadającą tytuł „nauczyciel-krajoznawca” (można było to przedstawić przy staraniach o stopień specjalizacji zawodowej).

Do prowadzenia zajęć organizatorzy – ZO PTSM w Jeleniej Górze przy współpracy z Kuratorium Oświaty angażowali wykładowców o najwyższych kwalifikacjach zawodowych i turystycznych.

Byli wśród nich m.in.:

- mgr Ludwik Anioł z Lubania – przodownik turystyki i działacz PTTK, PTSM, LOP, ZHP, organizator dziesiątków wycieczek i obozów wędrownych,
- mgr Roman Binkiewicz – wcześniej już przedstawiony, bardzo doświadczony organizator wycieczek, konkursów i obozów wędrownych,
- Marek Bergtraum z Piechowic – doświadczony działacz PTSM, wieloletni przewodnik sudecki, znany z udziału w licznych imprezach turystycznych,
- mgr Jan Gasz z Piechowic – doświadczony nauczyciel wychowania fizycznego mający duże obeznanie w organizacji kursów pierwszej pomocy,
- Maciej Stanisław z Piechowic-Szklarskiej Poręby – doświadczony właściciel biura podróży i bazy hotelowej, zamiłowany turysta i krajoznawca, wielokrotny finalista Turniejów Turystyczno-Krajoznawczych,

- mgr Paweł Kasprzyk z Lubawki – nauczyciel historii, przewodnik sudecki, przewodnik turystyki górskiej, doświadczony działacz PTSM oraz niestrudzony organizator turystyki szkolnej,
- mgr Ewa Parfianowicz z Jeleniej Góry – nauczyciel licealny geografii, przewodnik sudecki, bardzo doświadczony organizator turystyki szkolnej,
- lek. med. Stanisław Sobiński z Jeleniej Góry – doświadczony w turystyce górskiej a nawet himalajskiej, przewodnik sudecki,
- mgr Antoni Witczak z Jeleniej Góry – przewodnik sudecki, znany w środowisku turystycznym znawca architektury, wieloletni wykładowca na kursach przewodnickich,
- mgr Zdzisław Gasz – wizytator turystyki i krajoznawstwa, przewodnik sudecki, przewodnik turystyki górskiej i pieszej, instruktor krajoznawstwa, działacz PTSM, PTTK, LOP, kierownik 4 kursów.

W sumie zorganizowano 4 kursy dopóki istniało województwo jeleniogórskie i jeszcze krótki czas po jego likwidacji. Potem Kuratorium Oświaty przeniosło się zbyt daleko i nie miał kto popierać tej unikalnej inicjatywy.

I Kurs

I sesja 14-17 XII 1995

II sesja 29 II-3 III 1996

Baza – SSM „Halny” w Kamieniu.

30 absolwentów.

Absolwenci: Barbara Andrzejek (Łagów), Urszula Białach (Zgorzelec), Ewa Bienias (Lubawka), Janusz Błażków (Bogatynia), Barbara Boładź (Leśna), Urszula Czepiel (Bolesławiec), Małgorzata Dłużyk (Bolesławiec), Piotr Gryszel (Lwówek Śląski), Aldona Hormańska (Lubawka), Stanisław Hrehorów (Trójca), Grażyna Jacewicz (Bolesławiec), Elżbieta Jawor (Czernica), Kazimierz Juzyszyn (Szyszkowa), Dorota Kordela (Pisarzowice), Barbara Kawałko (Bolesławiec), Mirosław Kobiłka (Płóczki G.), Wanda Kożuch (Bolesławiec), Bogusław Kutryba (Janowice Wielkie), Marek Łabędź (Opole), Monika Łozowska (Czernica), Jolanta Łukasiewicz (Jelenia Góra), Ewa Parfianowicz (Jelenia Góra), Adam Rodziewicz (Siedlęcín), Jacek Simiński (Pobiedna), Sławomir Sobieski (Jelenia Góra), Jan Stąpor (Kamień), Irena Szarszoń (Karpacz), Jolanta Wierzbicka (Bolesławiec), Eugeniusz Wysochański (Karpniki), Danuta Zamojska (Strużnica).

Test końcowy – 25 pytań (43 pkt.) najlepiej zaliczyli: Urszula Białach (32), Marek Łabędź i Sławomir Sobieski (po 31).

II Kurs

I sesja 12-15 XI 1998

II sesja 25-28 XI 1999

Baza – SSM „Złoty Widok” w Michałowicach, jeden dzień SSM „Skalnik” w Bukowcu.

24 absolwentów.

Duże trudności spowodowała zmiana podziału administracyjnego Polski, która wydłużyła przerwę między sesjami.

Absolwenci: Bogumiła Sikora (Bolesławiec), Barbara Bronhard (Kamienna Góra), Małgorzata Krupa (Kamienna Góra), Władysław Krupa (Kamienna Góra), Ludmiła Nawrotna-Kouba (Lubań), Roman Słonecki (Siekierczyn), Dariusz Dworzyński (Włosień), Tadeusz Prawelski (Zgorzelec), Katarzyna Krawczenko (Bogatynia), Zbigniew Mateuszów (Piechowice), Andrzej Chojnicki (Krotoszyn), Ryszard Chojnicki (Krotoszyn), Władysław Szymczyk (Krotoszyn), Maciej Gierniewicz (Krotoszyn), Tadeusz Sierszulski (Koźmin), Romana Dobosz (Michałowice), Marek Bergtraum (Piechowice), Beata Majewska (Bolesławiec), Renata Horbacz (Piechowice), Mirosław Kabat (Wałbrzych), Wenata Stawicka (Porajów), Elżbieta Maryniewska (Porajów), Monika Misiewicz (Porajów), Kazimierz Gabruś (Kowary).

Test końcowy – 41 pytań (41 pkt.) najlepiej napisali: Władysław Szymczyk (39), Władysław Krupa (37), Katarzyna Krawczenko (36), A. Chojnicki (36).

Kurs III

I sesja 7-10 III 2002.

II sesja 11-14 IV 2002.

Baza – SSM „Złoty Widok” w Michałowicach.

19 absolwentów.

Po 50% kosztów uczestnictwa płacili szkoła delegująca i delegowany (ok. 150 zł).

Absolwenci: Danuta Janina Rusoń (Jelenia Góra), Maria Anna Jasińska (Bogatynia), Dorota Marzena Jasińska (Bogatynia), Elżbieta Kasprzyk (Kamienna Góra), Anna Pękała (Lubawka), Justyna Klimek (Krotoszyn), Andrzej Całka (Gryfów Śląski), Jolanta Suszycka (Piechowice), Robert Lipawski (Piechowice), Regina Stanicka-Wachowicz (Lubomierz), Mariola Kotowicz (Gryfów Śląski), Beata Hryciw-Listwan (Gryfów Śląski), Teresa Cierlik (Rzęsiny), Dorota Baranowska (Zgorzelec), Beata Szyłejko (Piechowice), Bernarda Zawisza (Zgorzelec), Iwona Wilk (Zgorzelec), Tomasz Fedak (Wrocław), Małgorzata Jankowska (Jelenia Góra).

Test 26 pytań (52 pkt.) najlepiej zaliczyli: R. Stanicka-Wachowicz (38,5) i A. Całka (37).

Kurs IV

I sesja 21-24 X 2004.

II sesja 9-12 XII 2004.

Baza – SSM „Skalnik” w Bukowcu i SSM „Złoty Widok” w Michałowicach. 19 absolwentów.

Kurs skorzystał z 50% dofinansowania MENiS, resztę wpłacili kursanci (153 zł).

Absolwenci: Jolanta Celejowska (Wrocław), Iwona Ziółkowska-Kuźnica (Wrocław), Agnieszka Dembska (Kamienna Góra), Anita Sawicz (Jelenia Góra), Jan Forczak (Jelenia Góra), Bogusław Niespodziewany (Jelenia Góra), Hanna Niespodziewany (Jelenia Góra), Elżbieta Pawlak (Jelenia Góra), Dariusz Domański (Karpniki), Elżbieta Matyszcza (Chełmsko Śląskie), Anna Matysiak (Lubawka), ks. Andrzej Bogdan Duda (Lubawka), Ewa Hołowińska (Bogatynia), Zofia Fiks-Mosoń (Świerzawa), Urszula Norko (Jawor), Dorota Szwedo (Opolno), Radosław Bieniek (Piechowice), Renata Malejewska (Karpacz), Iwona Zielińska (Jawor).

Test końcowy 25 pytań (50 pkt.) najlepiej zaliczyli: A. Matysiak (40), Z. Fiks-Masoń (37,5). Minimalny wymóg 45% poprawnych odpowiedzi zaliczyli wszyscy.

Minęło sporo lat od zakończenia tych nietypowych, a w odczuciu organizatorów bardzo sympatycznych kursów. Wielu absolwentów to do dziś dzień ściska czołówka turystyki, a szczególnie szkolnej, daje nam to dużą satysfakcję. Budującym było również uznanie jaki pomysł ten potraktowały władze ówczesnego jeleniogórskiego Kuratorium Oświaty, a szczególnie kurator Janusz Wrzał. Także powodem do zadowolenia mógł być fakt udziału w kursach 12 osób spoza województwa jeleniogórskiego. Kilkoro z nich kontynuowało potem swoje doskonalenie na organizowanych przez nas Ogólnopolskich Kursach Przodowników Turystyki Górskiej, a wśród absolwentów wywodzących się z Krotoszyna zawiązał się Klub współpracy z Jelenią Górą.

D. Konkursy ekologiczne

Te szerokie i z rozmachem od kilku lat realizowane zagadnienie zostało obszernie opisane w wydawnictwie „Srebrny Jubileusz społecznej działalności Jeleniogórskiej Ligi Ochrony Przyrody 1988-2013” autorstwa Zdzisława Gasza wydanym w Jeleniej Górze w 2013 roku. Do pozycji tej odsyłamy wszystkich zainteresowanych szczegółami, a szczególnie dotyczącymi regionalnych konkursów ekologicznych organizowanych corocznie oddzielnie dla trzech pionów dzieci i młodzieży szkolnej:

- a) klasy II-III SP pod hasłem „Bądźmy przyjaciółmi przyrody”,
- b) klasy IV-VI SP pod hasłem „Ochrona przyrody w Polsce”,
- c) klasy gimnazjalne pod hasłem „Ochrona przyrody w Polsce”.

Można tylko dodać, że do materiałów prezentowanych do 2013 roku

włącznie doszły lata następne – 2014, 2015, bo wszystkie konkursy się nadal odbywają mimo różnych – szczególnie w 2015 roku – przeciwności losu (nagła „niedyspozycja” głównego sponsora – Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, który bez uprzedzenia obniżył dofinansowanie z 80% do 30% i to wtedy, kiedy dwa konkursy już się odbyły).

Konkurs klas II-III zrealizował w ostatnich latach X i XI edycję notując odpowiednio łącznie 1898 uczestników z 33 szkół. Konkurs klas IV-VI zrealizował XI i XII edycję z ilością łączną 2264 uczestników z 48 i 38 szkół. Gimnazjaliści odbyli w 2014 roku XXI Konkurs z udziałem 1106 uczniów z 48 szkół. Konkurs XXII w 2015 roku, w momencie, gdy piszemy te słowa stał pod znakiem zapytania z powodów nieco wcześniej podanych, ale się odbył (1070 uczniów z 40 szkół).

Przy tak nagle i szybko zmieniającej się sytuacji finansowej jednym ze sposobów ratowania sytuacji pozostaje pomoc Nadleśnictw, o którą od dwóch lat intensywnie zabiegamy. Nie zawsze wynik odpowiada naszym oczekiwaniom, ale już wyróżniła się czołówka Nadleśnictw, które szczerze i ze zrozumieniem podjęły współpracę z naszym Okręgiem LOP, a należą do nich przede wszystkim Nadleśnictwa w Ruszowie (nadleśniczy Janusz Kobielski), w Szklarskiej Porębie (nadleśniczy Zyta Bałazy) i w Świeradowie Zdroju (nadleśniczy Lubomir Leszczyński), a także w Pieńsku (nadleśniczy Mariusz Jędrzejczak), Złotorii (nadleśniczy Jacek Kramarz), „Śnieżka” w Kowarach (nadleśniczy Jarosław Zajac) oraz Nadleśnictwo w Świętoszowie (nadleśniczy Wojciech Moskaluk). Coraz częściej, chociaż na ogół drobnymi kwotami wspierają nasze konkursy Koła Łowieckie w byłym województwie jeleniogórskim oraz Okręgowy Związek Łowiecki w Jeleniej Górze. Natomiast Koło Łowieckie „Ostoja” w Jeleniej Górze (Józef Szafran) jest od wielu lat naszym wypróbowanym przyjacielem znacząco nas wspierającym.

Inne formy współpracy naszego Oddziału z Ligą Ochrony Przyrody zostały również dokładnie opisane w naszych wydawnictwach, a szczególnie w „40 lat edukacji ekologicznej na Rajdzie „Kurorka” (1975-2014)” autorstwa Zdzisława Gasza, wydana w 2014 roku w Jeleniej Górze, do którego odsyłamy zainteresowanych szczegółami.

E. Olimpiady Geograficzne

Temat wieloletniej współpracy Oddziału PTSM w Jeleniej Górze z tak poważnym konkursem jakim są rozgrywane corocznie Olimpiady Geograficzne nigdy nie był jeszcze omawiany w naszych materiałach publikacyjnych. A miała ona miejsce od samego początku istnienia Olimpiady, która zbiegła się czasowo z powstaniem naszego Oddziału, czyli z rokiem 1975.

Pierwsze dwa lata to współpraca ściśle kadrowa. Sekretarz ZOW PTSM Zdzisław Gasz wchodził w skład Komitetu Okręgowego Olimpiady we Wrocławiu, a Okręg obejmował ówczesnych pięć województw: wrocławskie, jeleniogórskie, legnickie, wałbrzyskie i opolskie. Pełnił funkcje organizacyjne i jurorskie, a także dbał o propagowanie idei Olimpiady w szkołach średnich województwa jeleniogórskiego. Po utworzeniu nowych województw 1 VI 1975 (I Olimpiada odbyła się jeszcze przy starym podziale administracyjnym) ustalono zasadę do dziś realizowaną jako jedyną wśród 10 Okręgów w Polsce, że gospodarzami etapu okręgowego będą poszczególne województwa w kolejności wcześniej wymienionej co 5 lat każde. W ten sposób III Olimpiada w 1977 roku trafiła w jeleniogórskie i to był już spory wyczyn organizacyjny, aby sprawnie wszystko przeprowadzić. Już nie jeden przedstawiciel Jeleniej Góry, ale cały sztab ludzi trzeba było zaangażować do działania, a do tego najbardziej chętni byli działacze PTSM. Etap okręgowy zorganizowano w Karpaczu w oparciu o bazę noclegowo-żywieniową SSM „Liczyrzepa”, a tamtejsze Liceum Ogólnokształcące umożliwiło przeprowadzenie rozgrywek pisemnych (dla 50 osób) i ścisłego finału ustnego. Do obowiązków gospodarza – w randze wiceprzewodniczącego Komitetu Okręgowego należało też zapewnienie programu turystyczno-krajoznawczego z czym nie mieliśmy kłopotów, a całość oceniono jako udaną. Do prac organizacyjnych włączyło się kilku działaczy PTSM m.in. Tadeusz Nalewajko (kierownik SSM), Andrzej Morawski, Franciszek Frydryk i Barbara Lesiak.

Pięcioletni okres oczekiwania na kolejną rolę gospodarza etapu okręgowego upływał zawsze z nieco mniejszym zaangażowaniem, bo ograniczającym się do udziału Z. Gasza w kolejnych edycjach w charakterze członka Komitetu Okręgowego i jurora z tym, że dwukrotnie w roli przewodniczącego jury (w 1978 w Głogowie i w 1980 roku w Paczkowie). VIII Olimpiada w 1982 roku zawitała kolejny raz w Jeleniogórskie. Zorganizowaliśmy ją na wzór poprzedniej tyle tylko, że obfite śniegi utrudniły nie tylko dojazdy olimpijczykom, ale nam organizację programu turystycznego. Zwiedzając uroku Karpacza brnęliśmy w śniegu. Z laureatów tamtejszej edycji (potem z resztą powtórzonej w skali krajowej) wywodzili się m.in. obecny dyrektor Instytutu Geograficznego Uniwersytetu Wrocławskiego prof. dr hab. Zdzisław Jary. Zresztą ze swojego założenia Olimpiady miały być wylęgarnią talentów przede wszystkim geograficznych, ale wiele wybitnie uzdolnionych laureatów miało i robi do dziś karierę w innych dyscyplinach naukowych w pierwszym rządzie w spokrewnionej geologii.

VIII Olimpiada to kolejny dowód szerokiej współpracy organizacyjnej i kadrowej PTSM. Wśród jej organizatorów nie zabrakło kolejny raz kilku naszych działaczy wcześniej już wspomnianych, a dołączyli do nich niektó-

rzy nauczyciele szkół średnich, jak Pelagia Werno z LO w Kamiennej Górze i Halina Szczepańska z LO w Lubaniu.

XIII edycję Olimpiady zorganizowaliśmy w oparciu o bazę noclegową i żywieniową Zespołu Szkół Drzewnych i Leśnych i tamtejszego Internatu w Jeleniej Górze-Sobieszowie. Wykorzystaliśmy deklarację szerokiej współpracy oferowanej przez dyrektora Zespołu Szkół Janusza Wojtasa i jego kadry nauczycielskiej. Było to o tyle istotne, że ciągle rosnącą liczbę finalistów (Olimpiada stawiała się coraz popularniejsza m.in. dzięki naszym staraniom w woj. jeleniogórskim) zmuszała nas do szukania większej niż w Karpaczu bazy. Było nieco kłopotów z dużymi salami do pisania testów (szkoła była pod tym względem uboga), ale zakwaterowanie w internacie a także problem dojazdów i odjazdów z Sobieszowa znakomicie się sprawdziły. Do grona znanych nam już działaczy dołączyli kolejni m.in. Barbara Boładź z Leśnej i Joanna Ożarska z Jeleniej Góry, odszedł natomiast Franciszek Frydryk awansowany na inspektora oświaty w Lubaniu.

XVIII Olimpiada 1992 roku w Kamiennej Górze była dla nas prawdziwym egzaminem sprawności i zaradności. Był stan wojenny. Na finał przyjechała rekordowo niska liczba finalistów, bo tylko 24. I całe szczęście i tak niektórzy nie mogli się przebić z dworca PKP, bo przyjechali w czasie godziny policyjnej. Mieliśmy kłopoty z wyżywieniem i sytuację uratowały nam dary przekazane nam przez księdza dziekana (mleko, mąka, Kawa, herbata). Gospodarz obiektu prof. Pelagia Werno przyjmowała organizatorów własnym ciastem. Całość zorganizowano w miejscowym LO i jego internacie i przebiegła mimo wszystko sprawnie chociaż w wycieczce do Krzeszowa przeszkodził siarczysty mróz. W gronie działaczy-organizatorów znaleźli się kamiennogórcy PTSM-owcy m.in. Pelagia Werno, Jerzy Rubach i tradycyjnie jeleniogórzanie.

XXIII Olimpiada 1997 roku została zorganizowana w oparciu o bazę żywieniową a także dydaktyczną jeleniogórskiego I LO. Tym razem głównym organizatorem była Ewa Parfianowicz – nauczyciel geografii w I LO, jeden z najlepiej przygotowujących młodzież do Olimpiady nauczyciel woj. jeleniogórskiego.

XXVIII Olimpiada w 2002 roku w Bogatyni to pierwsza edycja zorganizowana po likwidacji tzw. małych województw. Szukaliśmy patrona, na którym zawsze mniej czy więcej można było polegać. Trzeba było szukać sponsorów lokalnych, a gdzie jeżeli nie w bogatej Bogatyni. Wymagało to dużo zachodów, udziału miejscowych działaczy i ostatecznie się niemal udało. Miejscowi działacze PTSM – Marek Łabędź i Janusz Błażków stanowili dla nas niezawodną kadrę organizacyjną, miejscowe władze oświatowe też były w miarę życzliwe, jeden sponsor – Elektrownia „Turów” okazał się hojny, natomiast Kopalnia „Turów” sprawę zlekceważyła. Udało się po-

myślnie pokonać barierę komunikacyjną dalekich przyjazdów i odjazdów do Bogatyni, bardzo sprawnie załatwiono program krajoznawczo-turystyczny. Udział kadrowy PTSM był tym razem nie tak szeroki, jak bardzo zaangażowany.

XXXIII Olimpiada 2007 roku odbyła się podobnie jak w 1997 roku w Jeleniej Górze w oparciu o podobną bazę. Głównym organizatorem tak jak wtedy była Ewa Parfianowicz, która jak zawsze doprowadziła do finału kilku swoich wychowanków (z tego powodu nigdy nie mogła zasiadać w składzie jury). PTSM udzielił szerokiego wsparcia kadrowego i organizacyjnego m.in. w kwestiach kwaterunkowych w Bursie Nr 1 (dyrektor i członek ZO PTSM Elżbieta Krausiewicz).

XXXVIII Olimpiada 2012 roku odbyła się w Szklarskiej Porębie w dniach 10-12 II. Bazę noclegową stanowiły obiekty Domu Wczasów Dziecięcych, miejscem rozgrywania etapu pisemnego i ustnego był Zespół Szkół Ogólnokształcących i Mistrzostwa Sportowego. Na podkreślenie zasługuje wielkie zaangażowanie dyrektora Szkoły mgr Beaty Szehidewicz i jej pracowników pedagogicznych oraz administracyjno-usługowych, a także wielu uczniów. W organizacji pomagali działacze PTSM m.in. Marek Łabędź i Janusz Błażków z Bogatyni, Leokadia Kurpiewska, Ewa Parfianowicz, Paweł Idzik, Romana Dobosz. Dobrze też spisali się miejscowi sponsorzy fundując szereg nagród m.in. władze samorządowe Szklarskiej Poręby, Karpacza, Przedsiębiorstwo „Biegu Piastów”, Firma „Plan”, Starostwa z Lubania, Lwówka Śląskiego, Jeleniej Góry i inne.

Zdzisław Gasz udziałem w tej edycji zakończył swoją działalność w Olimpiadzie Geograficznej. Brał udział w jej pracach przez 36 lat pełniąc oprócz normalnej roli organizatora i jurora dwukrotnie funkcję przewodniczącego jury, 6 razy wiceprzewodniczącego Komitetu Organizacyjnego, czyli głównego organizatora etapu okręgowego. Pożegnany został owacją na stojąco i uhonorowany dyplomem honorowym i wydawnictwem albumowym z podpisami członków Komitetu Okręgowego. W 2014 roku z okazji 40-lecia Olimpiady otrzymał medal Honorowy Olimpiady.

Warto dodać, że po 2012 roku kontakt PTSM z Olimpiadą się nie urwał. Nadal w gronie organizatorów pracują Ewa Parfianowicz, Marek Łabędź (od 2005 roku). Aktualnie pracami Komitetu kierują prof. dr hab. Zdzisław Jary jako przewodniczący i mgr Barbara Bierońska (sekretarz). Podobnie długi staż w Komitecie zanotowała nie pracująca już obecnie mgr Maria Jarzębowicz z Uniwersytetu Wrocławskiego – wieloletni sekretarz. Przed prof. Z. Jarym przez wiele lat przewodniczył Komitetowi prof. dr hab. Jerzy Wyrzykowski znany specjalista geografii turystycznej. Corocznie do składu Komitetu Okręgowego trafiają zarówno doświadczeni naukowcy i nauczyciele, jak i nowe pokolenia przyszłych naukowców. Kontakty z tymi ludźmi uważałem zawsze za bardzo kształtujące, a także sympatyczne. (Z. Gasz)

IV Olimpiada Geograficzna 1978 w Głogowie

Komitet Organizacyjny XXXII Olimpiady Geograficznej, Oleśnica 21 I 2006.
W środku przewodniczący – prof. dr hab. Jerzy Wyrzykowski

II Konkurs Przyrodniczo-Ekologiczny. Reprezentanci SP Gryfów Śl.

SSM Michałowice, 26 VIII 1995. Twórcy programu kursu II * „nauczyciel-krajoznawca”

Twórcy programu szkolenia „nauczyciel-krajoznawca”, 26 VIII 1995

XV Kurs Przodowników TG „Beskidy Wschodnie 2002”.
Na szczycie Łackowej w Beskidzie Niskim

V Konkurs Przyrodniczo-Ekologiczny SP, SP Opolno 30 I 2008

Kielce 21 VIII 2008. Zdobywcy 5 uprawnień przodowników TG tzw. „generałowie”.
Nasi – K. Krawczyński, T. Praweński i P. Kasprzyk

XXV Kurs Przodowników TG „Tatry 2012”. Absolwenci z Piechowic

Absolwentka IV kursu II° „nauczyciel-krajoznawca” z Karpacza

ROZDZIAŁ XV

Wycieczki szkoleniowe i popularne wycieczki jednodniowe

W Suplemencie kontynuujemy przegląd wycieczek szkoleniowych organizowanych od 1983 r. przez jeleniogórski PTSM w ostatnich latach coraz częściej przy współpracy z jeleniogórskim Okręgiem Ligi Ochrony Przyrody a dawniej przy wydatnym patronacie jeleniogórskiego Kuratorium Oświaty (do 1998 r.). Przegląd zakończyliśmy na XXII wycieczce „Bułgaria 2005”.

W 2006 r. kontynuowaliśmy cykl wycieczek zagranicznych stosując na ogół konsekwentnie zasadę, że unikamy terenów zbyt popularnych a jeździmy do krajów interesujących, ale pozostających trochę poza głównym nurtem wyjazdowym naszych rodaków. Konsekwentnie też stosowaliśmy zasadę, że tam gdzie to jest możliwe oprowadzamy się sami, a robiliśmy to coraz lepiej i że, nocujemy też tam gdzie było to realne w schroniskach młodzieżowych.

A oto skrótowy przegląd wycieczek zorganizowanych w latach 2006-2015, a interesujących się większymi szczegółami odsyłamy do 2 wydawnictw autorstwa Zdzisława Gasza „Srebrny jubileusz jeleniogórskich wycieczek szkoleniowych PTSM (1983-2007)” oraz do „Suplementu z okazji 30-lecia wycieczek (1983-2012)”

XXIV (24 VI-7 VII 2006) „Węgry – Austria”

Organizator – Zdzisław Gasz

Prowadzący – Zdzisław Gasz, współpraca w pilotażu Paweł Kasprzyk

Uczestnicy – 47 osób, wycieczka autokarowo-pieszna

Trasa: Jelenia Góra – Lubawka – Bratysława – **Budapeszt** – zwiedzanie – **Budapeszt** – Esztergom – Visegrad – Szentendre – G.Matra – Matrafüred – Eger – Góry Bukowe – Lillafüred – Miskolc (Tapolca) – Tokaj – Debreczyn – **Hajduszoboszlo** – Horthobagy – Debreczyn – **Hajduszoboszlo** – Szolnok – Kecskemet – Kalosca – Mohacz – **Harkany** – Pesc – J. Balaton (**Gyonedias**) – rekreacja – Keszthely – **Gyonedias** – Zalaegerszeg – Szombathely – Köszeg – **Graz** – Mariazell – Eisenerz – Admont – **Schladming** – Niskie Taury lub Dachstein – **Schladming** – Hallstatt – Bad Ischl – Kremsmünster – Linz – Mauthausen – Melk – dolina Wachau – **Krems** – Zwettl – Tabor – Praha – Jakuszyce – Jelenia Góra

Oprowadzało 35 osób w tym: E. Hołowińska, E. Bienias, E. Winiarska, P. Kasprzyk, A. Makowska, J. Niedbalska, M. Wł. Krupowie, M. Krzyżak, D. Bartosiewicz, M. Łabędź, E. St. Kuderowie, Z. Trajnowicz, M. Kuderka, A. Borys, Z. Fiks-Mosoń, J. Kropiwnicki, J. Rubach, Z. Gasz.

XXV (25 VI– 10 VII 2007) „Norwegia”

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz

Uczestnicy – 41 osób, wycieczka autokarowo-piesza

Trasa: Jelenia Góra – Gorzów Wielkopolski – Janowo (k. Starogardu Gdańskiego) – Gdańsk – **prom** – Nynäshamn – **Stockholm** – Uppsala – **Karlstad** – Jezioro Wener – **Oslo** – **Nesbyen** – Hardangervidda – Hardangerfiord – **Bergen** – Sognefiord – **Sogndal** – Jostedal – Nigardsbreen – Umes – Fjaerland – **Sogndal** – Jotunheimen – Lom – Geirangerfiord – „Droga Orłów” – „Drabina Trolli” – **Andalsnes** – **Trondheim** – Opodal – **Dombas** – Park Narodowy Rondane – **Dombas** – Ringeby – Lillehammer – Hamar – Oslo – **Moss** – Goteborg – Malmö – most – Oresund – Kopenhaga – **prom** – Świnoujście – Gorzów Wielkopolski – Jelenia Góra.

Oprowadzało lub referowało tematy krajoznawcze, historyczne wiele osób a m.in.: B. Wojciechowska, M. Wł. Krupowie, M. Krzyżak, K. Umpirowicz, A. Łabędź, E. Bienias, E. Matyszczyk, J. Loritz-Dobrowolska, D. Bartosiewicz, J. Franczak, Z. Fiks-Mosoń, B. J. Lachowiczowie, T. Materny, M. Ziobrowska, M. Gawin, J. Niedbalska, E. Wł. Czyżowiczowie, Z. Gasz.

XXVI (23 VI – 4 VII 2008) „Francja”

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz, pilotaż Paweł Kasprzyk

Uczestnicy – 37 osób; wycieczka autokarowo-piesza

Trasa: Jelenia Góra – Zgorzelec – **Daun** w G. Eifel – Luksemburg (miasto) – Verdun – Reims – **Paryż** (3 1/2 dnia) – Wersal – Chartres – **Rennes** – Mt. St. Michel – St. Malo – Dinan – Carnac – **Rennes** – Angers – Saumur – Tours – **Blois** – Zamki nad Loarą – (Chambord, Chenonceaux, Blois) – Orlean – Nancy – Strasburg – **Freudenstadt** w G. Schwarzwald – Pilzno – Praha – Jelenia Góra

Oprowadzający wzgl. referujący tematy to m.in.: J. Wierzbicka, A.M. Łabędź, A. Mateusiak, E. Bienias, E. Matyszczyk, P. Kasprzyk, T. Materny, A. Makowska, A. Sobierajska, Z. Fiks, M. Wł. Krupowie, J. Rubach, R. Jabłońska, M. Krzyżak, R. Jahołkowski, D. Bartosiewicz, Z. Gasz, M. Goraczewska, K. Umpirowicz, B. Wojciechowska, H. Wiśniewska.

XXVII (22VI – 4 VII 2009) „Rumunia i Mołdawia”

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz

Pilotaż Marek Łabędź

Uczestnicy – 37 osób; wycieczka autokarowo-piesza

Trasa: Jelenia Góra – Lubawka – Czechy – Słowacja – Węgry – **Satu Mare** – Sapinta – Sygiat Marmaroski – G.Rodniańskie i Marmaroskie – **Vatra Dornei** – Monastiry Bukowiny (Moldovita i Sucevita) – Nowy Sołonic – **Suczawa** – Tirgu Neamt – Wąwóz Bicz – Karpaty Wschodnie – Piatra Neamt – **Jassy** – Republika Mołdowy (Kiszyniów, Cricova, **Orhei**, Orhei Vechii,

Camrat) – **Gałac** – Tulcza – Babadag – Stara Rusa – Histria – **Mamaia** – Konstanca – **Bukareszt** – Curtea de Arges – Poienari – Balea Lac – G. Fogaraskie – **Balea Cascada** – Biertan – Sibiu – Alba Julia – Cluj Napoca – Oradea – Węgry – Słowacja – Czechy – Lubawka – Jelenia Góra
Oprowadzali wzgl. referowali różne tematy krajoznawcze m.in.: A. Sobierajska, A. Rams, D. Lis, D. Grzebyk, D. Graczyk, R. Witczak, M. Kozłowska, A. Sokołowska, E. Matyszczyk, A. Jastrzębska, M. Łabędź, E. Bienias, J. Franczak, J. Rubach, A. Łabędź, J. Hładyk, Z. Fiks, T. Materny, B. Wojciechowska, T. Lukas, E. Hołowińska, Z. Gasz, J. Loritz, E. Kopij, M. Ziobrowska.

XXVIII (28VI – 5 VII 2010) „Nieznana Polska Wschodnia”

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz

Pilotaż Paweł Kasprzyk

Uczestnicy – 39 osób; wycieczka autokarowo-piesza

Trasa; Jelenia Góra – Opole – **Przemyśl** – Jarosław – Radruż – Horyniec Zdrój – Werchrata – Narol – Bełzec – Tomaszów Lubelski – **Zamość** – Szczebrzeszyn – Roztoczański PN – **Zamość** – Chełm – Urszulin – St. Załucze (Poleski PN) – Sobibór – **Włodawa** – Jabłeczna – Kodeń – Janów Podlaski – **Drohiczyn** – Góra Grabarka – Białowieża – Hajnówka – **Białystok** – Tykocin – G. Strękowa k/Wizny – Łomża – Nowogród nad Narwią – Łyse – Kadzidło – **Ostrołęka** – Płock – Kalisz – Wrocław – Jelenia Góra.

Oprowadzający wzgl. referujący tematy to m.in.: M. Krzyżak, Z. Fiks, Z. Trajnowicz, J. Wierzbicka, A. Braclawski, R. Witczak, J. Hładyk, J. Franczak, J. Loritz, P. Kasprzyk, J. Rubach, M. Kozłowska, T. Materny, B. Wojciechowska, E. Bienias, E. Matyszczyk, A. Łabędź, B. i J. Lachowicz, M. Przek – Gońko, R. Jahołkowski, Z. Gasz, R. Dobosz.

XXIX(27 VI – 6 VII 2011) „Austria”

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz

Pilotaż Paweł Kasprzyk

Uczestnicy – 21 osób; wycieczka autokarowo-piesza

Trasa: Jelenia Góra-Lubawka – Brno – Mikulov – Wiedeń – Leoben – **Seckau** – Leoben – Eisenerz – Admont – **Seckau** – Klagenfurt – Villach – Osiach – Gurk – **Seckau** – Spittal nad Drawą – Heiligenblut – Grossglockner Hochalpenstrasse – **Zell am See** – góry w okolicy Za.S. – Kaprun – Kitzbühel – Schwaz – Hall – **Innsbruck** – St. Anton – Liechtenstein (Vaduz) – **Bregenz** – Bawaria (Hochschwangau, Neuschwanstein, Garmisch – Partenkirchen-Mittenwald) – **Innsbruck** – Kufstein – Berchtesgaden (RFN) – Salzburg – Linz – Praha-Jakuszyce – Jelenia Góra.

Opowiadali wzgl. referowali tematy m.in.: E. Hołowińska, B. Wojciechow-

ska, T. Materny, Z. Fiks, D. Lis, A. Sobierajska, A. Bednarska, P. Kasprzyk, M. Kozłowska, J. Wierzbička E. Matyszczyk, J. Hładyk, A. i K. Kaczan, A. Mateusiak, A. Bractawski, Z. Gasz.

XXX (2-12 VII 2012) Nieznana Polska Północno-Wschodnia

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz

Pilotaż Paweł Kasprzyk

Uczestnicy – 42 osoby; wycieczka autokarowo-piesza z elementami turystyki kajakowej

Trasa: Jelenia Góra – Wrocław – Kalisz – Konin – Licheń – **Toruń** – Chełmno – Radzyń Chełm. – Pola Grunwaldzkie – Olsztynek – **Ostróda** – Kanał Ostródzko-Elbląski – Sztutowo – Elbląg – **Frombork** – Krynica Morska – **Frombork** – Pieniężno – Lidzbark Warmiński – **Olsztyn** – Św. Lipka – Gierłoż – Giżycko – **Węgorzewo** – Gołdap – Stańczyki – Wiżajny – **Jeleniewo k/Suwałk** – Kowno – **Jeleniewo** – Wigierski PN (zespół klasztorny, spływ Czarną Hańczą) Suwałki – **Jeleniewo** – Augustów – Treblinka – **Warszawa** – Wieluń – Wrocław – Jelenia Góra.

Byli przewodnikami lub referowali tematy m.in.: J. Deda, E. Bienias, B. Wojciechowska, Cz. Szmelter, I. Lipnicka, R. Dobosz, J. Hładyk, K. Pogłódek, K. Nowik, M. Goraczewska, P. Kasprzyk, E. Matyszczyk, A. Bractawski, Z. Fiks, R. Witczak, B. Śliwa, I. Franczak, A. i K. Kaczan, Z. Gasz, E. Zawadziło, M. Przekak – Goćko.

XXXI (1-9 VII 2013) Polska Środkowo-Wschodnia

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz

Pilotaż Paweł Kasprzyk

Uczestnicy – 47 osób; wycieczka autokarowo-piesza

Trasa: Jelenia Góra – Pińczów – Busko Zdrój – Szydłów – Rytwiany – Baranów Sand. – Kolbuszowa – **Rzeszów** – Łańcut – Przeworsk – Leżajsk – **Sandomierz** – Nałęczów – Puławy – Kazimierz Dolny – **Sandomierz** – zwiedzanie miasta – **Sandomierz** – Krzyżtopór -Jaskinia Raj – Chęciny – **Kielce** – Wąchock – Michniów – Suchedniów – Zagnańsk – Obłęgorek – **Kielce** – Huta Szklana – Łysica – N. Słupia – Bodzeńtyń – Św. Katarzyna – Ciekoty – Kadzielnia – **Kielce** – Jędrzejów – Jelenia Góra.

Oprowadzali wzgl. referowali m.in. A. Bractawski, Z. Fiks, B. Wojciechowska, K. i A. Kaczan, E. Bienias, E. Hołowińska, I. Lipnicka, P. Kasprzyk, M. Goraczewska, M. Przekak-Goćko, M. Łabędź, E. Matyszczyk, Cz. Szmelter, J. Franczak, M. Krzyżak, T. Prawelski, J. Hładyk, J. Deda, B. Kapcewicz, K. Nowik, K. Pogłódek, E. Zawadziło, J. Sylwanowicz, B. Dyka, A. Makowska, Z. Gasz.

XXXII 1-10 VII 2014 „Kaszuby”

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz

Pilotaż Paweł Kasprzyk

Uczestnicy – 45 osób; wycieczka autokarowo-piesza z elementami turystyki kajakowej i wodnej

Trasa; Jelenia Góra – Człuchów – **Chojnice** – Tuchola – Wiele – Wdzydze Kiszewskie – **Chojnice** – Jez. Charzykowskie – Swornegacie – Męcikał – spływ kajakowy Brdą – **Chojnice** – Bytów – Gałąźnia Mała – Lębork – **Żarnowska k/Łeby** – Słowiński PN – **Żarnowska** – Łeba – **Żarnowska** – Gdynia – prom – Hel – Władysławowo – Puck – **Mała Szarlota k/Kościerzyny** – Bedomino – Starogard Gdański – Pelplin – Gniew – Kościerzyna – **M. Szarlota** – Sierakowice – Chmielno – Kartuzy – Wieżycza – Szymbark – **M. Szarlota** – Piła – Jelenia Góra.

Oprowadzali wzgl. opowiadali m.in.: I. Lipnicka, K. i A. Kaczan, J. Hładyk, J. Olejnik, B. Dyka, J. Franczak, Z. Fiks, A. Braclawski, K. Pogłódek, K. Nowik, E. Bienias, J. Deda, E. Kułakowska, E. Budziłko-Gadomska, L. Saganowska, P. Kasprzyk, J. Sylwanowicz, E. Matyszcak, M. Łabędź, T. Prawelski, M. Przekaz-Goćko.

XXXIII 30 VI-9 VII 2015 „Podkarpacie Wschodnie”

Organizator i prowadzący – Zdzisław Gasz

Pilotaż Antoni Kaczan

Uczestnicy – 44 osoby; wycieczka autokarowo-piesza z elementami turystyki górskiej

Trasa: Jelenia Góra – **Sanok** – Krasiczyn – Kalwaria Paclawska – Posada Rybotycka – **Sanok** – Jez. Solińskie – Ustrzyki G. – wycieczka w Bieszczady – Ustrzyki D. – Lesko – **Sanok** – Cisna – kolejka bieszczadzka – Komańcza – **Sanok** – Rymanów Zdrój – Dukla – Bóbrka – **Iwonicz Zdrój** – Żarnowiec – Odrzykoń – Sk. Prządky – Haczów – **Iwonicz Zdrój** – Krempna – Bardejów – Sękowa – **Biecz** – Gorlice – Skamieniałe Miasto Ciężkowice – Binarowa – **Biecz** – Krynica Zdrój – Powroźnik – Muszyna-Zdrój – Piwniczna Zdrój – Stary Sącz – **Biecz** – Lipnica Murowana – Nowy Wiśnicz – Jelenia Góra

Oprowadzali wzgl. opowiadali m.in.: Z. Fiks, I. Franczak, J. Sylwanowicz, M. Krzyżak, K. Pogłódek, I. Lipnicka, A. Braclawski, E. Zawadziło, M. i M. Łabędź, J. Olejnik, D. Liniewicz, D. Bartosiewicz, L. Saganowska, J. Niedbalska, R. Dobosz, B. Dyka, E. Budziłko-Gadomska, A. i K. Kaczan, I. Dąbek, Z. Gasz, J. Hładyk, J. Loritz-Dobrowolska, E. Kułakowska, Cz. Wiktorowska, A. Grabarczyk, M. Przekaz-Goćko.

SPOTKANIA POWYCIECZKOWE			
Lp.	Wycieczka	Miejsce i data spotkania	
1	XVIII „Ukraina Zachodnia 2000”	SSM „Skalnik” Bukowiec	27/28 X
2	XIX „Słowacja 2001”	SSM „Skalnik” Bukowiec	26/27 X
3	XX „Wsch. Wybrzeże Bałtyku 2002”	SSM „Złoty Widok” Michałowice	25/26 X
4	XXI „Rumunia 2003”	SSM „Złoty Widok”	24/25 X
5	XXII „Ukraina 2004”	SSM „Złoty Widok”	22/23 X
6	XXIII „Bułgaria 2005	SSM „Złoty Widok”	4/5 XI
7	XXIV „ Węgry – Austria 2006”	SSM „Złoty Widok”	3/4 XI
8	XXV „Norwegia 2007”	SSM „Złoty Widok”	9/10 XI
9	XXVI „Francja 2008”	SSM „Złoty Widok”	7/8 XI
10	XXVII „Rumunia-Mołdawia 2009”	SSM Łupki	13/14 XI
11	XXVIII „Polska Wschodnia 2010”	SSM Łupki	26/27 XI
12	XXIX „Austria 2011”	–	–
13	XXX „ Polska PN – Wsch.2012”	SSM Łupki	23/24 XI
14	XXXI „Polska Środk.-Wschodnia 2013”	SSM Łupki	25/26 XI
15	XXXII „Kaszuby 2014”	SSM Łupki	24/25 XI
16	XXXIII „Podkarpacie Wschodnie 2015”	SSM Łupki	25/26 XI

Popularne wycieczki 1 dniowe PTSM/LOP

Idea organizowania krótkich, tanich, łatwych i ogólnie dostępnych wycieczek z reguły autokarowo-piesznych dla członków obu bratnich organizacji PTSM i LOP pojawiła się ok. 2005 r. a jej pierwowzorem były organizowane od wielu lat ½ dniowe wycieczki poprzedzające uroczyste podsumowanie sezonu turystycznego a potem także ekologicznego. Miały one różną frekwencję, bo nie sprzyjała temu przede wszystkim pora roku – z reguły jesień listopadowa. Wycieczki te są nadal organizowane bo mają swój cel, ale zdecydowano się uruchomić wycieczki 1 dniowe w dogodniejszej porze roku czyli późną wiosną czy wczesną jesienią. Pomysł chwycił i od tego czasu zrealizowaliśmy sporą ilość naprawdę udanych wyjazdów cieszących się w zdecydowanej większości z bardzo dobrej frekwencji.

Prowadzącymi wycieczki są zawsze pełnoprawni przewodnicy sudeccy, nasi działacze, którzy ten obowiązek realizują społecznie. Nabór na wycieczki dokonuje się wśród członków i sympatyków PTSM i LOP.

Tabela prezentuje skrótowy przegląd dotychczas zorganizowanych popularnych wycieczek (bez ½ dniowych przed podsumowaniem sezonu turystycznego)

Data	Zwiedzane miejscowości, obiekty, tereny	Prowadzący przewodnik
20 V 2006	Liberec: Ogród Botaniczny, Góra Ještěd, centrum. Frydlant – ogólnie	Zdzisław Gasz
10 V 2008	Broumov – klasztor, Nowa Ruda – Muzeum Górnictwa, Wojsławice k/Niemczy – Arboretum Uniwersytetu Wrocławskiego, Świdnica – kościół Pokoju	Zdzisław Gasz
6 IX 2008	Kleinwelka – Park Dinozaurów Bad Muskau – pałac, park	Zdzisław Gasz
1 V 2009	Jawor – kościół Pokoju. Wojsławice – Arboretum, Rzecznka – podziemne miasto tzw. „Kompleksu Riese”. Chelmsko Śl. – zabytkowe centrum	Zdzisław Gasz
12 IX 2009	Zgorzelec-cmentarz II AWP, Görlitz – starówka, Marienthal – klasztor cysterek, Oybin – kurort w górach Łużyckich	Zdzisław Gasz
24 IV 2010	Dur Kralove – Ogród Zoologiczny „Safari”, Kuks – zabytkowy zespół posanatoryjny. Trutnov – centrum	Zdzisław Gasz
11 IX 2010	Kleinwelka – Park Dinozaurów Bautzen (Budżiszyn) – zabytkowe centrum	Zdzisław Gasz
7 V 2011	Młada Boleslav – Muzeum Motoryzacji Z-dów „Škoda” Sychrov – zabytkowy pałac z ogrodem	Krzysztof Raczek (Piechowice)
2/3 IX 2011	Ziemia Kłodzka – Polanica Zdrój, Lewin Kłodzki, Duszniki Zdrój (Muzeum Papiernictwa) – Jurków (Ogród Japoński) – Kudowa Zdrój – Karłów (Szczeliniec Wlk.) – Wambierzyce (bazylika, ruchoma szopka)	Zdzisław Gasz Teresa Fierkowicz (Świeradów Zdrój)
1 X 2011	Drezno – zwiedzanie wszystkich znanych osobliwości	Teresa Fierkowicz
12 V 2012	ph. „Szlakiem wygasłych wulkanów na terenie Pogórza Kaczawskiego” – Muzeum Martyrologii w Gross Rosen, Rez. „Chelmy” z Wąwozem Myśluborskim i Ośrodkiem Ekologii w Myśluborzu	Piotr Norko (Świerzawa)
6 X 2012	Kutna Hora – podziemna kopalnia srebra, bazylika św. Barbary, zabytkowe centrum, Sedlec – kaplica czaszek, Poděbrady – znany kurort	Małgorzata Polańska (Piechowice)
18 V 2013	Wojsławice – Ogród Dendrologiczny, Góry Sowie – krajobrazy, roślinność. Poziemne miasto „Arado” w Kamiennej Górze	Piotr Norko
14 IX 2013	Frydlant – zamek. Jablonne w Podještědi – sanktuarium św. Zdzisławy, Porajów – trójstyk granic, Bogatynia – kopalnia odkrywkowa. Liberec – ogólnie	Zdzisław Gasz
17 V 2014	Adršpach – Skalne Miasto. Trutnov – zabytkowe centrum	Paweł Kasprzyk (Lubawka)
6 IX 2014	Liberec – Góra Ještěd, Ogród Botaniczny, Ogród Zoologiczny, zabytkowe centrum	Zdzisław Gasz
16 V 2015	Wojsławice – Ogród Dendrologiczny, Henryków – zabytkowe opactwo cysterskie, Krzyżowa – pałac (historyczny)	Teresa Fierkowicz
13 VI 2015	Wojsławice – Ogród Dendrologiczny. Świdnica – kościół Pokoju, gotycka katedra. Zamek Książ	Danuta Bartosiewicz (Świeradów Zdrój)
12 IX 2015	Nowe Mesto nad Metují – zabytkowe, renesansowe miasteczko. Jaroměř – Josefov – twierdza XVIII w. Kuks – zabytkowe uzdrowisko, impreza regionalna „Winobranie”	Mirosław Andrzejewski (Jelenia Góra)

XXII wycieczka „Ukraina 2004”. Wieczorne śpiewanie w Worochcie

12 IX 2009, Trójstyk granic w Porajowie. Popularna wycieczka

Jubileuszowe – po XXX wycieczce – spotkanie w SSM „Łupki” 25 XI 2012.
Gazetkę wycieczkową recyduje autorka Bożena Wojciechowska

SSM „Łupki” 25/26 X 2013.
Spotkanie powycieczkowe po XXXI wycieczce „Polska Środkowo-Wschodnia”

XXX wycieczka Polska Północno-Wschodnia 2012. O twierdzy Boyen w Giżycku opowiada Zofia Fiks ze Świerżawy

XXVII wycieczka „Rumunia – Mołdawia 2009”. Wesół cmentarz w Sapinta

XXIV wycieczka „Węgry – Austria 2006”. W stóp Masywu Dachstein

XXXII wycieczka „Kaszuby 2014”. Skansen w Szymbarku

ROZDZIAŁ XVI

Wspólne dzieło PTSM i LOP

Podkreślana w Kronice 30-lecia długotrwała i efektywna współpraca między dwoma organizacjami tak rzadko w Polsce spotykana już wtedy notowała tendencję wzrostową. I ta tradycja utrzymywała się a nawet znacznie pogłębiła w ostatnim 10-leciu stając się integralną, codzienną platformą współdziałania nie tylko na ważniejsze okazje ale i co istotne na co dzień. Wyrazem tego są np. wspólne posiedzenia Zarządów zarówno te robocze (prezydialne) jak i szerokie plenarne. Oczywiście każda organizacja ma wyraźnie określone kierunki działania, ale ich wykonanie zawsze odbywa się przy dużej współpracy personalnej. O szerokości, zakresie i formach tej współpracy obszernie informują nasze wspólne wydawnictwa a szczególnie „Krótka historia szkolnych konkursów ekologicznych Jeleniogórskiej Ligi Ochrony Przyrody 1990-2007” i najobszerniejsza z nich „Srebrny Jubileusz społecznej działalności Jeleniogórskiej Ligi Ochrony Przyrody 1980-2013” oba autorstwa Zdzisława Gasza do których odsyłamy zainteresowanych szczegółami.

Dla pełnego przeglądu podanych w ww. opracowaniach materiałów dodajmy nieco informacji z wydarzeń, które miały miejsce po 2013 roku czyli w latach 2014-2015, a których głównym organizatorem była jeleniogórska LOP.

Odbyły się 3 podstawowe konkursy ekologiczne organizowane dla dzieci i młodzieży szkolnej.

- Regionalny Konkurs Przyrodniczo-Krajoznawczy Nauczania Zintegrowanego kl. II-III Szkół Podstawowych zmienił nieco część nazwy na Edukację Wczesnoszkolną ph. „Bądźmy przyjaciółmi przyrody” zrealizowany został:

W 2014 r. jako X i zanotował 917 uczniów z 34 szkół etapie szkolnym. Finał odbył się w dn. 25/26 IV 2014 w części pisemnej w Nadleśnictwie Ruszów a ścisły finał ustny w SSM „Halny” w Kamieniu. Laureatami konkursu byli: I m. Justyna Żuk SP Gryfów Śl., II m. Sara Kopeć SP 2 Lwówek Śl., III m. Szymon Kałas (SP 15 Jelenia Góra) i Marcelli Pawlas (SP 1 P-ce). Największe sukcesy odnieśli wychowankowie mgr mgr Agnieszki Zwierzańskiej (SP Gryfów Śl.) Barbary Łankowskiej (SP 2 Lwówek Śl.) Katarzyny Grzelak (SP 1 Kamienna Góra).

W 2015 jako XI zanotował 984 uczniów z 32 szkół w etapie szkolnym. Finał w dn. 24/25 IV 2015 w części pisemnej w SP Płóczki Górne,

a ścisły finał ustny w SM w Stanisławowie. Laureatami Konkursu byli: I m. Justyna Żuk SP Gryfów Śl. II m. Zuzanna Sikorska SP Gryfów Śl. III m. Maciej Makuchowski SP Gryfów Śl.

Największe sukcesy odnotowali podopieczni mgr mgr Agnieszki Zwierzyńskiej (SP Gryfów Śl.), Danuty Kołodko (SP Działoszyn) i Agnieszki Sułkowskiej (SP 3 Zgorzelec).

- Regionalny Konkurs Przyrodniczo-Ekologiczny Szkół Podstawowych ph. „Ochrona przyrody w Polsce” zrealizowany został:

W 2014 r. jako XI i zanotował 1180 uczniów z 48 szkół w etapie szkolnym. Finał odbył się w dn. 9/10 V 2014w części pisemnej w SP1 w Bolesławcu a ścisły finał ustny w SM w Stanisławowie. Laureatami Konkursu byli: I m. Aleksandra Kaźmierczak (SP 1 Bolesławiec) II m. Bartosz Zasadzki (SP Opolno) III m. Małgorzata Sykała (SP 2 Lwówek Śl.).

Największe sukcesy odnieśli wychowankowie mgr mgr Agnieszki Kaźmierczak (SP 1 Bolesławiec), Marka Łabędzia (SP Opolno) i Katarzyny Jesionki (SP Wojcieszków).

W 2015 jako XII zanotował 1084 uczniów z 38 szkół w etapie szkolnym. Finał odbył się w dn. 8/9 V 2015 w części pisemnej w Nadleśnictwie Ruszów, a ścisły finał ustny w SSM „Halny” w Kamieniu. Laureatami Konkursu byli: I m. Tomasz Pypeć (SP 2 Jelenia Góra), II m. Milena Hawryluk (SP Gryfów Śl.) III m. Ignacy Kręgielczyk (SP Gryfów Śl.).

Największe sukcesy odnieśli wychowankowie mgr mgr Marioli Kotowicz (SP Gryfów Śl.), Danuty Lisowskiej (SP 2 Jelenia Góra) i Małgorzaty Tabiś (SP 3 Zgorzelec).

- Regionalny Konkurs Biologiczno-Ekologiczny Szkół Gimnazjalnych ph. „Ochrona przyrody w Polsce” zrealizowany został:

W 2014 r. jako XXI i zanotował 1106 uczniów z 35 szkół w etapie szkolnym. Finał w dn. 8/9 XI 2014 w części pisemnej w Gimn. w Świerzawie a ścisły finał ustny w SSM w Łupkach. Laureatami Konkursu byli I m. Michał Fica (Gimn. Bolków) II m. Kacper Ludwig (Gimn. Czarny Bór), III m. Szymon Ostrowski (Gimn. Nr 1 Bolesławiec).

Największe sukcesy odnieśli podopieczni mgr mgr Stanisławy Ficy (Gimn. Bolków), Wiesławy Wilk (Gimn. Czarny Bór), Agnieszki Kaźmierczak (Gimn. Nr 1 Bolesławiec).

W 2015 jako XXII i zanotował 1070 uczniów z 40 szkół w etapie szkolnym. Finał w dn. 6 i 7 XI odbył się w Nadleśnictwie Ruszów, a ustny w SM Stanisławów. Laureaci Konkursu: I-II m. Damian Jaśkiewicz („2” Zgorzelec) i Michał Fica (Bolków). Największe sukcesy odnieśli wychowankowie mgr mgr Stanisławy Ficy, Krystyny Pogłódek (Zgorzelec), Marzeny Sikory (I LO Jelenia Góra) i Andrzeja Całki (Gryfów Śl.).

Inne wspólne działania zostały przedstawione w odpowiednich rozdzia-

łach niniejszego opracowania m.in. Regionalny Przegląd Piosenki Turystycznej i Ekologicznej w Zgorzelcu, wycieczki popularne i szkoleniowe. Dodamy nieco informacji o Piechowickich Rajdach Działwy Szkolnej „Piechotka”.

Rajd ten, który odbywa się pod patronatem Zarządów LOP i PTSM został omówiony w wydawnictwie „Srebrny Jubileusz społecznej działalności Jeleniogórskiej LOP”, a także własne wydawnictwo pt. „Srebrny Jubileusz Rajdu „Piechotka” 1985-2009” (autor Z. Gasz) zanotował kolejne edycje w roku 2014 – XXX i w roku 2015 – XXXI. Miejszem zakończenia były nie tak jak dawniej Michałowice lecz Szkoła Podstawowa Nr 1 w Piechowicach – główny organizator. Wzięło w nim udział w 2014 – 296 uczestników, w 2015 – 280. W tym ostatnim uczestniczyli też Czesi z zaprzyjaźnionej szkoły w Radvanicach. Działacze LOP i PTSM wchodzi w skład grupy organizatorów, przygotowują szczegółowy program wędrówki, pytania na konkursy krajoznawcze, oceniają prezentacje dziecięce, konkursy krajoznawcze, częściowo sponsorują nagrody. Są wśród nich Krzysztof Walusiak, Antoni Olszewski, Jadwiga Niedbalska, Romana Dobosz, Wiesław Polański, Marek Dąbek, Danuta Bartosiewicz, Anna Walusiak i Zdzisław Gasz. „Piechotka” jest jedynym i pozytywnym przykładem zachowania organizacji lokalnych rajdów turystycznych tak niegdyś w d. województwie jeleniogórskim popularnych. Zasługa to przede wszystkim licznej grupy miejscowych działaczy oraz pozytywnego stosunku dyrekcji Szkoły Podstawowej Nr 1 oraz władz miasta Piechowice.

Wydaje nam się, że przykładów bardzo dobrego współdziałania obu organizacji można znaleźć w tym wydawnictwie bardzo dużo i w pełni uzasadniają one stwierdzenie, że obie organizacje mające nie zawsze te same cele statutowe kroczą wspólną drogą pokonując różne progi i przeszkody piętrzące się na drodze działalności opartej całkowicie na bezinteresownym zaangażowaniu ludzi dobrej woli.

XIX wycieczka „Słowacja 2001”. Na szczycie Włk. Krywania w Małej Fatrze

75-lecie LOP. Uroczystość okręgowa w Cieplicach, 13 XII 2003

Wyróżnienie z okazji 75-lecia LOP dla wiceprezesa WFOŚiGW Bogumili Turzańskiej-Chrobak

85-lecie LOP. Uroczystość okręgowa w Szklarskiej Porębie.
Gratulacje od Starosty Lubańskiego Walerego Czarneckiego

Uczestniczki 85-lecia LOP w Szklarskiej Porębie z wydawnictwem jubileuszowym

ROZDZIAŁ XVII

Izba Tradycji Szkolnego Ruchu Krajoznawczo-Turystycznego i Ekologicznego

Prawdziwym przełomem w historii Izby okazały się wydarzenia lat 2010-2012, kiedy to Starostwo Powiatowe w Jeleniej Górze postanowiło przekazać schroniska, a z nim SSM „Wojtek” w prywatną dzierżawę. Szybko okazało się że pomieszczenia dotąd wyłączane z ruchu noclegowego zmieniły kwalifikację i stały się sypialniami. Koegzystencja tych odmiennych funkcji stała się na dłuższą metę niemożliwa i trzeba było się wyprowadzić. Zbiegło się to wszystko z przymusową przeprowadzką Biura LOP i PTSM z ul. Kochanowskiego 10 w Jeleniej Górze do Warsztatów Szkolnych Zespołu Szkół Technicznych i Licealnych w Piechowicach. W udostępnionych nam dwóch pomieszczeniach znalazła się możliwość ulokowania Izby w większej z sal o powierzchni ok. 24 m². Postanowiono oficjalnie utworzyć Poradnię Krajoznawczo-Turystyczną i Ekologiczną oraz Izbę Tradycji Szkolnego Ruchu Krajoznawczo-Turystycznego i Ekologicznego regionu jeleniogórskiego. Kosztem setek godzin pracy społecznej działaczy LOP i PTSM oraz sympatyków obu organizacji dokonano przeprowadzki całego majątku Izby i urządzono w nowej siedzibie całkiem nowe ekspozycje. Oprócz Sali umieszczono też część plansz w korytarzu. Zagospodarowano 9 plansz, 2 oszklone gabloty i 4 szafy oszklone. Powstały tematy: „Edukacja ekologiczna”, „Wycieczki szkoleniowe”, „Byli z nami, ale już odeszli”, „Przeglądy Piosenki Turystycznej i Ekologicznej”, „Ogólnopolskie Młodzieżowe Turnieje Turystyczno-Krajoznawcze”, „Nasze wydawnictwa”, na korytarzu: „Jeleniogórskie Rajdy Młodzieży Szkolnej”, „Szkolne Schroniska Młodzieżowe”, „Ogólnopolskie Kursy Nauczycieli-Przodowników Turystyki Górskiej”, „Zimowy Złot Pieszo-Narciarski”, „Rajdy Regionalne”, a także dwie gabloty poświęcone aktualnościom z działalności LOP i PTSM. Ekspozycje korytarzowe jako stale i powszechnie dostępne młodzieży spełniają dobrze swoją rolę popularyzatorską.

Przy zagospodarowaniu ekspozycji duży wkład pracy wnieśli działacze PTSM, LOP, a szczególnie Jadwiga Niedbalska, Romana Dobosz, Agnieszka Treter-Kłyszyska, Teresa Materny, Małgorzata Krzyżak, Beata Szyłejko, Irena Sokołowska, Antoni Olszewski, Sabina Tabaka, Leszek Skrętkowski, Maria Mądra.

W etapie prac organizacyjnych związanych z przeprowadzką i zagospodarowaniem nowych pomieszczeń dużą pomocą wręcz nieodzowną służyli Marek Bergtraum, Marek Dąbek, Krzysztof Walusiak, Paweł Idzik, Henryka i Aleksander Chwalowie, Romuald Witczak, Andrzej Pawelczyk, Małgorzata Krzyżak, Romana Dobosz, Jadwiga Niedbalska, Rajmund Jahołkowski, Irena Sokołowska, Krystyna Mądry.

Starostwo Powiatowe udzieliło pomocy transportowej, szczególnie do przewozu ciężkiego sprzętu. Całością prac koordynował Zdzisław Gasz.

Izba/Poradnia posiada własną bibliotekę i sprzęt audiowizualny. Jest obsługiwana w godzinach pracy Biura PTSM/LOP tzn. w poniedziałki, wtorki i czwartki w godzinach 8:30-14:00 w okresie czynności szkoły. Stwarza to ograniczenia, które stopniowo są regulowane, bo ideą pracy takiej placówki winno być przynajmniej raz na jakiś czas organizowanie spotkań poza godzinami pracy biurowej.

Pod szyldem Izby/Poradni od kilkudziesięciu lat realizujemy naszą działalność popularyzatorską i wydawniczą. Szczególnie w tej ostatniej mamy spore osiągnięcia, czego potwierdzenie można znaleźć w rozdziale „Literatura”. Niemal corocznie zostaje wydane jakieś opracowanie omawiające którąś z dziedzin naszej działalności i to z reguły w dużym przekroju czasowym. Opracowanie to o charakterze kronikarskim wykorzystującą bardzo wiarygodne materiały źródłowe mają dużą wartość dokumentacyjną, co doceniają coraz częściej czytelnicy Książnicy Karkonoskiej odwiedzający ją, aby znaleźć materiały do pisania prac.

PIECHOWICKA IZBA TRADYCJI I NIE TYLKO

10 października 2012 roku otwarta została Izba Tradycji Szkolnego Ruchu Krajoznawczo-Turystycznego i Ekologicznego Regionu Jeleniogórskiego. Zlokalizowano ją dzięki życzliwości Starostwa Powiatowego w Jeleniej Górze, a szczególnie ówczesnego Starosty Jacka Włodygi oraz dyrekcji Zespołu Szkół Technicznych i Licealnych w jednej z sal dydaktycznych Warsztatów Szkolnych tejże szkoły. Przeniesiono tu zbiory istniejącej od 1996 roku podobnej placówki mieszczącej się w Szkolnym Schronisku Młodzieżowym „Wojtek” w Szklarskiej Porębie Dolnej uzupełnionej materiałami ze Szkolnego Schroniska Młodzieżowego „Złoty Widok” w Michałowicach, a także zbiorami prywatnymi kilku działaczy PTSM i LOP. Te dwie organizacje są gospodarzami Izby, a ich siedziby są bezpośrednio związane z Izbą.

Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych Oddział „Ziemi Jeleniogórskiej” działa już w Jeleniogórskim od 1975 r. i w tym roku szykujemy się do uroczystych obchodów 40-lecia działalności. Niegdyś obejmował swoim zasięgiem działania całe województwo jeleniogórskie. Po reformie

podziału administracyjnego Oddział zainicjował powstanie mniejszych, lokalnych Oddziałów i takie powstały z Zgorzelcu, Lubaniu, Kamiennej Górze i Bolesławcu. Obecnie Oddział jeleniogórski obejmuje swą działalnością miasto Jelenia Góra i powiat jeleniogórski, powiat lwówecki oraz gminy: Bogatynia, Wojcieszków, Świerzawa i Bolków. Oddziały podzielone na mniejsze bardzo dobrze ze sobą współpracują.

Wspólnie z PTSM dzieli siedzibę Zarząd Okręgu Ligi Ochrony Przyrody w Jeleniej Górze – jeden z 32 Okręgów działających w Polsce. Zasięgiem swojego działania obejmuje całe byłe województwo jeleniogórskie, chociaż do niektórych z naszych konkursów zgłaszają się szkoły z byłych województw wałbrzyskiego czy legnickiego, gdzie nie ma struktur okręgowych LOP.

Obie organizacje, których działalność jest prawie w 100% oparta na działalności społecznej, posiadają aktyw od wielu lat ściśle ze sobą współpracujący, co stanowi ewenement w skali kraju. Łączy je wspólne pole działania, którym jest głównie działalność w środowisku szkolnym, ale też wiele wspólnych celów merytorycznych, organizacyjnych i kadrowych.

CO PREZENTUJĄ ZBIORY PIECHOWICKIEJ IZBY TRADYCJI?

Jakby skróciwą formą ich wizualizacji są liczne plansze tematyczne pokazujące konkretne formy działalności niekiedy na przestrzeni 40 lat, a nawet więcej. Za każdą z tych plansz kryje się bogata historia działalności wielu, często bardzo zaangażowanych działaczy LOP i PTSM, a niekiedy tylko epizodyczne fragmenty działania osób przypadkowo się udzielających.

Jaką tematykę prezentują cytowane plansze, chociaż ich uszczegółowienie, chciałbym przekazać czytelnikom w kolejnych numerach Informatora Piechowickiego. Powinno to być o tyle ciekawe, że role i to często główne w tych wydarzeniach odgrywali i nadal odgrywają mieszkańcy Piechowic.

Izba prezentuje plansze zatytułowane „Edukacja ekologiczna” podzielone na 5 oddzielnych rozdziałów m.in. trzy konkursy ekologiczne, „Olimpiady Wiedzy Ekologicznej”, „Wakacyjne Obozy Wędrowne Młodych Przyrodników”, „Wycieczki szkoleniowe (wielodniowe)”, „Przeglądy Piosenki Turystycznej i Ekologicznej”, „Jeleniogórskie Rajdy Młodzieży Szkolnej” tzw. „Kuratori”, „Ogólnopolskie Kursy Nauczycieli-Przodowników Turystyki Górskiej”, „Nasze Wydawnictwa”, „Szkolne Schroniska Młodzieżowe”, „Rajdy regionalne” (w tym „Piechotka”), „Ogólnopolskie Młodzieżowe Turnieje Turystyczno-Krajoznawcze”. Jest też ekspozycja zatytułowana „Byli z nami, ale już odeszli”. Czcimy w ten sposób naszą wieloletnią historię. Każda z ekspozycji jest w ogromnej części bogato udokumentowana opracowaniami o charakterze kronikarsko-historycznym. W wielu z nich tkwią głębo-

kie przeżycia, często refleksje osób przeżywających różne epizody bardzo przecież i zróżnicowanej działalności. Wspomnienia wielu uczestników różnych działań mogą stać się interesującym uzupełnieniem faktografii.

Izba Tradycji działa wspólnie z Poradnią Krajoznawczo-Turystyczną i Ekologiczną jest czynna w każdy poniedziałek, wtorek i czwartek w godzinach 8:30-14:00 (z wyjątkiem ferii i wakacji). Służymy poradą, organizujemy wycieczki jedno- i wielodniowe, konkursy ekologiczne dla młodzieży szkolnej. Byliśmy wielokrotnie organizatorami szkoleń krajoznawczo-turystycznych dla nauczycieli na uprawnienia kierownika wycieczek szkolnych i obozów wędrownych, w tym jedynej formy w Polsce – na tytuł „Nauczyciel-krajoznawca” oraz organizowaliśmy przez 25 lat szkolenia ogólnopolskie nauczycieli-przodowników turystyki górskiej. Dysponujemy wysoko wykwalifikowaną kadrą turystyczną i każdego możemy przyjąć w zależności od potrzeby.

Tym skromnym przeglądem kończymy prezentację Izby Tradycji mając nadzieję, że wybrane fragmenty jej historii zainteresują czytelników, gdy je przedstawimy w kolejnych numerach Informatora (z „Informatora Piechowińskiego”).

Zdzisław Gasz

W SSM „Złoty Widok” w Michałowicach znajdują się 2 ekspozycje pamięci Mieczysława Holza i Teofila Ligenzy vel Ozimka

ROZDZIAŁ XVIII

Publikacje wydane przez ZO PTSM w Jeleniej Górze oraz ZO LOP w Jeleniej Górze w latach 2005-2015

A. Publikacje książkowe (broszurowe)

- Turystyka szkolna i schroniska młodzieżowe regionu jeleniogórskiego w 30-leciu 1975-2005 pod redakcją Zdzisława Gasza, Jelenia Góra 2005 (str. 180)
- Edukacja ekologiczna w Szkolnym Schronisku Młodzieżowym „Złoty Widok” w Michałowicach pod redakcją Zdzisława Gasza, Jelenia Góra 2005 (str. 104)
- 30-lecie Szkolnego Schroniska Młodzieżowego „Skalnik” w Bukowcu pod redakcją Zdzisława Gasza, Jelenia Góra 2006 (str. 86)
- Kronika 20 Kursów Przodowników Turystyki Górskiej PTTK (1983-2006) pod redakcją Zdzisław Gasz Paweł Kasprzyk, Jelenia Góra 2006 (str. 110)
- „Srebrny Jubileusz” jeleniogórskich wycieczek szkoleniowych PTSM (1983-2007) pod redakcją Zdzisława Gasza, Jelenia Góra-Michałowice 2007 (str. 126)
- Krótka historia szkolnych konkursów ekologicznych jeleniogórskiej Ligi Ochrony Przyrody (1990-2007), pod redakcją Zdzisława Gasza, Jelenia Góra-Szklarska Poręba 2008 (str. 86)
- 20 lat Wojewódzkich Regionalnych Przeglądów Piosenki Turystycznej i Ekologicznej (1990-2009) pod redakcją Zdzisława Gasza, Jelenia Góra-Zgorzelec 2009 (str. 102)
- „Srebrny Jubileusz” Rajdu „Piechotka” (1985-2009) pod redakcją Zdzisława Gasza, Piechowice 2009 (str. 98)
- Wspomnienia o...”Profesorze” Ligenzie pod redakcją Zdzisława Gasza, Jelenia Góra 2010 (str. 90)
- 30 jeleniogórskich wycieczek szkoleniowych PTSM (1983-2012), Suplement do wydania z okazji „Srebrnego Jubileuszu” w 2007 r. pod redakcją Zdzisława Gasza, Jelenia Góra 2012 (str. 32)
- 25 Ogólnopolskich Kursów Przodowników Turystyki Górskiej PTTK

(1983-2012), Suplement do wydania z okazji 20 kursów w 2006 r. Zdzisław Gasz, Paweł Kasprzyk, Jelenia Góra 2012 (str. 34)

- Piechowice – wielka i mała historia „Od czasów piastowskich do współczesności”, Zdzisław Gasz, Piechowice 2012 (str. 190)
- Srebrny Jubileusz – społecznej działalności Ligi Ochrony Przyrody (1988-2013) pod redakcją Zdzisława Gasza, Jelenia Góra – Piechowice 2013 (str. 245)
- 40 lat edukacji ekologicznej w Rajdzie „Kuratorka” (1975-2014). Kronika najważniejszych wydarzeń i portrety działaczy pod redakcją Zdzisława Gasza, Jelenia Góra 2014 (str. 156)
- 25 lat Złotów Pieszo-Narciarskich PTSM (1989-2014) pod redakcją Zdzisława Gasza, Jelenia Góra 2014 (str. 34)

B. Artykuły prasowe

- Informator Piechowski (biuletyn Urzędu Miejskiego, miesięcznik)
Kilkadziesiąt artykułów w tym m.in.:
07/08 2005 Bułgaria to piękny i ciekawy kraj, Zofia Trajnowicz
VI 2007 Rajd „Piechotka 2007”, Krzysztof Raczek
XI 2008 Elektryzujący przewodnik sudecki (Marek Bergtraum) Radek Bieniek
VII 2009 Sukces młodych piechowskich ekologów, Zdzisław Gasz
IX 2010 Swoją pasję sprzedaje gościom w Chacie Izerskiej wywiad z Maciejem Staniszem
III 2012 Książka o Piechowicach, Romuald Witczak
X 2013 Piechowice stolicą turystyki szkolnej (3 art.), Zdzisław Gasz
I 2014 85-lecie LOP w Polsce, Zdzisław Gasz
VI 2015 Ogólnopolskie Kursy Przodowników TG, Zdzisław Gasz

Medal honorowy 10-lecia Jeleniogórskich Rajdów Młodzieży Szkolnej

ROZDZIAŁ XX

INDEKS NAZWISK

według rozdziałów (uproszczony)

A.

Andrzejewski Mirosław II, VIII, XV
 Andryszak Waldemar VIII, XIVa
 Anioł Ludwik I, II, IV, XIIIb, XIIIc, XIVb, XIVc

B.

Babkiewicz Zdzisław IV, X
 Bartczak Gabriela VIII, XIIIe
 Bartosiewicz Danuta II, IV, Xlb, XIIIb, XIIIc, XV, XVI
 Bergtraum Marek II, IV, V, VIII, XIIIa, XIIIb, XIIIId, XIVc, XVII, XVIII
 Białach Urszula XIIIb, XIIIe, XIV c
 Bienias Ewa IV, XIIIb, XIVc, XV
 Biłska Elżbieta II, IV, V, VI, VIII, XIIIb, XIIIc, XIIIId, XIVb
 Binkiewicz Roman IV, XIIIb, XIVb, XIVc
 Błażków Janusz VIII, XIIIb, XIVc, XIve
 Bołądź-Rodziewicz Barbara XIIIb, XIVc, XIve
 Bugajny Małgorzata II, IV, VIII, IX, X, XIIIId

C

Całko Andrzej XIVc, XVI
 Czarnecki Henryk XIIIb, XIVa
 Czernow Zofia II, VIII
 Czurka Józef IV, X, XIIIb

D

Dąbek Marek II, IV, VIII, XIIIb, XIIIa, XVI, XVII
 Dłużek-Dienstbier Małgorzata XIIIb, XIVb, XIc
 Dobosz Romana II, IV, VIII, X, XIIIb, XIVc, XV, XVI, XVII
 Drozd Maria VIII, XIIIa
 Dygas Lucyna XIIIb, XIVb

F

Fica Michał II, CVI
 Fica Stanisława II, XVI
 Fierkiewicz Teresa II, IV, V, VIII, XV
 Fiks (Mosor) Zofia XIVc, XI
 Franczak Iwona II, VIII, XV
 Frąckiewicz Jolanta VIII, XIIIb, XIIIc
 Frontczak Jerzy VIII, IX, X, Xlb
 Frydryk Franciszek XIIIb, XIV

G

Gabruś Kazimierz XIIIb, XIVc
 Gasz Jan II, IV, V, VIII, XIIIb, XIVb, XIVc
 Gasz Zdzisław O-XVIII
 Gołębiowski Henryk II, Xlb, XIIIa
 Goraczewska Maria II, XI

Grabias-Baranowska Zofia II, VIII, XIIIb, XIIIc
 Gryszel Piotr IV, VIII, XIIIb, XIVc

H

Hładyk Janina II, XV
 Holz Mieczysław II, XIVa
 Hołowińska Ewa VIII, XIVc, XV
 Horbach Renata II, V, XIIIe, XIVc
 Hormańska-Laskowska Aldona XIIIb, XIVc

I

Idzik Paweł V, VIII, XVII
 Iwaniec Radosław VIII, XIIIb

J

Jabłońska Renata II, XIIIb, XV
 Jabłoński Marian II, IV, V, XIIIb
 Jahołkowski Rajmund II, V, VIII, XV, XVII
 Januszkiewicz Krystyna II, IV, VI, XIII
 Jarosz Tadeusz VIII, IX, X
 Jaśkiewicz Damian II, XVI
 Juzyszyn Kazimierz XIIIb, XIVc

K

Kaczan Antoni II, XI
 Kardela (Michalska) Dorota II, XIIIId, XIVc
 Kasprzyk Paweł II, IV, VIII, XIIIa, XIIIb, XIIIId, XIVa, XIVb, XIVc, XV, XVIII
 Kobiąłka Mirosław V, VIII, XIVc
 Kobielski Janusz II, XIVd
 Kopij Elżbieta II, VIII, XV
 Koprowski Leszek II, VIII, XIIIId, XIVa, XIVc
 Kotowicz Mariola II, IV, V, XIVe
 Kowalczyk Mariusz II, VIII, XIIIb, XIIIId
 Kowaliszyn Halina VIII, IX, X, XIIIe, XIVc, XVI
 Kowalska Elżbieta IV, XIIIb, XIIIc
 Kowalska Janina IV, X
 Krausiewicz Elżbieta II, IV, V, XIVe
 Krausiewicz-Łada Magda II, VIII, IX
 Krawczyński Katarzyna II, VIII, XIIIb, XIVc
 Krępska-Psujek Elżbieta II, XIIIb
 Król Wojciech II, IV, V, VIII, XIIIb
 Krupa Małgorzata XIVc, XV
 Krupa Władysław XIVc, XV
 Krzyżak Małgorzata IV, V, VIII, XV, XVII
 Kurpiewska Leonarda II, VIII, XIVe

L

Lachowicz Julian V, XV
 Lesiak Barbara X, IIIb, XIVe

Ligenza vel Ozimek Teofil I, II, IV, X, XIIIb
 Lis Natalia II, XIIIe

Ł

Łabędź Marek II, IV, V, VIII, XIIIb, XIVc, XVe,
 XV, XVI
 Łankowska Barbara II, XVI

M

Makowska Anna II, VI, VIII, XV
 Małeki Wiesław IX, X
 Małek Kazimierz VIII, XIIIb
 Marecki Krzysztof VIII, XIIIb
 Materny Teresa II, IV, V, VIII, X, XIIIb, XV, XVII
 Mateusiak Andrzej XIIIb, XV
 Matula Marian ks. Kubek II, V, VIII
 Matysiak Anna II, XIIIe, XIVc
 Matyszcak Elżbieta XIVc, XV
 Mądry Krystyna II, VI, XVII
 Morawski Andrzej IV, X, XIIIb, XIVe
 Motyka Waldemar II, XIIIe
 Mrowka Józef Stanisław VIII, X

N

Nalewajko Tadeusz II, IV, XIVe
 Niedbalska Jadwiga IV, V, VIII, IX, X, XV,
 XVI, XVII
 Niespodziewany Hanna VIII, XIVc
 Niewęglowska Eugenia IV, X, XIIIb
 Norko Piotr II, IV, VIII, XIIIb, XV

O

Olszewski Antoni I, IV, V, VIII, XIIIb, XIIIc,
 XVI, XVII
 Owczarek Jan I, II, XIIIb, XIIIc, XIIIe
 Ożarska-Sroczyńska Joanna VI, XIIIb, XIVe

P

Parfianowicz Ewa II, IV, VIII, XIIIa, XIIIb, XIIIc,
 XIIIId, XIVb, XIVe, XIVe
 Pawelczyk Andrzej XIIb, XVII
 Pękała Anna XIIIb, XIVc
 Poczta Juliusz II, XIVb
 Podgórska-Stanisław Beata XIIIb, XIIIc
 Pogłodek Krystyna XV, XVI
 Polańska Małgorzata II, V, VIII, XV
 Polański Wiesław II, IV, V, VIII, XVI
 Praweńska Kazimiera I, II, VIII, XIIIe
 Praweński Tadeusz I, II, IV, VIII, XIIIc, XIIIe,
 XIVa, XV, XIXc
 Przekaz-Gocło Małgorzata II, XIIIa, XV

R

Raczek Krzysztof II, IV, V, VIII, XIIIb, XIIIId,
 XIVa, XIVb, XV, XVIII
 Rams-Grodzka Anastazja II, VIII, XV

Rodziewicz Adam II, IIIb
 Rubach Jerzy IV, XIIIb, XIIIId, XIVe, XV
 Rudak Maria II, IV, VIII, IX, X, XIIb, XIIIc

S

Sławiński Henryk IV, XIIIb
 Sobierajska Antonina II, XV
 Sobierajski Aleksander I, IV, X, XIIIb, XIVa
 Sobieski Sławomir II, VI, XIIIa, XIIIb, XIIIc,
 XIIIId, XIIIe, XIVc
 Sobiński Stanisław XIIIc, XIVb, XIVc
 Sokołowska Irena II, IV, V, VI, VIII, XIIIb,
 XIIIc, XV, XVII
 Stanisław Maciej II, VIII, X, XIIIb, XIVc, XVIII
 Stawicka-Czerska Wenata II, IV, V, VIII, XIIb,
 XIIIe, XIVc
 Stawska Czesława II, V, VI, VIII
 Stąpor Danuta II, XVIII, IX
 Stąpor Jan II, IV, VIII, X, XIIIa, XIIIe, XIVc

Ś/SZ

Śliwa Bożena II, XV
 Szafran Józef II, XIVa
 Szahidewicz Beata II, XIVe
 Szarszoń Irena II, IX, X, XIIIId, XIVc
 Szczerepa Maciej VIII, XIIIb
 Szwedo Dorota II, IV, VIII, XIVc

T

Tabaka Sabina II, VIII, XVII
 Trajnowicz Zofia IV, VIII, XV, XVIII
 Treter-Kłyszynska Agnieszka II, IV, V, VIII,
 XIIIa, XIIIe, XVII
 Turski Cezary XIIIb, XIIIc, XIIIe, XIVa

U

Urbańczyk Genowefa II, IV, X

W

Walusiak Anna II, VIII, XVI
 Walusiak Krzysztof II, IV, V, VIII, XIIIa, XIIIb, XVI
 Werno Pelagia IV, XIIIb, XIVe
 Wierzbicka Jolanta VIII, XIIIe, XIVe, XV
 Witczak Romuald XIIIe, XV, XVII, XVIII
 Włodyga Jacek II, VIII, X
 Wochna Robert II, IV, VIII, XIII, XIIIe, XIVa
 Wojciechowska Bożena II, VIII, XV
 Wrona Krystyna II, VI, VIII
 Wrzał Janusz XIIIb, XIVc

Z/Ż

Zamojska Danuta IX, X, XIa, XIVc
 Zarówny Wojciech II, XIIIe
 Zasadzki Bartosz XIIIb, XVI
 Zych Artur II, VIII, X
 Żurowski Adam IV, VIII, X

UWAGA! W wykazach nie zamieszczono nazwisk, które występują tylko w jednym rozdziale. Jest ich **446**, w indeksie **153**.

ROZDZIAŁ XXI

SPIIS TREŚCI

Rozdział I	
Tytułem wstępu	
Na szlaku i w schronisku	3
Rozdział II	
Kalendarium ważniejszych wydarzeń	7
Rozdział III	
Pierwsze lata Oddziału	42
Rozdział IV	
Biogramy zasłużonych działaczy	43
A. Osoby działające	43
B. In Memoriam	55
Rozdział V	
Członkowie Zarządu, Komisji Rewizyjnej	
i Sądu Koleżeńskiego 2005-2015	58
Rozdział VI	
Pracownicy Biura Oddziału	60
Rozdział VIII	
Działacze wyróżnieni odznaczeniami państwowymi,	
resortowymi, organizacyjnymi i innymi w l. 2006-2015	62
A. Odznaczenia państwowe	62
B. Odznaczenia resortowe	62
C. Odznaczenia wojewódzkie	63
D. Odznaczenia organizacyjne PTSM.....	63
Rozdział IX	
Baza SSM w regionie (dawniej województwie) jeleniogórskim	68
Rozdział X	
Ogólnopolski Konkurs Współzawodnictwa Schronisk	
Młodzieżowych	70

Rozdział XI	
Schroniska młodzieżowe	81
Rozdział XII	
Obozy wędrowne na trasach jeleniogórskich	90
Rozdział XIII	
Imprezy organizowane i współorganizowane przez Oddział PTSM	92
A. Jeleniogórski Rajd Młodzieży Szkolnej zwany „Kuratką”	92
B. Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Turystyczno-Krajoznawczy	9
C. Konkursy Krasomówcze	111
D. Wojewódzki/Regionalny Zimowy Złot Pieszo-Narciarski PTSM	120
E. Wojewódzki/Regionalny Przegląd Piosenki Turystycznej i Ekologicznej...	121
Rozdział XIV	
Szkolenia, obozy i konkursy organizowane i współorganizowane przez Oddział PTSM	130
A. Ogólnopolski Kurs Nauczycieli-Kandydatów na Przodowników Turystyki Górskiej.....	130
B. Kursy kierowników wycieczek szkolnych i obozów wędrownych.....	132
C. Kurs II stopnia „nauczyciel-krajoznawca”	137
D. Konkursy ekologiczne	141
E. Olimpiady Geograficzne	142
Rozdział XV	
Wycieczki szkoleniowe i popularne wycieczki jednodniowe	151
Rozdział XVI	
Wspólne dzieło PTSM i LOP.....	162
Rozdział XVII	
Izba Tradycji Szkolnego Ruchu Krajoznawczo-Turystycznego i Ekologicznego	167
Rozdział XVIII	
Publikacje wydane przez ZO PTSM w Jeleniej Górze oraz ZO LOP w Jeleniej Górze w latach 2005-2015.....	171
A. Publikacje książkowe (broszurowe).....	171
B. Artykuły prasowe	172
Rozdział XX	
Indeks nazwisk.....	173

CIEKAWOSTKI z Nadleśnictwa Ruszów

W oddziale 374a od 3-4 lat zamieszkała rodzina bobrów. Jak widać na załączonych zdjęciach grubość ani gatunek drzewa nie ma dla nich znaczenia. Podgryzają: olchy, topole, sosny a nawet ponad 100-letnie dęby.

Są to zwierzęta bardzo pracowite, pomysłowe i cierpliwe. Do obalenia drzewa wykorzystują swoje ostre i mocne zęby ale i także siły natury, jakim jest np. wiatr. Obalone drzewa służą im za bazę pokarmową oraz materiał do budowy tamy.

W oddziale 128b, 325g napotkałem ciekawe osobliwości przyrodnicze. Jest to sosna i buk z ziemi wyrastają z dwóch odnóży, a na wysokości około jednego metra połączyły się w jeden pień. Są to rzadkie okazy ciekawostek w lesie, ale nie jedyne. Wokół nas jest wiele ciekawych rzeczy w przyrodzie i nie tylko. Ale aby to zobaczyć powinniśmy czasami się na chwilę zatrzymać i rozejrzeć na to co nas otacza. W prostocie jest piękno trzeba tylko umieć na to spojrzeć.

NADLEŚNICTWO WĘGLINIEC

Staw Uroczę Średnie, fot. Łukasz Zajac

Lasy Państwowe
zapraszamy

Nadleśnictwo Świątoszów

Nadleśnictwo Świątoszów zarządza powierzchnią 25 tysięcy ha, stanowiącą część jednego z największych w Polsce kompleksów leśnych „Bory Dolnośląskie”. Jest on jednocześnie chronionym obszarem Natura 2000 pod tą samą nazwą. Tutejsze lasy słyną z bogactwa jagód i grzybów oraz z ogromnych połaci wrzosowisk (4 tysiące ha). Specyfikę nadleśnictwa określa też czynny poligon wojskowy (o powierzchni prawie 14 tysięcy ha), na teren którego obowiązuje całoroczny zakaz wstępu.

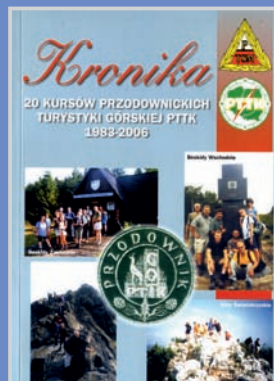
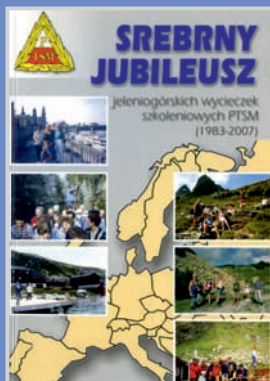
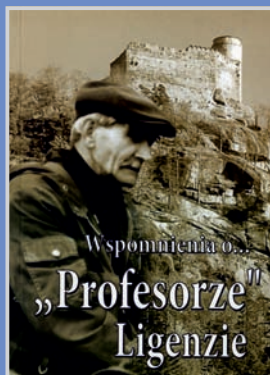
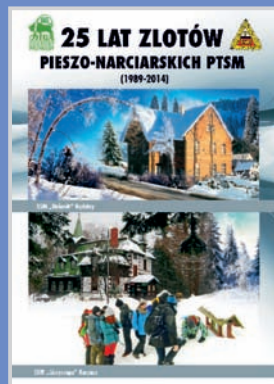
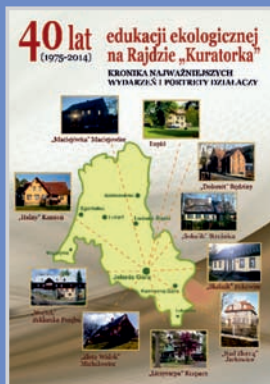
Aby teren poza czynnym poligonem wojskowym udostępnić i uatrakcyjnić turystom i okolicznym mieszkańcom staraniem Nadleśnictwa Świątoszów powstały 2 miejsca postoju pojazdów, miejsce postoju dla rowerzystów, 3 ścieżki przyrodniczo-edukacyjne, 2 szlaki edukacyjne i 2 miejsca na ognisko.

Zapraszamy do naszych leśnych zakątków!

Lasy Państwowe
zapraszamy

NASZE WYDAWNICTWA

ISBN 978-83-65295-24-8